ಯ

ನ

ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ

ವಿ

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಕಾಶನ
570009

ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ

ನಮ್ಮ ಇತರ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು

ಎಂದೆಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ

—ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಸಂಗಮ

—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎನ್. ರಾವ್

ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ

—ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ದಶಮಂಜರಿ

—ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ

ಶುಭದೃಷ್ಟಿ

—ಸಿ. ಎನ್. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ

ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಕಥೆಗಳು

—ಜೀ. ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ

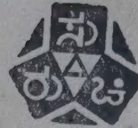
ಮೃತ್ಯುಗೋಲ

—ಎ. ಭರತ್

ಬಯಲು - ಆಲಯ

ಕಥಾ ಸಂಕಲನ

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು-570009

Bayalu-Aalaya, a Collection of short stories by Shanthadevi Kana
Published by Suruchi Prakashana, Saraswathipuram, Mysore-
First Print 1973

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೭೩

ಮುದ್ರಕರು
ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್
ಮೈಸೂರು

ಶುಭಾಶಯ

ಮುನ್ನುಡಿಕಾರನಾಗುವ ಹವ್ಯಾಸ ಅಳಿದು ಬಹುದಿನಗಳಾದ ವಾದರೂ, ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿಯವರ ಎರಡನೆಯ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಅವರ ಪರಿಚಯ ಅವರ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ದಿನದಿಂದಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕವಿ ಮಿತ್ರ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ. ಗೃಹ್ಯಜೀವನದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹ. 'ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ' ಕಥಾಸಂಕಲನ ಈಗಾಗಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರ ಲಿಖಿತಕಲೆಯ ಹಲವಾರು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ 'ಪರಿಚಯ'ವೆಂಬ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವದು ಅಸಮರ್ಪಕ; ನನ್ನ ಅಳವಿಗೆ ಮೀರಿದುದು. ಅವರು ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರ ಕತೆಗಳನ್ನು 'ಸುಕುಮಾರ' ಕತೆಗಳೆಂದು ಬಲು ಜೋಕೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ, ದಾಂಪತ್ಯ, ಭಾವುಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ-ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಇವು ಅವರ ಕೃಷಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪರಿಘವನ್ನು ಮಿಕ್ಕದಂತೆ ಕೆಲವು 'ಸಾಮಾಜಿಕ' ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಅವರ ಕೆಲ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಅಂತಃಸ್ಫುರಣ ನೀಡಿದುದನ್ನು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಸಂಭಾಷಣೆ, ನಿರೂಪಣೆ, ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ವಿವರ

ಗಳು, ಅವರ ಕತೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹುರಿ ಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗುಣ ಈ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಕೊಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಇನ್‌ಸೈಟ್ ಎಂದರೆ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಬಳಸುವ ಫ್ಲ್ಯಾಶ್-ಬ್ಯಾಕ್ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಂತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನಾಸ್ಟಾಲ್ಜಿಯಾದಿಂದ ಅರಳಿಬಂದುದು. ಕೇವಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿಯೋ ಫ್ಲ್ಯಾಶ್-ಬ್ಯಾಕ್ ಬಳಸುವ ಕತೆಗಾರ ಅಮೂರ್ತತೆಯ, ಸಂಸ್ಕಾರವಿಹೀನತೆಯ, ಪ್ರೈವೆಟ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಂತಾದೇವಿ ತಮ್ಮ ನಾಸ್ಟಾಲ್ಜಿಯಾದಿಂದ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸರಳ ಸ್ತ್ರೀಹೃದಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯ 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ದ ಉತ್ತಮ ಕತೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹವಾಮಾನದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಇದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಕ್ಷಣವೋ, ಅಥವಾ ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರೂ 'ನವ್ಯತೆ'ಯ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೋ?—ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತುವದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಒಂದೊಂದು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೇಳುವದಾದರೆ "ಬಯಲು-ಆಲಯವೆರಡು ನಯನದೊಳಗೋ!" ಎಂಬ ಕನಕದಾಸೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. 'ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯ ಪರಿಘ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೀವನದ Culture-conditioned intensity ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಆ ಗುಣ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣವೇ ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ದ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಅದು ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಗುಣವನ್ನು ಅವರು ನವ್ಯತೆಯ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಖಂಡಿತ ಆಹುತಿ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗೃಹ್ಯಜೀವನದಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿದರೂ, ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣ್ಣು ಎತ್ತರಿಸಿ ದೂರದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗಿರಣಿಯ ಕೂಲಿಕಾರರು, ನೌಕರಿ ಇಲ್ಲದವರು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಬೇರು ಕಳಕೊಂಡವರು, ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆ ಈಡೇರದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂಫೊಮೇನಿಯಾ–ನಾರ್ಸಿಸಿಝಂದ ಗಡಿರೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರು, ಕಾರ್ಯನಿರತ ಭಾರ್ಯೆ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಂತೆ ಬೆಳೆದು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿದ ಪೀಳಿಗೆ ಜಾತೀಯ ದಂಗೆಕೋರತನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದುದನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ನೋಡಿದವರು, ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದ ಉದಯ.... ಇಂಥ ಆಧುನಿಕೀಕರಣದ (modernisation) ಗರ್ಭವೇದನೆ ಸುತ್ತಲೂ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬದಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಗೃಹಿಣಿ ಕೂಡ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ ಈ ತರಂಗಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದಿರಲಾರಳೆ ? ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಾದ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿ, ದೃಷ್ಟಿವೈಶಾಲ್ಯ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಗೋಡೆ, ಅಂಗಳು, ದಿಗಂತಗಳು—ಇವುಗಳಿಗೆ ಈ ಕತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲಾರದವರು ಕತೆಯನ್ನೇಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು ? ಶಾಂತಾದೇವಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ, ಒಂದೇ ಜಾತಿ, ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ವಸ್ತುಗಳು ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅನುಭವವ್ಯಾಪ್ತಿಗೂ, ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತಿಗೂ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಕಂದರವನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಲೋಕನದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಬದ್ಧ, ನೈಜ ವಿವರಗಳ ಧುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ತುಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಫಲವೂ ದೊರೆತಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ದೊರಕಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶಿಗಳ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತುಂಬ

ಬೇಕಾದವುಗಳು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದವು. ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಆ ಮುಕ್ತಜೀವನದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಬೇಕಾದಾವು. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಆತ್ಮಿಕ ವಿಷಯವೋ, ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದು ಅಂತರಂಗ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವವೋ, ಯಾವುದು ಅವರ 'ಸುಕುಮಾರ' ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟುದುದೋ, ಅದರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರು ಪಡೆದ ಯಶಸ್ಸು ಮಹಿಳೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಏನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಧಾರವಾಡ
೧೦-೧೨-೧೯೬೩

ಶಂಕರಮೊಕಾಶಿ-ಪುಣೇಕರ

ನೆನಕೆಯ ನುಡಿ

ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಓದಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಡಾ|| ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಅವರಿಗೆ—

'ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯ ನಂತರ ಈ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ 'ಬಯಲು-ಆಲಯ'ಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಎಡೆಗೊಟ್ಟ ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನದವರಿಗೆ—

ಇಲ್ಲಿಯ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಮಯೂರ', 'ಸುಧಾ', 'ಕಸ್ತೂರಿ', 'ಕರ್ಮವೀರ', 'ಪ್ರಜಾಮತ' ಇವುಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ, ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ—

ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಮುಚಿತವಾದ ಮುಖಚಿತ್ರ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಸ್. ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕದ ಅಂದವಾದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ—

ಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಸರಿಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವ ಪತಿಗೆ, ಮೊದಲ ಓದುಗರಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಚರ್ಚಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ—

ಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ-ಅಭಿಪ್ರಾಯ-ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ, ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಹೃದಯ ವಾಚಕವೃಂದಕ್ಕೆ—

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ವಂದನೆಗಳು.

'ಚಿಂಬೆಳಕು'
ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರ,
ಧಾರವಾಡ-೭
೨೩-೧೧-೧೯೭೩

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಒಪ್ಪೋಲೆ

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಇದ್ದುದು	ಇರಬೇಕಾದುದು
೧೭	೧೯	ಅಜಂಜುತ್ತ	ಅಂಜಂಜುತ್ತ
೩೧	೧೯	ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ	ಕುಳಿತಿದ್ದ
೫೦	೨೬	ಗುಂಲಾಬ	ಗುಲಾಬ
೬೩	೯	ಮಕ್ಕಳ	ಮಗಳ
೮೯	೫	'ಅಣ್ಣ ನಿನ್ನ	ಅಣ್ಣ, 'ನಿನ್ನ
೯೬	೧೬	ಅವ್ವನ	ಅವನ
೯೮	೨೨	ಭಾಜಿ	ಬಜಿ
೧೦೩	೧೪	ನಮ್ಮ	ನಿಮ್ಮ
೧೩೧	೧೩	ಎಲ್ಲವೋ	ಇಲ್ಲವೊ
೧೬೨	೧೪	ಉಮಾ	ವೀಣಾ
೧೬೨	೨೭	ಉಮಾ	ವೀಣಾ
೧೬೩	೧೧	ಬಳಿ	ಬಳ್ಳಿ
೧೭೩	೨೦	ಅತಿಥಿಗಳು	ಅತಿಥಿಗಳ
೨೧೭	೨೩	ಅತ್ತಿತ್ತತ್ತಾಳೆ	ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ

ಬಯಲು-ಆಲಯ

ಬಯಲು-ಆಲಯ

ಜೋರಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿದಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅದರೊಡನೆಯೇ ಕಣ್ಣೀರೂ ಹರಿದು ತಲೆದಿಂಬು ತೊಯ್ದಿತು. ಭೋರೆಂದು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದ ಚಪ್ಪರವೇ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಹಾರಿಹೋಗಿದೆ. ಮನೆಗೆ ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಚಳಿ, ಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಧೂಳು ಮನೆಯ ಒಳಗೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಂತಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಕಾಶ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ತಾನು ಏಕಾಕಿ, ತನಗೆ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇರಲು ಆಸರವೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಟಲಿನಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚೀತ್ಕಾರ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ತಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಾನು ಅತ್ತ ಸಾಕ್ಷಿ ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಎದೆ ಇನ್ನೂ ಡಬಡಬ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಕನಸನ್ನು ನೆನೆದು ನಡುಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಪ್ಪರ ಹಾರಿಹೋಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಸಹಾಯಳಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕು ಹಗಲು ಮಲಗಿದರೆ ಹೀಗೇ ಏನೇನಾದರೂ ಕನಸು ಬೀಳುತ್ತವೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹಾಸಿಗೆ ಸುತ್ತಿಡುತ್ತ, ಮಲಗುವ ಮುಂಚೆ ಏನೇನು ಮಾತು ನಡೆದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತ ವೆಂಕಣ್ಣ ಎಂದಿದ್ದ, "ಅವ್ವಾs, ಲಗ್ನಪತ್ರಾ ಯಾರ ಹೆಸರಲೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು?" ಮಾತು ಅಜಂಜುತ್ತ ಬಂದಂತಿತ್ತು.

ತಟ್ಟನೆ ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದಳು, "ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಗೋಪಣ್ಣ. ಅವರ ಹೆಸರಲೆ ಮಾಡಿಸೂವಂತೆ. ನಾಳೆ ನಾನs ಅವರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನಸಕ್ಕನ್ನ ಕೇಳಿ ಬರತೇನಿ. ಇಲ್ಲಾ ಅನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಮಗರೆ ಇನ್ನಾರಿದ್ದಾರ ದಿಕ್ಕು, ಅವರನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ", ಎಂದು. ವೆಂಕಣ್ಣ ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದ. ತಾನು ಅಡಿಗೆಮನೆ ಕೆಲಸ, ಕಸ-ಮುಸುರೆ ಮುಗಿಸಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ

ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದಳು ಅಷ್ಟೆ. ಆಗಲೇ ಈ ಕನಸು.

ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳು ಗೋಲಿ ಆಡುತ್ತ ಜಗಳಾಡಿದಾಗ ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯಹೋಯಿತು. ಆಗಲೇ ವೆಂಕಣ್ಣ ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಬೇಗ ಸಂಜೆಯ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದುಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಡಬ್ಬಿ ತೆಗೆದಳು. ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಹೋಗಲಿ, ಬಿಸಿರೊಟ್ಟಿ ಬದನೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಹಿಟ್ಟಿನ ಡಬ್ಬಿ ತೆಗೆದಾಗ ಅದರಲ್ಲೇನಿದೆ? ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಷ್ಟಿ ಹಿಟ್ಟು ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಕಾಗಬೇಕು? ಅಕ್ಕಿ, ಹಿಟ್ಟು ಎರಡೂ ಡಬ್ಬಿ ಖಾಲಿಯಾದರೂ ತಾನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ? ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡುವುದು ತನ್ನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಹೀಗಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಮಾನು ತುಂಬಿ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ, ಒಂದಿತ್ತು ಒಂದಿಲ್ಲಾ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಡೆದಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬರಿದು, ತೆರವು. ಭಣಭಣ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ—ತಲೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತೇಬಿಟ್ಟಳು. ತನಗೆ ಏನೋ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಅಸಹಾಯವಾದ ಮನಸ್ಸು ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿತು. ಆಯಾಸ ತಡೆಯದೆ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಳು.

ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟಾಗ ಮಸಕು ಮಸಕು ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಂತೆ ಅನಿಸಿ, ಭಯವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಳು; ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ "ಗೋದಕ್ಕ ಇದ್ದಾರೇನು?" ಅಂದಳು.

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಭೀಮಣ್ಣ, "ಇದ್ದಾಳ ಬರ್ರಿ, ಒಳಗ ಬರ್ರಿ, ಏಃ ಜಾನಕ್ಕ ಬಂದಾರ ನೋಡು" ಎಂದ. ಅವನು ಬದಿಗೆ ಸರಿದರೂ ತುಂಬಿದ ಹಾಗಿದ್ದ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಹಿಟ್ಟು ಕಡ ತಂದಳು. ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತ ತುಂಬ ಬಯಲು ಬಯಲಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅನಿಸುವ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳ ಮನೆಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಅಳೆದಳು.

ಬದನೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಜಿಗುಟು ತಿರುವಲು ಏನಂಟ್ಟು ಹಿಟ್ಟು ಸಾಣಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಸಾಣಿಗೆ ಬರಿದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಳೆದುಹೋದ ದಿನಗಳಂತೆಯೇ. ಸಾಣಿಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದ ಹಿಟ್ಟು ಪರಾತದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ

ಊಟ ಮಾಡಿಹೋದ ವೆಂಕಣ್ಣ ಹಸಿದು ಬಂದಾಗ ಊಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಅಲಕ್ಷ್ಯತನದಿಂದಾಗಿ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೆಂಕಣ್ಣನೇನೂ ವ್ಯಥೆಪಡುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ನೆನಪಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವದಕ್ಕೂ ಹಟಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಅಂಥಿಂಥದಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ತನಗೆ ತೊಂದರೆಕೊಟ್ಟವನಲ್ಲ. ತಾನೇನು ಕೊಡುತ್ತೇನೋ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೇನೋ ಅದರಲ್ಲೆ ತೃಪ್ತಿ ಅವನಿಗೆ. ಇಂಥ ಸ್ವಭಾವದ ಹುಡುಗನೆಂತಲೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಒಂಟಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೇ? ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಆಯವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವ ಹುಡುಗನೆಂದೇ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್‌ವರೆಗೆ ಓದಿಸಿ, ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ತನಗೆ. ದುಡಿಯಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ, "ಈಗಲೇ ಏನು ಅವಸರ ಅವ್ವ", ಎಂದು ಮುಂದೂಡುತ್ತಲೇ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರ ದುಡಿಮೆಯಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದ್ದಳು ತಾನು, ಈಗ ಅದು ಅವಶ್ಯ ಎನಿಸಿದಾಗ. ಆಗ ಅವನೆಂದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು ತನಗೆ.

"ಅವ್ವ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹುಡುಗೀ ನೋಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ ನನಗೆ?" ಎಂದಿದ್ದ ನಗುತ್ತ.

"ಹುಡುಗಿಯರ ಶಾಲೆಯ ಅಕ್ಕವರು ಅಂತ ಹೀಗೆ ಕೇಳ್ತಿಯೇನೋ?" ಎಂದಿದ್ದಳು ತಾನೂ ನಗುತ್ತ.

"ಹೌದವ್ವ, ದಿನಾಲು ನೀನು ನೂರಾರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನ ನೋಡ್ತೀದಿ, ಮಾತಾಡ್ತೀದಿ ಮತ್ತು ಕಲಸ್ತೀದಿ. ಅವರೊಳಗs ಯಾರರೇ ಒಬ್ಬರನ್ನ ಆರಿಸಿದರಾಯಿತು. ಮತ್ಯಾಕ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಹೆಣ್ಣುತೊಗೊಂಡು?" ಎಂದಾಗ ಅವನ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಸರಕ್ಕನೆ ತನಗೂ ಹೊಳೆದಿತ್ತು, ಇವನು ಯಾರನ್ನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟೇ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅಂತ.

ಯಾರಿರಬೇಕು ಅವಳು? ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು

ಆಗಾಗ ತಿಳಿಯದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದೋ, ಅಕ್ಕನವರಿಗೆ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದೋ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ನಿಜ. ಅಂಥ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಸುಳಿದುಹೋದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವವಳು ಎಂದರೆ ಶಕುಂತಲಾನೇ. ತಂದೆ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ. ತಾಯಿ ಬೀಡಿಕಟ್ಟುವ ಕಾರಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತ ಮಗಳನ್ನು ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಗೆ ವಿನಯ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದವು.

"ಅವ್ವಾ. ಸುಮ್ಮನ ಕೂತಿಯಲ್ಲ. ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು ?" ವೆಂಕಣ್ಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದಾಗ ತನಗೆ ಗುಂಗಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು.

"ವೆಂಕಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ಮನಸಿನ್ಯಾಗ ಏನದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಬಿಡಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮುಂದ ಯಾಕ ಮುಚ್ಚಿ ಇಡತಿ ?" ಎಂದು ಚಿಗುರು ಮೀಸೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಗನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದಳು ತಾನು, ಮಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು.

"ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳದೆ ಇನ್ನು ಯಾರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿ. ಆಗ ಮನೀಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ ಶಕುಂತಲಾ, ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ. ಆಕಿ ನಿನ್ನ ಸೊಸಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕಾಗೇದ ನನಗ" ಎಂದಿದ್ದ. ಮಾತು ತಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು.

"ಆಕಿ ಸಾಲೀ ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷ ಆಗಿಹೋಯಿತಲ್ಲಪ್ಪಾ. ಮದವಿ ಆಯಿತೋ ಏನೋ" ಎಂದಿದ್ದಳು ತಾನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ.

"ಇಲ್ಲವ್ವಾ, ಈ ವರ್ಷ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷಾಕ ಕೂಡ್ರತಾಳಂತ, ನಾನು ಗಿರಣೀಗೆ ಹೋಗೂ ಹಾದಿ ಅವರ ಮನಿ ಹತ್ತಿರಸ ಅಲ್ಲ. ಯಾವಾಗರೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗತಿರತಾಳ," ಎಂದು ವೆಂಕಣ್ಣನೆಂದಾಗ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೋವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಅಳುಕಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ಮುಖ ಬಾಡಿತ್ತು. ಏನು ಕಾರಣವೆಂದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ವೆಂಕಣ್ಣ ಆಗಾಗ ಶಕೂನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗತಿರತಾನ ಎಂದರೆ ತಾನೇಕೆ ಮನಸ್ಸು ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಛೇ! ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಗನನ್ನೇ ನೋಡಿ

ದಾಗ ವೆಂಕಣ್ಣ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾತರತೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ನಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಂದಿತು ಮನಸ್ಸು. ಅವನು ಸುಖ ವಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲವೆ ತಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು ಎನ್ನಿಸಿ ತಕ್ಷಣ ಶಕು ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಲು ತನ್ನ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಳು. ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನವೂ ಇತ್ತು ತನಗೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ಮುಂದುವರೆದು ಮುಹೂರ್ತ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗನ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಭ್ರಮಪಡಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿತನಗೇಕೆ ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ ? ತಿಳಿಯದೆ ಜೀವ ಚಡಪಡಿಸಿತು. ಕೈ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡಿಯು ತ್ತಿತ್ತು, ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಮಗ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತಾಟು ಹಿಡಿದು ಒಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತಾಗಲೇ ತನಗೆ ಎಚ್ಚರ.

"ಯಾಕವ್ವ, ಆರಾಮ ಅದೀ ಇಲ್ಲೋ ? ಮುಖಾ ಸಣ್ಣದಾಗೇದ," ಕಳ ಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ವೆಂಕಣ್ಣ.

"ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲಪ್ಪಾ, ತಲೀ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ." ಏನೆಂದು ಹೇಳು ವದು ಅವನ ಮುಂದೆ ?

"ಚಹಾ ಮಾಡಿಕೊಡಲೇನು ಸ್ಟೋವ್‌ದ ಮ್ಯಾಲೆ? ಈಗs ಬ್ಯಾಡಾ. ಊಟ ಆದಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದು ಅನಾಸಿನ್ ಗುಳಿಗಿ ನುಂಗಿ ಬಿಸಿ ಚಹಾ ಕುಡಿ; ತಾಸು ಕಡಿಮೆ ಆಗ್ತದ. ಕೆಲಸ ಭಾಳ ಆಯಿತು, ಒಬ್ಬಾಕೀಗೇ ಬ್ಯಾಸರ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೇನು ಬಿಡು, ಶಕೂ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮನೀ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪೆನ್ಶನ್ ಆಗ್ತದ ನಿನಗ. ಸಾಲೀ ಕೆಲಸ ಒಂದs ಇನ್ನ ಮಾಲೆ," ಖುಶಿಯಿಂದ ವೆಂಕಣ್ಣನ ಮುಖ ಅರಳಿತ್ತು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಗು ಬರದಿದ್ದರೂ ಒತ್ತಾಯ ದಿಂದ ನಕ್ಕಳು ಮಗನಿಗಾಗಿ.

"ವೆಂಕಣ್ಣಾs" ಭೀಮಣ್ಣನ ಕೂಗಿಗೆ ವೆಂಕಣ್ಣ ಎದ್ದ. ಇನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಬೀಡಿ ಸೇದಿ, ಹರಟೆ ಹೊಡೆದು ಬರಬೇಕಾದರೆ ತಾಸು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ

ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ತಾನು, "ಲೈಟ್ ಆರಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗು ವೆಂಕೂ, ನಾ ಇನ್ನ ಮಲಕೋತೀನಿ," ಎಂದಳು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿದೊಡನೆ ಮಲಗಲು ಅನುವಾಗಿ ಕಾಲು ಗಳ ಮೇಲೆ ಚಾದರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವನ್ನೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣು, ಹಣೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿತ್ತು ಆ ಕೆಲಸ. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆ ಸೂತ್ರ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಂದಿನಿಂದ ನಿತ್ಯದ ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು ಈ ಕೆಲಸ. ಅದೇಕೋ ಇಂದು ಆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ವನ ನೆನಪು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು.

ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲೇ ಆಫೀಸಿನ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೇಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು ಅವರು. ತಾನು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಾಗ ಕಿಟಕಿ ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವರೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಆಗಾಗ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತ ಗಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಗದ್ದರಿಸಿದಾಗ, ಹೆಣ್ಣಾಳು ಗಳೊಡನೆ ನಕ್ಕಾಗ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಅವರತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಗಮನ ಸೆಳೆ ಯಲೆಂದೇ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನುವದು ತನಗಿನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕುಗಂಟೆಯೂ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಹೌದಿನ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬರಲೆಂದು ಹೋದಾಗ ತಾವೇ ಬಗ್ಗಿ ಕೊಡ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬೇಕಾದಾಗ ಬಂದು ನೀರು ಒಯ್ಯಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪಾತಾಳದಂಥ ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಸಂತೋಷದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ದಿನವೂ ಅವರೊಡನೆ ಭೆಟ್ಟಿ, ಮಾತು, ನಗು ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಅವರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು ತನಗೆ. ಒಂದು ದಿನವೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಧಾನವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಫ್ಲೂ' ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಅವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಾಗಲಂತೂ ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು ಅವರು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರ ವಿರಲಿಲ್ಲ. "ಮನೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ನೀವು" ಎಂದಿದ್ದಳು ನಗುತ್ತ. ತನ್ನ

ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಮನೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹಟ, ಅಳು ಯಾವದೂ ಫಲ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರದು ಒಂದೇ ಹಟ. "ನಮಗೆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೆಲಸದ ಅಳಿಯ ಬೇಡ. ಅಲ್ಲದೇ ಜಾತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ. ನಾವು ಬೇರೆ ಉತ್ತಮ ವರ ನೋಡು ತ್ತೇವೆ" ಎಂದು.

ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಹೊಣೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆಗ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಒಂದೇ ಮಾತು. "ನಾನು ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ನಾನು ಯೋಗ್ಯ ಅಂತ ಕಂಡುಬಂದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವೆ," ಎಂದು. ಆ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಿ ತವರಿನವರ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವು ಸಹಿಸುವದು ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ರಾಣಿಯಂತೆ ಬಾಳಿ ದ್ದಳು ತಾನು—

ಬಾಗಿಲು ದಡಕ್ಕೆಂದಿತು. ಬೆಳಕು ಕೋಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿತು.

"ಅವ್ವ. ಕುಳಿತೇ ಇದ್ದೀಯಲ್ಲ, ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು ?" ಎಂದ ಮಗ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ.

"ಇಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ ನೋಡು" ಚಾದರದ ಮುಸುಕು ಎಳೆದಿದ್ದಳು.

ಎಷ್ಟು ಮುಸುಕು ಎಳೆದು ಎಳೆದು ಒಳಕ್ಕೆ ದಬ್ಬಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತವಲ್ಲ ಈ ನೆನಪುಗಳು. ಆದರೂ ಈಗ ಬರಿದಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈ ನೆನಪುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಿತವಾದ ನೋವು, ಸುಖ ಕೊಡುವ ನೋವು.

ರಾಣಿಯ ಹಾಗಿದ್ದಳು ತಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಸುಖ ವಾಗಿಡಲು ದಿನವೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದರೊಡನೆಯೇ ಹಣವೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಸುಖವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು. ಆ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲು ಇನ್ನಾರಿದ್ದರು ! ಚಿಕ್ಕಂದಿ ನಲ್ಲೇ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರಿಗೆ ಬಳಗವಿಲ್ಲ. ತಾನು ಇದ್ದ ಬಳಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದವಳು. ಅವರು ರಾಜ, ತಾನು ರಾಣಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಅವರ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲ ವಿರಹದ ದಿನಗಳೇ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಂದು ಈ ಊರು, ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಮತ್ತೊಂದು, ಹೀಗೆ ಊರು ಊರು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ತನಗಾಗುವ ಸಂತೋಷ ಹೇಳತೀರದು. ಮೊದಮೊದಲು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವು ವೆಂಕಣ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಗನ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಕೆಲಸ, ನೆರೆಯವರೊಡನೆ ಮಾತು-ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿನ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರೇಮದ ಉದ್ವೇಗ, ಕಾವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಸಂಯಮ ನೆಲೆಸಿ ಮಿಲನಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದ ಮಾತಿಗೆ ಬದಲಿಸಿದ್ದವು. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದರೇ ಸಾಕು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಎರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಆಡಿ ನಕ್ಕರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೃದಯ ಬಿರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗಾಗ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರವರು, "ನೀನು ಈಗ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದೀಯಾ? ನಾನು ಊರೂರು ತಿರುಗಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ?" ಎಂದು.

ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಕ್ಕು ಅವರ ಮಗನನ್ನೇ ತೋರಿಸಿ, "ಇವನು ಇದ್ದಾನಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಸಲು !" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು ತಾನು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವೇನೋ. "ನೀನು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದೀ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ ನನಗೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಮಗನೆಡೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತಿದ್ದರು.

ವೆಂಕೂಗೆ ಕಾಲು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಿರುಗಲು ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಓಡಿ ಹಿಡಿದುತರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅವನನ್ನು. ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬೀದಿಗೆ ಇಳಿದಾಗ ಸೈಕಲ್‌ಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ವೆಂಕುವನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆ ತಂದವನು ಶಂಕರ.

"ಜಾನಕ್ಕ, ನನ್ನ ಗುರುತು ಹತ್ತಿತೇನು, ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಸೈಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಿಗತಿದ್ದ" ಎಂದ. ಶಂಕರ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಸುರೇಶನ ಗೆಳೆಯ. ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಚಿಗುರು ಮೀಸೆಯ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದ.

"ಬಾ, ಕೂಡ್ರು. ಗುರುತು ಹತ್ತದs ಏನು. ಎಲ್ಲಾ ಆರಾಮ ?" ಎಂದು ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಚಹಾ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದ್ದಳು ತಾನು. ಪರ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ

ತನಗೆ ತವರಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯನಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನವರೆನ್ನುವವರು ಹತ್ತಿರವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮಾತು-ಕತೆ ಹಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವೆಂಕಣ್ಣನೂ ತುಂಬಾ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಂಕರನನ್ನು.

ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಊಟಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಸಂಜೆ ಮಳೆ ಹೊಡೆಯಲು ಸುರುವಾದದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಹೊಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸವನೇ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಮಳೆ. "ಇನ್ನೇನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿ. ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತುಬಿಡು," ಎಂದಿದ್ದಳು ತಾನು–ಅವನಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವಳಂತೆ. ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ಸಪ್ಪಳವಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಚಿತ ತಟ್ಟುವಿಕೆ. ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲೆ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದ್ದಳು. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸೀರೆ, ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಅವರು ಒಳಗೆ ಬಂದವರೇ ಹೊರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಶಂಕರನನ್ನು ನೋಡಿ "ಯಾರವನು ?" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ತನಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು.

"ನಮ್ಮ ಶಂಕರ, ಸುರೇಶನ ಗೆಳೆಯಾ ಅಂತ ಹೇಳತಿದ್ದೆನಲ್ಲ." ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೇಡವೆಂದು ಒಳಗೆ ಬರಲು ಅವರಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೆ, "ಯಾವ ಸುರೇಶ, ಯಾವ ಶಂಕರ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕ ಬಂದಾನ, ಏನೂ ತಿಳೀವೊಲ್ಲದು ನನಗ" ಎಂದಿದ್ದರು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸಂದೇಹದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ. ಆ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಿ, "ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ಗೆಳೆಯಾ—ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಯ ಆಗೇದ. ಇಲ್ಲೇ ಊಟಾ ಮಾಡು ಅಂದೆ...."

"ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗಲಿಕ್ಕೂ ಹೇಳಿದಿ. ನಾ ಬರೂದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೂದು ಗೊತ್ತಽ ಇತ್ತು. ನನ್ನ ಗರಜರೆ ಏನು ನಿನಗ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಗೆಳೆಯರು ಸಿಗೂ ಮುಂದ" ಎಂದು ವಿಕಟವಾಗಿ ನಕ್ಕರು.

ಹೆಡೆ ತುಳಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾವಿನಂತಾಗಿತ್ತು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಅವರ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ ತಿಳಿದು. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡೇ ಕೂಗಿದ್ದಳು, "ಏನು ಮಾತಾಡ್ತೀರಿ, ಎಚ್ಚರ ಅದಽ ಏನು ನೈಮ್ಯಾಲೆ ? ಏನು ಕುಡಿದು-ಗಿಡಿದು ಬಂದೀರೋ ?"

"ನಾ ಏನು ಕುಡಿದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ತಿಳೀತದ ನನಗ. ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ತೆರೆದ ಇಟ್ಟಿರತೇನಿ. ನಾನು ಊರೂರು ತಿರುಗತೇನಿ ಅಂತ ನಿನ್ನ ಚೆಲ್ಲಾಟ ನಡೀತದ. ದುಡಿದು ಹೆಣಾ ಆಗಿ ತಂದುಹಾಕುವವ ನಾನು. ನೀನು ನಿನಗ ಬೇಕಾದವರನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಮನಿಯೊಳಗ ಕರಕೊಂಡು ಚಕ್ಕಂದಾ ಹೊಡಿ." ಅವರ ಮಾತು ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಪಿಶಾಚ ಸಂಚಾರವಾದಂತಿತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ.

ತಾನೇನೂ ಕಡಿಮೆಯವಳಲ್ಲ. "ನನ್ನ ಅಂದರ ಏನಂತ ತಿಳಕೊಂಡೀರಿ! ನೀವು ಅಂದದ್ದು ಅನಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀಳೂ ತೊತ್ತಲ್ಲ!" ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ವೇಗ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೂಗಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಯಾವಾಗಲೋ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ.

"ನೀನು ಯಾರು ಅನ್ನೂದು ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು? ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದಾಕಿ. ನಾನು ಕರೆದೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿ. ಇನ್ನು ಯಾರು ಕರೀತಾರೋ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಹೋಗೂವಾಕಿ ನನ್ನ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು." ಅವರು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಕುಣಿದಿತ್ತು. ಏನು ಮಾಡಲೋ ಏನು ಬಿಡಲೋ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವಷ್ಟು ವಿವೇಕ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ತಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ, ಅಂಥವರಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೂ ತನಗೆ ಅಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ತಾವೇ ಇಂಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅವಾಚ್ಯ ಮಾತುಗಳು ಮಾತ್ರ—

"ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಹಾಂಗs ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಶುಕಮುನಿಗಳೇನು ನೀವು? ನಿಮ್ಮ ಕೂಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಸಹವಾಸಾ ನೀವು ಮಾಡಿದಾಂಗ ನಾನೂ ಕಾಲು ಜಾರತೀನಂತ ತಿಳಿದೀರೇನು?" ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಮೂಡಿರದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾತಿನ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿದು, "ನಾನು ಗಂಡಸು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡೀತದ. ನೀ ಯಾರು ನನ್ನ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ?" ಎಂದಿದ್ದರವರು ತಪ್ತರಾಗಿ.

"ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹರೀತೀರಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ನನಗೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ದಾರಿ ನನಗ, ನಿಮ್ಮದು ನಿಮಗ," ಎಂದು ವಾದಕ್ಕೆ ವಿರಾಮ ಹಾಕಿದ್ದಳು ತಾನು. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾದಾಗ ವೆಂಕಣ್ಣಾ ನನ್ನ

ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. "ವೆಂಕಣ್ಣನನ್ನು ಒಯ್ಯಬೇಡ," ಎಂದವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ, ತನ್ನ ರಕ್ತ, ಮಾಂಸದ ತುಣುಕು ಈ ಕೂಸು. ಅದನ್ನು ತಾನು ಒಯ್ಯುವವಳೇ. ತಮಗೆ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಹಟ ಸಾಧಿಸಿ ಕೋರ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ತವರಿನವರ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದವಳು ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಗ ನೊಡನೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿ ಬದುಕುವದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ಅನ್ನತಾನು ದುಡಿಯ ಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಅಕ್ಕ ಅನುಸೂಯಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಮಾರಿಸಿ, ಬರುವ ಹಣದಿಂದ ತನಗೆ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವ ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಗೋಪಣ್ಣನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಮುಗಿದು ಮಾಸ್ತರಿಕೆ ಸಿಕ್ಕು ತನಗೂ ವೆಂಕಣ್ಣನಿಗೂ ಜೀವನಾಧಾರ ದೊರಕಿತ್ತು. ಯಾರ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ನೋವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿತ್ತು. ಗಂಡನ ನೆನಪು ಆಗಾಗ ಕಾಡಿದರೂ ಅವರು ಅಂದ ಮಾತುಗಳು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬಂದು ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಂತರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ವಿರಸವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ತನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ದ್ದರು. ಒಡೆದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ಆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಬಾಗದಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಗಂಡ ಒಂದೆರಡು ಕಾಗದ ಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಹ್ವಾನವಿರದೆ ಬರುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ತಿರುಗಿ ಬಾ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವದನ್ನು ಕಂಡು ತಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿ ದ್ದಳು. ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವ ಗೋಜಿಗೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ತಾನಿದ್ದ ಊರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಗಂಡ ಬಂದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆಗಲೂ ತಾನು ಅಷ್ಟೆ. ಅಪರಿಚಿತರನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನಾಡಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ನಿಷ್ಠುರತೆಗೆ ತಾನೇ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿದ್ದಳು ಕೂಡ. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಖರ್ಚಿಗೆ ಅವರು ಕಳುಹಿಸಿದ ಹಣ ಕೂಡ ಮುಟ್ಟದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಿಷ್ಠುರ

ವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಮೂಡಿದ್ದು ಅವರು ಕುಡಿಯಲು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ. ತನ್ನದಾದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಏನೋ ಕೇಡುಕಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿ ಎರಡು ದಿನ ಅತ್ತಿದ್ದಳು.

ವೆಂಕಣ್ಣನ ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ತನ್ನ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ, ಮನೆಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ನೂಕಿ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದಾಕೆಗೆ ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ, ಮನಸ್ಸು ಭಣಗುಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವದು ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ವೆಂಕಣ್ಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ಟ್ರಂಕಿನ ತಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೆರೆದು ಓದಿದಾಗಲೇ ಮನಸ್ಸಿಗೇನೋ ಸಮಾಧಾನ, ತೃಪ್ತಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಮಾಸಿ ಆ ಕಾಗದಗಳು ಹರಿದಿದ್ದರೂ ತಾನು ಇನ್ನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ತನಗೇ ತಿಳಿಯದು.

ವೆಂಕಣ್ಣನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಶಕೂ ತನ್ನ ಸೇವೆ, ಮನೆಕೆಲಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಗ ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಏಕೋ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ತನ್ನದಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಾನೀಗ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗಾಗಿದೆ. ಅದೇ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ, ಅದೂ ಕಡಿದು ಹೋದರೆ ತನಗಿನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಾನು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದರೆ ಮಗ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾನು. ಎನ್ನುವ ಭಯದಿಂದ ಅಳುವುದನ್ನೂ ಹತ್ತಿಕ್ಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ವೀ ಅಳಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ ತನಗೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ತನಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆ? ಇಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಆ ಬಂಧನವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ ತನಗೆ.

ಇದರ ಅರ್ಥ ಏನು ಎನ್ನುವದು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡದಂತೆ ಎದ್ದು ಲೈಟು ಹಚ್ಚಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಟ್ರಂಕು ತೆಗೆದು ಹರಿದಿದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಿಡಿಸಿದಳು. 'ಪ್ರಿಯ ಜಾನೂ' ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕಲಸಿದವು. ಕಾಗದವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಣೆಗೊತ್ತಿ ನಮಿಸಿ, 'ನಿನ್ನ ಮಾಧವ' ಎಂದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟಳು.

ಅಜ್ಜಿ

ಹೊರಲಾರದೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಂದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕುಳಿತರು ಗೌರಮ್ಮ. ಮತ್ತೆ ಏನೇನು ಸಾಮಾನು ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆನ್ನುವದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು.

"ಸುಶೀಲಾ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೇಪರು, ಕುಡುಗೋಲು, ಕೊಬ್ಬರಿಎಣ್ಣಿ ಬಟ್ಟಲು ತಾರವ್ವ" ಎಂದರು.

ತಾಯಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದ ಮಂಜುಳಾ ಅಜ್ಜಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲೇ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತೇಬಿಟ್ಟಳು ಅಂಗಿ ಕಾಲುತುಂಬ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು.

"ಹಲಸಿನ ತೊಳೆ ಬೇಕೇನು ನಿನಗ. ಕೊಡ್ತೇನಿ ತಡಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಎರಡುಭಾಗ ಮಾಡಲು ಏಟು ಹಾಕಿದರು ಗೌರಮ್ಮ. ನಾಲ್ಕಾರು ಏಟು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಭಾಗವಾದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಳ್ಳುಗಳು ಚುಚ್ಚಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಬಾಯಿ ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಊದಿಕೊಂಡು,

"ಅಬ್ಬಾ! ಏನ ಒರಟು ಇದರ ಸಿಪ್ಪಿ. ಮೈಮ್ಯಾಲೆ ಮುಳ್ಳೆಷ್ಟು? ದಿಂಡು, ಬಿಳಿ ಬಿಳಿ ಎಸಳು, ಬೀಜ ಎಲ್ಲಾ ತೆಗೀಬೇಕಾದರ ಒಂದು ಯುದ್ಧಾ ಮಾಡಿದಾಂಗ ಆಗ್ತದ. ಆಗ ಸಿಗತದ ಒಳಗಿನ ಮೆತ್ತಗಿನ ರೇಶಿಮೆ ಹಾಂಗ ಹೊಳಿಯೂ ತೊಳಿ. ಸೀ ಅಂದರ ಸಕ್ಕರಿ ಕಲಿಸಿದಷ್ಟು ಸೀ!" ಅರ್ಧ ತಮಗೆ, ಅರ್ಧ ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ದಿಂಡು ಎಸಳುಗಳಿಂದ ತೊಳೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಲು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತ ತಿಣಿಕಿದರು ಗೌರಮ್ಮ.

"ಮಂಜೂ, ನೀರು ಕಾದಾವ ಲಗೂನೆ ಬಾ, ತಲೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕ್ತೇನಿ. ಆಮೇಲೆ ಅಡಿಗ್ಗಿ ಹೊತ್ತಾಗ್ತದ ನನಗ." ಸುಶೀಲಾನ ಕೂಗಿಗೆ ಮಂಜು ಮಿಸುಕಲಿಲ್ಲ. "ಇಲ್ಲಾ, ಬರೂದಿಲ್ಲಾ ನಾ ಹಲಸಿನ ತೊಳಿ ತಿನ್ನೂವಾಕಿ. ನಂಗ ಎರಿಯೂದು ಬ್ಯಾಡಾ" ಎಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು ಮಂಜೂ.

ಹೆಂಡತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಚಂದೂ ಬಂದು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯುವಾಗ ಕಾಲು ರಪ ರಪ ಬಡಿದು ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೊನ್ನೆಗಳ ಹಿಂದೆಯೆ ಗೌರಮ್ಮನ ನೆನಪೂ ಓಡಿತು. ಕೈ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೆದುಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಮುಂಜೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗೇ ನಮ್ಮ ಉಮ್ಮಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷದವಳಾಗುವವರೆಗೂ ಮಾಡ್ತಿದ್ದಳು. ಅಪರೂಪದ ಮಗಳು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಚೆಂದ. ಕೂತರೂ ಚೆಂದ, ನಿಂತರೂ ಚೆಂದ. ಅಷ್ಟು ಸಲಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ. ಹುಟ್ಟಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆಗೋವರೆಗೂ ತಮ್ಮ–ತಂಗಿ ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಮನೆಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಅವಳದೇ ಕಾರುಭಾರು. ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸೋ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ರಾಮಾಯಣದ ಊರ್ಮಿಳೆಯನ್ನ ಸದಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕೆಂದೇ ಇವರು ಊರ್ಮಿಳಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿದ್ದು. ಕರೆಯೋದು ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗ್ತದೆ ಅಂದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತ್ಯಾಗ, ಪ್ರೇಮ, ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಇವಳಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರೇ ಇರಲಿ ಅಂತಾ ಇದ್ದರು. ಹುಂ. ಇವಳಿಗೂ ಬಂತಲ್ಲ ತ್ಯಾಗ, ಪ್ರೇಮ ಇವೆಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರೇಮಿಸಿದವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮನ್ನ ತೊರೆದೇ ಬಿಟ್ಲು. ಇಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ, ಸಲಹಿ, ದೊಡ್ಡವಳನ್ನ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ಯಾವಂತಳಾಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆ ಕೊಡುವದು ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲ ಅಂತ ಸರೀಕರು, ನೆರೆಯವರು ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನಾವೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಗಳ ಗುಣ ಬಂಗಾರದಂತಾದ್ದು ಅಂತ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುವಾಗಲೇ ನಾವು 'ಬೇಡ' ಎಂದವನ ಜೊತೆಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರೀಕರಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲ. ಬಿ. ಎ. ಓದಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ ಮಾಡ್ತಾರೇನು ? ಅವಳ ಸಂಬಳದಿಂದ ಮನೆಗೂ, ಚಂದೂನ ಓದಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಅನುಕೂಲ ಆಗ್ತಿತ್ತು ಅಂತ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಬಿಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ವರ ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನೋವಾಗ ತನ್ನ ದಾರೀ ತಾನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳೇನೋ ರಾಜೀವನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋ ವಿಷಯ ನಮ್ಮನ್ನ ಕೇಳಿ

ದ್ದಳು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಹೂಂ ಅನ್ನೋದು. ಅವನೂ ಅವಳಷ್ಟೇ ಕಲಿತವನು. ಮನೆಯಿಂದ ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಜಾತಿ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇರೋವಾಗ ಮುದ್ದಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಹುಡುಗೀನ್ನ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಜನ ಏನಂದಾರು. ಆದರೆ ಕಡೆಗೂ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನ ಆಡಿಕೊಂಡು ನಗುವ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು 'ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಆಯಿತು. ರಾಜೀವನ ಜೊತೆ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇ' ಅಂತ ತಾರು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅಬ್ಬ! ನನ್ನ ಸಂಕಟ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಆ ಕಸಿವಿಸಿ, ದುಃಖ, ಎಲ್ಲಾ ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಮಗಳು ಸತ್ತಳು' ಅಂತ ಉತ್ತರಾ ಬರೆಸಿದೆ. ಇವರಿಗೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಆಯ್ತು. ಆದರೂ ಅವರು ಗಂಡಸರು, ಎಲ್ಲಾ ಒಳಗೇ ನುಂಗಿಕೊಂಡರು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆರುತಿಂಗಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗೋದಕ್ಕೇ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆ ಉರೀತಿತ್ತು.

"ಅಜ್ಜೀ ನನಗೊಂದೆರಡು ತೊಳೆ ಕೊಡು" ಮಂಜು ಕೈಚಾಚಿದಳು. "ಯಾಕಜ್ಜೀ, ಅಳತೀ. ಕೈ ನೋವಾಯಿತೇನು? ತಾ ಇಲ್ಲೆ, ನಾ ಬಿಚ್ತೀನಿ."

"ಇಲ್ಲವ್ವಾ, ಅಳೂದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಾಗ ಕಸಾ ಬಿತ್ತು" ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡರು ಗೌರಮ್ಮ. "ಪಾಪ, ಈ ಕಂದನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ಅಜ್ಜೀ ಕಷ್ಟ. ತನಗೊಬ್ಬ ಅತ್ತೆ ಇದ್ದಾಳ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ಕೂಸಿಗೆ. ಅಷ್ಟs ಯಾಕ ಸುಶೀಲಾಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ" ಮನದಲ್ಲೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಅವರ ಕೈಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜೂ "ಅಜ್ಜಿ, ಅವ್ವಾನ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಬಂಗಾರದ ಬಳಿ ಅದಾವ. ನೀ ಯಾಕ ಹಾಕೊಂಡಿಲ್ಲ."

"ನನಗ ಯಾರು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕವ್ವ. ನಿನ್ನ ಅವ್ವನಿಗೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಾನ" ಗೌರಮ್ಮ ನಗುತ್ತ ನುಡಿದರು.

"ಹುಂ, ಹಿಂಗೇನು ತಡೀ ಅಜ್ಜಾಗ ಹೇಳ್ತಿನಿ, ಅಜ್ಜಿಗೂ ಬಂಗಾರದ ಬಳಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡು ಅಂತ." ಮಂಜೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸರ್ರನೆ ಓಡಿದಳು.

ಗೌರಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಂಗೈ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತೆ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಬಿಳಿ ಎಸಳುಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿ ತೊಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೆತ್ನಿಸಿದರು. ಉಹುಂ, ಕೈ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಮೀಟಿದರು.

"ಊರ್ಮಿಳಾನ ಪರೀಕ್ಷೇಕ್ಕ ಫೀ ತುಂಬಬೇಕಲ್ಲ" ಅವಳ ತಂದೆ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು.

"ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಾದಾವು ?"

"ದೊಡ್ಡ ಪರೀಕ್ಷೆ. ಫೈನಲ್ ಇಯರ್, ನೂರು–ನೂರಾ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು."

"ಎಲ್ಲಿರೆ ಕೈಗಡ ಸಿಕ್ಕ್ಯಾವೇನು ?"

"ಈಗ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕೇಳಿ ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಅಡಚಣೀನS ಹೇಳತಾರ. ಇನ್ನು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡೂದು."

"ನನ್ನ ಕೈಯಾಗಿನ ಬಂಗಾರ ಬಳಿ ಮಾರಿದರ ಅಷ್ಟು ರೊಕ್ಕ ಸಿಗ್ತಾವಲ್ಲ"

"ಸಿಗ್ತಾವ, ಆದರ ನಿನಗೆ ಬಳೀ ಬೇಕಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಬಂಗಾರ ಮಾರಿದರ ಹ್ಯಾಂಗ ??"

"ಅಯ್ಯS, ಅವಳು ಪರೀಕ್ಷಾ ಪಾಸಾದರ ನನಗೆ ಬಂಗಾರ ಸಿಕ್ಯಾಂಗS. ಮುಂದ ಅನುಕೂಲ ಆದರ ಮತ್ತ ಮಾಡಿಸಿದರಾತು. ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದ ಬಂದರ ಸಾಕಲ್ಲ" ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಚಂದೂನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ್ದರು ಗೌರಮ್ಮ.

ಆಗಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಗೌರಮ್ಮನದು ಬರಿಗೈಯೇ.

"ಅವ್ವಾS ಊಟಾ ಮಾಡು ಏಳವ್ವಾ. ಹೊತ್ತು ಬಹಾಳ ಆತು" ಚಂದೂ ಬೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

"ಈಗ ಹೋಗ್ತಿನಪ್ಪಾ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಧ ಹಣ್ಣು ಅದ. ಬಿಡಿಸಿ ಹೋಗ್ತೇನಿ. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೈ ಎಲ್ಲಿ ಜಿಡ್ಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ."

ಚಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಹೋದ. ಗೌರಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಹಣ್ಣು ಚುಚ್ಚಿದರು. 'ಊರ್ಮಿಳಾ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಚಂದೂಗಿನ್ನೂ ಹತ್ತು–ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಹಟ ಇಲ್ಲ, ಗದ್ದಲ ಇಲ್ಲ. ಬಾಳ ಶಾಂತ ಗುಣ. ಜಾಣ. ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನೊಳಗ ಕಲಿಯೂವಾಗ ಇವರಿಗಿನ್ನೂ ನೌಕರಿ ಇತ್ತು. ಆದರ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇವರಿಗೆ ಪೆನ್ಶನ್ ಆಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹಣಕ್ಕ ಭಾಳ ತಾಪತ್ರಯಪಡಬೇಕಾಯ್ತು. ಅವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕ ಇದ್ದ ಸ್ವಂತ ಮನೀನ ಒತ್ತೀ ಇಟ್ಟು ಹಣಾ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾಯ್ತು. ಹುಡುಗ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು

ಬಿ. ಇ. ಓದಿ ಒಂದು ನೌಕರಿಗೆ ಹತ್ತೋದರೊಳಗs ಮನೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಯ್ತು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮಗಾ ಹಾದಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಅಂತ ಸಮಾಧಾನ ಆಯ್ತು. ಆದರ ಮಗಳಿಗೆ ಕಡೆಗೂ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಅಂತ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ.'

ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟರು ಗೌರಮ್ಮ. 'ಥೂs, ನನಗೇನಾಗೇದ ಇವತ್ತು. ಅವಳ ನೆನಪು ಬಹಾಳ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಹೋಗ್ಲಿ, ಅವಳ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಯಾಕ ದುಃಖ ಮಾಡಲಿ. ಮಗನ ಬಂಗಾರದಂತಾ ಸಂಸಾರ ನೋಡಿ ಕೋತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರ್ತೇನಿ.'

"ಅಜ್ಜೀs ನೀ ಒಂದು ತೊಳೆ ತಿನ್ನು ಅಜ್ಜೀs ಎಷ್ಟು ರುಚೀ ಅದ ನೋಡು." ಮಂಜು ತೊಳೆಯನ್ನು ಅಜ್ಜಿಯ ಬಾಯಿಗೇ ಒಯ್ದಳು. ಅಜ್ಜಿ 'ಆs' ಎಂದಾಗ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಗೌರಮ್ಮ ತೊಳೆಯನ್ನ ಜಗಿದು ನುಂಗಲು ನೋಡಿದರು. ನುಂಗಲೂ ಬರದೆ ಹೊರಗೆ ಉಗುಳಲೂ ಆಗದೆ ಚಡಪಡಿಸಿದರು.

* * *

ಮಗಳು

"ಬಹಾಳ ನೋವಾತೇನು ನಿಮ್ಮೀs, ರಕ್ತ ಭಾಳ ಸೋರಿದಾಂಗ ಕಾಣತದ." ಈಳಿಗೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬೆರಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ರಾಜೀವ ಕೇಳಿದ್ದ. ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ನೋವಾಗಿದ್ದ ಬೆರಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ರೇಡಿಯೋ ಟ್ಯೂನ್ ಮಾಡಿದಳು ನಿರ್ಮಲಾ.

"ಇದುವರೆಗೆ ನೀವು ಕೇಳಿದ ನಾಟಕ 'ಊರ್ಮಿಳೆ.' ಬರೆದವರು...."

ನಿರ್ಮಲೆ ಬೆಚ್ಚಿದಳು. ಕೈ ಸೋಫಾದ ಮೂಲೆಗೆ ಬಡಿದು ಮತ್ತೆ ನೋವಾಯಿತು. ರಕ್ತ ಚಿಲ್ಲೆಂದು ಚಿಮ್ಮತೊಡಗಿತು. ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೂರಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿತು ರಕ್ತ. 'ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾs' ಎಂದು ಚೀರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡವಳು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನುಂಗಿಕೊಂಡಳು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಸರಿತು. ನೋವು, ದುಃಖ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾದಾಗ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಗುವಂತೆ

ನಗುವಾಗ 'ಅಯ್ಯಪ್ಪಾ, ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ!' ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಊರ್ಮಿಳೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ರಾಜೀವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದವಳು ಮತ್ತೆ ಅವ್ವನ ನೆನಪು ತೆಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳು ತನ್ನ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. 'ನೀನು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಸತ್ತಂತೆ' ಎನ್ನುವ ಉತ್ತರ ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಮನವನ್ನೇ ಕಲಕಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವಳಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸುತ್ತ ರಾಜೀವ, "ನೀನಿನ್ನು ಊರ್ಮಿಳಾ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನಿರ್ಮಲಾ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ನಿಮ್ಮಿ. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನೋಡು" ಎಂದಿದ್ದ.

ತವರು ಮನೆಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಹಾಯ ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆದು ತನ್ನ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಊರಿಗೆ ಎಂ.ಓ. ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ತಾಯಿ–ತಂದೆಯರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಕಠೋರವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವದರ ಕಲ್ಪನೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದಿತ್ತು.

ರಾಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತ ಹೊಸ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದಾಗ ತಂದೆತಾಯಿಯರ ಪ್ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರ ಮಸಕುಮಸಕಾಗಿತ್ತು. ತಾನೇ ತಾಯಿ ಆಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿದಾಗ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ನೆನಪು ಮೂಡಿಬಂದದ್ದು ಸಹಜವೇ. ಮಗಳು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವ್ವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬುಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಮ್ಮಬಹುದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಆಶೆ ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ.

"ಒಂದೆರಡು ದಿವಸ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣೇನು? ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗ ನನ್ನ ನೋಡಿದರ ಅವ್ವ ಅಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲು ಆಗಬಹುದೋ ಏನೊ ಅಂತ."

"ಮನಸ್ಸು ಒಮ್ಮೆ ಒಡೆದುಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬದಲು ಆದರೂ ಏನು ಉಪಯೋಗ ನಿಮ್ಮೀ? ನಾನು ತಮಗೆ ತಕ್ಕ ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಅವರು ಎಂದು ಅಂದರೋ ಅವತ್ತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದುಹೋಯ್ತು. ನಿನಗ ಇಲ್ಲಿ ಏನರ ಕಡಮೆ ಆಗೇದ ಏನು?"

"ಇಲ್ಲಾs ನನಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಆಗೇದ ಇಲ್ಲಿ? ಆದರೂ ಯಾಕೊ ಅಪ್ಪನ...."

"ಅಪ್ಪನ ನೆನಪು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರ ನೀ ಒಬ್ಬಾಕೀನs ಹೋಗಿ ಬಾ. ಅವರು ಕರಿದಿದ್ರೂ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನನಗ ಮಾನಾ– ಅಪಮಾನಾ ಏನೂ ಇಲ್ಲೇನು? ನಾ ಮಾತ್ರ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ನೋಡು ನಿಮ್ಮೀs. ನೀ ಬೇಕಾದರ ಹೋಗಿ ಬಾ."

ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ತಾನು ಈಗ ತವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವದು ಸರಿತೋರಲಿಲ್ಲ ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಈ ಆಸೆಯನ್ನೂ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಲೇಬರ ವಾರ್ಡಿನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಸಹಿಸಲಾರದ ನೋವು, ಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಮೈ ಕುಲುಕಿದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ, ನಡಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಡೆದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೋವು ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿ ಮೈ ತುಂಬ ಬೆವೆತಳು. "ಸಮಾಧಾನ, ತಾಳಿಕೋಮ್ಮಾ" ಮೃದುವಾದ ಸ್ಪರ್ಶ ತನ್ನ ತಲೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ. "ಅಮ್ಮಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಣ್ತೆರೆದಾಗ ನಿರಾಶೆಯೇ ಕಾದಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ. ವೃದ್ಧ ನರ್ಸೊಬ್ಬಳು ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಬೆವರು ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಊರ್ಮಿಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, "ಇನ್ನೇನು ತಡವಿಲ್ಲ. ಐದು ಮಿನೀಟಿನೊಳಗ ಹೆಂಗೆ ಆಗ್ತದೆ" ಎಂದು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಕೈಯನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು "ಅಮ್ಮಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಬಿಕ್ಕಿದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ.

ಸುಜಾತಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಒಳಗುದಿ ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಳೆಗರೆದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ. ಮಗಳಿಗೆ ಅನಾನುಕೂಲವೆಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜೀವನಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಮಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಆರೈಕೆ, ಉಪಚಾರ, ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯೇ.

ಆಗಾಗ ರಾಜೀವ "ನನಗೆ ಸುಜೀನ್ನ ಕಂಡರೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಸಮಯವೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಉಪಚಾರದಲ್ಲೇ ಕಳೀತದ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಳನ್ನೇ ಮುದ್ದು ಮಾಡುತ್ತೀ" ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

“ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಅಲ್ಲವೇ ಅವಳು? ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾಗ ನಿಮಗಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗ್ತದೆ?” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಣ ಅರುಣರ ತಾಯಿ ಆದಾಗ ಮೊದಲಿನಷ್ಟು ಸಂಕಟ, ದುಃಖ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗೃಹಕೃತ್ಯ, ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನ ಕಳೆದುಹೋದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದು ಬಂದ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಆಸೆ. ಅವಳನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಓದಿಸಬೇಕು. ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟು ಜಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಜಾತ ಎನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರರು ಪಂಡಿತರು ಎಲ್ಲ ತಲೆದೂಗಬೇಕು. ಅವಳಿಗೆ ಓದಿನೊಡನೆ ನೃತ್ಯದಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ. ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಗಳ ಆಸೆ ಮೊಟಕು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದೇ ಅವಳನ್ನು ನೃತ್ಯ ಕಲಿಯಲು ಕಳಿಸಿದ್ದು. ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಎಲ್ಲ ರಾಜೀವನದೇ ಸುಜಾತಾಳಿಗೆ. ತನ್ನ ಮಗಳು ದೊಡ್ಡವಳಾದಾಗ ರೂಪಸಿ ಆಗುವಳೆನ್ನುವ ಭರವಸೆ ತನಗಿದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಇನ್ನು ಈ ರೂಪ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಗಂಡನನ್ನು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಹಾಗೇ ನೋಡಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಪರಿಚಿತರಲ್ಲೇ ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯದು....

“ಅವ್ವಾs ನಾನು ತಯಾರಾದೆ. ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿರ್ತಾರ. ಈಗ ಎರಡೂವರೆಗೆ ಒಂದು ಬಸ್ಸು ಅದ. ಅದಕ್ಕs ಹೋಗತೇನಿ” ಮುಂಗೈ ವಾಚು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬೆಡ್‌ರೂಮಿನಿಂದ ಹೊರ ಬಂದಳು ಸುಜಾತಾ.

ಫುಲ್ ವಾಯಿಲ್ ಉಟ್ಟು, ಹಿಂದೊಂದು ಮುಂದೊಂದು ಜಡೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕಿಟ್‌ಬ್ಯಾಗ್ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಸೋಫಾದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತ ಮಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ. ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಜಾರಿದವು ಎಂದುಕೊಂಡಳು. “ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಬರ್ರಿ ಟ್ರಿಪ್ಪು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು. ಯಾರೂ ಹೇಳುವವರು, ಕೇಳುವವರು ಇಲ್ಲಂತ, ಸಿಕ್ಕ ಹಾಂಗ ತಿಂದು, ತಿರುಗಾಡಿ, ನಿದ್ದಿಗೆಟ್ಟು ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿ. ಜೋಪಾನದಿಂದ ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಿನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ.”

ಸುಜಾತ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೊರಳಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ತಾಯಿಗೆ "ಟಾs ಟಾs" ಮಾಡಿ ಬಳಕುತ್ತ ನಡೆದಳು.

ಮಗಳ ನಡಿಗೆ ಕಂಡಾಗ ಊರ್ಮಿಳೆ ಅಂದುಕೊಂಡಳು. "ಸುಜೀ ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು. ಬೇಗ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕು."

ಮತ್ತೆ ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ ಊರ್ಮಿಳೆಯ ತಲೆ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮೆಲುಕುಹಾಕಿತು. ಮದುವೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಬಂಧುಬಳಗ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಬೇಕು. ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವನ್ನ ಕರೆಯಬೇಕು. ಮೊಮ್ಮಗಳ ಮದುವೆಗೊ ಬಾರದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಇದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಈಗ. ಅದು ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದೂ ಒಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕ.

ಮರುದಿನದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ರಿಕ್ಷಾ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿಗೆ ಬಂದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ. ತಲೆಯ ಕೂದಲೆಲ್ಲ ಬಿಳಿ ರೇಶಿಮೆಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಬೊಜ್ಜು ಮೈಯ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬರು ರಿಕ್ಷಾದವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅವರ ಕಿರು ಬೆರಳು ಹಿಡಿದು ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದು ಅದೊಂದೇ ರಿಕ್ಷಾ. ತಾನು ಸಮೀಪ ಹೋದಾಗ ಆ ಮುದುಕಿ ಇತ್ತ ತಿರುಗಿದಳು. ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಿರುಚುವಂತಾಯಿತು. "ಅವ್ವಾs" ಎಂದು ಕೂಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕನ್ನಡಕದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಮಂಜಾಗಿ ಏನೂ ಕಾಣಿಸದೆ ಕನ್ನಡಕ ತೆಗೆದು ಒರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಗೌರಮ್ಮ. "ಅವ್ವಾ ಆರಾಮ ಇದ್ದೀಯಾ. ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಾತು ನಿನ್ನ ನೋಡಿ."

"ಆರಾಮ ಇದ್ದಿನವಾ ಹಿಂಗ. ಸಾಯಲಿಕ್ಕೂ ಒಲ್ಲೆ. ಬದುಕಲಿಕ್ಕೂ ಒಲ್ಲೆ." ಅವ್ವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೀರು ಜಿನುಗಿದ್ದು ನೋಡಿ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ.

"ಅವ್ವಾs ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಅಳತೀಯಲ್ಲಾ ನೀನು. ಚಂದು ಏನ್ಮಾಡ್ತಾನ ಈಗ? ದೊಡ್ಡವ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಪ್ಪ ಹ್ಯಾಂಗದಾರ?"

"ಚಂದೂನ ಮಗಳು ಇವಳು ಮಂಜುಳಾ. ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲೇ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ ಎಂಜಿನಿಯರ ಅಂತ ಕೆಲಸ ಆಗೇದ. ಶುಕ್ರವಾರ ಪೇಟೆಯೊಳಗ ಮನೀ

ಹಿಡದಾನ. ಅವರು ನಾನು ಮಗನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದೇವಿ."

"ಚಂದೂನ ಲಗ್ನ ಆದದ್ದು ನನಗ ಗೊತ್ತs ಇಲ್ಲ. ಅವನ್ನ ಅವನ ಹೆಂಡತೀನ್ನ ನೋಡಬೇಕು ಅಪ್ಪನ್ನ ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ಮನಸ್ಸಾಗೇದ. ನಿನ್ನ ಜೋಡಿ ಇದs ರಿಕ್ಷಾದೊಳಗ ಮನಿಗೆ ಬರಲೇನು?" ಅಂಗಲಾಚಿದಳು ಊರ್ಮಿಳೆ.

"ಚಂದೂನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತನಗೊಬ್ಬ ನಾದಿನಿ ಇದ್ದಾಳ ಅನ್ನೋದು ಸಹಿತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಏನಂತ ಅವಳಿಗೆ ಮುಖಾ ತೋರಿಸ್ತೀ." ಗೌರಮ್ಮನ ಗಂಟಲು ಬಿಗಿದಿತ್ತು.

"ಮುಖಾ ತೋರಿಸದ ಇರೂ ಅಂಥಾ ತಪ್ಪು ನಾ ಏನು ಮಾಡೇನಿ ಅವ್ವಾ? ನಾನು ಎಲ್ಲಾರ ಹಾಂಗ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖದಿಂದ ಅದೇನಿ. ರಾಜೀವ ನನಗ ಏನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವಾ. ನಾನು ಬಾಳ ಸುಖ ದಿಂದ 'ಇದ್ದೇನಿ" ಊರ್ಮಿಳೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ಹೌದವ್ವಾ, ಹೆತ್ತ ಹೊಟ್ಟೀ ಉರಿಸಿ ಅವನ ಮನೀಗೆ ಬೆಳಕು ಮಾಡಿದಿ. ನಿನ್ನ ಸುಖ ನೀ ನೋಡಿಕೊಂಡಿ. ಒಳ್ಳೇದಾಯ್ತು. ನಾ ಇನ್ನ ಬರ್ತೀನಿ" ಮೊಮ್ಮಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ದುಡು ದುಡು ನಡೆದೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಗೌರಮ್ಮ.

ಊರ್ಮಿಳೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ರಾಜೀವ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬರುವಾಗಲೇ ತಿಂಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಚಹಾ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಂಡಿ ಚಹಾ ಹಂಚಿದ. "ನೀ ಏನು ಅಡಿಗೀ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ ಕೈ ನೋವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಊಟದ ಡಬ್ಬಿ ಹೇಳಿ ಬಂದೇನಿ. ಇನ್ನೊಂದು ತಾಸಿಗೆ ಬರ್ತದ" ಎಂದ ರಾಜೀವ ಹೆಂಡತಿಗೆ.

"ಸುಜೀ ಮನಿಯೊಳಗ ಇದ್ದರ ಅನ್ನಾ ಸಾರು ಮಾಡಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಊರ್ಮಿಳೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅಂದಾಗ. "ಹೂಂ. ನಿನ್ನ ಸುಜೀ ಟಾಪ್ ಟೇಪ್ ಆಗಿ ತಯಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕುಣಕೋತ ಓಡಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಸೈ" ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಛೇಡಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರೇಗಿಸಿದ.

ಕಿರಣ ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದವ ತಿರುಗಿಬಂದು "ಅವ್ವಾs ಇಲ್ಲೊಂದು ಪತ್ರ ಅದ ನೋಡು. ಅಕ್ಕನ ಅಕ್ಷರ ಕಾಣ್ತಾನ" ಎಂದು ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಕೈಗಿತ್ತ.

* * *

ಮೊಮ್ಮಗಳು

ಪ್ರೀತಿಯ ಅವ್ವ,

ನಾನು ನಮ್ಮ ಡಾನ್ಸ ಮಾಸ್ತರ ಗೋಪಾಲಬಾಬು ಅವರನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸ್ತೇನೆ. ಅವರೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕೆಂದೇ ಇಂದು ಹೊರಟೆದ್ದು. ಟ್ರಿಪ್ಪು ಇಲ್ಲ, ಗೆಳತಿಯರೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದವಿರಬೇಕು.

ನಿನ್ನ

ಸುಜೀ.

ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಮುಖ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತು. ತುಟಿ ಥರ ಥರ ನಡುಗುತಿದ್ದುವು. ಹೆಂಡತಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿದ ರಾಜೀವ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕಾಗದ ಕಸಿದು ಓದಿದ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಾಗದ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿ "ಡ್ಯಾಮ್ ಇಟ್ !" ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿದ.

* * *

ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಾವಾರಸ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಳಲಾರದ ಬೇಗೆ. ರಸ ಕುದ್ದು ಕುದ್ದು ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಚಡಪಡಿಸತೊಡಗಿದಳು. 'ನೀರು, ನೀರು' ಎಂದು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಉರಿ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚುಕಿದ ಹಾಗಾಗಿ ವಿಲಿ ವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು ಉರಿ–ಇನ್ನೇನು ಬುಗ್ಗೆಯಂತೆ ಚಿಮ್ಮಬೇಕು.

ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು "ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರ್ತಿರೇನು ?" ಎಂದಳು ಗಂಡನಿಗೆ.

"ಎಲ್ಲಿಗೆ" ಎಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಜೀವ.

"ಶುಕ್ರವಾರಪೇಟೆಗೆ. ಅವ್ವ–ಅಪ್ಪ ಇದ್ದಾರ ಅಲ್ಲೆ. ನಾನು ಈಗ ಅವ್ವನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಅಳಬೇಕು. ಬರ್ರಿ" ಎಂದವಳೇ ಹೊರಗೆ ನಡೆದಳು. ರಾಜೀವ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಮಮತೆ

ಅನ್ನ, ಪಲ್ಯಗಳ, ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಒಂದೆಡೆ, ಹಿಟ್ಟು ಸಾಣಿಸಿದ ಸಾಣಿಗೆ, ಚಟ್ನಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ನೀಡುವಾಗ ಕಂಠದವರೆಗೆ ಹನಿಯಾಗಿ ಸೋರಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ತುಪ್ಪದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಗಿಂಡಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಗಂಡ ಮಕ್ಕಳು ಉಂಡ ಎಂಜಲು ತಟ್ಟೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಸುತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿದ ಮುಸುರೆ ನೊಣಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವೀಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹರಡಿದ ಸಾಮಾನುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ.

ಸೋತ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಜೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಚುಕಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಕಿವುಚಿದಳು. ಸರಿ–ಶುರುವಾಯಿತು ಈ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಮತ್ತೆ. ತಾಂ ಧಿತ್ ತಾಂ ಎಂದು ರಿಂಗಣಗುಣಿತ ನಡೆದಿದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಹಿಚುಕಿ ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡುವಂತಿದೆ. ಅಡಿಗೆಮನೆಯಂತೆಯೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತ ಕಂಡು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತ ಗಿರಿಜೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹನಿಯೊಂದು ಜಾರಿ ಅವಳು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲಾರದೆ ಎದ್ದು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಳು. ಶುಭ್ರವಾಗಿದ್ದ ಮಂಚದ ಮೇಲಿನ ಬೆಡ್‌ಶೀಟ್ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲ್ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಸುಕ್ಕುಸುಕ್ಕಾಗಿ ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿದಳು. ಈಚೀಚೆಗೆ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಈ ನೋವು. ಮೊದಲು ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಈಗ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನೆಯಿಂದಂತೂ ಈ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವಿನಿಂದಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದು ಗಂಟೆಗೇ ಚಿಕ್ಕ ಅರುಣ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದ. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಎದ್ದವಳು ಹಾಗೆಯೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಶೇಖರನಿಗೆ ಅಡಿಗೆಯಾಗಬೇಕಲ್ಲ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳು

ತಂದೆಯು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವವರು. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ, ಶಿಶುವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಅರುಣನ ಊಟ. ಊಟವೆಲ್ಲಿಯದು? ಎರಡು ದಿನದಿಂದ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರವೇ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ತುತ್ತು ತಿನ್ನುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ನೋವಿನ ಸಂಕಟ ಸುರುವಾಗಿ ತಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದುಬಂದರೆ ಸಾಕಪ್ಪಾ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು.

ಗಿರಿಜೆ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಶೇಖರ ಹೇಳಿದ್ದ: 'ನೀನು ಊಟಾನs ಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ, ಹಾಲು ಕುಡಿ. ಸಂಕಟ ಕಡಿಮೆ ಆಗ್ತದ. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಅಶಕ್ತತನಾ ಹೆಚ್ಚಾಗ್ತದ'. ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಅವಳ ಸಂಕಟವೇನೋ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚಹಾಕ್ಕೆ, ಅರುಣನಿಗೆ ಹಾಲು ಉಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಆ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಅವಳು ಹಾಲು ಕುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಯಾಕೆ? ಏನು-ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಗೋಬೇಕು, ಹಾsಗೆ, ಹೀsಗೆ ಎಂದು ಮಾತು ಶುರುವಾಗುವುದು. ಆ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಮನೆಯ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚದ, ಶೇಖರನ ಇಸ್ಪೀಟಾಟದ ಮಾತು ಹೊರಬರುವವು. ಸರಸ ಹೋಗಿ ವಿರಸ ಕಾಣುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರದ ತಾನು 'ಕುಡದೇನಿ' ಎಂದಿದ್ದಳು. ಆಯಿತು, ಇನ್ನು ಹೆಂಡತಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಂಡ.

'ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಚಹಾ ಕುಡಿಯಬೇಡ. ಚೊಚ್ಚಿಲು ಬಸಿರು, ಬಯಕೀ ಕಾಟ ಬಹಳ. ಊಟಾ ಮಾಡಿದ್ದೂ ದಕ್ಕೂದಿಲ್ಲ. ವಾಂತಿಯಾಗ್ತದ. ದಿನಕ್ಕ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಸಾರೆ ಆದ್ರೂ ಹಾಲು ಕುಡಿ. ಹಾಲು ಸೇರದಿದ್ರ ಬೋರ್ನವಿಟಾ ಕುಡಿ!' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ತನಗೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನೇ ತಾಯಿ. ಆಗ ಬಸಿರಿನ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ತಾನು ಕುಡಿಯದಿದ್ದರೆ ಶೇಖರನೇ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕುಡಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿದ್ದವು. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಗಿರಿಜೆಗೆ ಬಂಗಾರದಂತಾ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕ ಎಂದು ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದ್ದರು.

ಆ ನೆನಪಿನೊಡನೆಯೇ ಬಿಕ್ಕಿದಳು ಗಿರಿಜೆ. ನೋವು ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನೋವನ್ನು ತಡೆಯದೆ ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ದಿಂಬು ತೋಯಿಸಿದ್ದಳು. ನಿದ್ದೆ ಬಾರದೆ ಮಾಳಿಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಮಲಗಿದಾಗ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲಿಯೊಂದು ಟಣ್ಣನೆ ಜಿಗಿದು ಚಪಲತೆಯಿಂದ ದೀಪದ ಹುಳವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನುಂಗಿತು. ಹುಳದ ಹಿಂದಿನ ಹಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಾವು ತನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿ ತಾನು ಬೆಳಗು ನೋಡಲಾರೆನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಮುಂಜಾನೆಯ ಚಹವಾದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದ ಶೇಖರ ಚಹ ಕುಡಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ "ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತ್ರಾಸ ತೊಗೋ ಬ್ಯಾಡ ಹಾಂ, ಬರೇ ಅನ್ನ ಸಾರು ಮಾಡು. ತಿಳೀತಿಲ್ಲೋ." ಹೇಗೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದಳು ಗಿರಿಜಾ. ನೀಲಾ, ಚಂದ್ರ ದೊಡ್ಡವರು. ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಅರುಣನಿಗೆ ತಾನೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. "ನೀಲಾ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ್ನ ಕರಿ. ಅರುಣಗ ಸ್ನಾನಾ ಮಾಡಿಸಲಿ" ಎಂದಳು.

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು, ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲಾ "ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪ ಆಗಳೇನs ಕೋಟು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಗ ಹೋದರು" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಕೂದಲು ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಿಕ್ಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವ್ವನ ಸಪ್ಪೆ ಮುಖ ನೋಡಿ ನೋವಿನಿಂದ ನರಳು ವವಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲು ಮನಸ್ಸು ಬಾರದ ನೀಲಾ ಹಣಿಗೆಯೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಡಿದಳು.

"ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ತಾರ. ಪಾಟೀಲನ ಮನೀಗೆ ಇಸ್ಪೀಟು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರು. ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುದ್ದಾ ಮರಸೂ ವಂಥಾ ಚಟಾ ಬಿದ್ದsದಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಹಣೇಬರಕ್ಕ. ಇನ್ನೇನು ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೇ ಬರ್ತಾರ ಅವರು. ಗಿರಿಜೆಯ ಬಾಯಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೊರಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅರುಣನ ಮೈತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದ ಕ್ಕೋಡಿತ್ತು.

ಆಗ ಇನ್ನೂ ನೀಲಾ ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ—

"ನೀನು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವುದೇ ಬೇಡ. ಮುಂಜಾನೆ ತಿಂದ ಬ್ರೆಡ್ಡು ಕೂಡ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಲಗಿಕೋ. ಇವತ್ತು ನಾನs ಅಡಿಗೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ" ಎಂದ ಶೇಖರ.

"ಮತ್ತ ಫ್ಯಾಕ್ಟರೀs" ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗೇ ಹೇಳಿದ 'ಇವತ್ತು ಒಂದು ದಿನಾ ರಜಾ ತೊಗೋತೀನಿ. ನಮ್ಮ ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಈ ಸೇವಕಾ ಸ್ವಲ್ಪಾರೆ ಚಾಕರೀ ಮಾಡಬಾರದs ಅಂ. ಹೇಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಈಗ. ಅಕ್ಕಿ, ಬ್ಯಾಳಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕುದೀಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಿ? ಎರಡೂ ಕೂಡಿಯೇ ಹಾಕಲೇನು ಮತ್ತs?' ಗಂಡನ ಮಾತಿಗೆ ತಾನು ಮನವಾರೆ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಇಂದು ಮತ್ತೆ ನಸುನಗೆ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುವಾಗಲೇ ಮೈಮರೆತಳು ಗಿರಿಜೆ.

"ಅವ್ವಾs ಏss ಅವ್ವಾs ನೀರು ಚುಡತಾವ. ಹಾಯ್. ಹಾs ನಾ ಸಾನಕ್ಕ ಒಲ್ಲೇs." ಅರುಣನ ರಾಗದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಗಿರಿಜಾ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿಗೆ ತಣ್ಣೀರು ತೋಡುತ್ತ ಮಗನನ್ನು ರಮಿಸಿದ್ದಳು.

(ಅಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು. ಬೇಳೆ ಗಂಡು. ಅಕ್ಕಿ ಮೃದು. ಬೇಗ ಕುದೀತದೆ. ಆದರೆ ಬೇಳೆ ಬೇಗ ಕುದಿಯೋದಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಕೂಡಿಸಿ ಕುದಿಯೋಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಿಚಡಿ ಆಗ್ತದ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಾsನೂ ಹಾಗೇ ಆಗೇದಲ್ಲ.)

ಅಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಅವಳಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉಣಿಸಿದ ಶೇಖರ ಇಂದು ಗೆಳೆಯನ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದವನೇ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಹೆಂಡತಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಿಸುವಷ್ಟೂ ಪುರಸೊತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ.

ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಜೆಗೆ ಗಂಟೆ ಎರಡು ಹೊಡೆದದ್ದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಶಿಶುವಿಹಾರ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅರುಣನಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಲು ಹೇಳಿ ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸಿದಳು ಗಿರಿಜೆ.

ನೆರೆಮನೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಸೊಸೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಅರವಿಯೊಳಗ ನೀರು ಬಿಡಬ್ಯಾಡ. ಲಗೂ ಒಣಗೂದಿಲ್ಲ. ನುರಿsಯಾಗಿ ಹಿಂಡು. ಹೊಡಮಳಿಸಿ ತಿರುವಿ ತಿರುವಿ ಹಿಂಡು."

ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೋ ಕೈಯಿಟ್ಟು ತಿರುವಿ ಹಿಂಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿದಂತೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ನೀರು ಸೋರಿ ದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಯಾರ ಮುಖಗಳೋ ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಕೆಲದಿನ ಮೊದಲು ತೀರಿಕೊಂಡ ತಾಯಿ, ಕ್ಷಯದಿಂದ ನರಳಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ನಾದಿನಿ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದ ಸೋದರತ್ತೆ, ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಮಸುಕು ಮಸುಕು ಛಾಯೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ತಾನು ಯಾವ ಲೋಕ ದಲ್ಲಿದ್ದಳೋ—ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಮಾತ್ರ ತಾನು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿರುವೆನೆನ್ನುವ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಶಾಲೆಯಿಂದ ನೀಲಾ, ಚಂದ್ರು ಬಂದರು. ಇದುವರೆಗೆ ಅವ್ವನನ್ನು ಕಾಡಿ ಸದೇ ಒಬ್ಬನೇ ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅರುಣ ಈಗ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡ. ಚಂದ್ರು "ಅವ್ವಾs, ನನಗ ಹಸಿವಿ ಆಗೇದ" ಎಂದ.

"ಏ ಅಪ್ಪೂs ಬಾಯಿಲ್ಲೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಾಳಿ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನೋಣು. ಹಾಲು ಕಾಸ್ತೀನಿ. ಕುಡಿಯೋಣಂತ ಬರ‍್ರಿಲ್ಲೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೀಗೆs" ತಾಯಿಯ ಅನಾರೋಗ್ಯ ನೋಡಿದ ನೀಲಾ ತಾನೇ ಹಿರಿಯಕ್ಕನಾದಳು.

ಮತ್ತೆ ಬಂದು "ಅವ್ವಾ ಅನ್ನಕ್ಕ ಇಡಲ್ಯಾ. ಅಕ್ಕಿ ಎಷ್ಟು ತೊಳೀಲಿ. ಶೇಗಡೀ ಹೊತ್ತಿಸಲ್ಯಾ" ಎಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

"ಅಕ್ಕಾs, ಉರಿ ಹಚ್ಚೂ ಮುಂದ ನಿನಗ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗೂದಿಲ್ಲೇನು ?" ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ-ತಮ್ಮನ ಸಂವಾದ ನಡೆದಿತ್ತು.

"ಹೆದರಿಕಿ ಬರ‍್ತsದಪಾ. ಆದರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನೋಡು ಪಾಪ ಅವ್ವ. ಮಲಕೊಂಡs ಬಿಟ್ಟಾಳ. ಆಕೀಗೆ ಆರಾಮಿಲ್ಲಾ. ಮತ್ತ ಯಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಆಕಿ ಆರಾಮ ಇದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸಾ ಮಾಡ್ತಾಳ. ಈಗ ನಾನs ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಕೋತೀನಿ."

ಗಿರಿಜೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ಸಂತೋಷದ ಹನಿ ದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗಿತು. ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. "ಅಪ್ಪಾs, ಅವ್ವ ಮಲಗೇಬಿಟ್ಟಾಳ. ಆರಾಮ ಆಗಿಲ್ಲಪಾ ಆಕೀಗೆ" ಅರುಣನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಶೇಖರ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದ. "ಯಾಕ, ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿಲ್ಲೇನು ನೋವು ?"

"ಇಲ್ಲಾ ಹಾಂಗs ಅದ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಏಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗವೊಲ್ಲದು. ಸ್ಟೋವ್ ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಚಹಾ ಮಾಡಿಕೋತೀರೇನು ನೀಲಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಾಳ" ಎಂದಳು ಗಿರಿಜೆ ನರಳುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಇಲ್ಲಾ ಹೊರಗಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಚಹಾ ಬೇಕಾದರ ಅಲ್ಲೇ ಕುಡೀತಿನಿ" ಎಂದು ಹೊರಗೆಹೋದ ಶೇಖರ ಡಾಕ್ಟರರೊಡನೆಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಡಾಕ್ಟರರು ತಮ್ಮ ಬ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು "ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕ ಇವನ್ನ ಕೊಡ್ರಿ. ತುರ್ತು ನೋವು ಕಡಿಮಿ ಆಗ್ತದ. ನನ್ನ ಜೋಡಿ ಬರ್ರಿ. ಔಷಧಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಎದ್ದರು. ಹೋಗುವಾಗ "ನೀವೇನೂ ಕಾಳಜೀ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ಆರಾಮು ಆಗ್ತದ. ನಾ ಹೇಳಿದ್ಹಾಂಗ ಪತ್ತೆ ಮಾಡ್ರಿ. ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೊಳ್ರಿ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿಮಿ ಆಗ್ತದ" ಎಂದು ಗಿರಿಜೆಗೂ ಹೇಳಿದರು.

ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ತಲೆ ಅಲುಗಿಸಿದ ಗಿರಿಜೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಪಳಕ್ಕನೆ ನೀರುರುಳಿದವು. ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು, ಗಂಡನಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ತನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ತನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವ ಬಂಧುಗಳಾದರೂ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ. ತಾನು ತಬ್ಬಲಿ! ಗಂಡನ ಅಣ್ಣ-ಅತ್ತಿಗೆಯರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಂಸಾರವೇ ಅವರಿಗೆ. ಇನ್ನು ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ದಿನಾಲೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆ. ತನಗಿಂತಲೂ ಇಸ್ಪೀಟಾಟವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಅವರಿಗೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ಬೇಡಾದ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಕಲ್ಲಿಗೂ ಬೇಡವಂತೆ. ಇನ್ನು ಜೀವದಿಂದ ಇರಬೇಕಾದರೂ ಯಾಕೆ? ಹೀಗೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ, ನರಳುತ್ತ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವ ಗಂಡನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬದುಕುವುದು ಯಾತಕ್ಕೆ?

"ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ಈ ಔಷಧಿ ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತ ಎಲ್ಲೋ ಹೋದರು. ಈಗ ಒಂದು ಡೋಜು ತೊಗೋಬೇಕಂತ" ಚಂದ್ರ ಹೇಳಿದ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ನೀಲಾ ಕಪ್ಪು, ನೀರು ತಂದಳು. ಗಿರಿಜೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ "ಅಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಬಿಡು" ಎಂದು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಳು.

ಯಾವದೋ ಹೋರಾಟ ನಡೆದಿದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಆ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಿರುಗಾಳಿ

ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಹನಿಗಳಿಂದ ರಪ್ಪೆಂದು ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಮಳೆ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ ಒಡಲಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿರುವ, ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಸಾಗರ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೋ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ದೋಣಿ ತನ್ನ ಈ ಜೀವ. ಈ ಪ್ರಳಯ ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗಲೇ ತನ್ನ ದೋಣಿಗೆ ಸ್ಥಿರತೆ. ಇದು ಯಾವಾಗ ಕೊನೆಗೊಂಡೀತು. ದೋಣಿಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿಯೇ ಶಾಂತವಾಗುವುದೋ ಏನೋ....

ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಭಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು ಗಿರಿಜೆಗೆ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು. ಅರುಣ ಕಾಲಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಹಿತವಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ಹಾಲಿನ ದೀಪದಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವರು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮೌನವೇ? ಸ್ಮಶಾನಮೌನ. ಸ್ಮಶಾನದ ನೆನಪಿನಿಂದಲೇ ಬೆಚ್ಚಿ ತಾನೇ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

"ಅರುಣಾ ಏಳಪ್ಪಾ, ನಿದ್ದಿ ಬಂತೇನೋ. ಒಳಗ ಹೋಗು. ನೀಲಕ್ಕ ಅನ್ನಾ ನೀಡತಾಳ. ಉಂಡು ಮಲಕೋ. ಉಪವಾಸ ಮಲಗಬ್ಯಾಡ."

"ನಾ ಒಲ್ಲೆ ಅವ್ವಾ. ನನಗ ಅಡಿಗೀ ಮನಿಯೊಳಗ ಹೋಗು ಹಾಂಗ ಆಗವೊಲ್ಲದು. ನನಗ ಹಸಿವಿ ಆಗಿಲ್ಲಾ. ನಾ ಇಲ್ಲೆ ಮಲಗತೀನಿ ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಮ್ಯಾಲೆ. ಅವ್ವಾ ನಾ ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಒತ್ತಲ್ಯಾ. ಅಂದರ ನಿನಗ ಆರಾಮು ಆಗ್ತದ."

"ಹೂಂ ಒತ್ತಪಾ. ದೇವರು ನಿನಗೆ ಛೊಲೋ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟಾನಪಾ."

"ಅವ್ವಾ, ನಿನಗ ಆಗಳೆ ನಿದ್ದಿ ಹತ್ತಿತ್ತು. ನೀಲಕ್ಕ ಹೇಳಿದ್ಲು 'ನಾವು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಾಡೋಣು. ನಮ್ಮ ಅವ್ವಗ ಆರಾಮು ಮಾಡು ಅಂತ ಹೇಳಿ' ಅಂದಳು. ನಾವು ಮೂರು ಮಂದಿ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಊದಿನಕಡ್ಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಇಭೂತಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಾಡಿದಿವಿ. ಇನ್ನಮ್ಯಾಲೆ ನಿನಗ ಆರಾಮು ಆಗ್ತದ. ಹೌದಲ್ಲೊ ಅವ್ವಾ? ನಾ ನಿನ್ನ ಹತ್ರ ಕೂಡ್ರತೇನಿ ಅವ್ವಾ. ಬ್ಯಾಡ ಅನಬ್ಯಾಡಾ."

ಮಾತುಗಳು ಗಿರಿಜೆಯ ನರನರಗಳನ್ನೇ ನೇವರಿಸಿದವು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹಿತವಾದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯಿತು. ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತ, ಅಲೆಗಳ ಅಬ್ಬರವನ್ನೇ ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ದಕ್ಕಿತು. ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಅರುಣನ ಗಲ್ಲ ನೇವರಿಸಿ,

ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ನೆತ್ತಿ ಮೂಸಿ ಎದೆಗೆ ಅವಚಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಎದ್ದು ಬಂದ ನೀಲಕ್ಕ, ಚಂದ್ರರೂ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿ ಬಂದರು. ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಹಾಕಿ ತಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ನೀಲಾ. ಚಂದ್ರ ನೀರು ಕೊಟ್ಟ. ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಿರಿಜೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದಳು.

ಇದಕ್ಕೇನನ್ನಬೇಕು ?

"ಕೆಂಚವ್ವಾಃ ಏಃ ಕೆಂಚವ್ವಾಃಃ" ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದೆ.

"ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವ್ವಾ ಕೆಂಚವ್ವ" ಕಿರಿಯ ಮಗ ಕರುಣ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

"ಒಂಬತ್ತು ಹೊಡೆದರೂ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಇವಳು. ದಿನಾಲೂ ಎಂಟು–ಎಂಟೂವರೆ ಒಳಗೇ ಬರುವವಳು. ಇಂದೇನಾಯಿತು ಇವಳಿಗೆ ಧಾಡಿ" ಎಂದು ಬಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ತಾಟು, ಸವುಟು, ತೆವಿ ಎಲ್ಲ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡೆ.

ಎಲ್ಲರ ಊಟ ಮುಗಿದು ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದರೂ ಕೆಂಚವ್ವನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲವಾದರೂ ಅವಳು ತಡಮಾಡಿ ಬರುವದೂ, ತಪ್ಪಿಸುವದೂ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಬೆದರಿಸುವುದೂ, ಅವಳು ಕೊಡುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ 'ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಪಾಪ' ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಗಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇವತ್ತು ಅದೇಕೋ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಕೆಲಸ ಯಾವಾಗ ಮುಗಿದೀತೋ ಯಾವಾಗ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಶರೀರ ದಣಿದಿತ್ತು. ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣು ಯಾವಾಗಲೋ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು.

ಟ್ರೆನ್....ಟ್ರೆನ್....ಟ್ರೆನ್....

ನಿದ್ರೆ ಅರ್ಧ ತುಂಡಾಯಿತು. ಚಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕೂತೆ. ಎದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೋ ಏನೋ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಬೆವತು ಎದೆ ಡವ ಡವ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮತ್ತೆ ಟ್ರೆನ್ ಪ್ರಾರಂಭ. ಹಾಗೇ ಎದ್ದು 'ಯಾರು ವಕ್ಕರಿಸಿದರಪ್ಪ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ. ಕೆಂಚವ್ವ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕುಂಕುಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂದಲೆಲ್ಲ ಕೆದರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲಾ ಕೊಳೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮುಖವಂತೂ, ಸುಟ್ಟ ಬದನೆಕಾಯಿಯಂತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಆದ ತೊಂದರೆ

ಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಸಿಟ್ಟು ತಂದುಕೊಂಡೇ ಕೇಳಿದೆ, "ಮುಂಜಾನೆ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನ ದಾರೀ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸಾಕಾಗಿಹೋಯಿತು. ಏನಾಗಿತ್ತು ಧಾಡಿ ನಿನಗ? ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾಕ ಬಂದಿ? ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನಿನ್ನ ಚಟಾ ಬಿಡೂದಿಲ್ಲ ನೀನು. ಈ ತಿಂಗಳು ಮುಗಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಾನು ಬ್ಯಾರೆ ಕೆಲಸದಾಕಿನ್ನ ಇಟ್ಟಕೊಳ್ಳತೇನಿ. ನೀನು ಏನು ಬರೂದು ಬ್ಯಾಡ ಹೋಗು" ಎಂದವಳೇ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದೆ. "ನನ್ನ ಗಂಡಗ ನನಗ ಒಂದಿಟು ಜಗಳಾ ಆತ್ರಿ" ಅಂತ ಅವಳು ಗೋಣಗಿದ್ದು ಕೇಳಿದರೂ, "ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಂದು ಇದೇ ಹಾಡಾಯಿತು. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು" ಎಂದುಕೊಂಡೇ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದೆ. ನಾನು ಏನೇನು ಅನ್ನಬೇಕೆಂದು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂದು ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಂಚವ್ವ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಒಳಗೆ ಚುರುಚುರು ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. 'ಬಿಡು ಇವಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು. ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಹಳಹಳಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮುಸುಕು ಎಳೆದೆ.

ಟ್ರನ್....ಟ್ರನ್....ಈ ಸಲ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯ ಮಂಪರು ಪೂರ್ತಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ. ಕೆಂಚವ್ವ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ರಣಗುಡುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು.

"ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕ ಕೂತೀಯ ಕೆಂಚವ್ವಾs !"

"ಮತ್ತೇನ ಮಾಡ್ಲಿರಿ, ಅವ್ವಾರs. ನೀವು ಸಿಟ್ಟಗೆದ್ದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ್ರಿ. ಇಲ್ಲೇ ಕೂತೆ. ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬರಬ್ಯಾಡ ಅಂತೀರಲ್ರಿ. ನಾ ಏನು ಮಾಡಿದೆ ಅಂಥಾದ್ದು."

"ಅಲ್ಲs ಮತ್ತ ನಮಗ ಕಸಾ-ಮುಸುರೆ ಮಾಡೂದು ಆಗುದಿಲ್ಲಾಂತ ನಿನ್ನ ಹಚ್ಚ್ಯಾದವ್ವಾ. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರದಿದ್ರ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ನಿನ್ನ ತೊಗೊಂಡು. ನಾವೂ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಡತೀವಿ, ಹುಣಿಸೇ ಪಕ್ಕಾ ಅಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕಿ ಸಿಗತಾಳ ಹೋಗು ಅಂದೆ."

"ನೀವು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡತೀನಲ್ರೀ. ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೂದಿಲ್ಲ, ಯಾವಾಗರೆ ಆಟsಟು ತಡ ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟ್ಯಾಗ ಹಾಕ್ಕೊಳ್ರಿ. ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಬಡವಿ ನಾನು. ಕೆಲಸ ಬಿಡಿಸಬ್ಯಾಡ್ರಿ" ಅಂಗಲಾಚಿದಳು ಕೆಂಚವ್ವ.

"ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿ. ಇವತ್ತ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಅವತಾರ ಯಾಕ ಹಿಂಗ? ಕುಂಕುಮ ಇಲ್ಲ. ತಲಿ ಬಾಚಿಲ್ಲ. ಬಳೆ ಒಡಕೊಂಡೀದಿ. ಜಗಳ ಯಾಕ ಮಾಡಿದಿ?"

"ಅದೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ಕತಿ ಐತೇಳ್ರಿ ಅವ್ವಾರs. ನೀವೊಟು ಪುರುಸತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಂತರ ಹೇಳತೀನಿ" ಸೆರಗು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದು "ಅಪ್ಪಾರು ಇಲ್ಲ ಹೌದಲ್ರೀ" ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು. "ಇಲ್ಲ"ವೆಂದು ಗೋಣುಹಾಕುತ್ತ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೆಂಚವ್ವ ತೊಟ್ಟ ಜರದಂಚಿನ ಕುಬಸದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿತ್ತು.

"ಕೆಂಚವ್ವಾ ಜರದ ಕುಬಸಾ ಯಾವಾಗ ಹೊಲಿಸಿದಿ?"

ಹರಿದ ಸೆರಗನ್ನೇ ಎಳೆದು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಾಚುತ್ತ ಎಂದಳು. "ಹಟ್ಟೀ ಹಬ್ಬದಾಗ ತೋಪ ಸೆರಗಿನ ಸೀರಿ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನಲ್ರಿ. ಆಗs ಹೊಲಿಸಿದ್ದ ಇದನ್ನ."

ಹೌದು, ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಪರಾಸ್ಪೇಟಿನ ಅಂಚಿನ ಕರಿ ಚಂದ್ರಕಾಳಿಯ ಸೀರೆ ತಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಳು, ಕೆಂಚಪ್ಪ ತಂದಿದ್ದಾನೆಂದು. ನಾನೇ ಮರೆತಿದ್ದೆ. "ಇಸ್ಪೀಟು ಆಡಿ ಎಲ್ಲೋ ರೊಕ್ಕಾ ಗೆದ್ದಾನ ಕಾಣತದ. ನಿನಗ ಸೀರೆ ತಂದಾನ ಕೆಂಚಪ್ಪ. ನಸೀಬ ತಗೀತು ಬಿಡು ನಿಂದೂ. ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಹೋದಾಗ ಚಾದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ ಇಲ್ಲೊ" ಎಂದಿದ್ದೆ ನಗುತ್ತ. ಗಂಡ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು, ಚಹದ ಅಂಗಡಿಯೊಳಗ ತಿನಿಸಿದ್ದು, ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ತಂದದ್ದು, ಸಕ್ರಿ ಚಹಾ ಕುಡಿಸಿದ್ದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಕೆಂಚವ್ವ ಆಗಾಗ ನನ್ನ ಮುಂದೆ. ಅಂದೂ ಹೊಸ ಮದುಮಣಗಿತ್ತಿಯಂತೆ ನಾಚುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು.

"ಆ ಬ್ರಾಂಬರ ಚಾದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನ್ರಿ. ಖಾರಾ, ಸೀ ಸೀ ಗುಂಲಾಬ ಜಾಮೂನು, ಚಾ ಕೊಡಿಸಿದ. ಹಾಂಗs ಮೂಲಿ ಥೇಟಂ ನ್ಯಾಗ ಅದೇನೋ 'ವಿಲಸ' ಅಂತ ಸಿನಿಮಾನೂ ತೋರಿಸಿದಾ. ಖುಷಿಯಲ್ಲಿದ್ದಳು ಕೆಂಚವ್ವ.

ಅದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗಿ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದೆ. "ಚೈನೀ ಹೊಡೀ ಕೆಂಚವ್ವಾಽ ಚೈನೀ ಹೊಡಿ. ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಾನ. ಇವತ್ತು ಜರದ ಕುಬಸಾ, ನಾಳೆ ಜರದ ಚಪ್ಪಲೀ ಎಲ್ಲ ಕೊಡಸತಾನ ಕೆಂಚಪ್ಪ. ದುಡಿಯಾಕ ಘಟ್ಟಿ ಅದಾನ. ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲ ಮರೀ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ನಿಂದಽ ರಾಜ್ಯ. ಆದರ ಚೈನೀ ಹೊಡಿಯೋದರಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೀ ಕೆಲಸಾ ಮಾತ್ರ ಮರೀಬ್ಯಾಡ ಆಯ್ತು."

"ನಿಮ್ಮ ಮನೀಕೆಲಸ ಮರತು ಏನ ಮಾಡ್ಲೀರಿ ಅವ್ವಾರಽ. ಅಲ್ರೀ ಅದೇನೋ ಅಂದ್ರಲ್ಲ ರಾಮಾಟಿಕ್ ಅಂತ. ಹಾಂಗಂದ್ರ ಏನ್ರೀ. ನನಗ ಒಂದೀಟು ತಿಳಿಯೂ ಹಾಂಗ ಹೇಳ್ರಲಾ" ಗಾಬರಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಚವ್ವ ಕೇಳಿದಳು.

"ಯಾಕಽ ನೀನೂ ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಮಾತಾಡ್ತೀಯಲ್ಲ. ಇನ್‌ಕುರಿ (ಇನ್‌ಕ್ವೈರಿ) ಇನ್‌ಸೆರ್ಟ್ (ಇನ್‌ಸಲ್ಟ್) ಅಂತೆಲ್ಲಾ ಹೇಳತಿರತೀಯಲ್ಲ, ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಅಂದರ ಸರಸಿ ಇದ್ದಾನ ಅಂತ. ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡ್ತಾನ ನೋಡು. ಎಷ್ಟು ಸುಖದಿಂದ ಇಟ್ಟಾನ ನಿನ್ನ. ಏನ ಕಡಮೆ ಆಗೇದ ನಿನಗ ? ಬೇಡಿದ್ದು ತಂದು ಕೊಡ್ತಾನ ಕೆಂಚಪ್ಪ."

"ಅವ್ವಾರಽ. ಪಿರೀತಿ ಮಾಡೋದೂ ಅಟಽ ಹೇಳತೀರಿ ನೀವು. ಕುಡದು ಬಂದು ದನಾ ಬಡದಾಂಗ ಬಡೀತಾನಲ್ರೀ. ಅದಕ್ಕೇನಂತೀರಿ. ನಾ ಅಂತ ತಡಕೊಂಡೀನಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕಿ ಆಗಿದ್ದರ ಇವನ ಕೈಯಾಗ ಇರದ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು."

"ಕುಡಿಯೂದೊಂದು, ಇಸ್ಪೇಟು ಆಡೂದೊಂದು ಇವೆರಡು ಚಟಾನಽ ಐದ್ದಾವ ಅವಗ. ಅವಾ ನಿಶೇದಾಗ ಇದ್ದಾಗ ನೀ ತಿರಗಿ ಉತ್ತರಾ ಯಾಕ ಕೊಡತಿ ? ಆಗ ಪೂರ್ವಕ್ಕ ಪಶ್ಚಿಮ ಅಂದರೂ ಹೌದ ಅನಬೇಕು ನೀನು. ನೀ ಎದುರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಹಿಡಿದು ಬಡಿತಾನ. ಆದರ ಮರುದಿನಾ ಎಣ್ಣೀ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ ಎರಿತಾನ ಹೌದಲ್ಲೊ ?"

"ಹೌದು ಬಿಡ್ರಿ. ನೀವು ಹೇಳೋದು ಖರೇವೈತಿ. ಆದರ ಇವೆಡ್ಡೂ ಚಟದ ಕೂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟ ಬಿದ್ದೈದಲ್ರೀ ಅವ್ವಾರ. ಅದಽ ಹೊಟ್ಟೆಬ್ಯಾನಿ ಹೆತ್ತೇತಿ ನನಗ. ಈಗ ಮೂರ್ನಾರಸದ ಹಿಂದ ನವಲಗುಂದಕ್ಕ ಕೆಲಸಕ್ಕ ಅಂತ

ಹೋದಾಂವ ಅಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬಾಕಿನ್ನ ಗಂಟು ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದ. ನೆನಪಾದಾಗ
ನನ್ನಲ್ಲೇ ಬರಾಂವಾ. ಪಗಾರ ತಂದ ಕೊಡಾಂವಾ. ಆಕಿನ್ನ ಬಿಡಿಸಬೇಕಾದರ
ನನಗ ಕುರಿ ಕ್ವಾಣ ಬಿದ್ದಹೋದ್ವು. ಈಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬಾಕಿ ಗಂಟ ಬಿದ್ದಾಳ್ರಿ.

"ಎಲ್ಲಿಯಾಕಿ ?"

"ಈಗ ಎಡ್ಡ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದ ಗೌಂಡೀ ಕೆಲಸಕ್ಕಂತ ಆಳ್ನಾವರಕ್ಕ
ಹೋದನ್ರಿ. ದಿನಾ ಯಾಕ ಹೋಗೋದು ಬರೂದು ಸುಮ್ಮಕ ಗಾಡೀ
ಖರ್ಚು ಅಂತ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲೇ ಇರತಿದ್ದಾ. ನಾನs ಓಣ್ಯಾಗಿನವರ ಕೂಡ
ಬುತ್ತೀ ಕಳಸತಿದ್ದೆ. ಮಂಗಳವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರತಿದ್ದಾ. ಪಗಾರ ಕೊಟ್ಟರ
ಕೊಟ್ಟಾ, ಬಿಟ್ಟರ ಬಿಟ್ಟಾ ಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದಾ."

"ನೀನು ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲೇನು ?"

"ನಾ ಯಾಕ ಬಿಟ್ಟೇನ್ರೀ. ದೋತರಾ ಹಿಡಿದು ಕೇಳತಿದ್ದೆ. ಪಗಾರ
ಕೊಡು ಅಂತ. ಎಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಕಳದ ಬರತಿದ್ನೋ, ಕುಡಿಯಾಕ ಹಾಕತಿದ್ನೋ
ನನ್ನ ಮುಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾವಕಾರಾ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತಿದ್ದಾ.
ಮುಂದ ಒಂದ ಮಂಗಳವಾರ ನಾನs ಸಾವಕಾರ ಕಡೀಗೇ ಹ್ವಾದೆ. ಪಗಾರ
ಎಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟೆನವ್ವಾ ಕೆಂಚಪ್ಪನ ಕಡೀಗೆ ಅಂದ್ರು. ಅವತ್ತ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು,
ಮಾಡಿದ ಅಡಗಿ ನಾನs ಉಂಡುಬಿಟ್ಟೆ ಅವ ಬರೋದರಾಗs. ಊಟಕ್ಕ
ಯಾಕ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅಂದ ರಾತ್ರಿ ಪಸಂದ ಬಡದ ನೋಡ್ರಿ ನನ್ನs.
ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಂಗs ನೆಳ್ಳಕೋತ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ಮಿಟ್ಟಿನ ಮಿಸಕಲಿಲ್ಲ.
ಹಾಂಗs ಮಲಗಿದ್ದಾ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೆರಿಮನಿ ಕಾಶೀಮಬೀ ಬಂದು ನೋಡಿ
ನೀಲಗಿರಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ, ನೀರು ಕಾಸಿ ಕಾವು ಕೊಟ್ಟಳ್ರೀ."

"ಅದs ಹೋದ ತಿಂಗಳು ಬುಧವಾರ ನೀ ಕೆಲಸಕ್ಕs ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ
ಕಾಶೀಮಬೀ ? ಆಕೀ ಕೂಸಿಗೆ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲಾಂತ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ತೋರಸಾಕ
ನೀ ಒಯ್ದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಕೀನs ಹೌದಲ್ಲೋ ?"

"ಹೂನ್ರಿ. ಆಕೀನs. ಓಣ್ಯಾಗಿನವರನ್ನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡೇನ್ರಿ. ನನ್ನ ಮನೀ
ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಯಾವ ಪರದೇಶೀ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದರೂ ನನ್ನ ರೊಟ್ಟ್ಯಾಗಿಂದು
ಒಂದು ತುತ್ತು ಕೊಡತೇನ್ರಿ ಅವರಿಗೆ. ಮನಶ್ಯಾಗ ಮನಶ್ಯಾ ಆಗದಿದ್ದರ
ಏನ ಮಾಡಾ ಆಗತಾವ್ರೀ. ಮಂದೀ ದುಕ್ಕಾ ನೋಡಿ ಸುಮಾಕ ಕೂಡ್ರದು ಆಗೂ

ದಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಡಿಂದ."

"ಆವ್ಯಾಲೆ ಏನಾಯ್ತು ?"

"ಆವ್ಯಾಗ ಎಡ್ಡವಾರ ಮನೀಗೇ ಬರಲಿಲ್ರಿ. ನನ್ನ ಪಗಾರ ಏಟ ದಿನಾ ಸಾಲತದರೀ ಅವ್ವಾರ. ಮನ್ಯಾಗಿನ ಕಾಳು ಮುಗದ ಕೂಡ್ಲೆ ನಾನೂ ಬುತ್ತಿ ಕಳಸೂದು ಬಿಟ್ಟಬಿಟ್ಟೆ. ಅಲ್ರೀ ದುಡದದ್ದು ತಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟರ ನಾ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡ್ತೀನ್ರಿ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲಿ ?"

"ಮತ್ತ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದಿ ?"

"ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂತಿದ್ದಿನ್ರಿ. ಮನೀಗೆ ಹ್ವಾದಮ್ಯಾಲಿ ಯಾರ ಕಡಿಂದರ ಒಂದಿಷ್ಟ ಕಡಾ ತಂದು ನನ್ನ ಪೂರ್ತೇಕ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡುಕೋತಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಮಾಡಿದರ ಎರಡ ದಿನಾ ತಿಂತಿದ್ದೆ. ಕಡೀಕ ಒಂದು ದಿನ ಬಂದನ್ರಿ."

"ಅದs ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತಿ ಸತ್ತಾಗ ಬಂದ್ನೇನು ?"

"ಇಲ್ರಿ ಆವಾಗೆಲ್ಲಿ ಬಂದಾನವ. ನಮ್ಮತ್ತಿ ಬಾವನ ಮನ್ಯಾಗs ಇದ್ದಳ್ರಿ. ಅಲ್ಲೇ ಸತ್ತಳು. ಇಂವಾ ಅಂತೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲಾ. ಸುಮ್ಮಕ ಇರಲಾರದ ನಾನs ನಿಮ್ಮ ಕಡೀಂದ ರೊಕ್ಕ ಇಸಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಿನಕರ್ಮಾ ಮಾಡಾಕ ಕೊಟ್ಟೆನ್ರಿ. ಆಮ್ಯಾಲಿ ಓಣ್ಯಾಗಿನವರು ಛೀ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ದಿನಾ ಮಾಡೂ ದಿವ್ಸ ಬಂದಾ. ಹಾಂಗs ಮನೀಗೂ ಬಂದಾ."

"ನೀ ಜಗಳಾ ತಗದಿರಬೇಕಲ್ಲ" ಎಂದೆ ನಗುತ್ತ.

"ಅಲ್ರೀ ನಾ ಉಪವಾಸ ಇದ್ರೂ ಇವನ ಅವ್ವಗ ದಿನಾ ಮಾಡಾಕ ಮುಂಗಡ ರೊಕ್ಕಾ ಇಸಕೊಂಡು ಓದ ಕೊಟ್ಟೆ. ಮಗಾ ಆಗಿ ಇಂವಾ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ. ನಾ ಸುಮ್ಮನs ಬಿಟ್ಟೇನೇನ್ರಿ ಇವನ್ನ. ಅಂವಗ ಅಳ್ನಾವರ ದಾಗ ಗೆಣತಿ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಸಿಕ್ಕಾಳ ಅಂತ ಸುದ್ದೀ ಬ್ಯಾರೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಹೊಟ್ಟ್ಯಾಗ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬಂದಕೂಡಲೇ ಸುರೂನs ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ."

"ಏನಂದಿ ?"

"ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ಯೋ ಗೆಣೆಯಾ ಈಟದಿನಾ. ಇಲ್ಲಿ ನಾ ಉಪಾಸ ಸಾಯ್ತೀನಿ ಅನ್ನೂದು ಗ್ಯಾನಕ್ಕ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು ನಿನಗ ? ಅಲ್ಲೇ ಗೆಣತಿ ಕೂಡ ಚಕ್ಕಂದಾ ಹೊಡೀತಿದಿ. ಮನೀ ಖರ್ಚಿಗೆ ತಂದಕೊಡಾಂಗಿಲ್ಲಾ. ಅಂಥಾವಾ

ನನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾಕ ಬಂದಿ? ಈಗ ಮನೀಗೆ ಯಾಕ ಬರತೀದಿ? ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಬಾ. ನೋಡ್ತೀನಿ ನಿನ್ನ. ಅಂದೆ."

"ಒಳ್ಳೇ ಗಟ್ಟಿವಾಣಿ ನೀನೂ. ಮನೀ ಯಜಮಾನಾ ಅವಗs ಮನೀಗೆ ಬರಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದ್ಯಾ?"

"ಅವ್ವಾರs. ಯಜಮಾನ ಅಂದವ್ಮ್ಯಾಲೆ ಯಜಮಾನನ ಹಾಂಗ ಇರ ಬೇಕೋ ಬ್ಯಾಡೋ. ದಿನಕ್ಕೊಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಿಂದ ಹೋಗುವವಗ ಏನು ಅನಬೇಕರಿ."

"ಅದಕ್ಕೇನು ಅಂದ?"

"ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಡ್ಡಮಾತs ತಗದನ್ರಿ. ನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟ ವರಸ ಆದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲಂತ್ರಿ. ಇವನ ಐಸೂರಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕಂತ್ರಿ. ಅದಕ್ಕs ಅಳ್ಳಾವರದಾಕಿನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಂದು ನನ್ನ ಜೋಡಿ ಇಡತಾ ನಂತ್ರೀ."

"ಬರೋಬ್ಬರಿ ಅದs ಅವಂದು. ನೀ ಏನು ಅಂದಿ?" ಅವಳನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ಬಿಸಲು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಹೇಳಿದೆ.

"ಅಲ್ರೀ, ಅವ್ವಾರs ನೀವೂ ಹಾಂಗs ಅಂತೀರಲ್ರಿ. ಈಗ ಮೂರು ವರುಸದ ಹಿಂದ ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಹಿಂಗs ಅಂದಾ, ಆವಾಗ ಹೇಳಿದ್ದೆ ನಾನು 'ದೇವರು ನನಗಂತೂ ಮಕ್ಕಳ ಫಲ ಕೊಡಲಿಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನ್ನ ತಂದು ಜ್ವಾಕಿ ಮಾಡೋಣು. ಅವನ್ನs ಮಗಾ ಅಂತ ತಿಳಕೊ ಳ್ಳೋಣು" ಅಂತ. ಆದರ ಅದೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗೈತಿ ಅಂವಗ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೂಡ ಮಜಾ ಮಾಡೂದು ಬೇಕು ಅಂವಗ. ಆಗ ಸುಮ್ಮನಾದಾ. ಈಗ ಮತ್ತ ಅದನ್ನs ತಗದಾನ. ನಾ ಸಪ್ಪೈ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ: 'ನೀ ಆಕೀನ್ನ ತಂದರ ನಾನು ಮನೀ ಒಳಗ ಕಾಲು ಹಾಕಗೊಡಾಕಿ ಅಲ್ಲಾ. ಈ ಮನ್ಯಾಗ ನಾನರೆ ಇರ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಾ ಆಕಿ ಇರಬೇಕು. ನಿನಗ ಆಕೀನs ಬೇಕಾದರ ಹೋಗು ಆಕೀ ಹಿಂದs. ನನ್ನ ಅನ್ನಾ ನಾ ದುಡುಕೊಂಡು ತಿಂತೇನಿ, ಅಂತ."

"ಆವಾಗ ಏನಂದಾ?"

"ಮಾತಾಡಾಕ ದಾರಿ ಇಲ್ಲದಾಂಗ ಆದ ಕೂಡ್ಲೆ ಬಡೀತಾನ್ರಿ. ನಿನ್ನೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡದದ್ದು. ದನಾ ಬಡದಾಂಗ ಬಡದ ನೋಡ್ರಿ. ಮೈಮಾರಿ ಏನ್ನ್ನೂ

ಗೂ

ನೋಡಲಿಲ್ಲಾ. ಕುಬಸಾ ಹರದು ಹೋತು. ಅದಕ್ಕ ಇವತ್ತ ಜರದ ಕುಬಸಾ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ಕಡೀಕ ತಾಳಲಾರದಃ ನಾನು ಚೀರಿದೆ. 'ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಬಿಡು ನನ್ನ. ನಿರಂಬಳ ಆಗ್ತೀನಿ' ಅಂತ. ಆಗ ಬಿಟ್ಟಾ. ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ನೂಸತೈತ್ರಿ. ಅದಕ್ಕಃ ಗಡಾನಃ ಎದ್ದು ಬರಾಕ ಆಗಲಿಲ್ರಿ. ನೀವು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಬಿಟ್ರಿ. ಹಾಂಗ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಅಪ್ಪಾರಃ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು ನಾನು. ನಿಮ್ಮಂಥವರಃ ತಂದೀ ತಾಯಿ ನನಗ. ನನ್ನ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ" ಮಾತಿನ ಕೊನೆಗೆ ಸೆರಗು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಚವ್ವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಕ ಉಕ್ಕಿತು.

ಟ್ರಿನ್....ಈ ಸಲ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮನ್ ವಿದೇಶದ ಕವರೊಂದು ಕೊಟ್ಟುಹೋದ. ನೀಲಗಿರಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಅರಳಿ ತಂದು ಕೆಂಚವ್ವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪತ್ರ ಒಡೆದೆ. ನನ್ನವರ ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಕಾಂತನದು. ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಪತ್ರ ವನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನನ್ನವರು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪತ್ರ ಓದ ತೊಡಗಿದೆ.

ಪ್ರಿಯ ಶಿವನಾಥ,

ನಾನು ಚಿಕಾಗೋಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಷಯ ಬಹುಶಃ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನಡುವಿನ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಿಂತು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದುವಲ್ಲವೇ? ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಗುಜರಾತಕ್ಕೆ ನನಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಬಹಳ ದೂರವಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ವರು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಟ್ರೇನಿಂಗ್‌ಗಾಗಿ ಡೆಪ್ಯೂಟ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯವಾದ ಆಹಾರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಲೀಲಕ್ಕ ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ? ಸೌಖ್ಯವೇ? ನೀನಂತೂ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಬರುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅರುಣನನ್ನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಿದಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಅವನು ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಅಂಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಅವನ ತಂದೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ನೀನೇ

ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ನನಗೇನಿದೆ? ನೆಟ್ಟಗೆ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ. ಲಗ್ನವಾದ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ನರಕದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು ನನ್ನ ಸುಮಾ. ಶ್ರೀಮಂತ ಕುವರಿ, ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳು. ಗ್ರಾಜ್ಯುಯೇಟ್ ಬೇರೆ. ಟಿಪ್‌ಟಾಪ್ ಡ್ರೆಸ್ಸು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೇ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಎಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮರುಳಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು ಇದೊಂದು ನಿರ್ಗಂಧ ಸುಮ ಎಂದು. ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ವಿನಯವಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ೫೦೦ ರೂ. ಸಂಬಳ ಅವಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರ ಮನೆ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರಸಾಧನಗಳು, ಸಿನಿಮಾ-ನಾಟಕಗಳು, ಹೊಟೇಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಮನ ಬಂದಂತೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವವಳು. ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಹಣ ಕಳಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಒಪ್ಪಿದವಳಲ್ಲ. ತಮ್ಮನನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓದಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಿಹಾಕಲು ನಾನೇನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಆಳಲ್ಲ ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಎಂದರೆ ಅಂಥಾ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಅವಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸುಖದ ಮುಂದೆ ನಾನು, ನನ್ನ ಆಶೆ, ಭಾವನೆ ರುಚಿ ಒಂದೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥವಳೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದೆನೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯಾದ ಲೀಲಕ್ಕನಂಥ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನಿನಗೆ ಈ ನರಕದ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರೇಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಬಾರದೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ ನನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರಕ್ಕೆ ಇಂಥವಳು ಸಿಕ್ಕಳು. ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ ಹೇಗಾದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಬೇಸರವಾಯಿತೇನಪ್ಪಾ ನಿನಗೆ? ಆದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಓದು.

ಮನೆಯ ಖರ್ಚಿಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ತನ್ನ ಚೈನಿಗೆ ಹಣ ಸಾಲದೆಂದು ತಾನೂ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಳು. ತಾನು ದುಡಿಯುವ ಹಣವನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ಅವಳದು. ಇಲ್ಲದ ಹಗರಣ ಬೇಡವೆಂದು ಅದಕ್ಕೂ ಹೂಂ ಎಂದೆ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು ಅವಳ ಹಾರಾಟವನ್ನ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಂದೂ ಚಹಾ, ಊಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳೂ ನಾನೂ ಇಬ್ಬರೂ ದುಡಿ

ಯಲು ಹೋಗುವವರು. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು? ಅದಕ್ಕೇನು ಎಂದು ಖಾನಾವಳಿಯಿಂದ ತಾಟು ತರಿಸತೊಡಗಿದಳು. ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಇದ್ದದ್ದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ನನಗೆ ಆ ಗುಜರಾಥಿಗಳ ಊಟ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಬಿಡದೆ ಹೊರಗೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾ, ಪಾರ್ಕು, ಪಾರ್ಟಿ ಎಂದು ಅಡ್ಡಾಡತೊಡಗಿದಳು. ನನಗೂ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಹನೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ ? ಅದನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನೆಂಥ ಕಟುಹೃದಯಿ ಆಗಬಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅವಳು ತಿದ್ದುತ್ತಾಳೇನೋ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಒಂದು ವರ್ಷ ತವರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಆದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಯ ಬಾಲ ಡೊಂಕು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೇ. ಕಡೆಗೆ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ತವರುಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಮುಗಿಯಿತು. ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಮುಗಿಯಲು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕು ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಚಿಕಾಗೋಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೆ.

ಅಬ್ಬಾ ! ತಲೆ ತುಂಬಾ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರಾಯಿತು. ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೇಗಿರಲಿ ? ಆದರೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಪಂಜರ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾಯಾಗಿ ಮೋಜು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದೇನೆ ಸಾಕು. ಮುಂದಿನ ಚಿಂತೆ ಈಗ ನನಗೆ ಬೇಡ. ಉಮರಖಯ್ಯಾಮನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ನಗಬೇಡ ಮತ್ತೆ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಲೀಲಕ್ಕನಿಗೆ ನೆನಪು ಕೊಡು. ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿರು.

ನಿನ್ನ
ಚಂದ್ರಕಾಂತ

ಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿದೊಡನೆಯೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಚವ್ವ ಕೇಳಿದಳು :

"ಯಾರದ್ರೀ ಅವ್ವಾರ ಪತ್ರಾ ?"

"ಇವರ ಗೆಳೆಯರದು. ಪರದೇಶದಿಂದ ಬರದಾರ."

ಪತ್ರವನ್ನೆತ್ತಿ ರೇಡಿಯೋದ ಮೇಲಿಡಲು ಹೋದೆ. ನೆನಪಾಯಿತು.

ಕೆಂಚವ್ವ ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯವಳು. ಗಂಡನಿಂದ ಸೋಡಚೀಟಿ ಪಡೆಯುವದು ಕೀಳಾದ ಮಾತಲ್ಲ ಅವಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ. ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ.

"ಕೆಂಚವ್ವಾs, ನೀ ಹ್ಯಾಂಗೂ ದುಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೋತಿದಿ. ಗಂಡನ ಕೂಡ ಹಿಂಗ ಬಡಿದಾಡಿಕೋತ ಇರೂದಕ್ಕಿಂತ ತವರಮನೀಗೆ ಯಾಕ ಹೋಗಿ ಇರಬಾರದು ? ಎಲ್ಲಿ ದುಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತದ."

"ಅವ್ವಾರs ನೀವು ದೇವರಂಥಾ ಮನಿಶ್ಯಾರು. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದ ನಾ ಯಾಕ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳಲ್ರಿ : ಕರಿಮಣಿ ನೋಡಿ ನಂದು ಮದಿವಿ ಆಗ್ಯೆತಿ ಅಂತ ನೀವು ತಿಳಕೊಂಡೀರಿ ಕಾಣ್ತದ. ಆದರ ನಾ ಇವನ ಕೂಡ ಓಡಿಬಂದೀನ್ರಿ. ನಮ್ಮದು ಮದಿವಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ತವರುಮನೀಯವರ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದೇನಿ. ಅವಂದು ನಂದೂ ಜಾತೀನೂ ಬ್ಯಾರೆ."

"ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಾತು ?" ದಂಗುಬಡಿದು ಕೇಳಿದೆ.

"ಹದ್ನೆಂಟು ವರ್ಷಾತ್ರಿ. ಇಂವಾ ಗೌಂಡೇರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಊರ ಕಡೆ ಬಂದಿದ್ದಾ. ನಾ ಇಟ್ಟಂಗಿ ಹೊರಾಕ ಹೋಗತಿದ್ದೆ. ಆಗs ಗುರು ತಾತು. ನನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಾ."

"ಆವಾಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇನು ನಿನಗ, ಇವಗ ಕೆಟ್ಟ ಚಟಾ ಎಲ್ಲಾ ಅದಾವ ಅಂತ."

"ಮನೀಗೆ ಬಂದ ಆರು ತಿಂಗಳದಾಗs ಇವನ ಐದೇಶಿ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾತ್ರಿ. ಆದರ ಏನ ಮಾಡೋದು. ಒಮ್ಮೆ ಗಂಟ ಬಿದ್ದೈತಿ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಮುಗದ ಹೋತು. ಇವನ್ನ ಬಿಡೂದು ನನ್ನ ದರಮ ಅಲ್ಲ ಅನಿಸಿತ್ರಿ. ಜೀವಮಾನ ಇರೋತನಕಾ ಇವನ ಕೂಡ ಗುದ್ದ್ಯಾಡೂದು ನನ್ನ ಹಣೇಬರದಾಗ ಇರ ಬೇಕು. ಹೌದಲ್ರೀ ಅವ್ವಾರs. ಸುಳ್ಳಂತೀರೋ ಕರೇವ್ರು ಅಂತಿರೋ ?"

ಏನು ಅನ್ನಬೇಕು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹರಿದುಹಾಕಿದ ಪುಟಗಳು

ನಾನೀಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ. ಅದನ್ನೂ ಡಾಕ್ಟರರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ದೈಹಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. "ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯ ಏನನ್ನೋ ಹೊತ್ತಿದೆ. ಅದು ತುಂಬಾ ಭಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರ ಭಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊರಲು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವಾಗ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಹೇಳ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾರವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಭಾರತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೇಡವೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಪ್ತಸ್ನೇಹಿತರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿ ಹಗುರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದು ಇಳಿಸಿ ಹಾಯಾಗಿರಿ" ಎಂದರು. ನನಗೂ ಇದೇ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಣಿಯರಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರಿಗೊಬ್ಬ ಮಗ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಅಡಗೂಲಜ್ಜಿಯ ಕತೆಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಕತೆ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ನನಗೀಗ ತೋರುವ ಹಾಗೆ ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸಿರಿವಂತ ತಂದೆತಾಯಿ ಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾಗಿದ್ದೆ. ವತ್ಸಲೆಯೊಬ್ಬಳೇ ನನಗೆ ತಂಗಿ. ಅವ ಳಿಂದಲೆ ನನ್ನ ಕತೆ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ವತ್ಸಲೆಯ ಗೆಳತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಂಜಾಬಿ ಹುಡುಗಿ 'ಸಂತೋಷ' ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ ದ್ದರಿಂದಲೇ ನನ್ನದು ಒಂದು ಕತೆಯಾಯಿತು. ತಂಗಿಯ ಗೆಳತಿಯೆಂದು ಅವಳೊಡನೆ ಆಗೊಂದು ಈಗೊಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂತೋಷಳ ಚೆಲುವು, ಗುಣ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನನಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿ ಸಿದ್ದವು. ದಿನವೂ ಅವಳು ನಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಅವಳ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅದಮ್ಯ ಆಸೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ

ಹೋಯಿತು. ಅವಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳೆಂದರೆ ಅವಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವಳ ರೂಪ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳು ತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾಜರಾಣಿಯರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಖಿ, ವಿದೂಷಕರ ಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ವತ್ಸಲೆಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸಂಧಾನದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಭೇಟಿ ಮಾತುಕತೆ ಎಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತ ಬಾಲ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅತ್ತ ಯೌವನವೂ ಅಲ್ಲದ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರೇಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ವರುಷದ ಆ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮೆಲುಕುಹಾಕುತ್ತಾ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿ ದ್ದೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಚ್ಚರಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಟ್ಟಿ, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬೆಳೆದ ಈ ಹುಡುಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಇಷ್ಟು ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದ ಬೇಕಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಆಯುಸ್ಸು ಕಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಆ ಮೂಲಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕು ವುದು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜನ್ಮ ತಳೆಯ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಏನೋ.

ಸಂತೋಷಳ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಆ ಸಲದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಫೇಲಾಗು ವದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದಂತಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಆಗಿಯೂಬಿಟ್ಟಿ. ಅಪ್ಪ ಕರೆದು ಹೇಳಿ ದರು: "ಏನೂ ನಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಛಾನ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡು" ಎಂದು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಸೋಲನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಲದ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ವತ್ಸಲೆ ಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು: 'ಮನೆಯವರು ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಇದ್ದವನಂತೆ ವತ್ಸಲೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ, 'ಸಂತೋಷ ಊರಿಂದ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸು' ಎಂದು. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದ ವತ್ಸಲಾ ಇಷ್ಟೇನೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರು ಹಾಕಿದ್ದಳು.

ವತ್ಸಲೆಗೆ ಗಂಡು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲು ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ಊರಿಗೆ

ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ದಿನ ವತ್ಸಲೆ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಳ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು. ಆ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ನಾವು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ದೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಆತ್ಮ ಒಂದೇ. ಒಂದೇ ಆತ್ಮದ ಎರಡು ತುಣುಕುಗಳು ನಾವು ಎನ್ನುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿದ್ದೆವು. ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಮತ್ತು ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಹೊರಡುವಾಗ ಸಿಲ್ಕಿನ ನೀಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತ ಸಂತೋಷಳಿಗೆ ನಾನೇನು ಕೊಡಬೇಕೋ ತೋಚಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಕೈಗೆ ಮುತ್ತನ್ನಿತ್ತು ಇದು ನನ್ನ ಕಾಣಿಕೆ ಎಂದೆ.

ವತ್ಸಲೆಯು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಸಂತೋಷಳ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೇ ಇರಲು ಹೋದರು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ವತ್ಸಲೆಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವತ್ಸಲೆಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತುಂಬಲು ನನಗೆ ಸೊಸೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂದಳು ತಾಯಿ. ತಂದೆ ಸೈ ಎಂದರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ಹುಡುಗಿ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. “ಇನ್ನೇಕೆ ಓದು? ಹೊಲ, ಮನೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ ತಂದೆಗೆ. ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದೇ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. “ನೋಡು ನನ್ನ ಭಾರ ಮಗ ಹಂಚಿಕೊಂಡ. ನಿನ್ನ ಭಾರವನ್ನಷ್ಟು ಸೊಸೆಗೆ ಹೊರಿಸಿಬಿಡು” ಎಂದು. ಸಂಸಾರದ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೆ.

ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಆಳುಕಾಳು, ಕೆಲಸ, ಅತಿಥಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ಸುಶೀಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಜಾಣೆ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ವತ್ಸಲೆ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತನ್ನ ಗುಣದಿಂದ, ರೂಪದಿಂದ ಬೇಗ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಳು. ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದವಳು ಮನದ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಅದರ

ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ಅವಳಿಗೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟೆ. ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. "ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಕೈ ಹಿಡಿದದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ" ಎಂದು ಮೊದಲನೆಯ ದಿನವೇ ಅವಳು ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಎರಗಿದಾಗ ಅವಳ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಸಂತೋಷಳ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸುಶೀಲೆಯಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಾಗುವ ಹಿಗ್ಗು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಶೀಲೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದೇ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳೊಡನೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸರಸವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ತುಮುಲದ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವತ್ಸಲೆ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿಬಿಟ್ಟಳು. ನಾನು ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಆಗಾಗ ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳು ಸಂತೋಷಳ ಪತ್ರ ಬಂದ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡುಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ನಿರ್ವಿಕಾರಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಅವಳ ಭಾವನೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ನೆನಪು, ನೆನಪಿನ ಕುರುಹಾಗಿದ್ದ ನೀಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಗಲಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ವತ್ಸಲೆಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಾಪ!

ವತ್ಸಲೆ ಏನು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಹೋಗಿಬಿಡುವವಳು. ಅವಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಶೀಲೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವಳು. ನನ್ನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ. ನನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರ್ತಿ. ದಿನದ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನನ್ನೊಡನೆ ಕಳೆಯುವಳು. ನನ್ನ ಈ ದ್ವಿಪಾತ್ರವನ್ನು ಅವಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮುಚ್ಚಿಡುವದು ಸಾಧ್ಯ? ಬರಬರುತ್ತ ನಾನು ಸೋಲತೊಡಗಿದೆ. ಸೋಲು ನನ್ನ ತಾಳ್ಮೆ, ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸತೊಡಗಿದಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಸುಶೀಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಾತಿಗೂ ಕೋಪ ಭುಗಿಲ್ಲೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯನ್ನು

ತಾಳಲಾರದೆಯೋ ಏನೋ ಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿದೆ. ಡಾಕ್ಟರರು ಟೈಫಾಯ್ಡ್ ಎಂದರು.

ಸುಶೀಲೆ ತುಂಬಿದ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತವರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ, ತಾಳ್ಮೆಗೆ, ನನಗೆ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಗೆ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣ ತೆರೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ನಾನು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಅದೇ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಾಗಿದ್ದಳು. ಭಾರತಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಏನು ಕಲಿಯಬೇಕು, ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿರಬೇಕು—ಎಂದೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಶೀಲೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಭಾರತಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ಸುಶೀಲೆ ಸೊರಗುತ್ತಾ ನಡೆದಿದ್ದಳು. ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧಿ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರಬಹುದೆನ್ನುವ ಸಂಶಯದಿಂದಲೆ ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಅಳುವಿನ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಉತ್ತರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ವತ್ಸಲೆ ಅತ್ತಿಗೆಯ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಳು. ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕಳಾದ ನಾದಿನಿಯ ಮುಂದೆ ಸುಶೀಲೆಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವೇದನೆಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವತ್ಸಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತುಂಬ ದುಃಖದಲ್ಲಿದ್ದಳು. "ಅಣ್ಣಾ, ನೀನು ಸಂತೋಷಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು, ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನೀನು ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನೇ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯಂತೆ. ಅದೇ ಅವಳಿಗೆ ಆಘಾತವಾದ ಹಾಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ನೀನು ಅದೆಲ್ಲ ಮರೆತುಹೋದ ಕತೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಣ್ಣಾ, ನೋಡು, ಇನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು" ಎಂದಾಗ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಭಾರವಿಳಿದ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಸಂತೋಷಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಸುಶೀಲೆಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಆನಂದವಾಗಿತ್ತು.

ಆಗ ವತ್ಸಲೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೇರೆ. ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೇರೆ.

ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಮಲಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ "ಸುಶೀಲ, ನೀನು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸುವ ಶಕ್ತಿ ದೇವರು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಇರುವದು ಸಂತೋಷಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನು ವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ. ಈಗ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಹಿಗ್ಗು. ನೀನು ಕೊರಗಬಾರದು. ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ಡಾಕ್ಟರರಿಂದ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಗ ಗುಣ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ" ಎಂದೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸುರಿದ ನೀರನ್ನು ಒರೆಸಿ ಹಣೆಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟೆ.

ಈ ಸಂಗತಿ ನಡೆದಮೇಲೆ ಸುಶೀಲೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕೂಡ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ಕ್ಷಯವೆಂದರು. ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನವ ನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು "ನೀವು ಇವಳ ಸುಖಕ್ಕೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ" ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು.

ಭಾರತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಸುಶೀಲೆ ತೀರಿಹೋಗಿ ಬರಿದಾಗಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಭಾರತಿಯೇ ಬೆಳಕು. ಅವಳ ಆಟ-ಪಾಠ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳತ್ತಲೇ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟ ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಹಿತೈಷಿಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ದುಃಸಾಹ-ಸಕ್ಕೆ ನಾನಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರವಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತು. ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಭಾರತಿ ಇದ್ದಳು. ದಿನಗಳು ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸುಂದರ ಯುವತಿಯಾಗು ತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನ ದೇಹ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪದವೀಧರೆಯಾದ ಭಾರತಿ ತಾನು ಎಂ.ಎ. ಓದಬೇಕೆಂದಳು. ಮಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೇಗಿರಲಿ ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆ. ಆದರೆ ನಾಳೆ ಅವಳೇ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಾಗಲಾದರೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇರಲೇಬೇಕಲ್ಲ. ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ ಈಗಲೇ

ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹಾಸ್ಟೆಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಜಾಣೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿದಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೊಬ್ಬ ತಕ್ಕ ವರ ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ಸುಶೀಲೆ ಕೊರಗಿ ತೀರಿಕೊಂಡರೂ ಅವಳ ಮಗಳಿಗೆ ನಾನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ.

ಒಂಟಿ ಜೀವನ ಬೇಸರವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾನೂ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಾರತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಿದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಲ ಹೋದಾಗ ಭಾರತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡಿತು, ನನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏನೋ ಇದೆ ಇವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಟ ಹುಟ್ಟಿತು ನನಗೆ. ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳು ಬೇಗ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೆ ಬಯಸುವ ನನಗೆ ಹೇಳದೆ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದಾಗ "ಅಪ್ಪಾ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀರಿ, ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ನನ್ನ ಹಿತಾಹಿತ ವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನಿಮ್ಮೆದುರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ ನನಗೆ" ಎಂದಳು ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ.

"ಅವರು ಯಾರು ಹೇಳು. ಅವರನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ?" ಎಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಅವರನ್ನು ರೂಪ, ಗುಣ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ ನಾನು. ಆದರೆ...."

"ಆದರೆ....ಏನು ?" ಎಂದೆ ಅಧೀರನಾಗಿ.

"ಅವರು ಪಂಜಾಬಿಗಳು. ಜಯವಂತ ಎಂದು ಅವರ ಹೆಸರು. ಡಾಕ್ಟರ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ."

ಪಂಜಾಬಿ ಎಂದೊಡನೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು. ಮಾತು ಬೇಗ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಾರತಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ "ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಕೇಳಬೇಕು. ಜಯವಂತ ರನ್ನು ನನಗೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸು" ಎಂದೆ.

"ಈಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡ್ತೇನೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ. ಅವರಿಗೆ ತಂದೆಯಿಲ್ಲ ತಾಯಿ ಒಬ್ಬರೇ. ಅವರು ಖಂಡಿತ ಒಪ್ತಾರೆ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವರ ಮನೆಗೇ ಹೋಗೋಣ" ಎಂದವಳೇ ಕುಣಿತದ ನಡಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಓಡಿಯೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಜಯವಂತ ಬಹಳ ಸುಂದರ ತರುಣ. ದೃಢಕಾಯ. ಭಾರತಿಗೆ ತಕ್ಕ ವರ. ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಪಂಜಾಬಿ ಹುಡುಗಿ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿದೆ. ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಮಗಳೂ ಭಗ್ನ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದೆ. ಜಯ ವಂತನ ತಾಯಿ ಒಪ್ಪುವದಾದರೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲೇ ಎಂದು ಕೊಂಡವನು ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಲಗಾಮು ಹಾಕಿದೆ. ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾತಾಡೋಣ ಎಂದು.

ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಜಯವಂತನ ತಾಯಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಬಡಿತವೇ ನಿಂತುಹೋದಂತೆ ಆಯಿತು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕುಂಕುಮ ಸಿಂಧೂರ ಲಿಪ್‌ಸ್ಟಿಕ್ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬೋಳುಬೋಳಾಗಿ ಸ್ಥೂಲಕಾಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂರಲು ಹೇಳಿದವಳೇ ಸರಕ್ಕನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಬಹುಶಃ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವಳು ಆಳಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಚಹಾ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ನೀಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರ ದಿಂದ ಮುಖದ ಬೆವರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಚಹ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಕೈ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುದು ನನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಂಡು ಭಾರತಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅವಳು ಎದ್ದು "ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಿ" ಎಂದು ಚಹಾ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಆಕೆ. ನನ್ನದೂ ಅದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳು. "ನಮ್ಮ ಭಾರತಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ" ನಾನೆಂದಿದ್ದೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ.

"ಇಂಥ ಸೊಸೆ ಸಿಗುವದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ" ಎಂದು ಅವಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ನುಡಿದಿದ್ದಳು.

ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಮಾತನಾಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅದು ಉಚಿತವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ದೆಂದು ಮಾತನಾಡಿ ಭಾರತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದೆ.

ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಆನಂದದ ಹೊಳೆ ಮೈ ತುಂಬ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚುವು ದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯ ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ದಿನ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ಮೈತುಂಬ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗದಷ್ಟು ದಣಿವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮುಪ್ಪು ಈಗಲೇ ಅಡರಿ ಬಂದಂತಿದೆ. ನಾನೇನು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತಿಯ ಮದುವೆಯಾಗುವವರೆ ಗಾದರೂ ನಾನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ಡಾಕ್ಟರರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರು. ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೋಗವಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಎದೆ ಈಗ ಹಗುರಾ ಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹಗುರ ಆಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಜೋಲಿ ಹೊಡೆದು ನಾನೇ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವೆನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಹಗುರಾಗಿದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತ ವಾಗುತ್ತಿದೆ—

—ಅತ್ತಿತ್ತ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಓದಿದಳು ಭಾರತಿ.

ಕೊನೆಗೂ ಭಾರತಿ ಜಯವಂತನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಒಲ್ಲೆ ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದೆ ಚಡಪಡಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು

ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಆರಿಸಿದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ, ಸುಂದರ ವರನೊಡನೆ ಅವಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭಾರತಿಯಿಂದ ಬರುವ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೀ ಸುಖವೇ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾಳೆಯೆ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹ ನನಗೆ. ಈ ಸಂದೇಹ ನನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಬದುಕಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದ ಪುಟಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರತಿಯ ಕಣ್ಣೀರು ಪಟ ಪಟ ಬಿದ್ದವು. ತಂದೆಯ ಪ್ರೇಮಪ್ರಕರಣದ ಸುದ್ದಿ ತನಗೆ ತಿಳಿದೇ ತಾನು ಜಯವಂತನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ., ಆ ಗುಟ್ಟು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನೆದೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ, ನೀಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರ ನಿಂತಿವೆ—

ದೃಢನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಾರತಿ ಒಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಒಂದೊಂದೇ ಪುಟ ಹರಿದು ಒಲೆಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ನೀಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸಂಕಟಪಟ್ಟಳು. ಇನ್ನೇನು ದುಃಖದ ಬುಗ್ಗೆ ಒಡೆದು ಚಿಲ್ಲನೆ ಚಿಮ್ಮಬೇಕು. ಪುಟ್ಟ ಮಗುವೊಂದು ಓಡಿಬಂದು ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು "ಅವ್ವಾs" ಎಂದು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟಿತು.

"ಜಯೂ ನನ್ನ ಚಿನ್ನ" ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಪಟಪಟನೆ ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡಳು.

ಬೀಗದ ಕೈ

ಸುಮಿತ್ರಾ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ಕುಳಿತುಹೋಗಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಅವನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗುರುತು ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ತಗ್ಗು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ವಾಸನೆ ಇನ್ನೂ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ನಾವು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ, ಸುತ್ತಾಡಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಚಹ ಕುಡಿದಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹೊಗೆಯನ್ನು ತಡೆತಡೆದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ತಡೆತಡೆದು ಹೊರಗೆಡಹಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ. ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿಯನ್ನು ಚಿಟಿಕೆಯಿಂದ ಹಾರಿಸಿ, ಪತ್ರಿಕೆಯತ್ತ ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನಗೆ,

"ಸುಮಿತ್ರಾಽ ನಮ್ಮ ಮದುವೆಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗ್ತದ ಅಲ್ಲಽ ?" ಎಂದಿದ್ದ.

ಅವನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ತಾನು ಬೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ದೃಢವಾದ ದನಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಳು. 'ಇಲ್ಲಾಽ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡೋ ವಿಚಾರೇನು ಇಲ್ಲ ನನಗ. ಈಗಿನ ಹಾಗೇ ಮುಂದೆ ಕೂಡಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅನಾನುಕೂಲ ಏನೂ ಇಲ್ವಲ್ಲಾಽ."

"ಅನುಕೂಲ ಇರಬಹುದು ಸುಮಿತ್ರಾ. ಆದರ ...ಆದರ ನೀನು ನೌಕರಿ ಮಾಡುವದು ನನಗ ಸೇರೋದಿಲ್ಲಲ್ಲ."

"ನಿಮಗ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಪ್ರೀತಿ ನನಗ ಅದ ಅಲ್ಲ, ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಸರ್ವೀಸದ, ಕೈ ತುಂಬ ಪಗಾರ ಬರೂ ಕೆಲಸ ಇರೋವಾಗ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋದು ಮೂರ್ಖತನ ಅನಸ್ತದ ನನಗ."

"ಸಂಬಳ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬರಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಅದರ ಚಿಂತಿ ಇಲ್ಲ ನನಗ. ನಾನು ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮದುವೆಯಾಗೋದು ನನಗ ಗೃಹಿಣಿ ಬೇಕು ಅಂತ. ನನ್ನ ಶೀಲಾ, ಅರುಣ ಇಬ್ಬರೂ ಸಣ್ಣವರಿದ್ದಾರ. ತಬ್ಬಲಿ ಮಕ್ಕಳು. ಅಕ್ಕನ ಮನಿಯಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಬರ್ತೇನಿ. ಅವರನ್ನ, ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನ ಎಲ್ಲಾ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೋಬೇಕಲ್ಲ. ಇಂಥಾದರೊಳಗ ನೀನು ನೌಕರಿಗೆ ಹೋದರ ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಗ್ತದ ಹೇಳು."

"ಇಷ್ಟಽನಽ. ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಂಡೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ ಅನ್ನುವ ಭರವಸೆ ನನಗದ. ನೀವ್ಯಾಕ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡತೀರಿ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಳಾನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರತದ. ಅಡಿಗೆಗೆ ಆಳು ಇಟ್ಟರಾತು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈಗಿದ್ದ ಕೆಲಸಾ ಬಿಡೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ನನಗ."

"ಸುಮಿತ್ರಾ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಷ್ಟು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ. ನೀ ಹೇಳೊವಂಥಾ ಸಂಸಾರ ನನಗ ಸೇರೂದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ದುಡಿಯುವ ಮನಿಯೊಳಗ ಶಾಂತಿ ಸಹನೆ ಕಡಿಮಿ ಅನ್ನೂದು ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂದಽದ. ನನ್ನ ನೌಕರಿಯಿಂದಽ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸುಖವಾಗಿರೋದು ಸಾಧ್ಯ ಇರೋವಾಗ ನೀ ದುಡಿಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಆದರೂ ಏನದ? ಇಷ್ಟು ದಿನದ ಮಾತು ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ, ಇವರನ್ನ ಸಾಕುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇತ್ತು. ಈಗ ನೀನು ಒಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೀನು ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ದುಡಿದು ಆಯಾಸ ಯಾಕ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕು?"

"ನನಗ ಆಯಾಸ ಇಲ್ಲಾ ಏನಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲ. ತಂಗಿ, ತಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ಮುಂದೂ ಶೀಲಾ, ಅರುಣರನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ನೌಕರಿ ಮಾಡ್ತೇನಿ. ನನಗೆಲ್ಲಾ ರೂಢಿ ಅದ."

"ನಿನಗೆಲ್ಲಾ ರೂಢಿ ಅದ. ಆದರ ಈ ದುಡಿಯೂ ಹೆಂಗಸರನ್ನ ಕಂಡರ ನನಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವ ಭಾವನಾ ಇಲ್ಲ. ನೀ ತಪ್ಪು ತಿಳಕೋಬೇಡ. ಹಾಂ. ಮತ್ತ ಅದಕ್ಕಽ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ನೀನು ನೌಕರಿ ಮಾಡಬಾರದು ಅಂತ ಸಲಹಾ ಕೊಟ್ಟೆ."

"ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಾದೆ ಅಂದಷ್ಟಕ್ಕಽ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರೀತಿ ಇವಕ್ಕೇನೂ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲೇನು ಮಿ. ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳಗ? ನಾನು ನೌಕರಿ ಮಾಡೂದರಿಂದ ನಿಮಗ ಲಾಭ ಅದ. ಹಾನಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನಂತೂ ನೌಕರಿ ಬಿಡೂದಿಲ್ಲಾ. ಇದು ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ."

"ಸುಮಿತ್ರಾಽ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು. ನನ್ನ ಮನಿಯೊಳಗ ನಿನಗ ಏನೂ ಕೊರತಿ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನೀನು ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರು

ವಾಕಿ ಅಂದರ ನನಗ ಈ ಮದುವಿ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕಾಗ್ತದ. ಇದೂ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ. ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಎಂದಾದರೂ ಬದಲು ಮಾಡಿದರ ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗ ತಿಳಿಸು. ಬರ್ತೇನಿ. ನಮಸ್ಕಾರ" ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ.

ಎಷ್ಟು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದನೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನು ಬಂದಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿ, ವಾಸನೆ, ಎದುರು ಕುರ್ಚಿಯ ದಿಂಬು, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಮಾತುಗಳು.

"ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು" ಎಂದಿದ್ದ. ಹೌದು, ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದಂಥ ವಿಷಯವೇ. ತನ್ನ ನೀರಸ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಮೆರುಗು ಕೊಡಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲವೇ. ಈ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ವೇಳೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತು. ದುಡಿಯುವ ಗಾಣದ ಎತ್ತಾಗಿದ್ದಳು ತಾನು. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ತಾನಿನ್ನೂ ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ. ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗ ತಾನೇನೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಇದ್ದರು, ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಹೊಣೆ ಅವರದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಆಗ ನಾನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ವಿಶ್ವನಾಥ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ ಮದುವೆಯೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ ಗೊತ್ತುಮಾಡುವದು ಎಂದು ಮಾತುಕತೆಯೂ ಮುಗಿದಿತ್ತು.

ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮನೆ, ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ, ತಂದೆ, ಮನೆಕೆಲಸ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಡಿಗ್ರಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೂ ಬಿಡುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೋರ್ಟಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ತಂದೆಯ ಶವ ನೋಡಿದಾಗ ತಾನು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದ್ದಳು. ತಂದೆಗಾಗಿದ್ದ ಹೃದಯಾಘಾತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು ತನಗೆ. ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಸೋದರಮಾವ ಮಿಲಿಟರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ತಂದೆಯ ಕಡೆಯ ಬಳಗದ

ಸಹಾಯವೂ ಸಿಗದೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದವರು ತಂದೆಯ ಗೆಳೆಯ ವಕೀಲ ಮಾಧವರಾಯರು. ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು, ಗಂಡುಮಗನಂತೆ ತಾನೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು. ಕುಸುಮ, ಶ್ರೀಧರ ಇಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕವರು. ಅವರ ಹೊಣೆ ಹೊರಲು ಇನ್ನು ಹಿರಿಯಳಾದ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಳಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಧವರಾಯರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವರ ಬರೆಸಿ ಇನ್ನು ತನ್ನ ಮದುವೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಳು.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಅವನ ತಂದೆ ಕೂಡಿ ಮಾಧವರಾಯರೊಡನೆ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದು ತನಗೆ ಅನುಕಂಪದ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದಮೇಲೆಯೇ ಮಾಧವರಾಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದು ಮನೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತನಗೆ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಬಡಿಸಿ, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆದಿಟ್ಟು ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರೂ ಶಾಲೆಗೆ ತಯಾರಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಾನೂ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಸಂಜೆ ಬರುವದು ತಡವಾದೀತೆಂದು ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಕೊಟ್ಟು,—

"ಅವ್ವಾರs ಹಾಲು ತೊಗೊಳ್ರೀssss"

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹಾಲಿನ ಹುಡುಗಿ ಒಳಗೇ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಸುಮಿತ್ರಾ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಪಾತ್ರೆ ತಂದು ಒಂದು ಪಾವು ಹಾಲು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡೊಯ್ದಳು. ಸಾಕಲ್ಲ ಒಂದು ಪಾವು ಹಾಲು. ತನಗೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಬೇಕು? ರಾತ್ರಿ ಅನ್ನಕ್ಕಿಷ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಿನ ಚಹಕ್ಕೆ ಉಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಎದುರು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಂದು ಹಾಲು ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಿಂದು ಮಲಗಿದ್ದುಂಟು. ಹಿಂದಿನ ರಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಕುಸುಮ ಬಂದಾಗ ಅಂದಿದ್ದಳು.

"ಎಷ್ಟು ಸೊರಗೀಯಲ್ಲs ಅಕ್ಕಾ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಲು ಹಣ್ಣು ತೊಗೋಬಾರದs."

"ಬಿಡು ನನಗೇನಾಗೇದ ಸೊರಗಲಿಕ್ಕೆ. ಹಾಲು ಕುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನಾ ಏನು ಇನ್ನೂ ದೀಪ್ತೀ ಏನು" ಎನ್ನುತ್ತ ಪುಟ್ಟ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಲೊಟಲೊಟ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದಳು. ತಾನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಲು, ಕುಣಿದಾಡಿಸಲು ತನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿ. ಗೊಂಬಿ ಆಡೋ ತನ್ನ ಹುರುಪು ನೋಡಿ ಅವ್ವ ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮಿ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಾಗ್ತಾಳ ನೋಡ್ರಿ" ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ ತನಗೆ.

ದೀಪ್ತಿಯ ಅಣ್ಣ ಸಂಜಯನಿಗೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಾಯಿತೋ ಏನೋ, 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು ನಿಂತು ತನ್ನ ತಲೆ ಹಿಡಿದು 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನೀನು ಅಗಳಾಡಬ್ಯಾಡ ಹಾಂ. ಸುಮ್ಮನ ಕೂಡು. ನಾ ನಿನ್ನ ತಲ್ಯಾಗಿನ ಕೂದಲ ಎಣಿಸತೇನಿ' ಎಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ಕುಸುಮ "ಹೋಗೋ ಮಂಗಾ, ಕೂದಲಾ ಎಂದರೆ ಎಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ತಾವೇನು? ನೀನು ಅಕ್ಕನ ಕೂದಲಾ ಎಳೆದು ನೋಯಿಸಬ್ಯಾಡಾ. ಏಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಾಂದರ ಹೊಡೀತೀನಿ ನೋಡು ನಾನು" ಎಂದು ಕೈ ಎತ್ತಿದಾಗಲೇ ಏನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಂಡವನಂತೆ 'ಅವ್ವಾ ಇಲ್ನೋಡು ದೊಡ್ಡವ್ವ ಕೂದಲಿಗೆ ಬಿಳೀ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಯಾಳ. ಬೆಳ್ಳೀ ಬೆಳ್ಳೀ ಹಾಂಗ ಆಗ್ಯಾವ ಆಕೀ ಕೂದಲಾ. ಎಷ್ಟ ಛಂದ ಕಾಣತದ. ಅವ್ವಾ ನೀನೂ ಹಚ್ಚಿಕೋ ಹಾಂಗ ಬಣ್ಣಾ" ಎಂದ ಸಂಜಯನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು ತಾನು. "ಹುಚ್ಚಾ, ಬಣ್ಣಾ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲೋ ನಾನು, ಮುದುಕಿ, ಮುದುಕಿ ಆಗೇನಿ. ಅದಕ್ಕ ಹಾಂಗ ಬೆಳ್ಳಗ ಆಗ್ಯಾವ ಕೂದಲಾ. ನಾಳೆ ಮುದುಕ ಆದಮ್ಯಾಲೆ ನಿನ್ಗೂ ಹಾಂಗ ಆಗ್ತಾವ" ಎನ್ನುತ್ತ ತಾನು ನಕ್ಕಾಗ ಕುಸುಮ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಎದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಹೌದು, ನಾನು ಮುದುಕಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದರೆ ಕುಸುಮ ಯಾಕೆ ಅಳಬೇಕು? ಮೂವತ್ತೈದರ ಮೇಲಾಯಿತು ತನಗೆ. ತಾನೇನು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಪಳೇ? ವರುಷಗಳು ಉರುಳಿದಂತೆ ಕೂದಲ ಬಣ್ಣವೂ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಮೈಯೂ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಳುವ ಮಾತೇನಿದೆ? ಕುಸುಮ ಮೃದು ಮನಸ್ಸಿನವಳು. ನೀರು ಅವಳ ಕಣ್ಣ ತುದಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹೂಂ ಅನ್ನುವಲ್ಲಿ ಹಾಂ ಅಂದರೆ ಸಾಕು. ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ಸುರೇಶನಂಥ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾನೆಂದೇ ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಅವನಿಗೆ. ಅದೇ ಅವತ್ತು ನೋಡಿದೆನಲ್ಲ—

ಕುಸುಮ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ರಜೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ಸುರೇಶ. ಕುಸುಮಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಮೂಗಿನ ತುದಿಗೇ. ಸುರೇಶ ಬಾಣಂತಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಗಳನ್ನು ಅವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು "ಅಂತೂ ನೆನಪಾಯಿತಲ್ಲಾ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಇದ್ದಾರ ಅನ್ನೋದು, ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ" ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದ್ದಳು. "ರಜಾ ಬೇಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಜೀವ ಇಲ್ಲೇ ಇತ್ತಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಸುರೇಶ. ಹಾಲಿನ ಲೋಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೋಣೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟವಳು ತಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದಳು.

ಊರಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆಯೂ ತಪ್ಪದೆ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಾಗದ ಬಂದ ದಿನ ಹಿಗ್ಗು ಅವಳ ಮುಖದ ತುಂಬ ತುಂಬಿ ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ಯಾವ ಸುಖವಿರುತ್ತಿತ್ತೋ ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ. ಓದಿದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಳಾಕೆ. ಅವಳ ತನ್ಮಯತೆ ಕಂಡು ತನಗೂ ಹುಚ್ಚು ಎದ್ದಿತ್ತು. ಅಂಥ ಕಾಗದವನ್ನು ತಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ಓದಲೇಬೇಕೆಂದು. ಅದರಲ್ಲೇನು ಇತ್ತು ? ಇವಳಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಮನೆ ಭಣ ಭಣ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಇವಳೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಇವಳ ನೆನಪು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿ ಹೂ ನೋಡಿದಾಗ ಕುಸುಮಳಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಮುಡಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ ಅವನ ಜೀವ. ನೀನಿನ್ನೂ ಯಾವಾಗ ಬರುವಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದ. ಕಾಗದ ಕದ್ದು ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ತನ್ನ ಮೈ ಬೆವೆತಿತ್ತು. ಕೈ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮುಡಿ ನೇವರಿಸಿಕೊಂಡಳು ಸುಮಿತ್ರಾ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲೆ ಘಮ್ಮೆಂದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೋದಾಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತು,

"ನಿನ್ನ ಜಡೆಗೆ ಇಡಲು ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಸುಮಿತ್ರಾ" ಎಂದು

ನಸುನಕ್ಕಿದ್ದ. ಆಗ ತನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಬತ್ತಿದ ಕೆನ್ನೆಯೂ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ ತಾನುಟ್ಟ ಸೀರೆಯಂತೆಯೇ.

ಹಾಂ. ಸೀರೆ ಎಂದೊಡನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಾನೊಂದು ದಿನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹೊಸ ಟೆರಿಂಕಾಟ್ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಜೋಷಿ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಕೇಳಿದ್ದರು: "ಸುಮಿತ್ರಾ ಈ ಸೀರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿರಿ, ಎಷ್ಟು ಬಿತ್ತು ?" ಎಂದು. ತಾನು ಅಂಗಡಿ, ಬೆಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ "ಛಂದ ಅದsರಿ, ಸೀರಿ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀಗೆ ಒಪ್ಪತದ ಅನ್ನಿಸಿತು. ತೊಗೋಬೇಕು ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ" ಎಂದು ಜೋಷಿ ಹೇಳಿದಾಗ ತನ್ನ ಮುಖವೇಕೋ ಜೋಲು ಬಿದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿನಿ "ಸುಮಿತ್ರಾ, ಯಾಕೋ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೀರಿ. ಬೇಜಾರಾಗೇದೇನು ? ನಡೀರಿ. ಇವೊತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿ ಮನೀಗೆ ಹೋಗೂಣಾಂತ" ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಟಿಕೆಟು ತೆಗೆಸಿದ್ದಳು.

ಬೇಜಾರಾದಾಗ ಆಗಾಗ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಲೈಟು ಆರಿ ನ್ಯೂಸ್ ರೀಲ್ ಶುರು ಆದ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಗಂಡಸು ತಮ್ಮನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಖಾಲಿ ಕುರ್ಚಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಬೇರೆಡೆ ಎಲ್ಲೂ ಜಾಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ತಾವು ಗಂಡಸರ ಸರಿಸಮಾನರಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಹೆಂಗಸರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಎತ್ತುವ ಹಾಗೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅನಿಸತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನೂ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟವನಂತೆ "ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಸುಮಿತ್ರಾ ಏನು ?" ಎಂದಾಗ ತನಗೂ ಅವನು ವಿಶ್ವನಾಥ ಎನ್ನುವ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದಿತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು ತಾವಿಬ್ಬರೂ. ಸಿನಿಮಾ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಪಿನವರೆಗೂ ಜೊತೆಗೇ ಬಂದ ವಿಶ್ವನಾಥ. ತನ್ನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಚುಟುಕಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ ತನ್ನದನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಅಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ

ಬಂದು ಈಗ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗದ ಪ್ರೌಢೆ. ಅವನು ವಿಧುರ. ಇಬ್ಬರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದರು. ದೇಹದ ಬಯಕೆಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಒಂಟಿತನ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು, ಇಬ್ಬರಿಗೂ. ಆದರೆ ಇಂದು–ಇಂದೇನು ಆಯಿತು?

ವಿಚಾರದ ಆಯಾಸದಿಂದ ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಸುಮಿತ್ರಾ ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೊರಗಿ ತಲೆ ವಾಲಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ, ಕಸ, ಧೂಳು, ಅರಳೆಯ ಚೂರು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯ ಮೇಲಿನ ಫೋಟೋದ ಹಿಂದೆ ಗುಬ್ಬಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳೆರಡೂ ಗೂಡಿಗಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ ತರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ತಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೈಮಾಡಿ ಹುಶ್ ಎಂದು ಓಡಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಮಣಿಯದೆ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಸಾಮಗ್ರಿ ತಂದು ತಂದು ಭದ್ರವಾದ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಈಗ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಚಿಂವ್ ಚಿಂವ್ ಎನ್ನುವ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಮರಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ತಾಯಿ ತಂದೆ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳು ಗಳಿಗೆಗೊಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆ ಹಾರಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗೂಡಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗುಟುಕು ಕೊಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಫೋಟೋದ ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೆ ಸಾಕು. ತಾಯಿ–ತಂದೆ ಗುಬ್ಬಿಗಳೆರಡೂ ಫೋಟೋದ ಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಚಿಂವ್ ಚಿಂವ್ ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಅರಚುತ್ತವೆ ತನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸುವಂತೆ. ತನಗೆ ಅದೊಂದು ತಮಾಷೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಬೇಕೆಂದೇ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವು ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವನು "ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗೂ ಗೂಡಿದೆ, ನೆಲೆಯಿದೆ ಸುಮಿತ್ರಾ, ಆದರೆ ನಮಗಿಲ್ಲ ನೋಡು" ಎಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ನಕ್ಕಿದ್ದ. ಅವನ ಭುಜ ಹಿಡಿದು ಸಂತೈಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ ತನಗಾದರೂ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ. "ತಬ್ಬಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ ಸುಮಿತ್ರಾ;

ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಭರವಸೆ ಇದೆ ನನಗೆ" ಎಂದಿದ್ದ ಒಮ್ಮೆ. "ಅದ್ಹೇಗೆ? ನಾನು ಅವಂಗೆ ಮಲತಾಯಿ ಆಗೋದಿಲ್ಲವೇ ?" ಎಂದಾಗ "ತಬ್ಬಲಿ ತಂಗಿ, ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕೇ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಸವೆಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗುಣ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮನೆ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಬೆಳಕು ಕಾಣೋದು ಸಾಧ್ಯ" ಎಂದಿದ್ದ. ಆಗ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಈಗ ಹೀಗೆಂದು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ.

ಒಳಗೆ ಪಾತ್ರೆ ಉರುಳಿದ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಸುಮಿತ್ರಾ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಬೆಕ್ಕು ಹಾಲಿಗೆ ಬಾಯಿ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಯಿತು ಬಿಡು, ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹಾಲು ಕಾಸುವ ಕೆಲಸವೂ ತಪ್ಪಿತು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದವಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಂದ ಶ್ರೀಧರನ ಪತ್ರ ಕಂಡಿತು. ವಿಶ್ವನಾಥನೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಒಡೆದು ಓದಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಎಮ್.ಇ. ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಲು ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದ. ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಅಕ್ಕನ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರ ವಿಚಾರಿಸಿ ಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿದ್ದ. ಕುಸುಮ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಶ್ರೀಧರ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ತಾನು—ತಾನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಈ ಮನೆಗೂ ತನಗೂ ಗಂಟು. ಇನ್ನು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇರಬೇಕು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತ. ತನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಈ ಬಂಧನದಿಂದ. ಇದು ತನಗೆ ಬಂಧನವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಬಂಧನವೆಲ್ಲಿದೆ ಇಲ್ಲಿ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲ ತನಗೆ. ಆದರೂ ಯಾಕೋ ತನಗಿದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟ, ಹೌದು, ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳೇನು ಎಂದು ಕೇಳುವವರಾದರೂ ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ? ಇನ್ನು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ತನಗೆ? ತನ್ನವರೆನ್ನುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ತನಗೆ. ತಾನು ಏಕಾಕಿ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಚೀರಿ ಚೀರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹೃದಯ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಒಂದೆರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುಕಿದ್ದವು.

ಹೆಜ್ಜೆ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಕ್ಷಮಿಸು ಸುಮಿತ್ರ,

ನನ್ನ ಚೀಗದ ಕೈ ಇಲ್ಲೇ ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದೆ. ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ” ಎಂದ.

“ಬನ್ನಿ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲೇ ನಸುನಕ್ಕಳಾಕೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಂಡ.

ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು

ಬಿಸಿಲ ಕೋಲು ಕಿಟಕಿಯ ಕಾಜಿನಿಂದ ಕೈ ಚಾಚಿ ಕಣ್ಣು ತಿವಿಯಿತು. ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಾದರೂ ಕಣ್ಣು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಸರಿಯುವ ಸಿನಿಮಾದಂತಿದ್ದ ಕನಸು, ಎವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕನಸನ್ನು ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ತಂದ. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ವಾಕಿಂಗ್ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ನಡೆದು ನಡೆದು ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಏನಾದರೂ ಕುಡಿಯಬೇಕೆನಿಸು ತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ತೋಟ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯಿದೆ. ಆದರೂ ಬಾವಿಯ ನೀರಿಗಿಂತ ತೆಂಗಿನ ಎಳನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕು ಎನಿಸು ತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದಾಗ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಸಾಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಯಿ ಮರದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ. ಕಾಯಿ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇತೀರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಳಚಿ ಮರ ಏರತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಅರ್ಧ ಏರಿರಬೇಕು. ಕಾಲ ಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿ ಕಂಡು ಅಬ್ಬ ! ಎಷ್ಟು ಮೇಲೇರಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿ, ತಲೆ ತಿರುಗಿ ದಂತಾಗಿ ಮರ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೈ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೇನು ನೆಲಕ್ಕೇ ಬೀಳುವವನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಫಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದೆ.

ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸುತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಬಿಸಿಲು ಪೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಸೆಕೆಯಿಂದಲೋ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮರದಮೇಲಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ಭಯ ದಿಂದಲೋ ಬೆವರಿನಿಂದ ಮೈ, ಷರಟು, ಕೂದಲು ಎಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಹಾಸಿಗೆಬಿಟ್ಟೆದ್ದು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಕೈಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಆಗಲೇ ಎರಡೂವರೆ ತಾಸು. ಮಲಗಿ ಎರಡು ತಾಸಾಯಿತೇ? ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬಾರದು. ಶಂಕರರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಬರಲೇಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಕರೆದಿದ್ದಾಗ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಮ್ಯಾಟನಿಗೆ

ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮರುದಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ನಗುತ್ತಲೇ 'ನಿನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ಬಹಳ ನೋಡಿದೆವು. ಚಹಾಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರೇನು' ಎಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಏನೋ ಹೇಳಿ ಪಾರಾಗಿದ್ದೆ.

ಕೋಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚಿದಾಗ ಮುಂಜಾನೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣನ ಪತ್ರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದೆ. 'ಶಂಕರರಾಯರು ಒಳ್ಳೆಯವರು. ನಿನಗೆ ನೌಕರಿ ಕೊಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಬೇಡ. ಅವರು ಕರೆದರೆ ಹೋಗಿ ಬಾ. ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅಪ್ಪನದೂ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.' ಅದೊಂದು ಒಗಟು ಆಯಿತು ನನಗೆ. ಶಂಕರರಾಯರು ನನ್ನನ್ನ ಯಾಕೆ ಊರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ಯೂನ್ ಶಂಕರರಾಯರ ಚೀಟಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದರು. ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾ ರಾಗಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಹೂಜಿಯಿಂದ ನೀರು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕುಡಿದೆ, ಗಂಟಲು ಒತ್ತುಕರಡಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆರಡು ಗ್ಲಾಸು ನೀರು ಹೀರಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಂಪು ಎನಿಸಿತ್ತು. ಗಂಟಲು ತಂಪಾದರೂ ತಲೆ ಕಾಯ್ದಿತ್ತು. ಹಾಗೇ ಹೊರಬಿದ್ದೆ.

'ಓಹೋಹೋ ಬರ್ರಿ ಬರ್ರಿ. ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರಿ. ಮೊದಲು ಚಹಾ ಕುಡಿಯೋಣು.' ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು ಶಂಕರರಾಯರು. ಇಂದಿ ರಮ್ಮ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ತರತರದ ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಚಹದ ಕಪ್ಪು ಎತ್ತಿ ಬಾಯಿಗೆ ಹಿಡಿದಾಗ ತುಟಿ ಚುರಕ್ಕೆಂದಿತು. ಅಷ್ಟು ಬಿಸಿ! ಹೊರಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೆಕೆ, ಮತ್ತೆ ಈ ಬಿಸಿ ಚಹಾ. ಬಸಿಗೆ ಸುರುವಿ ಆರಿಸಿ ಕುಡಿದರೂ ನಾಲಿಗೆ ಉರಿಯಿತು. ಅಡಿಕೆಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಶಂಕರರಾಯರು ಪತ್ರದ ವಿಷಯ ತೆಗೆದರು. 'ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದೆ, ಇಂದೇ ಅವರದೂ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಊರಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ

ಕೊಟ್ಟಾರ. ಕಾರಣ ಅಂದರ ನಮ್ಮ ಇಂದಿರಾನ ತಂಗೀನ್ನ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸ ಬೇಕು ಅಂತ. ಹುಡುಗಿ ಜಾಣ ಇದ್ದಾಳ. ಗುಣ ಒಳ್ಳೇದು, ಅದಕ್ಕೆ....' ಇಂದಿರಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರು. 'ಇರಲಿ ಬಿಡ್ರಿ, ಬಹಳ ಹೇಳ ಬಾರದು. ತಾವs ನೋಡ್ತಾರಲ್ಲ ನಾಳೆ.' 'ಹಾಂ ಹೌದು, ನೀ ಅನ್ನೂದು ನಿಜ. ನಮ್ಮ ವಸ್ತು ನಾವs ಹೊಗಳಿಕೋಬಾರದು ಅಲ್ಲs. ನಾಳೆ ತಾವs ನೋಡ್ತಾರಲ್ಲ' ಎಂದು ನಕ್ಕರು ರಾಯರು. ಮೊದಲೇ ಬಹಳ ಜಾಣತನ ದಿಂದ ಹಾಕಿದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದೆ ಎನಿಸಿತು. ಇಂದಿರಮ್ಮನ ತಂಗಿ ಅಂದಮೇಲೆ ಅವರದೇ ಪಡಿಯಚ್ಚು. ರೂಪ, ಬಣ್ಣ, ಹಲ್ಲು, ಆಕಾರ ಎಲ್ಲಾ. ಮುಖವೆತ್ತಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಂದಿರಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತೆ. 'ಆಯಿತು, ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಕಾರು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಾನು ಇಂದಿರಾ ನಿಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ಬರ್ತೇವಿ. ತಯಾರಾಗಿರ್ರಿ. ವಸುಂಧರಾ, ಲೀಲಾ ಮನಿಯೊಳಗ ಇರ್ತಾರ. ನಾವು ಮೂರೇ ಜನ ಕಾರಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣು.' ಮಾತಾಡಲು ಬಾಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಹೂಂ' ಎಂದು ಕೋಲೆತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ಹೊರಗೆ ಬಿಸಿಲು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಛತ್ರಿ ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆತ್ತಿ ಚುರುಗುಟ್ಟಿತು. ತಂಪಾದ ಸ್ಥಳ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗಲಾರದೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿಗೆ ಮರಗಳ ನೆರಳಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಒಂದು ನಾಯಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಬೆಳ್ಳನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕಿ, ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣು, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕೂಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ದುಂಡದುಂಡಗೆ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆದರೇನು ಕೊರಳಲ್ಲೊಂದು ಪಟ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿ. ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿ ಹುಡುಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಸಾಕಿದ ನಾಯಿದು. 'ಬೌ' ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ರೂಮು ದಾಟಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೆ, ಹೂಜಿಯ ನೀರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿತು.

ಕವಿದ ಮೋಡ

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸೆಕೆಯಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಬರದೆ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿದ್ದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಬೀಸಣಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ತಂಪು ಗಾಳಿ ಕೊಟ್ಟೀತು. ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಕೈ ಸೋತುಹೋಗಿತ್ತು. ಅಂದು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಆಫೀಸಿಗೆ ರಜಾ. ಶಂಕರರಾಯರು ಬರುವುದು ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ. ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದವನೇ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದೆ. ಜೊಂಪು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಎದ್ದಾಗ ಎರಡು ಗಂಟೆ. ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದೇನು ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದೆ. ಆಕಾಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಮೋಡ ಕವಿದಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ದಾಳಿಮಾಡಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಇಂದು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದ್ದ. ಶತ್ರುಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿದ್ದರೆ ಅವನೇನು ಅಂಜುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಬಂದು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳ ಎದುರು ಸೂರ್ಯ ಮಂಕಾದ. ಕೊನೆಗೆ ಸೋತು ಮರೆಯಾದ.

ಸೂಟುಕೇಸಿಗೆ ಕಪ್ಪನೆಯ ಸೂಟು ಹಾಕಿದೆ. ಅದರೊಡನೆಯೇ ಟೈ ಬೇಕಲ್ಲ. ಈಗಲೇ ಒಂದನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಿಗಿದರಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಬೇಡ ಎಂದುಕೊಂಡು ಟವೆಲ್ಲು, ನೈಟಸೂಟು, ಶೇವಿಂಗ್‌ಸೆಟ್, ಸ್ವೆಟರು ಹಾಕಿ ಬ್ಯಾಗಿನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಅರಿವೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬಂದು ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಟೈ ಬಿಗಿದಾಗ ಎನಿಸಿತು ಶಂಕರರಾಯರ ಸಹವಾಸ ನನ್ನ ಹೀಗೆ ಬಿಗೀತಾ ಇದೆ ಅಂತ. ಹುಡುಗಿ ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ತಂಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಇದ್ದಾಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೂ ಯಾಕೆ. ನನಗೆ ಮನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈಗ ಅವರ ಜತೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ನೋಡಬೇಕು ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ. ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಇದು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೋ. ಟೈ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದೆ, ಓ ಗಂಟು ಕಗ್ಗಂಟೇ ಆಯ್ತು ಕಾಣ್ತದ. ಹೊರಗೆ ಹಾರ್ನ್ ಆಯಿತು. ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ. ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಎಳೆದುತಂದೆ. ನಾನು ಎತ್ತಿದ ಸೂಟಕೇಸಿಗೂ ಕೈ ಹಾಕಿದರು ಶಂಕರರಾಯರು. ಬೇಡ ಬೇಡ ನಾನೇ ತರ್ತೀನಿ ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ತಗುಲಿಸಿ ಬ್ಯಾಗಿನೊಡನೆ ಕಾರಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಹಿಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ಮುಂದೆ ಕುಳಿತ ಇಂದಿರಮ್ಮ ಹೊರಳಿ

ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಬಿಳಿಯ ಸಿಲ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ನೈಬಣ್ಣ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಪ! ಶಂಕರ ರಾಯರು ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವರ ಹಾಗೇ ಕಾರಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನಾನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಸೀಟಿಗೊರಗಿದೆ.

"ಕಾರು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡಿದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದಕ್ಕೋಡಿತು. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಣ್ಣನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವನು. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಜೊತೆ ಅವಳ ತಾಯಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸಿತ್ತು. ಅತ್ತಿಗೆಯ ತಂಗಿ ವಿಮಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅತ್ತಿಗೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ 'ಆನಂದ ಇವಳನ್ನ ನಿನಗಽ ಕೊಡೋದು. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿನ್ನ ಈಗಿನಿಂದಽ ಮನ್ಯಾಗ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಿಡು' ಅಂದಳು.

ವಿಮಲನ ಮುಖಾ ನೋಡಿದೆ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಆ ಕೂದಲು, ಮೂಗಿನೊಳಗಿನ ಸಿಂಬಳಾ, ಕರೀ ಬಣ್ಣ, 'ಥೂಽ ಇದನ್ಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾರು ಕರೀ ಕೋತೀನ್ನ, ಹಳ್ಳೀ ಊರ ಹುಂಬಗ ಕೊಡ್ರಿ. ನಾನು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕಲಾವತಿಯು ಹಾಂಗ ಛಂದಾಗಿ ಇರುವಾಕಿನ್ನ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಕೋತೀನಿ. ಕರ್ಪೂರದ ಗೊಂಬಿ ಅಂಥಾಕಿನ್ನ ಮಾಡಿಕೋತೀನಿ' ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆ ಮಾತು ನೆನಪಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆದಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹಂಗಿಸತಾಳ 'ನಿನ್ನ ಕರ್ಪೂರದ ಗೊಂಬಿ ಅಂಥಾ ಹೆಂಡತೀನ್ನ ನಾವು ಯಾವಾಗ ನೋಡಬೇಕಪಾ' ಅಸಂಗ ವಿಚಾರಗಳ ನಡುನಡುವೆ ಶಂಕರರಾಯರ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಊರು ದಾಟಿರಬೇಕು. ಹೊರಗೆ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು, ಮರ, ಗಿಡ ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಒಂದು ನದಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಇಂದಿರಮ್ಮ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಏನೇನೋ ತಿಂಡಿ, ಥರ್ಮಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತಂದಿದ್ದರು. ನದಿಯ ಹತ್ತಿರ ಉಸುಕಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಿಂಡಿ, ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಆ ಹಸಿರಿನ ವೈಭವ, ನದಿಯ ದಂಡೆ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟೇಳಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿರಮ್ಮ 'ನದೀ ನೋಡಿ ನೀವು ಇಷ್ಟು ಹುಚ್ಚಾದರ ನಮ್ಮ ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೀ ಅಂದೀರಿ' ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಕಾರು ಹೊರಟಿತು. ಮೋಡ

ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತ ಗಿಡ-ಮರಗಳ ಗುಂಪು, ನಡುವೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ದಾರಿ. ಕಾರು ಸಾವಕಾಶ ಹೊರಟಿತು. ಬಿಸಿಲು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದಪ್ಪ ಹಚ್ಚಡ ಹೊದಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದ್ದರಿಂದ ಸೆಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಯಾರಿಕೆ. ಒಂದು ಊರಿನ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶಂಕರರಾಯರು ಎಳನೀರು ಕೇಳಿದರು. ಇಂದಿರಮ್ಮ ‘ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ, ತಡೀರಿ ಸ್ವಲ್ಪ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವೇ ಇಳಿದು ಬೆಲೆ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಿ ಎಳನೀರು ಕೊಂಡು, ಕೆತ್ತಿಸಿ, ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಗೊಂದು ಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರು. ನನಗೆ ಹಿಂದಿನ ದಿಸವ ಕನಸು ನೆನಪಾಗಿ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಇಂದಿರಮ್ಮನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿರಬೇಕು, ‘ಯಾಕೆ ನಗ್ತೀರಿ’ ಎಂದರು. ನನ್ನ ಕನಸು ಹೇಳಿ, ಬಯಲುಸೀಮೆಯವನಾದ ನಾನು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಾವಿ ನೀರು ಇದ್ದರೂ ಎಳನೀರಿಗೆ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡ ಹತ್ತಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೇ ಎಳನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು’ ಎಂದೆ. ‘ನೀವು ಅದೃಷ್ಟವಂತರು ಆನಂದರಾವ್’ ಅಂದು ನಕ್ಕರು ಶಂಕರರಾಯರು. ಕಾರು ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿತು. ಕಾರಿನ ಚಕ್ರ ಶಂಕರರಾಯರು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಇಂದಿರಮ್ಮನೇ ಎಂದು ಅನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಫಕ್ಕನೆ ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಾಯಿತು. ಇಂದಿರಮ್ಮನ್ನ ಕೇಳಿದೆ: ‘ಅಕ್ಕಾ ನೀವು ಡ್ರಾಯ್‌ವಿಂಗ್ ಯಾಕೆ ಕಲೀಲಿಲ್ಲ.’

ಶಂಕರರಾಯರು ‘ಓಹೋ ಅವಳು ಡ್ರಾಯ್‌ವಿಂಗ್ ಕಲಿತರೆ ಗಂಡನ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಗತಿಯೇನು’ ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಇಂದಿರಮ್ಮ ‘ನಾ ದಿನಾ ಹೊತ್ತು ಅಡ್ಡಾಡುವುದೇ ನನಗೆ ತೊಂದರೆ. ಇನ್ನು ಡ್ರಾಯ್‌ವಿಂಗ್ ಯಾವಾಗ ಕಲಿಯಲಿ? ಮೀನಾಗೆ ಇಂಥಾದ್ದರೊಳಗ ಬಹಳ ಹುರುಪು ನೋಡ್ರಿ’ ಅಂದರು. ‘ಮೀನಾ ಯಾರು?’ ಅಂದೆ. ‘ಅಯ್ಯ ನಾನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ, ನನ್ನ ತಂಗೀ ಹೆಸರು ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಅಂತ. ಆಕೀ ಕಣ್ಣು ಬಹಳ ಛಂದ ಅದಾವ’ ಅಂದರು.

ನಾನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಅಕ್ಕನ ರೂಪವನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಆದರೆ ಸುಂದರ ಕಣ್ಣಿನ ಸಣ್ಣ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಕಣ್ಮುಂದೆ ತಂದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೇನೂ ಸೊಗಸೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮರೆಯಬೇಕು ಎಂದಷ್ಟು ಇವರು ಚುಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ

ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಕಾರು ಆಗಲೇ ಘಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. 'ನೋಡ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಛಂದ ಅದ ಈ ದೃಶ್ಯ' ಅಂದರು ಶಂಕರರಾಯರು. ನಾನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಇಣಿಕಿದೆ. ದೂರ ದೂರ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಕಪ್ಪು ಹಸಿರು ನೆಲ ಮಲಗಿತ್ತು. ನೂರಾರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಾವು. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಮೋಡ ಕವಿದದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ತರಹದ ಮಬ್ಬು ಮಬ್ಬಾಗಿತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ. ಕಾರು ಹೊರಳಿ ಹೊರಳಿ ಘಟ್ಟ ವನ್ನಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರು ಹೀಗೇ ಮುಗುಚಿ ಬಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳು ಜಾರುಗುಪ್ಪೆ ಆಡುವ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲ ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹಾರಿ ನಾನೇ ಹೊರಗೆ ಜಿಗಿದು ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಜಾರಲೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಸೂಟು ಹಾಕಿ ಟೈ ಬಿಗಿದಿದ್ದರಿಂದ ಬೆವರಿನಿಂದ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಅಂಟಂಟಾಗಿತ್ತು. ಕೋಟು ಕಳೆದಿಟ್ಟು ಸೀಟಿಗೆ ಒರಗಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿದೆ. ತಂಗಾಳಿಗೆ ಮೈ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಸುರಿದ ಮಳೆ

ಮೊದಲ ಸಲ ಶಂಕರರಾಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಾದ ದಿನ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಆವೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ ನೌಕರಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಮಾರು ಈಗ ಒಂದು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ, ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ, ಶಂಕರರಾಯರು ಹಾಯ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕೂಡಿ ಕಲಿತವರಂತೆ. ಅವರೀಗ ದೊಡ್ಡ ಆಫೀಸರರಾಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಕೊಡ್ತೇನೆ, ನಿನಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋಗು ಅಂದಿದ್ದ ಅಣ್ಣ. ಅಪ್ಪನೂ ಅದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅವನಿಂದ ಪತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಶಂಕರರಾಯರ ಮನೆಗೇ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿ ಯಾಗಿದ್ದೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷವಾದ ಮೇಲೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ 'ಏನು ಬೇಕು' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ. ಅಣ್ಣನ ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅದನ್ನೋದಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ನೋಡಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೆಸರು, ವಯಸ್ಸು ವಿದ್ಯಾ ಭ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಕೂಡ್ರಲು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರ ಮುಖಚಹರೆ,

ಧ್ವನಿ, ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲ ಬದಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಚಹಾ ತರಲು ಹೇಳಿ ಬಂದರು. ನನಗೋ ನೌಕರಿ ಸಿಗುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಆತುರ. ಕೇಳಿಯೇಬಿಟ್ಟೆ. 'ಒಂದೆರಡು ಜಾಗ ತುಂಬಬೇಕಾಗೇದ. ಮೇಲಿನವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡ್ತೇನಿ' ಅಂದರು. ಚಹಾ ಬಂದ ಮೇಲೆ 'ಮದುವಿ ಆಗೇದೇನು?' ಎಂದರು. ಇದೇ ವರ್ಷ ಎಂ.ಎ. ಆದೆ. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ನೌಕರಿ ಮಾಡಬೇಕು ಆಮೇಲೆ ಮದುವೆ ಅಂದೆ. 'ಎಲ್ಲಾರೆ ನೋಡಿರೇನು?' ಅಂದರು. 'ಇಲ್ಲ' ಅಂದೆ. 'ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕರ ಆಯಿತಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನೋಡಬಹುದು. ಶುಭಸ್ಯ ಶೀಘ್ರಂ' ಅಂದು ನಕ್ಕರು. ಏನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ ನಾನೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆ. ನನಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ರೂಮು ಹಿಡಿದು ದಿನಚರಿಯೂ ಸುರು ಆಯಿತು. ಆಗಾಗ ಶಂಕರರಾಯರು ಮನೆಗೆ ಕರೀತಾ ಇದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಹೋದಾಗ ಹೆಂಡತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ಥೂಲದೇಹ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಉಬ್ಬು ಹಲ್ಲು. ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಸಾಧಾರಣ, ಗಳಿಬಿಳಿ ಸ್ವಭಾವ. ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡ್ತಾ ನನ್ನ ಮನೆ, ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ತವರ್ಮನೆ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ. ಸಮುದ್ರ ದಂಡೆಯ ಊರು. ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ಇದ್ದಾರ. ಅಣ್ಣನ ಮದುವಿ ಆಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರು ಕಲೀತಾರ. ತಂಗಿಯ ಮದುವೆ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ತೋಟ ಸಮುದ್ರ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದರು. 'ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಜೀವನಾ ನಾವು ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗ ಓದಿ ಅನುಭವಿಸ್ತೇವಿ' ಅಂದೆ. ನಕ್ಕರು. 'ನೀವೂ ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಊರು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ರಿ' ಅಂದರು.

ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಅವರೊಡನೆ ಊರು, ಮನೆ, ತೋಟ, ಸಮುದ್ರ, ಹುಡುಗಿ ಎಲ್ಲ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದು. ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು ಹುಡುಗೀನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡೋದು. ಹೊರಗಿನ ಚಳಿಗಾಳಿಯಿಂದ ಮೈ ನಡುಗಿತು.

ಗುಡ್ಡವನ್ನಿಳಿದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ 'ಇನ್ನೇನು ನಮ್ಮೂರು ಬಂತು' ಅಂದರು. ಗೋಣು ಚಾಚಿದೆ, ಗಾಳಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದು

ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತಿದು ಗಾಳಿ ಎಂದು ಆಕಾಶ ನೋಡಿದೆ. ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡಗಳು ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ದೂರದಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಬಂದು ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಪೂರ್ತಿ ತೆರೆದು ಕುಳಿತೆ. ರಸ್ತೆಯ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಮನೆ. ಅವು ಒಂದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಇಂದಿರಮ್ಮ ನನಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

'ನಾವು ಬರುವದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಲ್ವೇ, ಇಂದಿರಾ ?' 'ಮೊನ್ನಿನ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೋವವರಿದ್ದೀವಿ ಅಂತ ಅಷ್ಟೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಎಂದು ಅನ್ನೋದು ಬರೆದಿಲ್ಲ.' 'ಹಾಗಾದ್ರೆ ನಾವೀಗ ಹೋಗುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸರಪ್ರೈಜ' ಅಂದರು ಶಂಕರರಾಯರು. ಗಾಳಿಯ ವೇಗ ಈಗ ಎಲ್ಲರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬರುವಂತಾಗಿತ್ತು. 'ಅಂತೂ ಬೇಗ ಬಂದೆವು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು.' 'ನೀವು ಕಾರು ಡ್ರೈವಿಂಗ ಮಾಡಿದರೆ ಕೇಳೋದೇನು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಕತ್ತಲಾಗೋದರೊಳಗೆ ನಾವು ಮನೆ ಮುಟ್ತೇವಿ ಅಂತ. ಅಪ್ಪ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಅಗೋ ಮೀನಾ ಬಾಗಿಲಿಗೇ ಬಂದಳು.' ನಾನು ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಕಾರು ಮನೇ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ಬಂಗಾರದ ಮೈಬಣ್ಣ. ಮೋಡದ ಹಾಗೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲು, ಉದ್ದ ರೆಪ್ಪೆಗೂದಲಿನ ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಯಿತು. ಹೊಸಕಿ ಮತ್ತೆ ನೋಡೋ ದರಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಳು ಹುಡುಗಿ. ಇಂದಿರಮ್ಮ ಇಳಿದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಟಪಟಪ ಮಳೆ ಹನಿ ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ಸೂಟಕೇಸು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಮುಂದೆ ಬಂದ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ತಲೆ ಪೂರ್ಣ ತೊಯ್ದಿತ್ತು. ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನವರೊಬ್ಬರು ಬಂದು 'ಬರ್ರಿ ಒಳಗೆ ಬರ್ರಿ, ಮಳೆ ಯಲ್ಲಿ ನೆಂದಿರಾ ?' ಎಂದರು. ಇಲ್ಲ, ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆ ಎನ್ನಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ 'ಅಜ್ಜಾ, ಅಲ್ನೋಡು ಆಕಾಶದಾಗ' ಎಂದ. ಹೊರ ಳಿದೆ, ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮೂಡಿತ್ತು. ಜಗತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ದಿಗಂತ

ಸೊಸೆಯ ರವಿಕೆಗೆ ಗುಂಡಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು ರತ್ನಮ್ಮ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ ಯೆಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಧುಮತಿಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ಬರಲು ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಯ ಸಲ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಎಳೆದಾಗ ತೋರುಬೆರಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು ಸೂಜಿ. 'ಹಾಽ....' ಎಂದವಳೇ ರವಿಕೆಯನ್ನಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಳು ಬೆರಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಗಾಯದಿಂದ ಸಣ್ಣ ದಾಗಿ ಬಂದ ರಕ್ತ, ಬೆರಳಿನ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೆಂಪು ಮಾಣಿಕದಂತೆ ಕೂತಿದ್ದು, ಇನ್ನೇನು ಉರುಳಿಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸರಕ್ಕನೆ ಬೆರಳು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು ರತ್ನಮ್ಮ.

ಛೀ! ಎಂತಹ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ತಾನು. ತನ್ನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕರುಳಿನ ಚೂರಾ ಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನೇ ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲಿಗಳಾಚೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾನು ಹನಿ ರಕ್ತ ಹೊರಗೆ ಬೀಳಗೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಚ್ಚು, ಚ್ಚು ನಿರಾಶೆಯ ನಗೆ ಮುಖದ ತುಂಬ ಹರಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಧು ಓಡೋಡಿ ಬಂದಳು. "ಅತ್ತೇ ಗುಂಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಆಯಿತೇ?" ಎಂದವಳೇ ಬಿರು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದಳು.

ಕಿಟಕಿಗೆ ಒರಗಿ ನಿಂತ ರತ್ನಮ್ಮ ಎದುರಿನ ಬೋಳು ಮರವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಚಳಿಗಾಲ ಸುರು ಆದೊಡನೆ ದಿನದಿನವೂ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿ, ಉದುರಿ ಈಗ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಬರೆದ ಚಿತ್ರದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನಂತೆಯೇ ಬರಡಾ ಗಿತ್ತು. ಬಡವಾಗಿತ್ತು. ಮರಕ್ಕೇನೋ ಮತ್ತೆ ವಸಂತಕಾಲ ಬಂದೇಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ—ತನಗೆ? ಗಂಡ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುಂಚಿನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ವಸಂತಕಾಲ. ಅವರು ಹೊರಟಾಗ ವಿಶ್ವ ಇನ್ನೂ ಗರ್ಭದ ಲ್ಲಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಣಭಣ ಎನಿಸಿದರೂ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನದೊಡನೆ, ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ

ಹೇಗೋ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ವಿಶ್ವ ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಅವನ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರುಷ ಹೇಗೆ ಕಳೆದವೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಾಸಾಗಿ ಬರುವ ಗಂಡನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸು ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೌಕರನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ತಾನೆಂದರೆ, ಅಪ್ಪ, 'ಅಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಹೇಗೂ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನ ಆಸ್ತಿಯಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡೋಣ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ, ಅತ್ತಿಗೆಯರಿಂದ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತಾನು ತುಂಬ ಸುಖಿ. ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ, ಮಗನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ಬೇಗ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಐದನೆಯ ವರುಷ ಮುಗಿದರೂ ಗಂಡ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಸೂಚನೆ ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ ಹೌಹಾರಿದ ಅವಳು, ಕೊನೆಯದಾಗಿ 'ನೀವು ಬಂದೇತೀರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ತನ್ನನ್ನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ತನ್ನೆಲ್ಲ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವರಿಂದ ಏನೇನೋ ಹಾರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಅವಳ ಜೀವ ತಲ್ಲಣಿಸಿತ್ತು. ಅವಳ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚುಟುಕಾದ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದು ಅವಳ ಜೀವನದ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿತ್ತು.

ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಸರಿದ ರತ್ನಮ್ಮ ತನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಡ್ರೆಸಿಂಗ್ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಡ್ರಾ ಎಳೆದಿದ್ದಳು. ಶೃಂಗಾರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಾಕೀಟನ್ನು ತೆಗೆದು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದಳು. ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ತುಂಬಿ ಬಂದವು. ಟಪಟಪ ಹನಿಗಳುದುರಿದವು.

"ಅತ್ತೀs ಅಪ್ಪಾ ಕರೀತಾರ, ಮಾಮಾನಿಂದ ಕೇಬಲ್ ಬಂದsದಂತ." ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಕಿರಣ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೂಗಿದವನೇ ಮತ್ತೆ ಓಡಿಹೋದ. ರತ್ನಮ್ಮ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಧಾವಿಸಿದಳು.

"ವಿಶ್ವ ಲಂಡನ್ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಕೇಬಲ್ ಕಳಿಸ್ಯಾನವ್ವ. ಆರಾಮ ಇದ್ದೀನಿ. ಏನೂ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಅಂತ ಬರದಾನ" ಕೇಬಲ್ ವಿಷಯ ಕೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಚದುರಿದರೂ ರತ್ನಮ್ಮ ಮೌನವಾಗಿ

ನಿಂತೇ ಇದ್ದಳು. ತಂಗಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿಯ ಮೂಕ ಶೋಕವನ್ನು ಅರಿತ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ:

"ರತ್ನಾs, ಆ ಪತ್ರಾ ಸುಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದಾ. ಇನ್ನೂ ಯಾಕ ಇಟಕೊಂಡೀದಿ?"

"ಅವರು ಎಂದೋ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಆಗ್ಯಾರ ಅಣ್ಣಾs. ಆದರ ಈ ಕಡೀ ಪತ್ರದ ಮೋಹ ಇನ್ನೂ ಬಿಡವೊಲ್ಲದಾಗೇದ ನನ್ನ" ರತ್ನಮ್ಮ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಣ್ಣ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಳ ತಲೆ ಸವರಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ತನ್ನ ಮನದ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಅರಿತವ ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅವನೇ ತನಗೆ, ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಸೋದರಳಿಯನನ್ನು ಮಗನಂತೆಯೇ ಬೆಳೆಸಿ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಶ್ವ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾತು ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ತಾನು ಬೆಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಣ್ಣನೇ ಚಹದ ಕಪ್ಪು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಲೆ ಸವರಿ ಚಹ ಕುಡಿಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ,

"ರತ್ನಾs ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಬಹಾಳ ಶಾಣ್ಯಾ ಅದಾನ. ಅವನಿಗೆ ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಲೀಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆ ಅದ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡು. ಹೋಗಿ ಕಲತು ಬರಲಿ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕ ಅವನ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರಬ್ಯಾಡಾ. ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಅಂತ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡು. ಹೂಂ, ಅನ್ನು" ಎಂದು ಅಳಿಯನ ಪರವಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿದ್ದ. ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಣ್ಣನ ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ಸಂತಸದಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮಣಿದು, ತಾನು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವನ ಪ್ರೇಮದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳುವ ತಾನು ವಿಶ್ವನಂತೆ ಮಧು, ಕಿರಣ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳೂ ತನ್ನವರೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಡೆಯುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸು ವಿಶಾಲವಾದಷ್ಟು ಹೃದಯಗಳು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ವಿಶ್ವ ಹೋಗುವಾಗ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಏನು ಮಾತನಾಡಲೂ ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ಕವರನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು, "ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಈ ವಿಳಾಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗಿ ಆ ಪತ್ರಾ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಗುರ್ತಿನವರು" ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿತು. ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಿದ. ಡಿ. ಆನಂದರಾವ್ F.R.C.S ಎಂದು.

* * *

ಪತ್ರ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಆನಂದರಾವ್ ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತ ಯುವಕನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರು. ಅವನು ಅವರ ಸ್ಟಡೀರೂಮು ಜೋಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಾಜಿನ ಕಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಕೆಂಪು ರಟ್ಟಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿ ನೀಲಿ ಪರದೆ, ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಅಂಗುಲ ದಪ್ಪ ಹಾಸು ಗಂಬಳಿ ಕೋಣೆಯ ನೆಲವನ್ನಲಂಕರಿಸಿತ್ತು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಟೀಪಾಯ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಕಲ್ಲಿನ ವಿಗ್ರಹಗಳು. ಸುಂದರ ವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟ ಹೂಗೊಂಚಲು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಶಾಂತ, ಸುಂದರ ವಾತಾವರಣ. ಕೋಣೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಆನಂದರಾವರನ್ನು ನೋಡಿದ. ಎದ್ದು ನಿಂತು ತನ್ನ ಕೈ ಕುಲುಕುವಾಗ ನೋಡಿದ್ದ, ತನಗಿಂತ ಗೇಣು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ, ಕರಿ ಬಿಳಿ ಕೂಡಿದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ ಕ್ರಾಪು, ಅಗಲ ಎದೆ, ಚೂಪು ಮೂಗು. ದೊಡ್ಡ ಹಣೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ಅವರನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನಂದರಾವ್ ಇನ್ನೂ ಪತ್ರ ಓದುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ದುಂಡುದುಂಡಗಿನ ಆ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳ ಪತ್ರವನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಓದಿದರು. ಸಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಶಬ್ದಗಳ ಹಿಂದೆ ದುಂಡು ಮುಖದ, ವಿಶಾಲ ಕಣ್ಣಿನ, ದೃಢವಾದ ಚೂಪು ಗದ್ದದ ಸುಂದರ ಮುಖ ತೇಲಿಬಂದಿತು. ಅದನ್ನೇ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ. ಎದುರಿಗಿನ ಯುವಕ ಸಣ್ಣ

ದಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟ. ಕೋಣೆ ತುಂಬ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸರ್ಜನ್ ಕೂಡಲೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತರು. ಈ ಸಲ ಕನ್ನಡಕದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಆ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿತು ವಿಶ್ವನಿಗೆ.

"ಮಿ. ವಿಶ್ವನಾಥ."

"Yes Sir."

"ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದುವು ?" ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿದ.

ಹೌದು ಅವೇ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅದೇ.

"ಯಾಕೆ ? ನಾನು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತೇ ?"

ಹೌದೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆ ಆಡಿಸಿದ ವಿಶ್ವ.

"ನಾನು ಭಾರತೀಯ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಕನ್ನಡಿಗ" ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದರಾವ್ ತಡೆತಡೆದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

"ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಭಾಳ ವರ್ಷ ಆತೇನ್ರಿ ?"

ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಚಾಚಿ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ನೋಡದೇ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು. "ಹೂಂ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಆಗ ನೀನಿನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ." ನಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯಿತ್ತು.

"ಆದರೂ ನೀವು ಕನ್ನಡ ಮರೆತಿಲ್ರೀ" ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಮಾತನಾಡಿದ ಆನಂದರಾವ್ ತುಂಬ ಆತ್ಮೀಯರೆನಿಸಿದ್ದರು ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ. ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿಂದ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕ.

ಆ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ನಗೆ, ಮುತ್ತಿನಂಥ ಹಲ್ಲುಗಳ ಅಂದ ಎಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೈಮರೆತರು.

"ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ ?"

"ನಾ ಬರೂ ಮುಂದ ಬಹಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾನು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೇ ಮೊದಲ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸೋದರಮಾವ–ನನ್ನ ತಂದೆಯುವರು ತೀರಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವರೇ ನನ್ನ ಗಾರ್ಡಿಯನ್ನು. ಅವರು."....

ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಹಾವು ಮೆಟ್ಟಿದವರಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಕೇಳಿದರು,

"ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯಾವಾಗ ತೀರಿದರು ?"

"ನಾನು ಹುಟ್ಟೋದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ತೀರಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಪರದೇಶ ದೊಳಗ ಎಕ್ಸಿಡೆಂಟ್ ಆತಂತ. ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಅದಕ್ಕ ನನ್ನ ಭಾಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ್ರು, ಪರದೇಶಕ್ಕ ಹೋಗ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತಿದ್ರು, ಭಾಳ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಾವ ಅವರನ್ನ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು." ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ತಟಕ್ಕನೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಆನಂದರಾವ್ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದ. ಬಗ್ಗಿ ವ್ಯಾಟಿನ ಮೇಲಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಹೆಕ್ಕಿ ತೆಗೆಯು ತ್ತಿದ್ದರವರು. ಅದು ತಾನು ತಂದ ಪತ್ರ. ಕನ್ನಡಕವನ್ನೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣು ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡರು. ಮೆತ್ತಗೆ ಹೇಳಿದರು,

"ನಿನ್ನ ತಂದೆ, ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕ್ಲಾಸ್‌ಮೇಟ್ಸ್. ಅವರ ಮದುವೆಗೂ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಿಸು" ಗಂಟಲು ಗೊಗ್ಗರಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಗಂಟೆ ಒತ್ತಿ ಕೆಲಸದಾಳು ಒಳಗೆ ಬಂದೊಡನೆ "ಎರಡು ಕಾಫಿ, ಬಿಸ್ಕತ್ತು ತಾ. ಹಾಗೆಯೇ Mrs. ಆನಂದರಾವ್‌ಗೆ ಬಿಡುವಿ ದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸ್ಟಡಿ ರೂಮಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊ" ಎಂದರು.

ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬಂತು. ಅದರೊಡನೆ Mrs. ಆನಂದರಾವ್‌ಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ, ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಶವೂ ಬಂದಿತು. ವಿಶ್ವನಾಥ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೈ ಕುಲುಕಿದ್ದ ಲ್ಲದೇ, ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಮೊದಲಿನ ವರ್ಷ ವಿಶ್ವನಾಥ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ. ಅವನ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಊರಿನಿಂದ ಬಂದ ಕಾಗದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿತನಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಆಂಗ್ಲ ಮಹಿಳೆ Mrs. ಆನಂದರಾವ್ ಅವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಯುವತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ತುಂಬ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವ ದವಳು. ಠೀವಿ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಿಸಿತು ವಿಶ್ವನಿಗೆ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ವಿಲಿಯಂ

ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದವ. ಹೆಲೆನ್ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದವಳು. ಅವರ ಪರಿಚಯ ದಲ್ಲಿ ಒಣ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವಿತ್ತು. ಆತ್ಮೀಯತೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನಗಾಗಿ ಆನಂದರಾವ್ ಪೂರಿ, ಪಲ್ಯ, ಖೀರು, ಅನ್ನ ಸಾರು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಹಪ್ಪಳಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಸಿದರು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ. ಆದರೆ ಆ ಬಿಗುವಿನ ವಾತಾವರಣದಿಂದ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವ ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಚಳಿಯಿತ್ತು. ಚಳಿಗೆ ಹೊಸಬನಾದ ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಅವನ ರೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಒಪ್ಪದೆ ಆನಂದರಾವ್ ತಾನೇ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲು ಕಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಲಂಡನ್ನಿನ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿಯುವಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ, "ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯೂ ತೊಂದರೆ ತಗೋ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೊಳಗs ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗ್ತೀನಿ."

ವಿಶ್ವ ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹಳಬನಾದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಭೆಟ್ಟಿಯ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಾ ಗುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು. ವಿಶ್ವನಾಥ ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅದೂ ಥಿಯೇಟರಿನಲ್ಲಿ, ಬಾರಿನಲ್ಲಿ, ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಚೆಲುವೆಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಂಗ್ಲ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ ಆನಂದರಾವ್ ಎದುರು ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ತನ್ನ ಗೆಳತಿ ಯರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದ. ಮೂರನೆಯ ವರುಷ ಕಳೆದಾಗ ಅವನ ವಿದ್ಯಾ ಭ್ಯಾಸ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆನಂದರಾವ್ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷಕೂಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ವಿಶ್ವನಾಥ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ, ಆದರೆ ಆ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ತಾವಿಬ್ಬರೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕರಾರು ಹಾಕಿದ್ದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತ್ತು ವಿಶ್ವನಿಗೆ.

ಸೊಗಸಾದ ಭೋಜನ ತಯಾರಿತ್ತು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ. ಮಾತು ಸಾಗಿತ್ತು. ತಟಕ್ಕನೆ ಮಧ್ಯೆ ಆನಂದರಾವ್ ಕೇಳಿದರು,

"ವಿಶ್ವನಾಥ, ನೀನು ಯಾವಾಗ ಇನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೊಂಟೋವು?"

"ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ ಅಂಕಲ್, ಇಲ್ಲೇ ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಬೇಕಂತೇನಿ."

ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಗಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ಕೈಯ ಫೋರ್ಕು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ವೇಟರ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ. ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿನ ನ್ಯಾಪಕಿನ್ ಎತ್ತಿ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಂಡ ಆನಂದರಾವ್ ಹೇಳಿದರು,

"ಬೇಡ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲೋದು ಬೇಡ. ಊರಿಗೆ, ತಿರುಗಿಹೋಗು. ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಬೇಡ" ಅವರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರವಿತ್ತು.

"ಇಲ್ಲಾ ಅಂಕಲ್, ಇಲ್ಲೇ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿ ಅನುಭವಪಡೀಬೇಕಂತೇನಿ. ಜೊತೆಗೆ ರೊಕ್ಕಾನೂ ಕೈತುಂಬ ಸಿಗ್ತದ. ನಾ ಆಗಲೇ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡೇನಿ. ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಪತ್ರಾ ಬರೀತೇನಿ."

"ನಾನು ನಿನಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗ ದೊಡ್ಡವ. ಅನುಭವಿಕ. ಅದಕ್ಕಾದರೂ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು. ಹಣಾ ಗಳಿಸೂ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಊರು, ದೇಶ, ನಿನ್ನ ಜನ, ನಿನ್ನ ತಾಯೀನ್ನ ಮರೀಬೇಡ" ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು ಆನಂದರಾವ್.

ಅವರ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ, ತಿರುಗಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎನ್ನುವ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟೊ ಬಂದಿತು ವಿಶ್ವನಿಗೆ. "ಅಂಕಲ್, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಊರು, ದೇಶ, ಜನ, ಬಂಧು–ಬಳಗ ಎಷ್ಟು ನೆನಪು ಇಟ್ಟೀರಿ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿದ್ದರ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನಂತೂ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೋಗೂದಿಲ್ಲಾ. ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗ ಅದ."

"ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ನೀನೂ ಮಾಡಬಾರದು ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯ ಚೆಲ್ವಿಕೆಗೆ, ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಮರುಳಾದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿದೆ. ಯೌವನದೊಳಗ ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ನನಗೆ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲಾ. ಆದರ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗ್ತದ. ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹಣಾ ಗಳಿಸಿದರೂ ನನ್ನವರು ಅನ್ನೂವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ. ನನಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ, ನಾನು ಏಕಾಂಗಿ ಅಂತ ಅನಸ್ತದ. ನಾನು ಬಡವ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವ ಅಂತ ಅನಸ್ತದ...." ಊಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಫೋರ್ಕು ಚಮಚ ಕ್ರಾಸ್ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಆನಂದರಾವ್ ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೊತ್ತಿಕೊಂಡರು.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದ. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಲ್ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಕರೆತಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ

ಕೂಡ್ರಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿದ್ದರು ಆನಂದರಾವ್. ಅವನ ರೂಮಿನ ಹತ್ತಿರ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದರು.

"ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಏನು ? ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಡು."

"ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಆದರೂ ನೀವು ನನಗೆ ಯಾಕ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡ್ತೀರಿ, ತಿಳಿವೊಲ್ಲದಾಗೇದ."

ಕಾರಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದ ಆನಂದರಾವ್ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಅವನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಅವರ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದನ್ನು ಸರಕ್ಕನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡವರೇ ಕಾರು ಹತ್ತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ ವಿಶ್ವ. ಆದರೆ ಕೈಲಾಗದೆ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

* * *

ಹಡಗಿನ ಡೆಕ್ಕಿನಮೇಲೆ ಬಂದುನಿಂತು ನೀರನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ವಿಶ್ವನಾಥ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೋಡಿದರೂ ನೀಲಿ ನೀರು, ಆಕಾಶ ನೀಲಿ, ಸಮುದ್ರದ ನೀರೂ ನೀಲಿ. ಎರಡೂ ಒಂದಾಗುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ದಿಗಂತದ ಅಂಚು ಮುಸಕುಮುಸಕಾಗಿ ಗೆರೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದರೂ ಅವ್ವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಲಂಡನ್ನಿನ ನೆನಪು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಆ ಭಾವಚಿತ್ರವೊಂದೇ. ನವದಂಪತಿಗಳ ಚಿತ್ರವದು. ಅಪರೂಪದ ಜೋಡಿ. ಮಂದಹಾಸ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅರಳಿದೆ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕೈಕೈ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಸದಾನಂದರಾವ್-ರತ್ನ ಎಂದು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಹೋದಾಗ, ಅವರ ಆಳು ಅವರು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ರಜೆ ಹಾಕಿ ಯೂರೋಪ್ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ಇವರಿಗಾಗಿಯೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇವನಿಗೆ ಒಂದು ಕವರು ಕೊಟ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಇಷ್ಟೇ :

ಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವ—
ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಸಂಯಮವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡೆ. ಮಾರ್ಗರೆಟ್‌ಳ ಚೆಲುವಿನ ಮೋಹ, ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾದಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಪತಿಯಾಗಿರುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವಳು ವಿಧವೆಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಸುಖ ನನಗೆ ಮರೀಚಿಕೆ. ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲಾರೆ. ಮಗನನ್ನು ಮಗನೇ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರೆ. ನನ್ನ ಎದೆಯ ಕೋಲಾಹಲ, ಹೃದಯದ ಉರಿ, ನೋವು ಸಂಕಟ ನನಗೇ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ವೃತ್ತಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ನೀನು ಇಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಈಗ ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ನಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಬೇಯಬಾರದು ಎಂದು ನಾನು ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಚಂಚಲ. ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನಾಗುವುದೋ ಹೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಿನಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತೀ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲು ಹೇಳು. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ನೆನಪುಕೊಡು, ಮುತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ,

ನಿನ್ನ ತಂದೆ
ಸದಾನಂದರಾವ್

ತಾಯಿಗೆ ನೆನಪು ಕೊಡಬೇಕಂತೆ, ಇವರ ನೆನಪಿನಿಂದಲೇ ದಿನವೂ ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಅವಳು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ....ಇವರು ಇಲ್ಲಿ....ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಒಂದುಗೂಡಲಾರರು. ಭೂಮಿ–ಆಕಾಶದ ನಡುವೆ ತಾನು ದಿಗಂತವಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಶ್ವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರಿದ ಎರಡು ಹನಿ ಅಗಾಧ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದವು.

ಹುತ್ತದಿಂದ ಹೊರಗೆ

"ಅಬ್ಬಾ ಕೊನೆಗೂ ಬಂದ್ರ್ಯಾ, ಎಷ್ಟೊತ್ತಿನಿಂದ ದಾರಿ ಕಾಯ್ತಿದ್ದೀನಿ." ಕತ್ತು ಕೊಂಕಿಸಿ, ಕಣ್ಣೋಟದಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತ ಚಂದ್ರಣ್ಣನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು, ಸಾವಿತ್ರಿ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಸಂತೋಷವೂ ದುಃಖವೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಯಿತು. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಪದ್ಮಮ್ಮನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದುರುಗೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ದಾರಿ ಕಾಯಬೇಕಾದರೆ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ಸಂಬಳದ ಹಣಕ್ಕೆ ಖೋತಾಯಿದೆ ಎಂದು ದುಃಖ.

"ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ್ರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೆಲಸಾ ಹೇಳಿದ್ರು. ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಸ್ಸಿಗೂ ಭಯಂಕರ ಗಲಾಟೆ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ತಡಾ ಆಯ್ತು !"

ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮುಖ ಸೊಟ್ಟಗಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತವನಿಗೆ! ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಅವಳ ತವರೂರು. ಈಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಅವನ ಊರು, ಆತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಅಗದಿ, ಭಾಳ, ಭಯಂಕರ, ಹಿಂದಾಗಡೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. "ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಬಹಳೇ ಒರಟು. ಇನ್ಮೇಲಾದ್ರೂ ನನ್ಜೊತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಜೋಕು ಕಲೀರಿ" ಎಂದು ಅವಳ ಸಲಹೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ "ನಾವು ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದವರು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒರಟಾಗಿದ್ದರೂ ಮೃದು ಮನಸ್ಸಿನವರು, ವಿಶಾಲ ಹೃದಯಿಗಳು" ಎಂದು ಅವನ ಖಂಡಿತವಾದ ಉತ್ತರ.

"ಆಯಿತು, ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಆವನಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಿದವಳು, ತಿಂಡಿಯ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದಾಗ ಆತನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂರ್ಛೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ತಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಭಾಜಿ. ಕಂಪು ಬೀರುವ ಸಿರಾ! ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ.

"ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಗಿದೆಯಾ ಇದೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದೇಂತ? ರವೆ,

ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ, ಕಡ್ಲೆಹಿಟ್ಟು ಪದ್ಮಮ್ಮನವರ ಮನೆಯಿಂದ ಕಡ ತಂದಿದೀನಿ ಕಣ್ರೀ. ಈರುಳ್ಳಿ ಎಣ್ಣೆ ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮನೇದು" ಎಂದಳು. ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿರಾ ಒಳಗೆ ಇಳಿಯಲೋಬೇಡವೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಿತು. ಪದ್ಮಮ್ಮನ ಪತಿಯಾಗಿ ಇನ್‌ಕಮ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಕಛೇರಿಯ ಕಾರಕೂನನಾಗಿದ್ದ ಪಶುಪತಿ ರಾಯರ ಸ್ಕೇಲು ೧೫೦-೧೦-೩೦೦ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ತಿಂಡಿಗೆ ಅವನ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನೇ ಗತಿ. ಅದರ ಉಗಮಸ್ಥಾನ ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನು ವುದೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಸಂಗತಿಯೇನಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೇ ಆ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಿದ್ದು. ಆದರೂ ಸಂಬಳವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಕಡ ತಿರುಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ತಿಂಡಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದ. ಚಹದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಆತನ ಬಾಯಿಗಿರಿಸುತ್ತ ಸಾವಿತ್ರಿ "ರ್ರೀ ಬೇಗ ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈಗ ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಪೇಟೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ. ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರೆಶರ್ ಕುಕರ್ ಬಂದಿವೆ ಯಂತೆ. ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ತರಕಾರಿನೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರೋಣ" ಎಂದು ಅನುನಯದ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆಗಲೇ ಅವನು ಊಹಿಸಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಂದಿತ್ತು. "ಈಗ ಏನು ಕೆಲಸ ಅದ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಸಲ್ಯ-ಗಿಲ್ಯ ಏನೂ ಬ್ಯಾಡಾ. ಈಗ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬೇದ ಒಂದಿಷ್ಟು, ಅನ್ನ-ಸಾರು ಮಾಡಿ ಬಿಡು ಸಾಕು. ಆರಾಮು ಮನ್ಸ್ಯಾಗ ಕೂಡ್ರೋಣಲ್ಲ" ಎಂದುಬಿಟ್ಟ ಚಂದ್ರಣ್ಣ.

"ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ನೀವು ಹೀಗೇ ಅಂತೀರೀ ಅಂತಾ. ಪದ್ಮಮ್ಮನವರು ಪ್ರೆಶರ್ ಕುಕರ್ ತಂದು ಆರುತಿಂಗಳಾಯ್ತು. ನಾನೂ ಎಷ್ಟೋ ದಿನದಿಂದ ಹೇಳ್ತಾನೇ ಇದೀನಿ, ನಾವೂ ಒಂದು ತಕ್ಕೊಳ್ಳೋಣ ಅಂತ. ನೀವು ಕಿವಿಗೇ ಹಾಕ್ಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ನೆಪ ಹೇಳ್ತೀರಿ."

"ಹಾಗೇನಲ್ಲ. ನಮಗ್ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕು ಆ ಕುಕ್ಕರು. ಈಗ ಅದು ಇಲ್ಲದೇ ಎಷ್ಟು ರುಚಿಯಾಗಿ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕ್ತೀದಿ. ಸುಮ್ನೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೂರು-ದೀಡ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹತ್ರ ಈಗ ರೊಕ್ಕ ಆದೆ ಎಲ್ಲೇ? ಅಂದ ಹಾಂಗ ನನ್ನ ಪಗಾರ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಾಲುವಷ್ಟಿದ್ರ ಈ ತಿನಿಸಿಗೆ ಮುಂದೀ ಮನಿಯಿಂದ ಕಡಾ ಯಾಕ ತರತಿದ್ದಿ? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲ್ಲಾ" ಎಂದು

ಕಲಿಸುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಚಂದ್ರಣ್ಣ.

"ಅಲ್ಲಾರೀ, ಈಗ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹಣ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದ್ರೆ ಆ 'ಜೀವನಕಲಾ ಸ್ಟೋರ್ಸ್'ದಲ್ಲಿ ಕಂತಿನ ಮೇಲೆ ಹಣ ತುಂಬು ವಂತೆ ಯೋಜನೆಯಿದೆಯಂತೆ. ಪದ್ಮಮ್ಮನವರು ರೋಖು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ತಂದ್ರಂತೆ. ಅವರೇನು ? ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಸಾಮಾನು ತಂದೇ ತರುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸಿಲ್ಕ್ ಸೀರೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್, ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಮಗಳಿಗೆ ಕಾಫೀ ಬೀಜದ ಸರ, ಸ್ಟೀಲಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳು....

"ಹೌದೌದು, ಸೋಫಾಸೆಟ್, ಹಾಗೇ ಮಗಳಿಗೆ ರಿಸ್ಟ್‌ವಾಚ್, ಮೂಗು ಒರೆಸಲೂ ಬಾರದ ಮಗನಿಗೆ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಬ್ಯಾಟ್....ಸಾಕೇ ? ಮತ್ತೂ ಅದೇ ಅದೇ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗಿ ಹೋಯ್ತು" ಮಾತು ಖಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿತು. "ನೀವು ಹೀಗಂತೀರಿ ಅಂತ ನನಗೂ ಗೊತ್ತು. ಏನ್ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತೆ ? ನಾವು ಬೇಡಿ ಬಂದದ್ದೇ ಇಷ್ಟು. ತಲೆಗಿದ್ದರೆ ಕಾಲಿಗಿಲ್ಲ, ಕಾಲಿಗಿದ್ದರೆ ತಲೆಗಿಲ್ಲ. ಸರೀಕದವರಲ್ಲಿ ಸದರವಾಗಿ ನಡೆಯೋಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳದವರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜೀವನಾ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಕೈಲಾಗದವರು ನೀವು" ಎಂದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪದ ಬದಲು ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತು.

"ಏ ಸಾವಿತ್ರಿ, ಆ ಪಶುಪತಿರಾಯ ಹಾವಿನ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ ಹುತ್ತಿನೊಳಗೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಾನ. ಈಗೇನೋ ನಾಗರಾಜ ರತ್ನಾ ಕೊಟ್ಟಾನ. ಆದ್ರ ಯಾವಾಗ ಕಡಿತಾನೊ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಹೆದರಿಕೀನ ಇಲ್ಲ. ನಮಗಿಷ್ಟು ಸಾಕು ನೋಡು."

ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಅಳು ಅವಳ ಸಿಂಗಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಡಿಸಿತು. ಅಡಿಗೆಮನೆ ಸೇರಿದ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸದೆ ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಹೊರಗಿನ ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡ. ರಾತ್ರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

* * *

ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಪ್ಪೆ ಮುಖ ದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚಂದ್ರಣ್ಣನ ಭುಜ ತಟ್ಟಿದವರು ಹೆಡ್ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರು, "ಯಾಕ್ರೀ ದೇಸಾಯರ, ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಮಾರೀ

ಮಾಡೀರಿ? ಸಾಹೇಬರು ಅಂದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಚ್ಚಿಕೋಬಾರದ್ರಪಾ."

"ಇಲ್ರೀ, ಅದನೇನಷ್ಟ ಸೀರಿಯಸ್ ತಗೊಂಡಿಲ್ಲ ನಾನು. ಯಾಕೋ ಮುಂಜಾನಿಯಿಂದ ತಲಿ ನೋಯ್ತಿತ್ತು; ಮನಸಿಗನೂ ಅಷ್ಟ ಸ್ವಸ್ಥ ಇಲ್ಲಾ."

"ನೆಗಡಿ, ಕೆಮ್ಮು ಏನರೆ ಸುರು ಆಗ್ತದೊ ಏನೊ. ತಲೆನೋವಿನ ಗುಳಿಗೀ ತರಸ್ತೀನಿ ಬರ್ರೀ; ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಬರೋಣ" ಎಂದವರೇ ತಲೆಯಮೇಲಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕುರ್ಚಿಗೆ ತಗುಲಿಸಿದ ಕೋಟನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿದರು.

ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಚಹದೊಡನೆ ಅವರ ಸರಸದ ಮಾತುಕತೆಯೂ ಸೇರಿ ಚಂದ್ರಣ್ಣನ ಮನಕ್ಕೆ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. "ನೋಡ್ರೆಪಾ, ಈಗ ಹಣೀಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿದಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ತಲೆನೋವೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ನನಗನಸ್ತದ. ನೀವೇನೋ ಚಿಂತಿ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಹತ್ತೀರಿ ಅಂತ ಕಾಣಿಸ್ತದೆ. ನಮಗಷ್ಟು ಹೇಳ್ರೆಲಾ, ಏನದು ವಿಷಯಾ?"

"ಏನಿಲ್ಲಾ, ಹೀಂಗs ಏನೊ ತಾಪತ್ರಯಾ."

"ಬಿಡ್ರೀ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಹೆದರೋವ್ರಲ್ಲ; ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ? ಇನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲಂತ ಕಾಳಜೀ ಮಾಡ್ತೀರೇನು? ಆಗತಾವೇಳ್ರಿ ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಆರಾಮ ಇರ್ರಿ. ಆದರ ನಮ್ಹಂಗ ದಡ್ಡರಾಗ ಬ್ಯಾಡ್ರೆಪಾ, ಮಿತ ಕುಟುಂಬ ಸಾಧಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರ್ರಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಖೊಳ್ಳನೇ ನಕ್ಕರು ಹನುಮಂತಪ್ಪ.

ಅವರ ವಿಚಾರದ ಧಾಟಿ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಣ್ಣನಿಗೆ ನಗು ಬಂದಿತಾದರೂ ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಚಿಂತೆಯೇ ತನಗೆ ಹತ್ತಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾದರೆ ಗತಿಯೇನು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಖಿನ್ನನಾದ.

"ನೋಡ್ರಿ ಮತ್ತ ಮುಖಾ ಸಪ್ಪಗಾತು. ಏನಾಗೇದರ ಹೇಳಬಾರ್ದ. ನನ್ನ ಮುಂದ ಹೇಳ್ದ ಯಾರ ಮುಂದ ಹೇಳ್ತೀರಿ? ಅಂ....ಅಂ....ಮನೆಯೊಳಗೇನರೆ ಜಗಳ-ಗಿಗಳ ಆಗೇದೇನು ಮತ್ತ? ಹೇಳ್ರಿ, ನೋಡೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಚಿಂತೆಗೆ ಏನಾದ್ರೂ ಪರಿಹಾರ ಇದ್ರ ಹುಡುಕೋಣ" ಎಂದರು, ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ.

ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಾವಿತ್ರಿಗೂ ತನಗೂ ಆದ ಮನಸ್ತಾಪದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ. "ಹೀಂಗ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಜಗಳಾ ಮಾಡಿದರೆ ನಾ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೊ ತಿಳೀವೊಲ್ಲದು. ಅವಳು ಹೇಳಿದಾಂಗ ಹಣಾ ಗಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪೋದಿಲ್ಲ. ಮನೀಯೊಳಗ ರಸಕಸಿ ಇದ್ರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಆಫೀಸ ಕೆಲ್ಸ ನೆಟ್ಟಗೆ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನು? ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಬೈಗಳಾ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಕೆಲ್ಸ ಕೆಟ್ರ ನನಗ ಪ್ರಮೋಶನ್ನಾದ್ರೂ ಹೆಂಗ ಸಿಗತದ? ಇದ್ಯಾವ್ದು ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ತಿಳಿಯೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ ನಾನರಿ?" ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಗಳು ಬಹಳ ಬೇಸರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದವು.

"ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದೊಳಗ ಹ್ಯಾಂಗರಿ?"

"ಛೇ ಭಾರೀ ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಬಿಡ್ರಿ. ಆದ್ರ ಸರೀಕದವರ್ಹಂಗ ತಾನೂ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಹುಚ್ಚು ಒಂದದ ನೋಡ್ರಿ. ಅದರಿಂದ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ...."

"ಹಟಮಾರಿತನಾನೂ ಭಾಳೇನ್ರಿ ಮತ್ತ?"

"ಹಂಗೇನಿಲ್ರಿ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿಣ ಆಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ಸಾಕು ಕಣ್ಣೀರ ಹಾಕ್ತಾಳ. ನನಗ ಭಾಳ ಕೆಟ್ಟ ಅನಿಸ್ತದೆ ನೋಡ್ರಿ, ಆಕಿ ಹೇಳಿದ್ದು ತಂದು ಕೊಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ನನಗಾಗೂದಿಲ್ಲಲ್ಲಾ ಅಂತ. ಆದ್ರೂ ನಾನೇನೂ ಆಕಿಗೆ ಕಡಿಮಿ ಮಾಡಿಲ್ಲಾ, ಮಾಡೋದೂ ಇಲ್ಲಾ."

ಚಹ ಗುಟುಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರು ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದಂತೆ ಚಟ್ಟನೇ ಎದ್ದರು.

* * *

"ಏಳು ಗಂಟೆ ಆಗಿಹೋಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಇವರು. ಯಾಕಿಷ್ಟು ಲೇಟ್ ಮಾಡಿದರೊ? ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟಾನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಆದಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ. ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಪದ್ಮಮ್ಮ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನನ್ಮುಂದೆ ಮೆರೆದಾಡುವಾಗ ನಾನೂ ಒಂದೆರಡಾದರೂ ಕೇಳಬಾರದಾ?' ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನಿಂತು ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಾಲು ಸೋತು

ಹೋದವು. ಬೇರೆ ಯಾರೋ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಬರ್‍ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರು! ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಸರಿದ ಸಾವಿತ್ರಿ

"ಬನ್ನಿ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀವು....?" ಎಂದಳು.

"ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹನುಮಂತಪ್ಪ. ನಿಮ್ಮವರ ಆಫೀಸಿನೊಳಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡ್ತೀನಿ ನಾನೂ."

"ಬನ್ನಿ, ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ, ಈಗ ಬರ್‍ತಾರ, ಅವರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಟೀ ಮಾಡ್ತೀನಿ."

"ಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಈಗೇನೂ ಚಹಾ ಬ್ಯಾಡ. ನಿಮಗೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳೋದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದೆ."

"ಹೇಳ್ರಿ, ಏನದು? ಹೇಳ್ರಿ. ಅವರೂ ಬಂದಿದ್ರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಇವತ್ತೇ ಯಾಕೋ ಲೇಟ್ ಮಾಡಿದ್ರು."

"ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಸಾವಿತ್ರಿ ಅಂತ ಯಜಮಾನ್ರು ಹೇಳತಿದ್ರು....ಅಲ್ರಿ ಸಾವಿತ್ರಕ್ಕಾ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು...."

"ಹೇಳ್ರೀ ಏನಾತು? ಬೇಗ ಹೇಳ್ರಿ" ಆತಂಕದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ

"ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಇವತ್ತು ಮನೀಗೆ ಬರೋದಿಲ್ಲಾ!"

"ಯಾಕೆ ಏನಾಯ್ತು? ಯಾಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲಾ? ಟೂರಿಗೇನಾದ್ರೂ ಹೋದ್ರೇನು? ಅಯ್ಯೋ ನಾನೆಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದೆ?" ಎಂದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ನಗುತ್ತ.

"ಅವರು ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಆಂ....ಹುಂ....ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳಲಿ ಅದನ್ನ?"

"ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಹೇಳ್ರಿ, ಅವರು? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗ್ಯಾಗೋ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ. ಬೇಗ ಹೇಳಿ" ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಳು.

"ಅವರು ಇವತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆಫೀಸಿನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬರ ಕಡೆಯಿಂದ ೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಲಂಚ ತಗೊಳ್ಳೋ ಮುಂದೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರು. ಲಂಚನಿರೋಧ ಶಾಖೆಯವರು ಅವರನ್ನ ಹಿಡದ್ರು. ಈಗವರು ಪೋಲೀಸರ ತಾಬೇದೊಳಗ ಇದ್ದಾರ."

"ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನಾಯಿತ್ರೀ....ಅವರು ಎಂದೂ ಲಂಚಾ ಮುಟ್ಟೋವ್ರಲ್ಲಾ. ಅವರೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡೋವ್ರಲ್ಲಾ, ದೇವರಾಣೆಗೂ ತಪ್ಪು

ತಿಳಿದು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು ಅವರನ್ನು."

"ಇಲ್ರಿ. ದೇಸಾಯರು ಲಂಚಾ ತೊಗೊಳ್ಳೋ ಮುಂದೆ ಸಿಕ್ಕಾರ. ಅದಕ್ಕ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು ಅವರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿಬರ್ರಿ ಅಂದ್ರು. ಆಯ್ತು, ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡ್ತೀನಿ."

"ನಿಲ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನೀವು ನನಗಿಂತ್ಲೂ ಹಿರಿಯರು. ನನಗ ಅಣ್ಣನ ಸಮಾನ. ಅವರನ್ನ ದಯವಿಟ್ಟು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರ್ರಿ. ನನಗೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಮಾಡ್ರಿ" ಅಂಗಲಾಚಿದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ.

"ನಮಗೆ ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದಿಲ್ರೆವಾ; ದೇಸಾಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಾರ. ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಸಾಮಾನು ಬೇಕು, ವಸ್ತ್ರ ಬೇಕು, ಸೀರೆ ಬೇಕು, ಅಂತ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಜಗಳಾಡುತ್ತಿದ್ದು ನನ್ನ ಸಂಬಳ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಾಲತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಲುವಾಗೇ ನಾನು ಲಂಚಾ ತೊಗೊಂಡೆ, ಅಂತ. ಇದರೊಳಗೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದ ನೋಡ್ರಿ ?" ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟರು ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರು.

"ಹೌದ್ರೀ, ನಂದೇ ತಪ್ಪು. ಅವರು ದೇವರಂಥವರು. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇಯವರು. ನಾನೇ ಅದು ಬೇಕು ಇದು ಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆಪಟ್ಟವಳು. ಅವರು ಇರೋದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು ಅನ್ನುವವರು. ನಾನೇ ಅವರನ್ನ ಹಣಕ್ಕೆ ಪೀಡಿಸಿದೆ. ದೇವರು ನನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ. ನಾನೇನ ಮಾಡ್ಲೀಗ? ಸತ್ಯವಂತರನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟೋಹಾಗೆ ಆಯ್ತಲ್ಲ ನಂದೇ ತಪ್ಪು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಎಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡೋಲ್ಲ" ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ.

ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಮರುಕದಿಂದ,

"ತಂಗೀ ಅಳಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ಸಮಾಧಾನ ತೊಗೊಳ್ರಿ. ಇನ್ನೂ ಮಾತು ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಏನರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೋಣ. ನೀವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಹೊರಗೆ ಬರೋದು ಛಲೋ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಾಗದಾ ಬರದ ಕೊಡ್ರಿ. ನಾನು ಸಿಪಾಯಿ ಸಿದ್ದನ ಕೈಲೆ ಆಫೀಸರರಿಗೆ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ. ಅವರಿಗೆ ದೇಸಾಯರ ಬಗ್ಗೆ ಛಲೋ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅದ. ಇದು ಮೊದಲ್ನೇಸಾರಿ ಲಂಚ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅನ್ನೋ

ಕಾರಣದಿಂದ ಲಂಚನಿರೋಧಶಾಖೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕಳಸ್ತಾರೆ. ಲಗೂ ಪತ್ರಾ ಬರೀರಿ" ಎಂದರು.

"ತಗೊಳ್ರಿ, ಬರೆದು ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಅವರು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ನನ್ನ ಹೋದಜೀವ ಬಂದ್ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ. ನೀವು.ದೇವರ ಹಾಗೆ ಬಂದು ಕಾಪಾಡಿದಿರಿ. ಅವರನ್ನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ."

ಸಿದ್ಧ ಕಾಗದ ಒಯ್ದ ಮೇಲೆ "ಈಗ ಬರ್ತಾರೆ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು. ನೀವು ಮುಖಾ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಚಹಾಕ್ಕಿಡ್ರಿ. ಇನ್ನು ಕುಡದೇ ಹೋಗ್ತೀನಿ, ನಾನೂ" ಎಂದು ಮೀಸೆಯಲ್ಲೇ ನಕ್ಕರು ಹನುಮಂತಪ್ಪ.

"ಬರ್ರಿ ದೇಸಾಯರs ಬರ್ರಿ" ಚಂದ್ರಣ್ಣನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು, ಹನುಮಂತಪ್ಪ. ಸಾವಿತ್ರಿ ಮುಖ ತೊಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸುತ್ತ ಸಾವಿತ್ರಿ ಚಹಾ ತರಲು ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು.

"ನಾಟಕದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ.

ಸತ್ಕಾರ

ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡರೆ ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಂಡ ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೆರೆಮನೆ ಅಜ್ಜಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು: 'ಗೊಬ್ಬರ ಏಳ್ತದ' ಎಂದು. ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಯಾಕೆ ಎಂದು ನಾನೂ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ನಾನೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಡವಾಗಿ ಎದ್ದೆ. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಚಹವನ್ನೂ ಕುಡಿಯದೆ ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಓಡಿದೆ. ಗ್ಯಾರೇಜಿನ ಕೀಲಿಕೈ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಾರು ಒರೆಸಿ ತಂದು ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸ ಸಾಹೇಬರ ಪುಟ್ಟ ಮಗಳು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾನ್ವೆಂಟಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವದು. ದಿನವೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಶೂ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಣಿ ಇಂದು ತಡವಾದುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ತಯಾರಾಗಿ ಪಾಟಿಚೀಲ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ನನ್ನ ಸೀಟಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತೆ. ರಾಣಿ ಕೂಡಲೆ ಮುಂದೆ ಬಾಗಿ ನನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೊಂದು ಗುದ್ದಿ,

"ಏ ಬಾಬೂ, ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಮಾಡಿದೆ ಬರೋಕೆ ? ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಲೇಟಾಯ್ತು. ನಿದ್ದೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೇನು ?" ಎಂದಳು.

"ಇಲ್ರೀ ಬೇಬೀಽ, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೀ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲಾ, ಅದಕ್ಕಽ ಮುಂಜಾನೆ ಲಗೂನ ಎಚ್ಚರಾಗಲಿಲ್ಲ."

"ಅಯ್ಯಽ ಪಾಪಽ. ಜ್ವರಾ ಬಂದಿತ್ತಾಽ. ಔಷಧಾ ತಂದು ಕುಡಿಸು, ಕಡಿಮಿ ಆಗ್ತದ. ಆದರ ಪೆಪ್ಪರಮೆಂಟು ತಿನಿಸು, ಅಂದರಽ ಪಾಪ ಔಷಧ ಕುಡೀತದ. ಬೇಕಾದರ ನಾ ಕೊಡ್ತೀನಿ ಹಿಡಿ ಇಲ್ಲೆ. ಮಮ್ಮಿ ನನಗ ಕೊಟ್ಟಾಳ." ಚೀಲ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಹಿಡಿಯಿತು. ಮಾತೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಪೆಪ್ಪರಮೆಂಟು ಇಸಿದು

ಕೊಂಡು ಕಾನ್ವೆಂಟ್ ಗೇಟಿನ ಮುಂದೆ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ.

"ಬರೋಬರಿ 12 ಗಂಟೇಕ್ಕ ಬಾ. ಹೋಗು ಇನ್ನ. ಬೈ ಬೈ."

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೂ ಪುರಸೊತ್ತು ಸಿಗಲಾರದಷ್ಟು ಕೆಲಸ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಡಮಾಡಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೈಗಳು ತಿಂದೆ. ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ, ಅಮ್ಮಾವರಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಕೆಲಸ. ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಬಿಡುವೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನವೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬರುವದು ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಮೂರು–ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣ. ಚಹ ಅಥವಾ ಭೋಜನಕೂಟ, ಸತ್ಕಾರ, ಭಾಷಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆ. ಅವರು ವಿದೇಶ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವ ದಿನ ಸಮೀಪಿಸಿತ್ತು. ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಬಟ್ಟೆ–ಬರೆ ಹೊಲಿಯಲು ಹಾಕುವುದು, ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು, ಬಂಧು–ಬಳಗದವರು ಊರಿಂದ ಬರುವುದು, ಹೋಗುವುದು—ಗದ್ದಲ ಅಂದರೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಗದ್ದಲ. ಮನೆಯ ಆಳು–ಕಾಳುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕೆಲಸ. ಮನೆಯವರಿಗೇನೋ ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರ. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿರುವ ಮಗನ ನೆನಪಾದೊಡನೆ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಿವಿಸಿ. ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಡವ ನಾನು. ಏನಾದರೇನು ಅವರು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕಲ್ಲ. ಇಂದು ಊಟಕ್ಕೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿನ್ನದೇ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಚುರುಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಅಡಿಗೆಯವ ಕರೆದು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗಳೂ ಬಿಡದಂತೆ ಊಟ ಮಾಡಿದೆ. ಒಂದು ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಹಾಗೇ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಬುಲಾವು ಬಂತು. 'ಅಮ್ಮಾ ಅವರ ಅಣ್ಣ ಊರಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರೆ. ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾ' ಎಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬಿಟ್ಟು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರೂ ಅಮ್ಮಾ ಅವರೂ ತಯಾರಾಗಿ ಬಂದರು. ಮೊದಲು ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಗೆ ಉಪಾಹಾರ, ಮಾತುಕತೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಭಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಾರು ಬಿಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಜನಸಂದಣಿ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಕಾರುಗಳೂ ಇದ್ದವು.

ಚರ್ಮದ ಚೀಲ ಹಿಡಿದ ಸೂಟುಧಾರಿಗಳೊಬ್ಬರು ಅವಸರದಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ಸಾಹೇಬರನ್ನೂ ಅಮ್ಮಾವರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಸಭಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ನಾನೂ ಒಳಗೆ ಇಣುಕಿದೆ. ಮುಚ್ಚುಕೋಟಿನ ದಪ್ಪನೆಯ ಮನುಷ್ಯರೊಬ್ಬರು ನಡುವಿನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸಲಾರದಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರೂ, ಅಮ್ಮಾವರೂ ಕುಳಿತರು. ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದ ಸೂಟುಧಾರಿ ಗಳೊಡನೆ ಸಾಹೇಬರ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಮ್ಯಾನೇಜರರೂ ವೇದಿಕೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಇದ್ದರು. ಸೂಟುಧಾರಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ, ತುರಾಯಿ ನೀಡಿ ಭಾಷಣ ಶುರುಮಾಡಿದ.

ಹಣಿಕಿಹಾಕಿದ ಗೋಣು ನೋಯುಹತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೇ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಬೀಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಡ್ಡಿ ಕೊರೆದೆ. ಯಾರೋ ಭುಜ ತಟ್ಟಿದರು. ಹೊರಳಿದಾಗ ಬೀಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದವನು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಬೀಡೀನೂ ಹೊತ್ತಿಸಿದೆ. ಬಂದು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಕುಳಿತ.

"ನಮ್ಮ ಸಾವುಕಾರ್ರು ಸಭಾಕ ಬಂದಾರ."

"ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ್ರು, ಅಮ್ಮಾವ್ರು ಇಬ್ರೂ ಬಂದಾರ. ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತಾರ ನೋಡು ಅವರs."

"ನಮ್ಮ ಸಾಹುಕಾರ್ರು ನಡುವ ಕುಂತಾರ ನೋಡು. ಅವರ ಡ್ರೈವರ ನಾನು. ನನ್ನ ಹೆಸ್ರು ಬೈರಪ್ಪ!"

"ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬಾಬುರಾವ. ಸಾಹೇಬ್ರ ಮನ್ಯಾಗೆಲ್ಲಾ ಡ್ರೈವರ ಬಾಬು ಅಂತಾರ. ಸರಕಾರೀ ನೌಕರೀ ನಂದು. ಅವರು ಹೋದಲ್ಲೆ ಬಂದಲ್ಲೆ ಕಾರು ತಗೊಂಡು ಹೋಗೂದು ನನ್ನ ಕೆಲಸಾ."

"ನಮ್ಮ ಸಾವುಕಾರ್ರು ಭಾಳ ಶ್ರೀಮಂತ್ರು. ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ಯಾರ. ಕಂಪೌಂಡು ತ್ವಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಅದ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಬಾಳ ವರ್ಷ ಅವರ ತ್ವಾಟದಾಗ ಮಾಲಿ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡ್ಯಾನ. ಕಾರು ಕೊಂಡಮ್ಯಾಲೆ ನನಗ ಡ್ರೈವಿಂಗ್ ಕಲಿಸಿದ್ರು. ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಊಟಾ, ಈ ಡಿರೆಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೀಡಿಗೆ ಅದಕ್ಕs ಇದಕ್ಕs...."

"ಅಂದರs"

"ಕುಡಿಯಾಕ, ತಿನ್ನಾಕs. ಅಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲೇನು. ಯಾಕ ನೀ ಕುಡಿಯೂದಿಲ್ಲೇನು ?"

"ಛೇ ಛೇ ದೇವರಾಣಿ ನಾ ಎಂದೂ ಕುಡಿದಿಲ್ಲಪ್ಪಾ. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಮನ್ಯಾಗ ಪಾರ್ಟಿ ಗೀರ್ಟಿ ಆದಾಗ ಬಾಟ್ಲಿಗೆ ಬಾಟ್ಲೀನೇ ಖಲಾಸ ಆಗತಾವ ನೋಡೇನಿ. ಭಾಳ ಕೆಟ್ಟ ಚಟಾನೋ ಅದು. ಒಮ್ಮೆ ಹತ್ತಿತಂದರ ಮನಿಶ್ಯಾ ಸಾಯೂತನಾ ಬಿಡಾಂಗಿಲ್ಲ. ನಮಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಪೂರೈಸೀತಪಾ ಅದೆಲ್ಲಾ. ಹೆಂಡ್ರು, ನಾಕು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾಂವಾ ಐದನೇದು ಬಸರ ಅದಾಳ ನನ್ನ ಹೇಣ್ತಿ."

"ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಮನಾಥರಾಯರು ಬಹಳ ಸಜ್ಜನರು, ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರು. ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬೇಕಂದರೆ ಇವರೇ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅವತಾರಾ ಅನ್ನಬಹುದು. ಇವರ...."

ನನ್ನ ಮಾತು ಬೈರಪ್ಪನಿಗೆ ಕೇಳದಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಮೈಕಿನಿಂದ ಧ್ವನಿ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹಣಿಕಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಸೂಟುಧಾರಿಗಳೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

"ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಎಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಅದನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ದಕ್ಷತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ವಿದೇಶ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಈಗ ಹೋಗೋದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ನಾಡಿಗಾಗಿ, ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ದುಡಿದು ಸಣ್ಣಾಗ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ...."

"ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ್ರು ಡಬ್ಬಲ್‌ಸೀಟು. ಇವರು ಸಣ್ಣಾಗ್ಯಾರ ಅಂತಾರಲ್ಲೋ." ನನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಣಿಕಿದ ಬೈರಪ್ಪ ಕಿಸಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕ.

'ಶೂ' ಬಾಯಿ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಪಿಸು ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದೆ, 'ಮೊದ ಮೊದಲು ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದರಂತ. ನಾನೂ ಫೋಟೋದಾಗ ನೋಡೇನಿ. ಈಗ ಹಿಂಗ ಮೈ ಬಿಟ್ಟಾರೋ.'

"ಬಿಡೋ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೈತಿ. ಬಾಟ್ಲಿ ರುಚಿ ಹತ್ತಿದವರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಗs. ಕಂಟಮಟಾ ಕುಡಿದು ಕುತಿಗಿಮಟಾ ತಿನ್ನೂದು. ಮೈ ಬೆಳೀದs ಏನ್ಮಾಡ್ತತಿ. ನಮ್ಮ ಸಾವುಕಾರ್ರದೂ ಅದs ಗತೀನs. ಮತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ ಎದಿನೂವು ಅಂತ

ಒದ್ದಾಡೂದು. ಚೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳೂದು, ಗುಳಿಗೀ ನುಂಗೂದು ಎಲ್ಲಾ ನಡಿಯೂದ್ಯ...."

"ರಾಮನಾಥರಾಯರು ಇನ್ನೂ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದೇ ಅವರ ಬಾಳಿನ ಗುರಿ. ಗುರು–ಹಿರಿಯರೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವ. ಸತ್ಯದ ಆರಾಧಕರು. ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗೆ ಏರಿದರೂ ನಿರಹಂಕಾರಿ, ಬಡವರ ಆಧಾರಿ ,ಕರುಣಾಳು."

ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಾತು ಮೆಟ್ಟ ಮೈಕಿನ ಕಹಳೆ ಊದುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಈಗ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ ಮ್ಯಾನೇಜರರು.

"ಇಂಥಾ ಸಾಹೇಬರ ಕೈಯಾಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಾಕೂ ಪುಣ್ಯಾ ಬೇಕ ನೋಡಪಾ. ನಮ್ಮ ಸಾವಕಾರ ನಿಷ್ಠೂರ ಅಂದ್ರ ನಿಷ್ಠೂರ. ದಯಾಮಾಯಾ ಏನೂ ಕೇಳಬ್ಯಾಡ. ಮೊನ್ನೆ ಕುಡದು ಅಮಲಿನ್ಯಾಗ ತೂರಾಡಿಕೋತ ಬಂದು ಕಾರಿನಾಗ ಬಿದ್ದರು. ಸೀಟು ತಲೀಗೆ ಬಡದು ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಟ್ಟಾತು. ಮನೀಗೆ ಬರಾಣಾ ಅದs ಸಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ತಗದು ಸ್ಟಿಕ್‌ಲೆ ನನ್ನ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಹಣದರಪಾ. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಹಸರ ಆಗಿತ್ತು ನೋಡು" ಬೈರಪ್ಪ ಬೆನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡ.

"ಅಲ್ಲೋ ಎಂಥಾ ಮಳ್ಳ ಅದೀಯೋ ನೀನು. ಅವರು ಏನ ಹೇಳಿದ್ರು ಎಲ್ಲಾ ಮಾತು ಖರೇ ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನು? ನೋಡಪಾ, ಈಗ ಮಾತಾಡೂವವಾ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ್ರ ಕೈಯಾಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಾಂವಾ. ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ನೀನs ಇಂದ್ರ, ನೀನs ಚಂದ್ರ ಅಂತ ಅನ್ನಾಕ ಬೇಕಲ್ಲಾ. ಇದ್ದದ್ದು ಇಲ್ಲದ್ದು ಹೇಳಿ ಹೊಗಳಾಕ ಬೇಕಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ನಾಳೆ ಅವನ ನೌಕರೀ ಹೋದರೆ ಗತೀ ಏನು. ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ಕತ್ತೀ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಾಕs ಬೇಕೂ. ಅದು ಒದ್ದರೂ ಹಿಡೀಬೇಕು. ಹಾಂ. ಅಂಹಾಂಗ ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂಗಾತು ನೋಡು. ನಾನs ಕಣ್ಣಾರ ನೋಡಿದ್ದು ಹೇಳತೇನಿ. ಖರೇಸಂದ್ರೂ ಹಾಂ ಮತ್ತ."

"ಇರಲಿ ಹೇಳೋ ಲಗೂನ. ನೀ ಯಾಕ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳತೀ. ಏನಾತು ಒಮ್ಮೆ?"

"ದಿನಾ ಕಚೇರಿ ಬಿಡೂ ಮುಂದ ದಣಿವು ಆಗಿರತದ ಅಂತ್ಹೇಳಿ ಬಾರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾಟ್ಲಿ ಇಳಿಸೇ ಮನೀ ಕಡೆ ಹೋಗೋದು ರೂಢಿ ಏನಪಾ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ್ರಿಗೆ. ಹಾಂಗs ಒಂದಿನಾ ಬಾರ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗ ಬಂದ್ರು. ಇನ್ನೇನು ಬಂದು ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಕೂಡವರs ಇದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಆಫೀಸಿನ ಕಾರಕೂನ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಬಂದು ಕೈ ಮುಗದಾ. 'ಏನೋ' ಅಂದ್ರು. 'ಬಡತಿ ಕಾಗದ ಬರೂದೈತಿ ಸಾಹೇಬರs. ನೀವು ಅದಕ್ಕ ಸಿಫಾರಸು ಮಾಡ ಬೇಕು' ಅಂದಾ. 'ಅದ್ಯಾಂಗ ನಿಮಗ ಕೊಡಾಕ ಬರತsದ. ಆಗಲೇ ನಾನು ವಾಸಂತಿ ಹೆಸರು ಬರದೇನಿ' ಅಂತ ಅಂದ್ರು ಸಾಹೇಬ್ರು. ಅಂವಾ ಥರಾ ಥರಾ ನಡಗಕೋತ ಕಾಲು ಹಿಡದಾ. 'ಬಡವನ ಹೊಟ್ಟೀ ಮ್ಯಾಲಿ ಹೊಡೀಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಸಾಹೇಬರ. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ಸರ್ವೀಸ ಮಾಡೇನಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತೇನಿ' ಅಂತ ಬಗ್ಗಿದಾ. "ಹೋಗೋ....ಮಗನ. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು ಅಂತ ಕಾಲು ಝಾಡಿಸಿ ಕಾರು ಹತ್ತಿದರು. 'ಬಿಡೋ ಬಾಬು ಗಾಡೀ ಸ್ಟೇಶನ್ ಕಡೆ' ಅಂದರು....."

"ಯಾಕ ಸ್ಟೇಶನ್ ಕಡೆ ಯಾಕ?" ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಬೈರಪ್ಪ ಅಡ್ಡಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ.

"ಯಾಕಂದ್ರ ವಾಸಂತಿ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಾಕ, ವಾಸಂತಿನೂ ಅವರ ಕೈಯಾಗಿನ ಕಾರಕೂನತಿ. ಲಗ್ನಾಗದ ಹುಡುಗಿ. ಕಣ್ಣುಮೂಗಿಲೇ ಚೆಲುವಿ. ಸಾಹೇಬರನ್ನ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದಕs ಅಷ್ಟ ಪಿರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ ಬಂದ ವರ್ಷದಾಗ ಬಡತಿ ಕೊಟ್ಟರು ಆಕೀಗೆ. ಆಕೀನ ಕರಕೊಂಡು ಸಿನೇಮಕ ಹೋಗವರೂ, ಅಲ್ಲೀ ಇಲ್ಲೀ ಅಡ್ಡ್ಯಾಡಾಕ ಹೋಗವರೂ-ಅಂಪರ ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಹಾಂ ಮತ್ತ. ಆಕೀಗೂ ಚೈನೀ ಬೇಕು. ಇಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕೋತ ಕೆಲಕೋತ ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಕೂತಾಗ ನನ್ನ ಮೈ ಉರೀತಿತ್ತು. ಮತ್ತ...."

"ಶ್ರೀಮತಿ ವೀಣಾದೇವಿ ಅವರು ರಾಮನಾಥರಾಯರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪತ್ನಿ. ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗೃಹಿಣಿ. ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಅತಿಥಿ–ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನ ಅವರು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾರೆ ಅನ್ನೋದನ್ನ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೇ ತಿಳೀತದೆ.

ಮನೆಮನೆಯಂತ ಬರೀ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ ಸ್ವಭಾವದರಲ್ಲ ಇವರು. ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ, ಭಗಿನಿ ಸಮಾಜ, ಶಿಶುವಿಹಾರ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಂದಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಇನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಾಗರವೂ ಸಣ್ಣದೇ. ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಪತಿದೇವರೊಡನೆ ಸಾಗರ ದಾಚೆಯ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಅವರ ಅನುಭವದ ಲಾಭವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯ ರೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಆವರ ಬಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ...."

ಸತ್ಕಾರ ಭಾಷಣ ಕಿವಿಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

'ಇಂಥಾ ಸೀತಮ್ಮನಂಥಾ ಹೇಣ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಹೊರಗಿನ ಚಾಳಿ ಏನು ನಿನ್ನ ಸಾಹೇಬಗ' ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡುತ್ತ ಬೈರಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

'ಹುಚ್ಚಗೊಟ್ಟೀS, ಎಲ್ಲೀ ಸೀತಮ್ಮನೋ. ಎಂಥಾ ರಾಮ ಅಂಥಾ ಸೀತಾ' ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಕ್ಕೆ ಅವನ ಮೂಢತನಕ್ಕೆ.

'ಅಂದರ' ಬಾಯಿ ತೆಗೆದ ಬೈರಪ್ಪನ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಡಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳು ವದರಲ್ಲಿತ್ತು.

'ಅಂದರS ಏನು ? ಗಂಡ ಮೂರು ಮೊಳ ಅಂದರ ಹೆಂಡತಿ ಆರು ಮೊಳ ಅಂತಾಳ. ವಾಸಂತಿ ಕೂಡ ಗಂಡನ ಗೆಣೆತನಾ ಅದ ಅನ್ನೂದು ಎಲ್ಲಾ ತಿಳ ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಾಳ. ನಾ ಏನಕಮ್ಮಿ ಅಂತ ತಾನೂ ಒಬ್ಬನ್ನ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಾಳ. ಹೆಂತಾದೋ ವಕೀಲ ಅಂತಾರ. ಅವನ ಸಂಗತೀ ಅಡ್ಡಾಡಿಕೋತ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹೊರಗS ತಿರಗತಾಳ. ತಾನೂ ಚೈನಿ ಹೊಡಿ ತಾಳ, ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಅವರಿಬ್ಬರನೂ ನೋಡೇನಿ. ಗಂಡನ ಗುಣಾ ಗೊತ್ತಾಗೇ ಈಗ ತಾನೂ ಪರದೇಶಕ್ಕ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ಯಾಳ. ಹೆಂಡತಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೂ ಮನಸ್ಸು ಸಾಹೇಬಗೂ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಆದರ ಇಕೀ ಬಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಮಗಳಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಸುರು ಆತು ಇಬ್ಬರದೂ ವಾದಾ. ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಜಗಳ. ಏನ ಹೇಳಿದರೂ ಆಕಿ ಹಿಂದ ಸರೀಲಿಲ್ಲ. ನೀ ಅಂದರ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಅಂದಳು. ಕಡೀಗೆ ಸಾಹೇಬನ ತೆಪ್ಪಗಾದ....

ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಕಡಕಡಾಟದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಬೈರಪ್ಪನಿಗೆ ಕೇಳಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದುನಿಂತು ಗೋಣು ಚಾಚಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಧೋತರ, ಸೂಟು, ಪಾಯಿಜಾಮು, ಫಿಟ್‌ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಗಂಡಸರೂ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಕೇಶ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಸೂಟುಧಾರಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಬೈರಪ್ಪ ಕೈಚಾಚಿದ. ಮರುದಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕಾರು ಹೊರಡಿಸಿದೆ.

ಕುಲುಕುಲು ನಗುತ್ತ ಮೈ ಕುಲುಕುತ್ತಿದ್ದ ಅಮ್ಮಾವರು 'ಏ ಬಾಬೂ, ಕಾರು ಆ ಪಾಟೀಲರ ಮನೆಗೆ ಬಿಡು. ರಾಣಿ ಅವರ ಮನೀಗೆ ಮಾಲಿನಿ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾಳ. ನಾವೂ ಸಭಾ ಮುಗಿಸಿ ಬರೂ ಮುಂದ ಕರ ಕೊಂಡು ಬರತೇವಿ ಅಂತ ಹೇಳೇನಿ' ಅಂದರು.

ಥಳಥಳಿಸುವ ಜರದ ಅಂಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂದಲಿಗೆ ಕೆಂಪು ರಿಬ್ಬನ್ ಕಟ್ಟಿದ ರಾಣಿ ಬಹಳ ಚೆಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೆಳತಿಗೆ 'ಟಾ ಟಾ' ಹೇಳಿ ಬಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು.

ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವಳು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪೆಪ್ಪರಮೆಂಟಿನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿತ್ತದು. ಅದರೊಡನೆ ಮಗನ ಬಾಡಿದ ಮುಖ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಅವನನ್ನು. ಎಷ್ಟು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಅವನು. ಕರುಳು ಚುರುಕ್ ಎಂದಿತು. ಎರಡು ತಾಸು ಈ ಸಭೆಯ ಹೊರಗೆ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವ ಬದಲು ಮನೆ ಗಾದರೂ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿತ್ತು ಎನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ದಯೆ ಇವರಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇಕೆ ಹೀಗೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥವರನ್ನೂ ಕರುಣಾಳು, ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅವತಾರ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೊಗಳುವವರು ಇದ್ದಾರಲ್ಲ—ನಗು ಬಂತು.

ಎದುರಿನ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ ಅಮ್ಮಾವರು ತಟ್ಟನೆ ಕೂಗಿದರು. 'ನಗ್ತಿಯೇನೋ ಬಾಬೂ, ನೋಡಲ್ಲೆ

ಎದುರಿಗೆ ಟ್ರಕ್ಕು ಬರ್ತ್ತದ, ಸೈಡಿಗೆ ತೊಗೋ, ಮೈ ಮ್ಯಾಲೆ ಎಚ್ಚರದನೋ ಇಲ್ಲೋ.'

ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನೀಗ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದೆ. ಯಮದೂತನಂತೆ ಟ್ರಕ್ಕು ಮೈ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದೇನಾದರೂ ಹಾಯ್ದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರು ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಉಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗರಗರ ಸ್ಟೀರಿಂಗ್ ವೀಲ್ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಕೂದಲೆಳೆಯಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಪಘಾತದಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಮೈ ಕೈ ಇನ್ನೂ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

'ಮಮ್ಮಿ ನಂಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂತು' ರಾಣಿಯ ದನಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಆಗ ಪೂರ್ತಿ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನಿದಾನವಾಗಿ ಕಾರನ್ನು ಓಡಿಸಿದೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸಾಹೇಬರು ಅಮ್ಮಾನರು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೈಗಳು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೇ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ, ರಾಣಿಯ ಮಂಜುಳ ದನಿಯೊಂದೇ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರೇಮಪತ್ರ

ಗಂಟೆ ಐದೂ ಹದಿನೈದು ಆದಮೇಲೆ ನಳಿನಿ ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿ ಹೊರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಣಿಕಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಮೂಲೆಯ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸ್ಕೂಟರು ಕಂಡುಬಂದೀತೆಂದು ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಊಹುಂ, ಗಂಡ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾವೇ ಹೇಳಿದ್ದರು 'ನೀನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ಇವತ್ತು ಹೋಗೋಣ. ಐದು ಗಂಟೆಗೇ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ತಯಾರಾಗಿರು, ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನೋಣ' ಎಂದು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು ಎಂದೂ ತಪ್ಪಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಅವರಾದರೂ ಏಕೆ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ ವಾಡುತ್ತ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವ ಪ್ರೀತಿ ಅವರಿಗಿಲ್ಲವೇ ? ಎಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಾವು ತಯಾರಾಗಿ, ತನಗೂ ನೀನು ಇಂಥದೇ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಕೊಕೋ, ಇಂಥದೇ ಬ್ಲೌಜು ತೊಡು, ನಿನಗೆ ಎರಡು ಜಡೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಹಳೆ ಕಾಲದ ಹಾಗೆ ಬಾಚ ಬೇಡ, ಮೊಗ್ಗಿನ ಮಾಲೆ ಹೀಗೆ ಮುಡಿದುಕೊ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಯಾರಾದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವತ್ತು ಯಾಕೆ ತಡವಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಬಾಸ್ ಬೇಗ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರೋ. ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಯ ಝುಮುಕಿ ಜೋಕಾಲಿಯಾಡಿದವು. ಮರುಕ್ಷಣ ಬಲಗಡೆ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು ಸ್ಕೂಟರ್. ಅರಳಿದ ಮುಖವನ್ನು ಗಂಟಿಕ್ಕಿಸಿದಳು. ಹೌದು ತಡಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಅವರ ಮುಖ ಕಂಡೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೋ ಹಾರಿಹೋಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೇನೆಂದು ಹೆದರಿ ಒಳ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀರೆಯ ನಿರಿಯನ್ನು ತೀಡತೊಡಗಿದಳು.

ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೂಟ್ಸಿನ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಯಾಕೋ ಆ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಯೇ

ಮನಸ್ಸು ಬೆದರಿ ಅಂಜಂಜುತ್ತ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಬೂಟನ್ನು ಬೀಸಿ ಮೂಲೆಗೊಗೆದ. ಬೆಚ್ಚಿದ ನಳಿನಿ ಗಂಡನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹೆದರಿ ತಣ್ಣಗಾದಳು. ಗಂಡನ ಈ ಅವತಾರವನ್ನು ಅವಳು ಕಂಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿ ಬಿಗಿದಿದೆ ಮುಖ. ಜೋರಾಗಿ ಸ್ಕೂಟರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಇನ್ನೂ ತೇಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು ನಳಿನಿ. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊರಳಿ ಕೂಡ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ನಾಗರಾಜ. ಸೋತ ನಳಿನಿ ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು "ಯಾಕ ತಡಮಾಡಿದ್ರಿ ? ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ದಾರಿ ನೋಡ್ತಿದ್ದೆ, ಕಚೇರಿಯೊಳಗ ಕೆಲಸ ಬಹಾಳ ಇತ್ತೇನು ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ರಮಿಸುವಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆ, ಬೆನ್ನು, ತಲೆ ಸವರಿದಳು.

ಸರಕ್ಕನೆ ಹೊರಳಿದ ನಾಗರಾಜ ಬೆನ್ನಮೇಲಿದ್ದ ಅವಳ ಕೈ ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. 'ಬಾಸ್ ಏನಾದರೂ ಅಂದರೇನು ?' ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ ನಳಿನಿ ಗಂಡನ ಕೋಟು ಕಳಚಲು ಕೈ ಚಾಚಿದಳು.

"ನಾನೆಲ್ಲಾ ತಗೀತೀನಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಸಹಾಯ ಬೇಡ" ಎಂದು ಕೈ ಕೊಡವಿ 'ಇವತ್ತ ನಾನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಬುಸುಗುಟ್ಟಿದ.

ಗಂಡ ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಆಡಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತೇಜನಗೊಂಡ ನಳಿನಿ "ಮತ್ತ ಇಷ್ಟೊತ್ತನಾ ಎಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ ? ಮುಂಜಾನೆ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದವರು ? ಚ್ಯಾಷ್ಟೀ ಮಾಡತೀರೇನು ನನ್ನ ಕೂಡ. ಇವತ್ತು ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಇದ್ದದ್ದು ಮರತುಬಿಟ್ಟರೇನು ?" ನಸುನಗುತ್ತ ಗಂಡನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದರ ನೆಳಲು ಹುಡುಕಿದಳು.

"ನೀ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂದ ಸಿನಿಮಾ 'ಆದಮಿ' ಅಲ್ಲs. ಯಾರು ಅದರ ಹೀರೋ ?"

"ದಿಲೀಪಕುಮಾರ್ ಹೀರೋ, ವಹೀದಾ ಹೀರೊಯಿನ್. ಅಲ್ಲದ ಮನೋಜ ಕುಮಾರನೂ ಅದಾನ" ಗಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತೆನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತಳಾದಳು ನಳಿನಿ.

"ಹೂಂ, ಅದಕ್ಕs ಮತ್ತ ನೀ 'ಆದಮಿ' ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ಹಟ

ಹಿಡಿದದ್ದು. ಇವತ್ತ ಗೊತ್ತಾತು ನನಗ, ನಿನಗ ದಿಲೀಪ ಅಷ್ಟ ಯಾಕ ಸೇರತಾನ ಅನ್ನೋದು" ಮಾತಿನ ಕೊನೆಗೆ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾಕೀಟು ತೆಗೆದೊಗೆದ ಅವಳ ಮುಂದೆ. ಗಂಡನ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಆ ಕಾಗದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ನಳಿನಿ ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಮೇಲಿನ ಕೈಬರಹ ಅಪರಿಚಿತವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ತೆಳು ಕಾಗದ ಹೊರತೆಗೆದು ಓದತೊಡಗಿದಳು.

ಪ್ರಿಯ ನಲೂ,

ನಾನು ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಮುಳುಗಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಡ್ಯಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಜೀವನ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂದವನು ಇನ್ನೂ ಭೂಮಿಯ ಋಣ ತೀರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೋ ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ. ನೀನು ಇದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುದ್ದಿ, ವಿಳಾಸ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಪತ್ತೆಮಾಡಿದೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ? ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಮೋಸಮಾಡಿದೆ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಮದುವೆ ಯಾದೆಯೋ ಅಥವಾ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದೆಯೋ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೇ ನಿನಗೆ ಈ ಪತ್ರ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಜೀವ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನೆದುರು ಹೇಗೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಿನ್ನ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನಿನ್ನ
ದಿಲೀಪ

ಒಮ್ಮೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಳಿನಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿದಳು. ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದತೊಡಗಿದಳು. ತೊಳೆದ ಕಾಲು ಟವಲಿನಿಂದ ಒರೆಸುತ್ತ ಬಂದ ನಾಗರಾಜ ಹೆಂಡತಿ ಇನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಹಿಡಿದು ಓದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಕೂಗಿದ.

"ಆಮೇಲೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಆ ಪ್ರೇಮಪತ್ರಾ. ನನಗೆ

ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡು ಮೊದಲು" ಆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ತಿವಿತದಿಂದ ಬೆವೆತ ನಳಿನಿ ತೊದಲಿದಳು.

"ಯಾರು ಈ ಕಾಗದಾ ಬರೆದವರು ? ಯಾರು ಈ ದಿಲೀಪ....ನನಗ ....ನನಗ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ."

"ಓಹೋಹೋ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದs ನಿನ್ನ ಹೆಸರು, ನನ್ನ ಅಡ್ರೆಸ್ಸು ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಪಷ್ಟಾಗಿ, ಛಂದಾಗಿ ಬರದಾನ. ನಾನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋದಮ್ಯಾಲೆ ನಿನಗ ಸಿಗಲಿ ಅಂತ ಮನೀ ಅಡ್ರೆಸ್ಸಿಗೇ ಬರದಾ. ಆದರ ದುರ್ದೈವ ನಂದೋ ಏನು ನಿಂದೋ ಇವತ್ತ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗೂ ಮುಂದ ದಾರಿಯೊಳಗs ಪೋಸ್ಟ್ ಮನ್ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಈ ಪತ್ರಾ ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾಗs ಕೊಟ್ಟ. ಸಾರಿ ಹಾಂ ಮತ್ತ, ನಿನ್ನ ಕೇಳದs ನಿನಗ ಬಂದ ಪತ್ರಾ ನಾ ಒಡದು ಓದಿಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ತಲೀ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯ್ತು. ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನs ಸಂಜೀತನಾs ಅಲ್ಲೆs ಇಲ್ಲೆs ಸುತ್ತಾಡಿ ಈಗ ಮನೀಗೆ ಬಂದೆ. ಬರದs ಅತ್ಲಾಗs ಹಾಳಾಗಿಹೋಗಿದ್ದರ ಛಲೋ ಆಗ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ" ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಬಡಬಡ ಕಾರಿ ಕೊಂಡ ನಾಗರಾಜ.

ನಳಿನಿ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮುಳುಗಿಹೋದವರ ಹಾಗೆ ಎತ್ತಲೋ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಇರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ಮೈಯ ರಕ್ತವೆಲ್ಲ ಬಸಿದುಹೋದಂತಾಗಿ ಮುಖ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿತ್ತು. ಗಂಡನ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಹೇಳಿದರೂ ಗಂಡ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವದು ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಯಾರಿರಬಹುದು ಈ ದಿಲೀಪ ? ತನ್ನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲೇಜು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗೆಳೆಯನಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಓದಿ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಲೀನಾ, ಸುಷಮಾ ರಂಥ ಬ್ಯೂಟಿ ಕ್ವೀನ್‌ಗಳು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ರೂಪ ವಿರದ ತನ್ನಂಥವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ಬರೆಯುವವರಾದರೂ ಯಾರು ? ಆಗ ಬಯಸಿದರೂ ಬಾರದ ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ಈಗ ಬಂದು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಯಾರ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡಾಳು. ದೂರದ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ

ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದರಾದರೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ. ಅವನು ಯಾವ ರೀತಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲ ? ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಲೆಸಿಡಿತ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಯಾವ ದಾರಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ತನ್ನದೇ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ. ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಎದುರಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಶತಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಈ ಕಲಂಕ ವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತೆ ಗಳಿಸ ಬೇಕೆನ್ನುವ ದೃಢನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ಸದ್ದಾಯಿತು. ಹಾಲು ಬಂದಿತ್ತು. ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು. ಗಂಡ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ದೇವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿದಳು.

"ತಾಟು ಹಾಕೀನಿ. ಊಟಾ ಮಾಡಬರ್ರಿ" ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಗಂಡನಿಗೆ ಕಂಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದಳು ನಳಿನಿ.

"ನಾ ಖಾನಾವಳಿಯೊಳಗ ಊಟಾಮಾಡಿ ಬಂದೆ. ನೀ ಮಾಡಿದ್ದು ಬೇಕಾದರ ನೀನs ತಿನ್ನು ಹೋಗು" ಕೆನ್ನೆಗೆ ಎರಡೇಟು ಹೊಡೆದಿದ್ದರೂ ಪೆಟ್ಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಳಿನಿಗೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ನೋವಾಯಿತು. ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಗಂಡನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದಳು.

"ನೀವು ಹೀಂಗ ತಪ್ಪು ತಿಳಕೋಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ಈ ದಿಲೀಪ ಯಾರೋ ನನಗ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು ನಂಬಿರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿ. ನೀವs ನನಗ ದೇವರು...."

"ಛೀ ಇಂಥಾ ಯೂಸಲೆಸ್ ಆರ್ಗ್ಯುಮೆಂಟ್ಸ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಡು. ಈಗ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾತು ನಿನ್ನ ಗುರುತಾಗಿ. ಮೊದಲs ಯಾರ್ಯಾರ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ಯೋ ಯಾರ್ಯಾರ ಕೂಡ ಅಡ್ಡಾಡಿದ್ಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈಗ ಇಲ್ಲದ್ದs ಸೋಗು ಮಾಡಬ್ಯಾಡಾ."

ದುಃಖದಿಂದ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿದ ನಳಿನಿ ಮತ್ತೆ ತಡವರಿಸಿದಳು. ಮಾತ ನಾಡಲು ಶಬ್ದ ಸಿಗದೆ ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಬಿಕ್ಕುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಳು.

"ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿ ಅನ್ನೋದು ನನ್ನ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾದೀತು. ಏನು ಮಾಡಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು. ಏನು ಬೇಕಾ

ದರೂ ಮಾಡಿಯೇನು ? ಆದರೆ ಈ ಕಲಂಕ ಹೊರೋದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ವಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಈ ದಿಲೀಪ....ಯಾರಿರಬಹುದು....?" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಿಂಚಿತು. "ಹಾಂ ಹಾಂ. ಇವನು ಯಾರು ಅನ್ನೋದನ್ನ ನಾನು ಪತ್ತೇ ಹಚ್ಚತೀನಿ. ಅವನು ಯಾರು ಎಂಥಾವನು ಅನ್ನೋದನ್ನ ನಾನೂ ನೋಡಬೇಕಲಾ. ಆದರ....ಆದರs ನೀವು ?"

"ಏನದು, ಆದರ ?"

"ಆದರ ಒಂದು ಮಾತು. ನೀವು ಈಗಿನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಒದ ರ್ಯಾಡಿ ನನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಕೆಡಿಸಬ್ಯಾಡರಿ. ನನಗ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳದsದ. ಅವನ್ನ ಕಂಡುಹಿಡೀತೀನಿ. ಯಾರು ಅನ್ನೂದನ್ನ ನಿಮಗ ತೋರಿಸತೇನಿ. ಆದರ ಅವನ್ನ ಬಲೀಯೊಳಗ ಹಾಕೋಬೇಕಾದರ ನಾನೂ ಅವಗ ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರಾ ಬರೀಬೇಕಾಗತದ. ನನ್ನ ನಂಬಿರಿ ನೀವು. ನಾನು ಏನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕ...." ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು ನಳಿನಿಯ ನಾಲಿಗೆ.

"ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು, ನನ್ನ ತಲೀನs ಕೆಟ್ಟುಹೋಗೇದ. ಆ ಸುದ್ದಿ ನೆನಪ ಆದರ ನನ್ನ ತಲೀ ಕಾಯ್ತದ. ಬಾಯ್ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬೀಳು ಹೋಗು."

ಒಂದು ಸಲ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ನಳಿನಿ ಗಂಡನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಎದೆ ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು.

"ಇದು ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಯಾರ ಮುಂದೂ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳತೀನಿ. ನನಗ ಹದಿನೈದು ದಿವಸ ಅವಧಿ ಕೊಡ್ರಿ. ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿ ಅನ್ನೂದು ನಿಮಗ ತೋರಿಸಿಕೊಡ್ತೇನಿ. ನೀವು ಮೊದಲಿನಾಂಗs ಇರ್ರಿ. ನನ್ನ ದೂರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರೀ" ನಳಿನಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ 'ನಾನು ಈಗ ಮಲಕೋತೀನಿ. ಕಾಡಬ್ಯಾಡ ನನ್ನ. ಎದ್ದು ಹೋಗು ಇಲ್ಲಿಂದ' ಎಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಸಿಗರೇಟು ಆರಿಸಿ ಒಗೆದು ಮುಸುಕು ಎಳೆದು ಮಲಗಿದ ನಾಗರಾಜ.

ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪಾಕೀಟನ್ನಿಟ್ಟಳು ನಳಿನಿ. ನಾಗರಾಜ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಒಡೆದ. ಸಣ್ಣ ಫೋಟೋ ಒಂದಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ. ಪತ್ರ ಓದುವ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಕ್ಕರಗಣ್ಣಿ ನಿಂದ ಅದನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ನಾಗರಾಜ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಚುಕಿ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡು

ವವನಿದ್ದ. ನಳಿನಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಫೋಟೋ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹಣೆ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಕೂದಲು ಬೆಳೆಸಿ ಜರ್ಕಿನ್ ಹಾಕಿದ್ದ ತಲವಾರ ಮೀಸೆಯ ಯುವಕ ನೋಡಲು ಪಕ್ಕಾ ರೌಡಿಯ ಹಾಗಿದ್ದ. ನಳಿನಿಯ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕುದಿಯಿತು. ತನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಬಾಳನ್ನೇ ಹೊಸಕಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಇವ. ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಯಮದೂತ.

ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವಳ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಕ್ಕಿದವರಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದ. ಅವಳ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಫೋಟೋ ಕಳಿಸಿದ್ದ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಬೇಗ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗೋಣವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ. ಮೈ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉತ್ತರ ಬರೆದಳು ನಳಿನಿ :

"ಪ್ರಿಯ ದಿಲೀಪ,

ನಿನ್ನ ಪತ್ರ ಫೋಟೋ ತಲುಪಿದೆವು. ತುಂಬಾ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ನನಗೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಮೂರೇ ಬೆರಳು ಉಳಿದಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ಕಾಣುವೆನೋ ಎಂದು ಹೃದಯ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬರುವ ಶನಿವಾರ ಸಂಜೆ 5½ ಗಂಟೆಗೆ 'ಪಾರ್ಕ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್' ತೋಟದಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗೋಣ. ಅಂದು ನನ್ನ ಗಂಡ ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಾನೇ. ಮರೆಯಬೇಡ. ಶನಿವಾರ ಸಂಜೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಾಯ್ ಬಾಯ್.

ನಿನ್ನ
ನಲೂ

ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಳಿನಿಯ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟು ಬಿತ್ತು. ಮೈಯ ಕಸುವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದ ನಾಗರಾಜ. ಸಿಟ್ಟು ಅದುಮಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕೂಡಲೇ ನಳಿನಿ ಕೆನ್ನೆ ಸವರಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ, "ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ತೊಗೊಳ್ರಿ. ಹಾಂಗ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳ್ರಿ. ನಿಮಗ ಮೋಸಾ ಮಾಡಿ ನಾನು ಅವನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡತಿದ್ದರ ಈ ಪತ್ರಾ ಬರದು ನಿಮಗ ಯಾಕ ತೋರಸತಿದ್ದೆ. ನಿಮಗ ತಿಳಿಯೂ ಹಾಂಗೆ ಯಾಕ ಬರೀತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಅವನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗ

ತೇನಿ. ಆದರ ಒಬ್ಬಾಕೀನs ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಜೋಡೀನs ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗತೇನಿ."

ಹೆಂಡತಿಯ ದೈನ್ಯಾವಸ್ಥೆಗೋ, ಏನಾಗುವದೋ ನೋಡೋಣ ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೋ ನಾಗರಾಜ ಅರೆಮನಸ್ಸಿನಿಂದ 'ಹೂಂ'ಗುಟ್ಟಿದ. ಮೇಲೆ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಳಿನಿಯ ಎದೆ ಶನಿವಾರ ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಡವಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿದಳೋ ಹೇಗೆ ತಯಾರಾದಳೋ ಗಂಟುಮುಖದ ಗಂಡನನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ಐದುಗಂಟೆಗೇ 'ಪಾರ್ಕ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್'ಗೆ ಹೊರಟಳೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರುವ ಬದಲು ಚಹಾ ಹೇಳಿದ್ದಾಯ್ತು. ತಿನಿಸು ಇಬ್ಬರ ಗಂಟಲಲ್ಲೂ ಇಳಿಯುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಳೆದಳು ನಳನಿ. ನಾಗರಾಜ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಹೊಗೆ ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ. ನಳಿನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿವಿದು ಗಂಡನಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಕೆಂಪು ಪಟ್ಟಿಯ ಉದ್ದ ತೋಳಿನ ಅಂಗಿಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಎದೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈ ತೊಗಲಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಂತಿದ್ದ ಕರಿ ಪ್ಯಾಂಟು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂದಲು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಸಿಗರೇಟು, ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಂಚನೆಯ ನಗೆ. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರ ಮಗ್ಗುಲಿನ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ನಿಮಿಷಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಮಿಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲ. ನಳಿನಿಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಗು ಅರಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಗರಾಜನಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವಳು ಬಗ್ಗಿ ತೀರಾ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. "ನಾನೇ ನಳಿನಿ ಎನ್ನುವದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನs ಕೂಡ್ರಿ, ನೋಡೋಣ ಮಜಾ."

ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದವನಂತೆ ದಿಲೀಪ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಮುಗುಳುನಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬರದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಜ ಮತ್ತೆ ಕಾಫಿ ತರಿಸಿದ್ದ.

ದಿಲೀಪನಂಥದೇ ವೇಷಭೂಷಣದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಅವನ ಬದಿಗೇ ಕುಳಿತ. "ಏನೋ ದಿಲ್ಯಾ, ಇಲ್ಲೇನು ನಡಸೀದಿ ಒಬ್ಬನs ಹೊಸಾ ಬ್ಯಾಟಿ ಹಿಡಿದಿಯೇನು ?" ಇಬ್ಬರೂ ಅಸಹ್ಯ ನಗೆ ನಕ್ಕರು.

ನಳಿನಿ ನಾಗರಾಜ ಅವರ ಮಾತಿನತ್ತ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟರು.

"ಅರೆ ಯಾರ ? ಹೊಸಾ ಬ್ಯಾಟೀನೆ ಮತ್ತ. ಈ ದಿಲೀಪ ಹಳೇ ಹಳೇ ಮಾಲು ನೋಡೂವವ ಅಲ್ಲೋ ಖಾನ್ಯಾ, ಮಜಾ ಮಾಡಬೇಕು ಹೊಸಾ ಹೊಸಾ ಮಾಲಿನ ಕೂಡs ಮತ್ತ."

"ಯಾರಪಾ ಆಕಿ. ಹೊಸಾ ಮಾಲು ನಿನ್ನ ಬಲ್ಯಾಗ ಬಿದ್ದಾಕಿ ? ಹೆಸರರೆ ಹೇಳಲ್ಲ. ನಾವು ಜಿಗರಿ ದೋಸ್ತರಲ್ಲೇನು?. ನಮ್ಮ ಮುಂದ ಹೇಳದs ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳತೀದಿ."

"ಇದು ಅಂಥಾ ಇಂಥಾ ಮಾಲು ಅಲ್ಲೋ. ಮಿಸ್ ಅಲ್ಲ ಮಿಸೆಸ್. ಆದರ ನಾನs ಇನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ ಆಕಿನ್ನ. ಹೀಂಗ ಒಬ್ಬರ ಮನ್ಯಾಗ ಲಗ್ನಪತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತುs. ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾತು. ಮಜಾ ಮಾಡಬೇಕು ಅನಿಸಿತು. ಗೆಳೆಯನ ತಂಗಿಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೀ ಅಡ್ರೆಸ್ಸೂ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದೆ. ಭೂಪಾ ! ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರಾ ಬರದsಬಿಟ್ಟೆ. ಗಂಡ ಬಕರಾ ಕಾಣ್ತದ. ಹೆಂಡತಿ ತಿರುಗಿ ಪತ್ರಾ ಬರೆದು ಫೋಟೋ ತರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಇವತ್ತ ಇಲ್ಲೆ ಕೂಡೂಣು ಅಂತ ಡೇಟು ಕೊಟ್ಟಾಳ. ಅದಕ್ಕs ದಾರೀ ನೋಡಿಕೋತ ಕೂತೇನೀ. ಏನು ಅಡಚಣೆ ಆಯ್ತೋ ಏನೋ, ಹಕ್ಕಿ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ."

"ಇನ್ನೇನು ಬಿಡು. ಹಕ್ಕಿ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕಮ್ಯಾಲೆ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್‌ಮೇಲೂ ಮಾಡತಿ ಬಿಡಪಾ ನೀನು. ಪರೀಕ್ಷೆದಾಗ ಲಾಗ ಒಗೀತಿದ್ರೂ ಇಂಥಾದ್ದರಾಗ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಪಾಯ ಹೊಳೀತಾವ ನಿನ್ನ ತಲೀಗೆ. ಹೊಡೀ ಮಜಾ ಹೊಡೀ....ಮಗನs."

ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಡರುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಇನ್ನೇನು ಗದ್ದಲ ವಾಗುವದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿದ ನಳಿನಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಗಂಡನ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್‌ನೊಳಗಿನ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು.

"ಅವನ್ನ, ಆ ಬದ್ಮಾಷನ್ನ ಅಲ್ಲೇ ಹಿಚಿಕಿಬಿಡ್ತಿದ್ದೆ. ನಳಿನಿ ನೀ ಯಾಕ ನನ್ನ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬಿಡು ನನ್ನ. ನೋಡ್ತೀನಿ ಅವನ್ನ ಒಂದು ಕೈ."

ಮೆತ್ತಗೆ ಗಂಡನ ಕೈ ಸವರುತ್ತ ಕಂಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ—

"ಇದು ನನ್ನ ಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದ ಹೌದಲ್ಲೊ. ಅವಗ ಬುದ್ಧೀ ಕಲಿಸೂದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ನನಗ ತಿರುಗಿ ಸಿಕ್ಕರ ಸಾಕು...." ಮಾತಿನ ಕೊನೆಗೆ ನಳಿನಿಯ ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸುತ್ತ "ನನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸು ನಳಿನೀ. ನಿನಗ ಭಾಳ ತ್ರಾಸ ಕೊಟ್ಟೆ" ಎಂದ ನಾಗರಾಜ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದ—

"ಗುಲಾಬ ಜಾಮೂನು, ಜಿಲೇಬಿ, ಮೈಸೂರುಪಾಕು."

ತೆತ್ತಬೆಲೆ

ದವಾಖಾನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮನೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಸಿದ್ದ ಓಡಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬ್ಯಾಗ್ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಹ್ಯಾಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.

"ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾರೋ ಎಲ್ಲಾರೂ ?"

"ಊರಿಂದ ಶಶಿಕಲಾ ಬಾಯೇರು ಬಂದಾರ್ರಿ. ಅಪ್ಪಾ ಅವರು, ಅವರು, ಆನಂದಪ್ಪನೋರು, ಹುಡುಗರು ಎಲ್ಲಾರು ಕೂಡಿ ಸಿನೇಮಕ ಹೋಗ್ಯಾರ್ರಿ."

ಕರುಳುಬೇನೆಯ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆನಂದ—ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಮ್ಮ—ಈಗತಾನೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಬಂದು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿನ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಶಶಿಕಲೆ, ಸಣ್ಣ ಮಗು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದುವೆಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಶಾರದಾ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಫೋನು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕಾರು ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಈಗ ನೆನಪಾಯಿತು ನನಗೆ.

"ಅಪ್ಪಾ ಅವರs, ಊಟಾs ಮಾಡ್ತೀರೇನ್ರಿ ? ಗಂಗಮ್ಮ ಕೇಳ ಅಂದಳ್ರಿ."

ಅರಿವೆ ಬದಲಿಸಿ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದವನು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದೆ. "ಈಗ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ. ಇನ್ನ ಅರ್ಧತಾಸಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಬರ್ತಾರs ಅವರ ಕೂಡ ಊಟಾ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ಈಗ ಒಂದು ಲೋಟ ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು ನನಗ" ಎಂದೆ.

ಮತ್ತೆ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದೆ. ಮಿನಿಟಿನ ಮುಳ್ಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಸಿನ ಮುಳ್ಳು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಶಾರದಾ ಮಿನಿಟಿನ ಮುಳ್ಳಾದರೆ ನಾನು ತಾಸಿನ ಮುಳ್ಳು. ಅವಳ ಜೋಡಿಗೆ ಓಡಲಾರೆ. ಓಡದೆ ಬಿಡಲೂ ಆರೆ. ನಾನು ಒಂದೊಂದು ಅಂಕೆಯನ್ನು ದಾಟಿದಹಾಗೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ತಾಪತ್ರಯ, ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕೈಹಿಡಿದವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲೇ

ಬೇಕಲ್ಲ. ಗಾಣದ ಎತ್ತು ತಿರುಗಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಅಂಕೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಹಾಲು ತಂದ ಸಿದ್ದ ಜೊತೆಗೆ ಟಪಾಲು ತಂದುಕೊಟ್ಟ. ಮುಕುಂದನ ಪತ್ರವನ್ನೇ ಮೊದಲು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಲಿನ ಕಪ್ಪು ಒಯ್ಯುತ್ತ ಸಿದ್ದ ಗುಣುಗುಟ್ಟಿದ "ಮುಕುಂದಪ್ಪನೋರ ಪತ್ರ ಬಂದಾಂಗ ಕಾಣತ್ತೈತಿ. ಅವ್ವಾರು ಹೊರಗ ಹೋದನ್ಯಾಲೇ ಟಪಾಲು ಬಂತ್ರಿ. ಅಕ್ಷರದ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ನಾನು ....ಗುರುತಾ ಹಿಡಿದೆ."

ಆ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೇ ನಾನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳದಂತಿದ್ದ ಆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಓದಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏಕಾಂತ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಸಿನಿಮಾದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಪತ್ರ ಒಡೆದೆ. ಆದರೆ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನ ಸಂತೋಷ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವೇ ಹಾಗಿತ್ತು. ಮೇಜಿನ ಡ್ರಾದಿಂದ ಡಾಯರಿಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೊದಲು ಅದರ ಜಾಕೇಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಕುಂದನ ಬಾಲ್ಯದ ಫೋಟೋ ನೋಡಿದೆ. ಅವನ ಅಕ್ಷರಗಳಂತೆಯೇ ಅವನ ಮುಖ, ಕಣ್ಣು, ಗಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ದುಂಡು ದುಂಡಗೆ ಮುದ್ದಾಗಿದ್ದ. ಎಲ್ಲ ಅವನ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೆಯೇ. ಕೈ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಡಾಯರಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯ ಜಾಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಿತು. ನನ್ನ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿ. ಮುಕುಂದನ ತಾಯಿ. ಕಣ್ತುಂಬ ಆ ರೂಪವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಐದು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಲ್ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಮೀಯಿಸಿದ್ದಳು ಮೀನಾ. ಮಗು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕದಿರುವಾಗಲೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದ್ದಳು: ಅವಳು ತೀರಿಹೋಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳಾದರೂ ಆ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೆಲುಮಾತು, ಕಣ್ನೋಟ ಮರೆಯಲಾರೆ. ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ಹತ್ತಿದ್ದವು. ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಡಯರಿಯ ಪುಟ ಬಿಡಿಸಿ ಪೆನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ....

ಮುಕುಂದನ ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆ ಇಂದು ಮತ್ತೆ. ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಅಭ್ಯಾಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಇದು ಕೊನೆಯ ವರುಷವಾದುದರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ

ಹೆಚ್ಚೂ ಆಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟು ಓದಿ ಈ ಸಲವೂ ಫರ್ಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದೇ ತೀರುವೆನೆನ್ನುವ ಭರವಸೆ ನಿಮಗೆ ಕೊಡುವೆ. ನನಗಾಗಿ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡ ಬಾರದು' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ಪತ್ರ ಮಾತ್ರ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡುವ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹೊತ್ತುತಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರವೊಂದು ಇವನ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದು ಒಡೆಯಿತಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಡೆಮಾನ್‌ಸ್ಟ್ರೇಟರ್ ಇವನ ಜೊತೆಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಪೂರ್ತಿ ನಷ್ಟ ಇವನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೋಟಿಸು ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾನಂತೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ದರೂ ಏನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ತನಗೆ 500 ರೂಗಳು ಬೇಕಾಗಿವೆ. "ನಿಮ್ಮ ಪ್ರ್ಯಾಕ್ಟೀಸು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಕೈಯಿಂದ ಉಳಿತಾಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಳಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪಾಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹಣ ಬೇಕು. ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನಿಮಗೆ ಭಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಹಣದ ಮೇಲೆ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಕೊನೆಯ ವರುಷವಾದು ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ 500 ರೂ. ಕಳಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಅವನ ಪತ್ರದಿಂದ ಅವನ ಅಸಹಾಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು ನನಗೆ. ಶಾರದಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಲು ತಿಂಡಿ ಕೊಡದೆ ನಿಷ್ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಅವನ ಪಾಡಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಸುಮ್ಮನೆ ಪೆಚ್ಚು ಮುಖ ಹಾಕಿ ತಿರು ಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನವ. ಅದೇ ಮುಖ ಈಗ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ತೇಲಿತು. ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹಣದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ತಂದೆಯಾದ ನಾನು ಕಳಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ನನಗಂತೂ ತೋಚಲೊಲ್ಲದು. ಹೋದ ವರ್ಷ ಕಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾವಿರ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಶಾರದಾ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಬಾಣಂತನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ತೆಗೆದೆ. ಈ ವರ್ಷ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ

ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಹಟ ತೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ಮನೆಯವರನ್ನೂ ತಿಂಗಳು ಮೊದಲೇ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಸರಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಖರ್ಚಿನ ಹಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ತೆಗೆದೆ. ಇವಳ ತವರು ಮನೆಯವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಡಾಕ್ಟರೇ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಂಥ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಎಗರಿಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಜಗಳದ ಗೊಡವೆ ಬೇಡವೆಂದೇ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತೆಪ್ಪಗಿದ್ದೇನೆ. ತೆಪ್ಪಗಿರದೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಸಾವಿನ ದುಃಖ ಆರುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ದೇಹದ ಹಸಿವೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನೆಪಮಾಡಿ ಇವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ, ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಶಾರದಾ ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲ ಅವಳ ತವರನ್ನೇ ಎಂದು.

ಮೊದಲೆರಡು ವರ್ಷ ಮುಕುಂದ ಸಾಧಾರಣ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಇವಳಿಗೇ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಕಾಲಕಸವಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳೂ ನನ್ನವರೇ ಆದರೂ ಮುಕುಂದನ ಮೇಲೆಯೇ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ. ಇಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಣ ಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಾಗ ಈಗಲೇ ಕಳಿಸಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಹರಿಯುವದು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಕಳಿಸಲಿ? ಈ ಪತ್ರದ ವಿಷಯ ಶಾರದಾಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹರಿಹಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಹಣ ದೊರಕಿಸಿ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಈಗ ನನಗೆ ಬಾಕಿ ಬರಬೇಕಾದ ಹಣ ಯಾರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೈಗಡ ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮಹಡಿ ಮನೆ, ಕಾರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು 500 ರೂ. ಸಾಲ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಕ್ಕಾರಲ್ಲ ಎಂದು ನಾಚಿಕೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶಾರದಾನ ದುಂದುವೆಚ್ಚ ನೋಡಿದವರು ಡಾಕ್ಟರರು ಬಹಳ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇ ದುಡಿದು ಹಣ ದೊರಕಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿ ಹಿಂದೊತ್ತಿಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರ ಹಾತೊರೆದು ಮೇಲೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇವತ್ತು ವಕೀಲ ರಂಗರಾಯರ ಫೋನು ಬಂದಿತ್ತು. 'ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಮಾತಾಡುವದಿದೆ, ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಗೆ ಬರ್ರಿ' ಎಂದರು. 'ಈಗ ದವಾಖಾನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ

ಹೇಳಿರಿ. ಏನು ಕೆಲಸ ?' ಎಂದೆ. 'ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ. ನೀವು ಔಷಧಿ ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದರು. 'ಯಾಕೆ ? ಏನಾದರೂ ರೋಗವಿದೆಯೇ ? ಅಶಕ್ತಳೇ ?' ಎಂದೆ. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ತಡೆದು 'ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ಕುಮಾರಿ. ಇನ್ನೂ ಲಗ್ನವಾಗಿಲ್ಲ' ಎಂದರು. ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. 'ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಎಂದೂ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ' ಎಂದೆ. 'ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ; ಆದ್ರೂ ಇದೊಂದು ಸಲ ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರಿ. ಅವರೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು. ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಈ ಅಪಮಾನ ತಾಳಲಾರರು. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಒಪ್ತೀರಿ ಅಂತ. ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಬೇಕೋ ಕೊಡಸ್ತೀನಿ' ಎಂದರು. 'ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಕ್ಷಮಿಸ್ರಿ' ಎಂದು ಫೋನು ಇಟ್ಟೆ.

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಕಟಗಳು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬರದೆ ಮರಕ್ಕೆ ಬರ್‍ತಾವೇ ತೊಂದರೆಗಳು ? ನನಗೆ ಮಗನಿಗೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸೋ ಚಿಂತೆ ಹ್ಯಾಗೇ ಹತ್ತಿದೆಯೋ ಹಾಗೇನೆ ಅವರಿಗೂ ಮಗಳ, ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ದುಡ್ಡು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರ ಚಿಂತೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ತಾನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನೀತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇನೋ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಭಯಪಡುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆತನದ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಲು ಜಾರಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಜೀವನವೇ ಹಾಳಾಗಬಾರದು ಅಲ್ಲವೇ. ನನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಸ ದಾರಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪಮಾನ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನಾನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಹಣವೂ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೀ ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ....

ಕಾರು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ಚಪ್ಪಲಿ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಡಾಯರಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮಹಡಿ ಇಳಿದು ಬಂದ ನಾನು ಗೋಡೆಯ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದೆ. ಅತ್ತಿತ್ತ ತೂಗಾಡುವ ಪೆಂಡ್ಯುಲಂ ಒಂದೇ ನನಗೆ ಕಂಡುದು.

* * *

ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೇ ಶಾರದೆ 'ಇಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಬರ್ರಿ' ಎಂದಿದ್ದಳು. 'ನೋಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದಿದ್ದೆ. ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಇದ್ದ ಕೇಸುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಔಷಧಿಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ ರಂಗರಾಯರ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅವರ ಮುಖ ಅರಳಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು. ಅರ್ಧ ಕೆಲಸ ಹಗುರಾದಂತೆ ಎನಿಸಿರಬೇಕು ಅವರಿಗೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಜನ ಒಳ್ಳೆಯವರು. ನೀತಿವಂತರು. ಮಗಳೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳೇ. ಬೇರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದವಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಎಲ್ಲೋ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಲೇ ಹೀಗಾಗಿರಬೇಕು. ತಂದೆ–ತಾಯಿ ಕೈಕಾಲು ಗೆಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಹಾಯವಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗೇ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಸ್ಥಿತಿವಂತರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಒಪ್ಪ ಓರಣವಾಗಿದ್ದ ಮಹಡಿ ಮನೆ. ಮನೆಯ ಜನರೂ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ. ಯಜಮಾನ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಳಮನೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿದರು. ಹುಡುಗಿ, ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುವದೇ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು ಅವರ ವರ್ತನೆ. ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಹುಡುಗಿ. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಮುಖ. ಆದರೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ದಿನವಾಗಿತ್ತಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ವಾಂತಿ ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಹೆದರಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು. ದೇಹಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಮನವೇಕೋ ಮಂಕಾಯಿತು. ಅವಳ ತಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ತ ಸರಿದಾಗ ಮೆಲುವಾಗಿ ಹೇಮಲತೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ—'ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಕಾರಣರು ಎನ್ನುವದನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ' ಎಂದು. 'ನನಗೂ ಅದೇ ಆಸೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಈಗ ಅಪ್ಪ–ಅವ್ವ ಇಬ್ಬರೂ ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ದೊಡ್ಡದು' ಇಷ್ಟು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದಿದ್ದವು. ಅವಳ ಜೀವ ಮುದುಡಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದೆ. 'ಕ್ಷಣಿಕ ತಪ್ಪಿಗೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ದಂಡ ನೀನೀಗ

ತೆರಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂದು. ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆ.

....ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಎರಡು ಇಂಜೆಕ್ಷನ್‌ಗಳಿಂದಲೂ ಏನೂ ಪರಿಣಾಮ ವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವಳ ಗರ್ಭದ ಮೇಲೆ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಣ್ಣ ಆಪರೇಶನ್ ಆಗ ಬೇಕು ಎಂದೆ ಅವರಿಗೆ. ಅವರು ಅದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ನರ್ಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆಪರೇಶನ್ ಮಾಡಿದೆ ಅವಳಿಗೆ. ರಕ್ತಸ್ರಾವದಿಂದ ಹುಡುಗಿ ಬಳಲಿದಳು. ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ ಅವಳ ಆರೈಕೆ ಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯರು 500 ರೂ. ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿದರು. ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹಾಗೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ದೇವರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ. 'ದೇವರೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತಿಳಿದವರು. ನನ್ನಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾ ಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನನ್ನ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸು' ಎಂದು. ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರಾಯಿತು.

ಕೆಳಗೆ ಶಾರದೆಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿತು. ಪೆನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಡಾಯರಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಶಾರದಾ 'ಊಟಕ್ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೇ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದೆ. 9–15 ಆಗಿತ್ತು. 'ಸರಿ, ನಿನ್ನ ಮುಖ ಆ ದಿಕ್ಕು, ನನ್ನದು ಈ ದಿಕ್ಕು' ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

* * *

ಇಂದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದ ದಿನ. ಕಾರಣ ಮುಕುಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿ ದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಮುದ್ದುಮಗ ಪದವೀಧರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪರೀ ಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎರಡ ನೆಯ ರ‍್ಯಾಂಕು ಎಂದ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿಗ ಯಾಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಕೇಳಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ ಎಂದ. ಓದಿ ಓದಿ ಸೊರಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮುಖದ ಕಳೆ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಸಿಹಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಬಾರದೆ ಶಾರದಾ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಕೇಳಿದರೆ 'ಇರಲಿ ಬಿಡ್ರಿ ನಾಳೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ'

ಎಂದಳು ಮುಖ ದಪ್ಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸಂತೋಷದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ತನ್ನ ಮಗ ರಮೇಶ ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಪಾಸಾದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೇಢೆ ಹಂಚಿದಳು. ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮಗು ಮುಕುಂದ ಸುಖ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕು ಅವನು. ಮೀನಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಡಾಯರಿ ತೆಗೆದು ಅವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಮುಕುಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿ ನನ್ನೆದುರು ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ-ತಂಗಿಯರೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ. ಶಾರದಾ ಭೇದಭಾವ ತೋರಿದರೂ ಮುಕುಂದನ ಮನಸ್ಸು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ, ತಾನು ಬೇರೆ ಎಂದು ಅವನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅವನು ರಜೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು, ಅಣ್ಣ ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರೀತಿ ಒಲವುಗಳೇ ನನ್ನ ಬರಡು ಜೀವಕ್ಕೆ ಹರುಷ ತುಂಬುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಯಾವಾಗಲೂ ನಗುತ್ತ ಹರಟುತ್ತ ಇರುವ ಮುಕುಂದ ಏತಕ್ಕೋ ಗಂಭೀರನಾಗಿದ್ದ.

'ಯಾಕಪ್ಪಾ ಸುಮ್ಮನs ಇದ್ದೀ. ಏನೋ ವಿಚಾರ ಮಾಡತಿದ್ದಿಯಲ್ಲ?'

'ಹೌದಪ್ಪಾಜಿ, ಅದನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆದ್ದು....'

'ಎರಡನೇ ರ್ಯಾಂಕು ಬಂದದ್ದ ಹೌದಲ್ಲೊ. ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಆಗಿಹೋಯಿತಲ್ಲ. ಇನ್ನ ಚಿಂತೀ ಮಾಡಿ ಫಲ ಏನು? ಮೊದಲ ಅಭ್ಯಾಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.'

'ಮಾಡಿದ್ದೆ ಅಪ್ಪಾ, ಅಭ್ಯಾಸ ಚೆನ್ನಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರ ಒಡೆದು, ನಿಮಗ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಣಾ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತಿಮಿತದೊಳಗ ಉಳೀಲಿಲ್ಲ.'

'ಅದನ್ನ ಅಷ್ಟ ಯಾಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿ. ಕೈತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದಿರಬೇಕು. ಒಂದೊಂದುಸಲ ಹೀಗೇ ಕೈತಪ್ಪಿ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ತಪ್ಪು ಆಗ್ತಾವ.'

'ಹೌದಪ್ಪಾ, ಅದನ್ನs ನಿಮಗ ಹೇಳಬೇಕು, ನನ್ನಿಂದ ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡ

ತಪ್ಪು ಆಗೇದ ಅನ್ನೂದನ್ನ ಹೇಳಬೇಕು ಅಂದರ ನನಗ ಇನ್ನೂ ಧೈರ್ಯ ಬರಲೊಲ್ಲದು' ಆವೇಶದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ ಮುಕುಂದ. ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ಸುಮ್ಮನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ, ಕೆಂಪೇರಿದ ಮುಖದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮಾತು ಮುಂದು ವರಿಸಿದ ಮುಕುಂದ. 'ಅಪ್ಪಾಜೀ ನಿಮ್ಮ ಹೊರತು ನನಗೆ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವ ನಾನು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ನನಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾರ್ದವತೆಯನ್ನೇ ಅರಿಯದ ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿ. ಸುಂದರಿಯೂ ಹೌದು ನನಗೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರೀತಿಸಿದೆವು.'

'ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಈಗಿನ ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅದನ್ನೇ ಕಲಿತಿದ್ದಾರಲ್ಲ. ನೀನೂ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡಿದಿಯಾ?' ಎಂದೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ.

'ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಾನ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಹಾಳ ಬಹಾಳ ಪ್ರೀತಿ ಸ್ತೇನೆ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅವಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ....ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕೋ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನನಗೆ' ಮುಕುಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ.

ತಬ್ಬಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಗ ತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೀತಿ ಯನ್ನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೋಪದ ಬದಲು ಅದೇಕೋ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ನನಗೆ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಕವಾಯಿತು.

'ಒಳ್ಳೇದಾಯ್ತು ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನೇ ಲಗ್ನ ಆಗುವಿ ಯಂತೆ. ಯಾರ ಹುಡುಗಿ, ಹೆಸರೇನು? ಈ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಒಪ್ತಾರೆಯೆ. ಇದೂ ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ?' ಎಂದೆ.

'ಈ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದಿದೆ.' ಮತ್ತೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ನನಗೇನೋ ಷಾಕ್ ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. 'ಏನಂದೆ? ಏನಾಯಿತು?' ಎಂದು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಕೂಗಿದೆ.

ಹೌದು. ನೀವು ಊಹಿಸಿದ್ದು ಸರಿ. ಅವಳೀಗ ಗರ್ಭಿಣಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ಟೂರಿಗೆ

ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿತು. ತಿಳಿವು ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಭಯಪಟ್ಟರೂ ಅವಳನ್ನೇ ಮದುವೆ ಆಗ್ತೇನೆ ಅನ್ನುವ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದೆ. ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನೀವು ನಂಬುತ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ. ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಕೈ ಮೇಲಾಯಿತು. ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ನನ್ನ. ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ನಾನು.' ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು, ಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ನನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಿದ ಮುಕುಂದ.

ನನಗೆ ಮಾತೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದೆ 'ಈಗ ಅವಳೆಲ್ಲಿ? ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆಯೇ?'

'ಅವಳ ತಂದೆ ಸರ್ವೆ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಟೂರಿನಿಂದ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಳು. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡೊಡನೆ ನನಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನ ತಿಳಿಸಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದರ್ಶಕಯಂತ್ರ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದದ್ದು. ನಾನು, 'ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ತಕ್ಷಣ ಬರ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ಕೂಡಿ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಒಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏನೂ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಡ. ಅಂಥ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗ ಏನಾದರೂ ಬಂದರೆ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳಿಂದ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಕೆ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ? ನೀವು ನಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಬೇಕು ಅಪ್ಪಾಜಿ.'

'ಅದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ, ಆದರೆ ಅವಳು ಯಾರ ಹುಡುಗಿ ಅನ್ನೋದೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನೀನು?'

'ಹೇಮಲತಾ ಅವಳ ಹೆಸರು. ಜಿ. ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಅವಳ ತಂದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರಂತೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ? ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು' ಮೃದುವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾಲು ಸವರಿದ ಮುಕುಂದ.

ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಂಪನ. ಕಾಣದ ಕೈ

ನನ್ನನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಫಳಫಳ ಹೊರಗೆ ಹರಿದವು. ಮಾತನಾಡದೆ ಕುಳಿತ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಲು ಮುಖವೆತ್ತಿದ ಮುಕುಂದ ಕಣ್ಣೀರು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟ. 'ಅಪ್ಪಾಜೀ, ನಿಮಗೆ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ದುಃಖ? ಕಾಣದ ಹುಡುಗಿಯಂತಲೋ? ಆದರೆ ಹುಡುಗಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನೀವು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪಿಯೇ ಒಪ್ತೀರಿ. ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ ನನ್ನ ಹೇಮ.' ಪ್ರೀತಿ ಅವನ ಕಣ್ತುಂಬಿ ಹೊರ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

'ನಾನು ನಿನ್ನ ಹೇಮಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನಪ್ಪಾ. ಚಿನ್ನದಂಥಾ ಹುಡುಗಿ. ಅವಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತಲ್ಲ ಮುಕುಂದಾ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು ಸಂಕಟ ನನಗೆ.'

'ಅಪ್ಪಾಜಿ ಒಗಟು ಮಾತಾಡಬೇಡಿ. ಹೇಳಿ ಏನಾಯಿತು. ನೀವೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಿ ಅವಳನ್ನು? ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೇಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತು ಅವಳಿಗೆ' ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಿಸಿದ.

ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ 500 ರೂ. ಕಳುಹಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುಕುಂದ. ಆಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂಥೆಂಥ ಅನಾಹುತಗಳೆಲ್ಲ ಜರುಗಿಹೋಗಿ ದ್ದವು. ನಾನು ನನ್ನ ಅಂಗೈಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗು ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಕುತ್ತಿಗೆ ನಾನೇ ಹಿಚುಕಿದ್ದೆ. ಕೊಲೆಪಾತಕಿಗಳ ಕೈಗಳಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಕಲೆ ಹತ್ತಿದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಹೇಮಲತೆಯ ನಿರ್ದೋಷಪೂರ್ಣ ಮುಖ! ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕುಳಿತ ಮುಕುಂದನ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ, 'ಮಗು, ನಾಳೆ ಸದಾಶಿವ ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ.'

ಬಕ್ತ್ಯಾವರ

ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಸೈಫುಲ್ಲಾನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ದಿನ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ದಿನಗಳಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಮದುವೆಯ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ನೀರಸವಾಗಿ ನಡೆದವು. ಎಲ್ಲ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುವವರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಪಾಶಾಳ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬುಡ ಕಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಅತ್ತಳು. ಸೈಫುಲ್ಲಾ ಕೊರಳಲ್ಲೊಂದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ಅಪರಾಧಿ ಭಾವದಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಪಾಶಾ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಸೈಫುಲ್ಲಾನನ್ನು ಶೂನ್ಯಭಾವದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಸಿದಳು. ಅವನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಮೃದುವಾಗಿ 'ಹುಜೂರ, ನಾನು ಆಜನ್ಮಪರ್ಯಂತ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವಕನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವೆ' ಎಂದ.

ಪಾಶಾ ತನ್ನ ಪಾನದಾನ ತೆಗೆದು ನೂರರ ನೋಟೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಸೈಫುಲ್ಲಾನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಪಾಶಾಳ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತ ಅವಳ ವೃದ್ಧ ದಾಸಿ–ಜಹೊರಬೀ ಹೊರಗೆ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಮುಸುಕುಹಾಕಿದ ಟಾಂಗಾದ ಬಳಿ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳನ್ನು ಕರೆಮಕೊಂಡು ಬಂದು ಸೈಫುಲ್ಲಾನ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದಳು. ಟಾಂಗಾವಾಲಾ ಚಬಕ ಝಾಡಿಸಿದೊಡನೆ ಕುದುರೆ ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿತು.

ಒಡಲಲ್ಲಿ ಹೂವಿದ್ದ ಕೆಂಪು ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಿತ್ತು. ಜಹೊರಬೀಯ ಮಗಳು ಸಲಾಮತ್ 'ಹಸೀನಾ ಹೇರ್ ಆಯಿಲ್' ಪೂಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಜಡೆ ಹೆಣೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಪುಟ್ಟ ಕರಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಖಮಲ್ಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿ ಬಳಸಿದ್ದವು.

ಟಾಂಗಾ ಹೊರಟೊಡನೆ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡದೆ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ಏಳು

ತ್ತಿದ್ದ ಬಕ್ತಾ್ಯವರ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿದ್ದಳು. ಸೈಫುಲ್ಲಾನ ಹಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗದಂತೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂದು ಅವಳು ಯಾವ ಕಂಬದ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಕೋರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೃದುಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೂ ಅವಳು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಚೂಪುಗದ್ದ ಹಿಡಿದು ಹಗುರಾಗಿ ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿದ ಸೈಫುಲ್ಲಾ. ಮುಸುಕು ಅವಳ ನುಣುಪಾದ ತಲೆಯಿಂದ ಜಾರಿ ಹೆಗಲನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತು. ಕಪ್ಪು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಪಳಕ್ಕನೆ ಮಿನುಗಿದಂತೆ ಅವಳ ಕಪ್ಪುಕೂದಲಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚಿನುಕು ಥಳಥಳ ಹೊಳೆಯಿತು. ಈಗ ಬಕ್ತಾ್ಯವರ ಅವನೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನೋಟ ಕೂಡಿದೊಡನೆ ಪರವಶಳಾದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಿದಳು. ಅವನ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೊರಗಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಆದರೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಟಾಂಗಾದ ಟಕ್ ಟಕ್ ಸದ್ದು ಸೈಫುಲ್ಲಾನ ಎದೆಬಡಿತದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರಖಾನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತೋರಿತವಳಿಗೆ. ಸುತ್ತಿಗೆಯ ಏಟು ತಾಳ ಬದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಈ ತೊಡಕಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದೂ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕೋಮಲ ಶರೀರದ ಮಂದಸ್ಮಿತ ಮುಖವೊಂದು ಈ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಳು ಬಕ್ತಾ್ಯವರ.

ಸಂಕಟದಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಕ್ತಾ್ಯವರ ಸೈಫುಲ್ಲಾನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಚೀರಿದಳು. 'ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು. ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.' ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅವಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ: 'ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳು ಬಕ್ತು. ಇನ್ನೇನು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು ನಮ್ಮ ಮನೆ. ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆಯೇ?'

ಇಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೇನೂ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಟಾಂಗಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅವಳು ತನ್ನ ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು. ಆ ಮುಖವನ್ನೂ, ನಗುವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲಳು ಅವಳು. ಅವಳ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವಳೇ ನವಾಬ ವ್ಹಿಕಾರ್ ಜಂಗ್‌ರ ಮಗಳು ತಾಹಜೀಬ್ ಸಾಹಿಬ್ ಜಾದಿ. ತಾಹಜೀಬ್ ಮತ್ತು ಬಕ್ತಾ್ಯವರ ಕೂಡಿಯೇ ಬೆಳೆದವರು. ಮೊದಲಿನವಳು

ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಸುಂದರ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನಂತಿದ್ದರೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಕಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಕವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು.

ನವಾಬ ಜ್ಹಿಕಾರ ಜಂಗ್‌ರ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ದಿನವೇ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸತೊಡಗಿದ. ಮೊದಲ ನೋಟದ ಪ್ರೇಮವಾಗಿತ್ತದು. ಈ ಹೊಸ ಅನುಭವದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡಿತು ಅವಳ ಮನ. ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲಾರದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗ ತಾಹಜೀಬ್‌ಳ ಎದುರು ರಟ್ಟು ಮಾಡಿದಳು. ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಜಡೆಯುಳಿದು ಮೆತ್ತಗೆ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಳು ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾಹಜೀಬ್. ತಾನೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವಳೇ. ರಶೀದ ನವಾಬನೊಡನೆ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿರುವವ ಳಲ್ಲವೇ.

ತನ್ನ ಜೀವನದ ಮಹತ್ತ್ವದ ಈ ದಿನ ತನ್ನ ಗತಜೀವನದ ವಿವರವೆಲ್ಲ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ನವಾಬ ಜ್ಹಿಕಾರ ಜಂಗ್‌ರ ಭವ್ಯ ಅರಮನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಆ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈಗ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿರುವ ಛೋಟಿ ನವಾಬ ನಿಂದ ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ತಾನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಿ ನಡುಗಿ ದಳು. ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಾಹಜೀಬ್ ತಪ್ಪದೆ ನಡುವೆ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜಹೂರಬೀ ಛೋಟಿ ನವಾಬನಿಗೆ ಅಂಗಲಾಚು ತ್ತಿದ್ದಳು, 'ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ, ದಯಮಾಡಿ ಹೊಡೀಬೇಡಿರಿ ಅವಳನ್ನ. ನಿಮ್ಮ ಅಂತಃಪುರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕೋ ಅಲ್ಪ ಜೀವಿ ಅದು' ಎಂದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಛೋಟಿ ನವಾಬ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ "ತಡೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಮಾಡ್ತೀನಿ ನಿನಗೆ" ಎಂದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಬ್ಯಾಟ್ ಬೀಸುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ತಾಹಜೀಬ್‌ಳ ಕಾಲ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗ ತುಂಬ ತೃಪ್ತಿ, ಸ್ವರ್ಗಸುಖ.

ಛೋಟಿ ನವಾಬ ಮತ್ತು ತಾಹಜೀಬ್‌ರಿಗೆ ಕುರಾನ ಕಲಿಸಲು ಮೌಲವಿಯೊಬ್ಬರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೌಲವಿಯನ್ನು ತುಂಬ ಛೇಡಿಸಿದರೂ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಅವರು ತಕರಾರು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಶಾಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮೌಲವಿ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೂ ಕುರಾನ ಕಲಿಸಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತೆ ಛೋಟಿ ನವಾಬ ಮತ್ತು ತಾಹಜೀಬ್‌ರು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದಾಗ ಇವಳು ಪೂರ್ತಿ ಕುರಾನ ಪಾಠ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು.

ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸ್ಥೆಯೂ ಅವಳಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದದ್ದೆಂದರೆ ತಾನು ಆರು ತಿಂಗಳ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ತಾಯಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಮಾರಿ ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವುದು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನವಾಬರ ಮನೆಯೇ ತನ್ನ ಮನೆ. ಆ ಮನೆಯವರೇ ತನ್ನ ಒಡೆಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಳು. ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ದೇಹದೊಳಗಿನ ಆತ್ಮ ಆ ಜಗದ್ವಂದ್ಯ ಅಲ್ಲಾ ಇರಿಸಿದ್ದಾದರೂ ತನ್ನ ದೇಹ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸವೆಲ್ಲ ನವಾಬರ ಮನೆಯವರಿಗೇ ಮೀಸಲು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಳು. ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಛೋಟಿ ನವಾಬನ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಪಾಶಾಳ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಶಾಳ ಕಾಲು ಒತ್ತುವದು, ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಗುಡಗುಡಿ ತುಂಬಿಕೊಡುವದು, ಹೂದಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗಳನ್ನಿಡುವುದು, (ತೋಟಿಗರಿಗೆ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ) ತಾಹಜೀಬ್‌ಳ ಕೋಣೆ ಚೊಕ್ಕಟ ಮಾಡುವದು ಇಂಥ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಲೇ ಅವಳ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಲೇ ಬಾಲೆ ಹೋಗಿ ತರುಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಜಹೂರಬೀ 'ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಅವರ ಸೇವಕ ಕರೀಮಬಕ್ಷ ಇದ್ದಾನೆ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ. ಇತ್ತಿತ್ತ ಅವನು ತುಂಬ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಕರೀಮಬಕ್ಷ ಜಹೂರಬೀಯನ್ನು ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಹುಕ್ಕಾ ಕಸಿದುಕೊಂಡು

ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ್ದ. ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಜಹೂರಬೀಯ ಅಧಿಕಾರವೆಷ್ಟು ಎನ್ನುವದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅವನು ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಡುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ನವಾಬಸಾಹೇಬರು ಅದೇಕೊ ಕ್ಲಬ್ಬಿನಿಂದ ಬೇಗನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಊಟ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಪಾಶಾ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳನ್ನು ಕರೆದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಪಾನ್ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ವಿನಯದಿಂದ ಬಗ್ಗಿ ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಪಾನ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನವಾಬ್ ಸಾಹೇಬರು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ "ಬೇಗಮ್, ನಿಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಕರೀಬೆಕ್ಕು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಯಾಕೆ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ ನೀವು?" ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ನವಾಬರ ನಗೆಮಾತಿಗೆ ಪಾಶಾ ಬಾಯ್ತುಂಬ ನಕ್ಕಳು. ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಎನ್ನುವದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಅವರು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತನಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು. ಮುಂದೆ ಛೋಟಿ ನವಾಬ ಕೂಡ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯದೆ 'ಕರೀಬೆಕ್ಕು' ಎಂದೇ ಕರೆಯಲು ಆರಂಭಮಾಡಿದ್ದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಹಿಕಾರ ಜಂಗ್‌ರ ಮನೋಭಾವ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಗ್ಧೆಯಾದ ಅವಳು ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಊಹಿಸುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಶಾಳಿಗೆ ಇದರ ಅರಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಮನೆ ತುಂಬ ಸಂಪತ್ತು, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಹೆಂಡತಿ, ಯೋಗ್ಯ ಮಗ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಮಗಳು, ಕೈಗೊಂದು ಕಾಲಿಗೊಂದು ಆಳು—ಇನ್ನೇನು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅವರ ಸುಖೀ ಜೀವನಕ್ಕೆ? ಅವರು ಎಂದೂ ಪಾಶಾಳನ್ನು ರೇಗಿಸಿದ್ದಾಗಲೀ, ನೋಯಿಸಿದ್ದಾಗಲೀ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆ ದಾಟಿ ಹೊರಗಿನ ಅವರ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಪಾಶಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನವಾಬರೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಲಾಸಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮೆರೆಸುವುದ ರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವದು ಪಾಶಾಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಇದುವರೆಗೆ

ನವಾಬ ವ್ಹಿಕಾರ ಜಂಗ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ಸಾಕಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ನವಾಬರ ಮುಂದೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು ತೆಗೆದ. ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ವಕೀಲರಂತೆ ಅವನಿಗೇ "ಅವಳ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಕುಂದು ತರುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡೀಯಾ ಜೋಕೆ" ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವನು ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತಾ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ: "ಹುಜೂರ್, ನನ್ನ ಕನಸು-ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಯೋಚನೆ ಬರಲಾರದು."

ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ 'ಹುಂ' ಎಂದಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ನಿರಾಕರಣೆ ಯಾವದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಪಾಶಾಳೊಡನೆ ಅಂದಿದ್ದರು, "ಆ ಸೊಗಸುಗಾರ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಕರೀಬೆಕ್ಕನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಶಾ, ಗೊತ್ತೇನು ನಿಮಗೆ?"

"ಅಬ್ಬಾ! ಆ ಪೋರ ಈ ಆಟದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ?" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರತೆಗೆದ ಪಾಶಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು, "ಇಂಥ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯೇನಿಲ್ಲ. ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಜೊತೆ ಅವನು. ನನಗೂ ಅವಳ ಮದುವೆಯದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಭಾರ ಇಳಿದಂತಾಯ್ತು." ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೊಂಚಿ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪೂರ ಬಂದಿತ್ತು. ಓಡಲು ಹೊರಳಿದವಳು ತಾಹಜೀಬ್‌ಳನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಅವಳ ಅಂತಸ್ತನ್ನೇ ಮರೆತು ಅವಳನ್ನಪ್ಪಿ ಕುಣಿದಾಡಿದ್ದಳು. "ಸಾಹಿಬ್ ಜಾದಿ, ಈ ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದೆಯಾ?" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ್ದಳು.

"ಓಹೋ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ನಾನೂ ಕೇಳಿದೆ. ನಾನು ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅಮ್ಮಾಜಾನ್‌ಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ನಿಕಾಕ್ಕೆ ಬೇಗ ದಿನ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿರೆಂದು. ನೋಡು ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಅಮ್ಮಾಜಾನ್, ಅಬ್ಬಾಜಾನ್ ನಿನಗೆ

ಕ್ಕೆ ತುಂಬ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಸಾಹಿಬ್‌ಜಾದಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದಳು.

"ನೀವು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಸಾಹಿಬ್‌ಜಾದಿ ನನಗೆ, ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜೋಪಾನವಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ" ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಳು.

ಅವಳ ವಿಧಿ ತನ್ನ ಕೈವಾಡ ತೋರಿಸುವ ಆ ದಿನ ಕೊನೆಗೂ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಂದು ಪಾಶಾ ಮತ್ತು ತಾಹಜೀಬ್ ಯಾರದೋ ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ಕರೆ ಬಂದಿತು. ಜಹೂರಬೀ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದರೂ ಈಗ ಸ್ವತಃ ಅವರೇ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರೊಂದು ಆರಾಮುಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತಾ ತಲೆ ಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತಳು. ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ತಾವು ವ್ಯರ್ಥ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವದರ ಅರಿವಾಗಿ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದವರೇ ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದರು. ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಥರಥರ ನಡುಗಿದಳು.

"ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದರೆ ನೋಡು. ನಿನ್ನನ್ನೂ ಸೈಫುಲ್ಲಾನನ್ನೂ ಜೀವಂತ ಹುಗಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ" ನವಾಬರು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಮೂಕಳಾಗಿದ್ದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಪ್ರವಾಹವೇ ಹೊರಟಿತು.

ಆ ಅಪಾಯಕರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ಪರದೆ ಸರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಶಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪರದೆ ಮುಚ್ಚಿದವಳೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ತಾಹಜೀಬ್‌ಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದವಳೇ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ದುರುದುರು ನೋಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ನವಾಬರನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ "ನನ್ನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೇ" ಎಂದಳು.

ಅತೃಪ್ತಕಾಮದಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ ಅಷ್ಟೇ ಕೊರೆದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು, "ಮತ್ತೇನು, ಅದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ." ಹಣೆಯ ಬೆವರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆರಾಮಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿದರು.

ಸ್ವತಃ ತಾವು ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೂ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಎದುರುತ್ತರದಿಂದ ಪಾಶಾ ದಂಗುಬಡೆದಳು. ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಅವಳ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅತ್ತಳು. ಕಾಲಿನಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ಅತ್ತ ನೂಕಿ ಹೇಳಿದಳು ಪಾಶಾ, 'ನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದುಕೋ ಹೋಗು.'

ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ ಮತ್ತು ಪಾಶಾಳ ನಡುವೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯಿತೋ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಅಲ್ಲಾನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಪಾಶಾ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದದ್ದು ಕೇಳಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುವ ಪಾರಿವಾಳದಂತೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹೋದಳು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರಳಿದ ಸಿಂಹಿಣಿಯಂತೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಶಾ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ "ಕೃತಘ್ನಳೇ, ಹುಷಾರ್ ನೋಡು ನಿನ್ನನ್ನು ಹರಿದು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಎಲುವುಗಳನ್ನು ನಾಯಿಗೆ ಹಾಕುವೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ...."

ಚಳಿಗಾಲದ ತರಗೆಲೆಯಂತೆ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು ಬಕ್ತ್ಯಾವರ.

"ಬೇಗಮ್, ದೇವರಾಣೆ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಲ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡು" ಎಂದು ನಡುವೆಯೇ ತಡೆದರು ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ.

"ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನಾನು ನಂಬುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಬೇರೆಯವರನ್ನು...." ಪಾಶಾ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ತಡೆದಳು.

"ನೀನು ಇನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ಪಾಶಾ" ವಿನಯದಿಂದ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರೆಂದರು.

"ಹೋಗಲಿ, ಇದೊಂದು ಸಲ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಶಯ ಬಂದರೂ ನೋಡಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಜೀವವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಇಲ್ಲವೆ ನಾನಾದರೂ ಸಾಯುವೆ."

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಮುಗಿದಿತ್ತು.

ನಿದಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಪಾಶಾಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಗಂಡಸುತನ ಹಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತಮಗಾದ ಸೋಲನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೂ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಶಾಳಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ವಿಪರೀತ ತಲೆನೋವು. ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಅವಳ ಪಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಳಿತು ಮೃದುವಾಗಿ ಹಣೆಗೆ ಮುಲಾಮು ತೀಡಿದರು. ಬಾಧೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪಾಶಾ ನಿದ್ರೆಹೋದಳು. ಪಾಶಾ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡಲು ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಜಹೂರಬೀ ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಅವಳು ಬಂದು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಳು.

"ಜಹೂರಬೀ, ಇಂದು ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಓವಲ್ಟೀನ್ ಕಳಿಸು" ಎಂದರು ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ.

"ಹುಜೂರ್, ಕರೀಮುಬಕ್ಷ ಇಂದು ರಜೆಯ ಮೇಲಿದ್ದಾನೆ. ಓವಲ್ಟೀನ್ ನಾನು ತರಲೇ" ಎಂದಳು ಜಹೂರಬೀ ಮೆತ್ತಗಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಮುದಿಗೊಡ್ಡೇ, ನಿನ್ನ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳನ್ನು ನಾನೇನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯಾ ? ಸುಮ್ಮನೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡು" ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ ಸಿಡುಕಿದರು.

ಜಹೂರಬೀ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಥರಥರ ನಡುಗಿಬಿಟ್ಟಳು.

"ನಾನು ಬಹಳ ದಣಿದಿರುವೆ. ನನಗಾಗಿ ನೀನೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಲಾರೆಯಾ ?" ಅಂಗಲಾಚಿದಳು ಬಕ್ತ್ಯಾವರ.

"ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನೀನೇ ಓವಲ್ಟೀನ್ ತರಬೇಕಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹೋಗಲೇಬೇಕು" ಜಹೂರಬೀ ಅಸಹಾಯಕಳಂತೆ ನುಡಿದಳು.

ಒಂದು ಟ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಓವಲ್ಟೀನ್ ಗ್ಲಾಸ್ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ಕಾಲು ಥರಥರ

ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ. ಪುಸ್ತಕದ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ವಿವೇಕಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಆ ಕಾಗದದ ಸೆರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು 'ನವಾಬ ವ್ಹಿಕಾರ್ ಜಂಗ್ ಸಾಕು ಮಾಡು ಈ ನಿನ್ನ ಅವಿವೇಕದ ಕೆಲಸವನ್ನು. ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ನಿನ್ನ ನೀರಡಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಗುಟುಕು ಸ್ವಚ್ಛ ತಣ್ಣೀರಾಗಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಾಮವೇನೂ ತಣಿಯದು. ಅವಳ ಹೃದಯೇಶ್ವರ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ನಿಗಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.' ಎಂದು ವಿವೇಕ ಹೇಳುವದು ಅಸಾಧ್ಯ ವಾದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದ ಪಶುವೃತ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲಿಯೊಂದು ರೆಕ್ಕೆಹುಳುವನ್ನು ಜಪ್ಪಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಒರಗಿದ್ದರು ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ. ತನ್ನ ಬಾಲವನ್ನು ಸಿಂಬಿ ಸುತ್ತಿ ಜಪ್ಪಿಸಿ ಹುಳುವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹುಳುವು ಪ್ರತಿ ಸಲವೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲ್ಲಿಯಿಂದ ದೂರ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋಗದ ಹುಳದ ಬಗ್ಗೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಟ್ರೇಯನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿದ್ದ ಟೀಪಾಯ್ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ರೆಕ್ಕೆಹುಳ ಹಲ್ಲಿಯಿಂದ ದೂರ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ತನ್ನ ಬೇಟೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಬೇಕೆ? ಚಟ್ಟನೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರೆದ್ದು ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಅವಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಾಶಾ ಗಾಯಗೊಂಡ ಸಿಂಹಿಣಿ ಯಂತೆ ಓಡಿಬಂದಳು. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಜೀವದಾಸೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದಳು.

ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವದೆನ್ನುವದನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದ ಜಹೂರಬೀ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಪಾಶಾಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ಉಸುರಿದ್ದಾಳೆನ್ನುವದು ನವಾಬ

ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರಿವಾಗುವುದೆಂತು! ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ಮರೆತು ಪಾಶಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಮುಂದೆ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬ ಮತ್ತು ಪಾಶಾರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಎಂದೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಃಪುರದ ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸು ವಂತಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಪಾಶಾ ಯೋಚನಾ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಕಟಾಂಜನದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವದು ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳು ತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಳುತ್ತ ಕಳೆದಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೊ ಅವಳ ಕಣ್ಣ ಸುತ್ತ ಕಪ್ಪು ಗೆರೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವದೆ ಅವಳ ಮುಖ ಶಾಂತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ತಾಹಜೀಬ್‌ಳ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ದಿನ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಮನೆ ಚುರು ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಹತ್ತಿತು.

ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಉಳಿದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಪಾಶಾ ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲುಳಿದಳು. ಅರಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಗೆ ತಂದ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಮಾನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಆ ಕೋಠಿಕೋಣೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಕೋಣೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಮರದ ಸಾಮಾನುಗಳೂ, ಗಾಜಿನ ಸಾಮಾನು, ಪಾತ್ರೆ-ಪಡಗಗಳು, ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಸಾಮಾನುಗಳೂ ಇದ್ದವು.

ಪಾಶಾ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಚಿಂತಿತ ಳಾದ ತಾಹಜೀಬ್ ಜಹೂರಬೀಯೊಡನೆ ತಾನೇ ಅಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಹೋದಳು. ಕೋಠಿಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ಬಡೆದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪಾಶಾ ಹೊರಬಂದಳು.

"ಅಮ್ಮಾಜಾನ್, ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ಇಷ್ಟೇಕೆ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಒಬ್ಬರೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿ ದ್ದೀರಿ. ಯಾಕೆ ಅರಮನೆಯ ಆಳುಕಾಳುಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೇನು? ನಡೆ ಯಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಜಾಗ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕೋಣೆಯ ಒಳಗೆ ಹೊರಟಳು, ತಾಹಜೀಬ್. ಅವಳನ್ನು ತಡೆದು ಪಾಶಾ "ಬೇಡ ಮಗು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ನಾನು

ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ" ಎಂದಾಗ ಮೂವರು ಕೂಡಿಯೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದರು.

ಮರುದಿನ ಸಂಜೆ ಕತ್ತಲೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಪಾಶಾ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳನ್ನು ಕರೆದು, "ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಾಲು ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ನಿನ್ನೆ. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗು, ಬೇಗ" ಎಂದಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ತನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದ ಒಡತಿ ಇಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀರೇಕಾಯಿಯಾದಳು. ಶಾಲು ತರಲು ಕೂಡಲೆ ಓಡಿದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಹಜೀಬ್ ಎದುರಾದಳು.

"ಬಕ್ತು, ಇಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆ ?"

"ಪಾಶಾ, ಕೋಠಿಕೋಣೆಯ ಕೀಲಿ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಶಾಲು ನಿನ್ನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅದನ್ನೆ ತರಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ."

"ನಿನ್ನೆ ಇಡೀ ದಿನ ಅಮ್ಮಾಜಾನ್ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ನಾನೂ ಬರ್‍ತೇನೆ ನಡೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ. ಅಮ್ಮಾ ನನಗಾಗಿ ಏನೇನು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಬೇಕು ನಾನೂ."

"ನಿನ್ನ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ತಯಾರಿ ಅಲ್ಲವೇ ಸಾಹಿಬಜಾದಿ ಇವೆಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ನಾವೇಕೆ ಬಿಟ್ಟೇವು ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ. ನಾವಿರೋದಾದರೂ ಯಾಕೆ?" ಮಾತಿನೊಡನೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳ ಕಣ್ಣು ನೀರಿನಿಂದ ಮಿನುಗಿದವು.

ತಾಹಜೀಬ್ ಬಕ್ತ್ಯಾವರಳಿಗಿಂತ ಮುಂದಾದಳು. ಕೋಠಿಕೋಣೆಗೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದು ಎರಡನೆಯ ಸಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಕೀಲಿ ತೆಗೆದು ಬದಿಗೆ ಸರಿದು ನಿಂತಳು. ತಾಹಜೀಬ್‌ಳೇ ಮೊದಲು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು. ಒಡತಿಯಲ್ಲವೇ ಅವಳು. ಅವಳನ್ನು ತಾನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕು. ಒಳಗೆ ಹೋದ ತಾಹಜೀಬ್ ಸ್ವಿಚ್ ಒತ್ತಲು ಹೋದಳು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಚೀರುವಿಕೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಕೋಣೆಯೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣದೇ ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಆರ್ತಳಾಗಿ "ಸಾಹಿಬಜಾದಿ, ಸಾಹಿಬಜಾದಿ" ಎಂದು ಚೀರಿದಳು. ಕೆಳಗಿದ್ದ ಪಾಶಾ, ಸೇವಕರು ಎಲ್ಲರೂ

ಕಳವಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದರು. ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿದರು. ಅದರ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ತಂತಿಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸತ್ತ ಶಾಹಜೇಬ್‌ಳ ದೇಹ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಂಡಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಳು.

* * *

ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲಂಕೃತವಾಗಿಯೂ ಮುಸುಕು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಟಾಂಗಾ ನಿಂತಿತು.

"ಬಕ್ತ್ಯಾವರ, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಂದಿತು ಇಳಿಯೋಣವೇ ?" ಎಂದ ಸೈಫುಲ್ಲಾ.

"ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಶಾಹಜೇಬ್ ಸಾಹಿಬಜಾದಿಯ ಗೋರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿರಿ, ದಯವಿಟ್ಟು" ಬಕ್ತ್ಯಾವರ ಬಿಕ್ಕಿದಳು.

"ಆಗಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡೋಣ. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮೊದಲು ಹೋಗೋಣ ಅಳಬೇಡ. ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಒರಸಿಕೊ. ನಿನ್ನ ಅಳು ನೋಡಲಾರೆ ನಾನು" ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಸೈಫುಲ್ಲಾ ಟಾಂಗಾದವನಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟ.

ಚಾವಟಿ ಎತ್ತುತ್ತಲೆ ಟಿಕ್ ಟಿಕ್ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುದುರೆ ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿತು.

[ಮೂಲ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ : 'ರಫಿಯಾ ಮಂಜ್ರುಲ್ ಅಮೀನ್']

ಪರಿಮಳದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ

ಆಫೀಸಿಗೆ ತಡವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಕಾರು ಕೆಟ್ಟು ರಿಪೇರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಸ್ಸು ಹಿಡಿಯಲು ಸ್ಟಾಪಿಗೆ ಓಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಗೆಳೆಯ ರಮೇಶ ತನ್ನ ಸ್ಕೂಟರ್ ಮೇಲೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದ. ಇಂದು ಅವನೂ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಟೈ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ.

"ಇವತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಲಗೂನ ಬರ್ರಿ ಆಫೀಸಿನಿಂದ" ಸರೂ ಹೇಳಿದಳು.

"ಯಾಕ ಏನರೆ ಕೆಲಸ ಅದ ಏನು?"

"ಮರತಬಿಟ್ಟಿರೇನು, ಹದಿನೈದು ದಿವಸಾತು ಹೇಳ್ತೀನಿ 'ಆರಾಧನಾ' ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಅಂತ" ಅಸಮಾಧಾನ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದಳು ದನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಕಾರು ಬರಲಿಯಲ್ಲ, ರಿಪೇರಿಗೆ ಹೋಗೇದ" ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಮುಂದೂಡುವ ವಿಚಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.

"ಕಾರಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಯ್ದರ ಸಿನಿಮಾ ಹೋಗಿ ಬಿಡತದ. ಇವತ್ತ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು" ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿದಳು ಸರೂ.

"ಹೂಂ" ಎಂದೆ ನಾನು. ಗೇಟು ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸರೋಜ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಸಿಳ್ಳು ತಾನೇ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ನನ್ನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡೆ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಸರೂಳ ಜೊತೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ಸಹವಾಸದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿತೇ ಇದ್ದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಸರೂಳ ಸಿನೇಮಾ ಹುಚ್ಚನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದೆ. ಅವಳು ಹಳಬಳಾದಂತೆ ಅವಳ ಸಿನಿಮಾ ಹುಚ್ಚು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ. ಮೂರು ತಾಸು ಥೇಟರಿನಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಕಳೆದು ಹಣ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟೆ. ಎರಡು ದಿನ ಜಗಳವಾಡಿ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟರೂ ಆಮೇಲೆ

ನೆರೆಮನೆಯ ಗೆಳತಿಯೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮತಾವಾದ ಅವಳಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾಜೀ ಮುಸುರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳು ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳಂತೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ ಗೌರವ ಮುಕ್ಕಾದುದನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಹೋಗಲಿ, ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಲೇಡಿಜ ಸೀಟು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಲ್ಕನಿಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಬಾಲ್ಕನಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಾಗ ಭಯಂಕರ ಸುದ್ದಿ ತಂದಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸಭ್ಯ (!) ತರುಣ ಕತ್ತಲಾದಾಗ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಚುಕಿದನಂತೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆಯಂತೂ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಲು ಬಂದನಂತೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾನ ಕಾಯುವದು, ಮನೆಯ ಶಾಂತಿ ಕಾಯುವುದು ಗಂಡನ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆ? ಸರಿ. ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಅವಳ ಬಾಡಿಗಾರ್ಡ ಆಗಿ ಹೋಗಿ ಬರತೊಡಗಿದೆ. ಎರಡು ತಾಸು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಆಗಾಗ ಜೋರಾಗಿ ಹಾಡಿದ ಪ್ರಣಯಗೀತೆಗಳು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡೂ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಯೂ, ನಿಮಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಹಿಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೋಗುವುದು ಬಿಡೋಣ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ ಮಹಾರಾಯತಿ.

ನಿಧಾನವಾಗಿದ್ದ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ಜೋರು ಮಾಡಿದೆ. ಬಸ್ಸು ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಸಮಯವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪರಿಚಿತರಿದ್ದರೂ ದಿನವೂ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನನಗೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಪರಿಚಿತರೇ. ಅವರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರು "ನಮಸ್ಕಾರ" ಎಂದರು. "ನಿಮ್ಮ ಸುರೇಶ ನನ್ನ ಕ್ಲಾಸಮೇಟ. ನಾನು ಆಗಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀವು ಮರೆತಿದ್ದೀರಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ನಕ್ಕರು. ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಯದವರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಸುರೇಶನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ರಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಜಿನಿಯರ ಆಗಿದ್ದ ಸುರೇಶ ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಸರೂ ತೋರಿದ ಅನಾದರ ಕಂಡು ಈ ಸಲ ಅವನಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಆಗೀಗ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ನೂರಾರು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೇನಾಯಿತು? ಅಣ್ಣ

–ತಮ್ಮಂದಿರು ಸುಳ್ಳೇ? ಕರುಳು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? "ಬಸ್ಸು ಬಂತು ಸರ್" ಎಂದರು.

ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕೆಲಸ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಲ್ ಬಾರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಪ್ಯೂನನಿಗೆ ಸ್ಟೆನೋನ್ನ ಕರೆಯಲು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ.

ಹೌದು ನಾನು ಕಾಂತಾಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗಿನ ಮಾತು. ನನ್ನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಪಾಟೀಲ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಆರು ತಿಂಗಳು ರಜೆ ಹಾಕಿದ್ದ. ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆತಂದಾಗ ಬೆಚ್ಚಿ ನಾನೇ ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಅವಳು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಅಷ್ಟೇ. ಆ ನೋಟದಲ್ಲೇನು ಮೋಡಿಯಿತ್ತೋ, ನಾನು ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆ. ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಪರಿಚಯದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಮೂಕನಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ.

"ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಗೇದ ಅಲ್ಲ?"

"ಹೌದು, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗಾಬರಿನೂ ಆಗೇದ. ನಿಮಗೆ ಮದುವೆ ಆಯಿತು ಅಂತ ಸರೂ ಹೇಳಿದ್ದಳು."

"ಅಂತೂ ನನ್ನ ನೆನಪು ಅದ ನಿಮಗ."

"ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯೋದು ಎಂದರೆ ಅದು ಹ್ಯಾಂಗೆ ಸಾಧ್ಯ?" ಕಾಂತಾಳ ಮುಖ ಕೆಂಪೇರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೇ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ: "ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳತಿ ಅಲ್ಲ ನೀವು?"

ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂತಾ ಹೇಳಿದಳು. "ನನ್ನ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆ ಆಯ್ತು. ಯಜಮಾನರು ಖಾದಿ ಬೋರ್ಡಿನೊಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಾರ, ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಯಾಳ. ಅವರ ಸಂಬಳ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಾಲದು ಅಂತ ನನ್ನ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು" ಎಂದಿದ್ದಳಾಕೆ. ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ ದುಡಿಯಲು ಬಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅದೇಕೋ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗೆ ದುಡಿ

ಯಲು ಹೋಗುವದು ನನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಂತಾ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲ.

"ಟೈಪಿಂಗ ಯಾವಾಗ ಕಲಿತಿರಿ?"

"ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಲೇಬೇಕು ಅನ್ನೂ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಟೈಪಿಂಗ್ ಕಲಿತು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಪಾಸಾದೆ."

"ಮಗಳನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋರು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕ ಹೋದಾಗ?"

"ನಮ್ಮ ತಂದಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಲೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ." ಆಯಿತು, ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುವಲ್ಲ. "ಸರಿ, ಒಂದು ಲೆಟರ ಡಿಕ್ಟೇಟ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಬರಕೊಳ್ರಿ...." ಎಂದೆ....

"ನಾನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಸರ್" ಎಂದಳು ಕಾಂತಾ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ. ಡಿಕ್ಟೇಶನ್‌ಗೆ ಕಾಂತಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೌನ ನೋಡಿ "ಯಾಕ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೀರಿ, ಆರಾಮ ಇಲ್ಲೇನು?" ಎಂದಳು ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ, ನನಗಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ.

"ಕಾಂತಾ, ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಹ್ಯಾಂಗ ಅದಾಳ? ಜ್ವರಾ ಕಡಿಮಿ ಆಗ್ಯಾವೇನು?" ಈ ಐದಾರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಷ್ಟು ಕಾಂತಾ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಮುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳ ದಿನವೂ ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

"ಇವತ್ತ ಆರಾಮ ಇದ್ದಾಳ ವೀಣಾ. ನಾನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಬರೂ ಮುಂದ ೧೦೦ ಡಿಗ್ರಿತನಾ ಜ್ವರಾ ಇದ್ದವು." ಕಾಂತಾಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿತ್ತು. "ನಿನ್ನೆ ಬಹಳ ಹೆದರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ" ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನೆಗೋಡಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಾಂತಾ ಫೈಲು ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು-ಮುಖ ನೋಡಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ—ಇವಳು ದಿನದಂತೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವದು. ಅವಳು ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕಾರಣ ಕೇಳಿದೆ.

"ನನ್ನ ವೀಣಾಗ ಜ್ವರಾ ಬಹಾಳ ಬಂದಾವ. ನಾನು ಬರೂಮುಂದ 'ಅವ್ವಾ ಅವ್ವಾ' ಅಂತ ಕರೀತಿದ್ದಳು. ಆಕಿನ್ನ ಬಿಡಲಾರದ ಬಿಟ್ಟು ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಂದೆ."

"ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರು ಊರೊಳಗ ಇಲ್ಲೇನು ?"

"ಇಲ್ಲಾ, ಅವರು ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಾದವು. ತಾಯಿ ಒಬ್ಬಾಕೀನ ಇದ್ದಾಳ ಮನಿಯೊಳಗ. ವೀಣಾನ ಮುಖಾನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದ ಕಟ್ಟಿದಾಂಗ ಆಗೇದ." ಕಾಂತಾಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಪಟಪಟನೆ ಹನಿ ಉದುರಿದವು. ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು.

"ರಜಾ ಹಾಕಿ ಮನಿಯೊಳಗ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನ ಯಾಕ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿ ?" ಎಂದೆ.

"ಹೋದ ತಿಂಗಳು ಅವ್ವನ ಕಾಲಿಗೆ ನೋವಾತು ಅಂತ ರಜಾ ತೊಗೊಂಡೆ. ನನ್ನ ರಜಾ ಎಲ್ಲಾ ತೀರಿ ಹೋಗ್ಯಾವ" ಕಾಂತಾ ಬಿಕ್ಕಿದಳು.

"ಇರಲಿ, ಈಗ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ಇವತ್ತಿನ ಕೆಲಸಾ ನಾನು ಮಾಡಿಸಿಕೋತೀನಿ. ನಾಳೆ ವೀಣಾಗೆ ಆರಾಮ ಇದ್ದರ ಮಾತ್ರ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಾ" ಎಂದೆ. ಅಳುತ್ತ ಬಗ್ಗಿದ್ದ ಅವಳ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿದ್ದೆ.

ಇಂದು ಅವಳೇ ಖುಷಿಯಿಂದ ಮಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳುವವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ನನಗೇನೂ ಆಗಬಾರದು. ಹೊರಗಿನವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವಳೊಬ್ಬ ಟೈಪಿಸ್ಟ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೂ ಅವಳ ಸಣ್ಣ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಾವ ಜನ್ಮದ ನಂಟೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

"ಸರ್" ಎಂದಳು ಕಾಂತಾ ಮತ್ತೆ. ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹುಬ್ಬೆತ್ತಿದೆ.

"ನಿಮಗೆ ಆರಾಮ ಇದ್ದಾಂಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ. ಜ್ವರಾ ಗಿರಾ ಬಂದಾವೇನು ? ಮುಖಾ ಬಾಡೇದ."

"ಇಲ್ಲಾ. ಏನಿಲ್ಲಾ ಆರಾಮ ಇದ್ದೀನಿ. ಬಿಸಲಾಗ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ಯೂ ನಿಂತು ಬಂದೆ. ಅದಕ್ಕ ಹಾಂಗ ಅನಿಸೇದ ನಿನಗ."

"ತಡೀರಿ ಕಾಫಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ" ಹೊರಗೆ ಹೋದಳು ಕಾಂತಾ. ಅವಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ಅನುಕಂಪ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದವು. ನನಗೆ ತಲೆ

ನೋವೇನೋ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಿಂದಲೇ ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ಸರೂನ ಗೊರಕೆಯಿಂದ ಬೇಗ ನಿದ್ದೆಯೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಗಿಲು ಕಿರ್ರೆಂದಿತು. ಆಳು ಕಾಫಿಯೊಡನೆ ಎರಡು ಅನಾಸಿನ್ ಗುಳಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟು ಹೋದ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕಾಂತಾ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೇನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇವಳು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರಲು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವಾಗ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವವಳು ಹೊರಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು. ಭುಜ ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಮುಖವೆತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಪರಿಚಿತ ಮುಖ. ಎರಡು ಗುಳಿಗೆ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದಳು. ನುಂಗಿದೆ. ಕಾಫೀ ಕಪ್ ಬಾಯಿಗೆ ಹಿಡಿದಳು. ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಗುಟುಕರಿಸಿದೆ. ಗುಟುಕು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇಳಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು. ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಫಿ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಉರುಳಿದವು. 'ಸರ್' ಎಂದು ನನ್ನ ತಲೆಗೂದಲಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಹಣೆ ಸವರಿದಳು ಕಾಂತಾ. ಹಾಯೆನಿಸಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಹಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದೆ.

"ಕಾಂತಾ, ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗ ಆಗೂ ಸಂಭವ ಅದ." ಕಾಂತಾ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. "ನನಗ ಪ್ರೊಮೋಶನ್ ಕೊಡತಾರಂತ" ಎಂದೆ.

"ಸಂತೋಷ."

"ಯಾಕ ನಾನು ಹೋಗೋದು ನಿನಗ ಸಂತೋಷ ಆಂಸ್ತೈನು ?" ಆಗಲೂ ಅವಳಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅಷ್ಟೆ. ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಹನಿ ಹೊರಗೆ ಉರುಳುತ್ತಿತ್ತು. "ಕಾಂತಾ, ಈ ಮಾತು ನಿನಗ ಸಂತೋಷ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ನನಗ ಗೊತ್ತ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ನನಗಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಕ್ಷಮಿಸು ನನ್ನ. ಆದರ ನಾವೀಗ ಅಗಲತೀವಿ ಅಂತ ನೀನು ಅಳಬಾರದು. ಖರೇನ ಹೇಳಬೇಕಂದರ ನಮ್ಮ ಲಗ್ನದಾಗ ಸರೂ ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ ನಿನ್ನ ನನಗ ಗುರ್ತಾ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ದಿನಾನs ನೀನು ನನಗ ಆತ್ಮೀಯಳಾದಿ. ಇದು ಬರೇ ಪ್ಯಾರಿನ ಮಾತಲ್ಲ. ಆತ್ಮೀಯ ಅಂದರ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಸಮೀಪದವಳಾದಿ. ಆವಾಗಿನಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೂವರೆಗೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮರೆತಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ."

"ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ನೋಡಿ ಇಷ್ಟು ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಿ ?"

"ನೀನು ಸರೂನಷ್ಟು ಛಂದ ಇಲ್ಲದಿದ್ರೂ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ನನ್ನನ್ನ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ನನ್ನದೇ ಒಂದು ಭಾಗ ನೀನು ಅಂತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡೇನಿ. ನೀ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೆಜ್ಜಿ ಸಪ್ಪಳ ನಿನ್ನ ಬಳೆಯ ಕಿಣಿಕಿಣಿನಾದ ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲಾನು ಇಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಮೈಯೊಳಗ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗ ಬೇರೂರಿಬಿಟ್ಟಾವ. ಅದು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರೇದ ಅಂದರ, ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಡೀತದ" ಬಡಬಡ ಎಲ್ಲ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬೆವರೊರೆಸಿಕೊಂಡೆ.

ಕಾಂತಾ ಕಣ್ಣೊರೆಸುತ್ತ ಕಪ್ಪು ಜಡೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊಯ್ದಾಡುವಂತೆ ಬಳು ಕುತ್ತ ಅವಸರದಿಂದ ನಡೆದು ಹೊರಗೆ ಹೋದಳು.

ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ತಲೆನೋವು ಪೂರ್ತಿ ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗೇಟಿಗೆ ಬಂದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸರೂ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ.

"ಗುರ್ತ ಹತ್ತವೊಲ್ಲದು. ಮರೆತು ಬ್ಯಾರೆ ಯಾರದರೆ ಮನೀಗೆ ಬಂದಿ ನೇನು ? ಸದಾನಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಮನೀ ಇದ ಹೌದೇನು ?"

"ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಚ್ಯಾಷ್ಟೀನ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೊತ್ತಾಗತದ. ನಡೀರಿನ್ನ ತಯಾರಾಗರಿ ಲಗೂನ" ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು ಸರೂ.

ನಾನು ಕುರಿಯಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ.

* * *

ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಅದೇ ತಾನೇ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಳ ವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಬಂದು ಪಾರಿಜಾತ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಕಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿಯ ಗಿಡಕಂಟಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹೊಂಗಿರಣಗಳು ಮೂಡಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರಳಿದ ಪಾರಿಜಾತ ಹೂವು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗಿಡದಿಂದ ಉದುರಿ ಉದುರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೂ ಹರಡು ತ್ತಿದ್ದವು. ವಿಶ್ರಾಂತಿವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತ, ಮಾಡಲು ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸೋಮಾರಿಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನೂ ಚೇತರಿಸಿತು ಆ ಆಹ್ಲಾದಕರ ವಾತಾ ವರಣ. ನನ್ನ ಉಡಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತವನ್ನೆತ್ತಿ ಮೂಗಿಗೊಯ್ದೆ.

ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪು, ಮೃದುವಾದ ಪಕಳೆಗಳು, ಹವಳದ ಬಣ್ಣದ ದೇಟು ನೋಡಲು ಆಕರ್ಷಕ, ಸುಂದರ. ಆದರೂ ಕಂಪು ಬೀರದ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಕ್ಷಣಿಕ. ಬಿದ್ದು ಹರಡಿದ ಈ ಹೂವುಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿ ಹುಡಿ ಗೂಡಿಹೋಗುವವು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

"ನೀರು ಕಾಯ್ದು ಆರಿ ಹೋಗ್ತಾವ. ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜಗ ಸ್ನಾನಕ್ಕ ಏಳೂಂತ ಹೇಳೋ ರವೀ" ಸರೂ ಒಳಗಿಂದ ಕೂಗಿದಳು. ಅಡಿಗೆಮನೆಯಿಂದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರವಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅವಳ ಮಾತು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಅವಳ ಗಂಟಲು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಮನ ಒಪ್ಪದೆ ನಾನು ಕುಳಿತ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಸುಕಾಡಿದೆ. ಆ ಸುಂದರವಾದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ಒಳಗೆ ಬಂಧಿತನಾಗುವುದು ನನಗೆ ಆಗ ಇಷ್ಟವಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇಳಲು ಬಂದ ರವಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಜ್ಜಿಗೆ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ.

"ನನಗ ಗೊತ್ತ ಅದ. ಸ್ನಾನಾ, ದೇವರ ಪೂಜಿ ಅಂದರ ಅವಂಗೆ ಅಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಒಂದ ದಿನಾನೂ ಮನಸಾ ದೇವರ ಪೂಜಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅವರು. ಶಕೂ, ನನ್ನದು, ನಿನ್ನದು ಸ್ನಾನ ಆಗೇದ ಅಂತ ಹೇಳಿ ವಿಜಯನ್ನರೇ ಎಬ್ಬಿಸು. ಅವನಿಗೆ ಅಫೀಸಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗತದ; ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಸ್ನಾನಾ ಊಟ ಮಾಡಲಿ. ಅವಂಗೇನು ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲಾ, ಬೊಗಸಿ ಇಲ್ಲಾ, ಕೂತಿರವಲ್ಲರ‍್ಯಾಕ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಾದ್ಯಾಗ ಹೋಗೋವರನ್ನ ಬರವರನ್ನ ನೋಡಿಕೋತ." ಇದೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥ ಮಾತು ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ರೂಢಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅತ್ತೆಯ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮವಿಲ್ಲದ ಮಾತು ಶಕೂಗೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮಾತಿನ ನಡುವೆ ಎರಡು ಸಲ ಆಡಿದ ಶಕೂನ ಮೆತ್ತಗಿನ ಮಾತು ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದೆಹೋಯಿತು.

"ಅವರು ಲಗೂನ ಎದ್ದು ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಸ್ಟೇಶನ್ನಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರ. ಯಾರೋ ಗೆಳೆಯರು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತ. ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾರ" ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಶಕೂ ವಿಜಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಾರಣ ಹೇಳಿದಳು.

"ಅಯ್ಯ, ಆವಾಗಿನಿಂದ ವಿಜಯನ್ನ ಕರಿ, ವಿಜಯನ್ನ ಕರಿ ಅಂದs ಅಂತೇನಿ. ನೀನರೆ ಹೇಳಬಾರದ ಮನ್ಯಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಸುಮ್ಮನ ಆದೀಯಲ್ಲ" ಸೊಸೆಯೊಡನೆ ಮಾತು ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ವಿಜಯ ಹುಟ್ಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ವನಾಗುವವರೆಗೆ ಸರೂನ ಮಾತಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಗುರಿ ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೆ. ಅದೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷ ಕೆಲಸಗಾರ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತರನ್ನು ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಸಂಪಾದಿ ಸಿಕೊಂಡೆ. ಅವಳ ಬಾಯಿಗೆ ನಾನಾಗ ತುಂಬಾ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವಳ ಗಂಟಲು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಾದರೂ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ, ಶಕೂ, ರವಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಹೊಂಗುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಕಿವಿಗೆ ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿರಾಮ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು, ಅಡ್ಡಾಡಲು ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳಲು, ಮಾತು ಬಾರದ ಮೊಮ್ಮಗ ಳೊಡನೆ ಆಟವಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೋಮುಸಿಕ್ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಬೇರೆ. ಸದಾನಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡೆದಮೇಲೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಗೊಂಡು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು. ನಾನು ಈಗಲೇ ಬದುಕನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಕಳೆದು ಹೋದ ಜೀವನದ ನೆನಹುಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿ ದ್ದರೆ, ಹೊತ್ತು ಕಳೆದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

"ಏನ್ರೀ ಖುರ್ಚಿಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತು ನಿದ್ದೀ ಮಾಡ್ತೀರಿ. ಪೇಪರು ಎದಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಇಟಕೊಂಡು ನಿದ್ದೀ ಮಾಡೂ ಬದಲೀ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಾಸಿಗಿಯೊಳಗ ಮಲಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮದರೇ ಏನು ಕೆಲಸದ ಈಗ." ಸರೂ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಳೀಗ. ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಹಳೆಯೂದಿದಂತಾಯಿತು. ನೆಸಪಿನ ಹೆಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಾರಿಹೋದವು. ಇಂಥ ಬೇಟೆಗಾರ ಸನಿಹದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವು ತಿರುಗಿ ಬರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಹೊತ್ತು ಭಾಳ ಆತೇನು ?" ಏನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆ.

"ಹೂಂ. ಹನ್ನೊಂದು ಹೊಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಲಗೂನ ಸ್ನಾನಾ, ಪೂಜಿ, ಊಟ ಮುಗಿಸಿದರ ನಾವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೊಗೋತೀವಿ. ಸಂಜೀಮುಂದ ನಾನು, ಶಕೂ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗ್ತೀವಿ. ರವಿ, ಪಾಪೂನೂ ಬರ್‍ತಾರ. ಕುಕ್ಕರ ಇಟ್ಟ ಹೋಗ್ತೀವಿ. ನೀವ ಇಳಿಸಿ ಬಿಡ್ರಿ. ವಿಜಯ ಎಲ್ಲೋ ಡಿನ್ನರಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾನಂತ."

"ಹೋದ ವಾರ ಯಾವ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೋ ಹೋಗಿದ್ರಿ ಮತ್ತ...."

"ಹೌದ್ರಿ ಮಾರಾಯ್ರ ಹೋಗಿದ್ವಿ. ಈಗ ಹೊಸಾದು ಬಂದದ. ಛಂದದ ಅಂತ. ವಿಮರ್ಶಾನೂ ಓದಿ ಹೇಳ್ಯಾಳ ಶಕೂ, ಅದಕ್ಕ ಹೋಗ್ತೀವಿ. ನಿಮ ಗೊಂದು ನೋಡೂ ಆಸೆ ಇರದಿದ್ರ ಬಿಡ್ರಿ. ನಾವಾದ್ರೂ ಹೋಗ್ತೀವಿ."

"ಹೋಗಿ ಬರ್‍ರಿ, ಬೇಕುಶಾಲ್ ಹೋಗಿಬರ್‍ರಿ. ನಾ ಯಾವಾಗ ಬ್ಯಾಡ ಅಂದೇನಿ" ಸ್ನಾನದ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಗಳು ಕಳೆದರೂ ಸರೂನ ಸಿನಿಮಾದ ಹುಚ್ಚು ಇನ್ನೂ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮಗ ಸೊಸೆಯರ ಬೆಂಬಲ ಬೇರೆ. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ನಂತರವೂ ಅವಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮುನ್ನು ಗ್ಗಬೇಕೆಂದ ನನಗೆ ಯಶ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗ ನಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದೆ. ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರೂ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತಿಯಾಗಿರಲು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಕಠಿಣಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ತಾಳ್ಮೆ ಸಂಯಮ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹೊರಗೆ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಸಂಸಾರವೆನ್ನುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅಧಿಕಾರ, ಅಂತಸ್ತು, ಆಸ್ತಿ, ಮಕ್ಕಳು ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಎಲ್ಲವೂ ಇತ್ತು ನನಗೆ. ಒಳಗೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇಮದ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅಂತರ್ಮಥನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

"ಅದೇನೋ ಇವತ್ತು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ತೀರಲ್ರಿ. ಯಾವ ದೇವರು ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟ್ರು. ಈಗೇನು ಪ್ರಮೋಶನ್ ಇಲ್ಲಾ, ಗಿಮೋಶನ್

ಇಲ್ಲಾ. ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತ್ಯಾಕೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನಾ ಅಂತೀನಿ" ಸರೂ ತನ್ನ ಕತ್ತಿವರಸೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ಪ್ರಮೋಶನ್‌ಗಾಗಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡು ವವನು ನಾನು ಅಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರದಿದ್ದು ದಕ್ಕೆಮನಸ್ಸಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಊಟದ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ.

"ಚಪಾತಿ ಜೋಡಿ ಮಡಕಿಕಾಳು ಉಸಳಿ ರುಚಿ ಆಗೂದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳತೇನಿ ಮತ್ತೂ ಅದನ್ನ ಮಾಡ್ತೀಯಲ್ಲ" ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೂ ಕಾವು ಏರಿತ್ತು.

"ನಿಮಗ ಸೇರತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ. ನಮಗ ಸೇರತದ ಅಂತ ಮಾಡಿದೆ, ಬೇಕಾ ದರ ಊಟಾ ಮಾಡಿರಿ. ಬ್ಯಾಡಾದರ ಮೊಸರು ಚಟ್ನಿ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ತಿನ್ರಿ" ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಡ್ಡೆಯಿತ್ತು.

"ನೀ ಮಾಡಿದ್ದು ಊಟಾ ಮಾಡೂದಂತೂ ಅದs ಅದ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಾತು, ನನಗ ಯಾವದು ಪ್ರೀತಿ ಯಾವದು ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೂದು ಎಂದs ರೆ ಕೇಳಿ ಏನು ನೀನು ?"

"ಹೌದು, ಹೌದು. ನಿಮಗ ಬೇಕಾದ್ದ ಆಗಬೇಕು ಎಲ್ಲಾ. ನಮ್ಮ ರುಚಿಗೆ, ಆಸೇಕ ಬೇಲೇನ ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ. ನಿಮಗೇನು ಮನ್ಯಾಗ ಸಿಗದಿದ್ದರ ಹೊರಗೆ ಹೋಟಲ್ಲಿನಾಗರೆ ತಿಂದು ಬರ್ತೀರಿ. ನಮಗೆಲ್ಲಿ ಅದ ಅಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಒಂದು ಮನಿ ಯಜಮಾನಿ ಆಗಿ, ಸೊಸಿ ಬಂದು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ನನಗ ಬೇಕಾದ್ದು ಅಡಿಗಿ ಮಾಡೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನ ಇಲ್ಲಾ ; ಖೋಡಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮಾನs ಇಷ್ಟು" ಸರೂ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗು ಹಚ್ಚಿದಳು.

ಅವಳು ಸೊಸಿ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಂದೊಡನೆ ಎಚ್ಚರಾದೆ. ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಆ ಪುಟ್ಟ ಜೀವಿಗಳ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ವಿರಸವನ್ನು ತೋರ ಗೊಡಬಾರದೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಊಟ ಮಾಡಿದೆ. ಎದ್ದು ಬರುವಾಗ ಸರೂ ನೊಡನೆ ಸರಸವಾಡಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.

"ನೀನು, ಶಕೂ ಊಟಕ್ಕ ಕೂಡ್ರಿ ಇನ್ನ ನಾನು ನೀಡ್ತೀನಿ. ನನಗರೆ ಏನು ಕೆಲಸದ. ಹ್ಯಾಂಗೂ ಪೆನ್ಶನ್ ಆಗೇದ. ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ ಆಗ್ತೀನಿ."

"ಸುಮ್ಮಗ ಹೊರಗ ಹೋಗ್ರಿ. ಎಲಿ ಅಡಿಕಿ ತಂದು ಕೊಡ್ತಾನ ರವಿ

ಹಾಕ್ಕೊಳ್ರಿ" ಗೆದ್ದ ಖುಷಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಸರೂ. ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹಾಯ್ದೆ. ಪಾರಿಜಾತ ಬಾಡಿ ಬಸವಳಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾದೆ.

* * *

ನಾನು ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಥರ್ಮಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಚಹ ಕುಡಿದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಳನಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ. ಬೆಳಗಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಜೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಾಗಲಂತೂ ನನ್ನ ಆನಂದ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೋ ತಿಳಿಯದು. ಆ ಸುಖಾನುಭವದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. "ಅಪ್ಪಾ" ಎಂದ ವಿಜಯ. "ನಾನು ಡಿನ್ನರಿಗೆ ಹೊರಟೀನಿ. ಬರೂದು ತಡಾ ಆಗ್ತದ. ಬಾಗಿಲಾ ಹಾಕ್ಕೊಳ್ರಿ" ಸೊಗಸಾದ ಸೂಟು ಟೈಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ಸೆಂಟಿನ ಪರಿಮಳ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಯ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾದರೂ ಒಳ್ಳೇ ಮದುವಣಿಗನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶೋಕಿ ಹುಡುಗ. ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಕೂಡ. ಸರೂ ಆಗಾಗ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ: ವಿಜಯ ತನ್ನ ಹಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು. ಅವಳ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೋಲಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ವಿಜಯ ಶೋಕಿಯಲ್ಲೇನೋ ಅವಳ ಹಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರೂನ ಬುದ್ಧಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದಾಗ, ಅಂದರ ಇನ್ನೂ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಸರೂನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನೀಗ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಸರೂನನ್ನು, ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

ಕಾಂತಾ ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯ ದಿನದಿಂದಲೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸರೂ, ಕಾಂತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ದಿನ ಬಂದರು. ಕಾಂತಾ ನನ್ನ ಟೈಪಿಸ್ಟ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಯನ

ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಆರ್ರತಿಗೆಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಹೆಂಗಳೆಯರ ಹಾಡಿನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಹಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಬಂದಾಗ ಅವಳು ಹಾಡಿದ್ದು ಒಂದು ದಾಸರ ಪದ: 'ಸದಾ ಎನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡೋ ಶ್ರೀಹರಿ' ಎನ್ನುವದು. ಮರುದಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಕೇಳಿದೆ. "ಶ್ರೀಹರಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗ ಬಂದ್ನೇನು." ತಟ್ಟನೆ ಬಂದಿತು ಉತ್ತರ: "ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಶ್ರೀಹರಿ ಅಲ್ಲ; ಸದಾ" ಅಂತ. ಪುಳಕಿತನಾದೆ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಾ ಅಲ್ಲಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೂ ಸರೂಗೆ ಅವಳು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳಿಂದ ಅವಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. "ಸರೂ, ನಾನೀಗ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಪ್ರಮೋಷನ್ ದೊರಕಿತು. ಈಗ ನಾನು ದುಡಿಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಅಷ್ಟಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಕೈಕೆಳಗೆ ದುಡಿಯುವದು ಸರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತೆ ಸರೂ" ಎಂದು. ಅವಳಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂದ ದಿನ ಸರೂ ಊಟದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ನಾನಂತೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗೇಟಿನ ಸದ್ದು ನನ್ನ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿತು. ಹಾಲಿನವ ಬಂದಿದ್ದ. ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದಮೇಲೆ ತುಂಬಿ ತಯಾರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೆಶರ ಕುಕ್ಕರ ಸ್ಟೋವ್ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದರ ಸಿಳ್ಳು ಕೇಳುವಂತೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತೆ.

ಹಾಲಿನಂತಿದ್ದ ಕಾಂತಾನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ವಿಧಿ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿತ್ತು. ಅವಳ ಗಂಡ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಪುಟ್ಟ ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸರೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದ ದಿನ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ನೊಂದಿತು, ಬೆಂದಿತು ಎನ್ನುವದು ನನಗೇ ಗೊತ್ತು. ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವದು ವಿವೇಕದ ಮಾತಾಗಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸರೂ ಅವ್ಳಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನಪರ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾವದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು

ಹೊರಗೆಡಹಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ಸಾಲು ಬರೆದು ಸಹಿ ಮಾಡುವಾಗ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕಲಸಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಕಾಂತಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿಯಾಗಿ ಮಗಳನ್ನೂ, ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸಾಕಲು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದೆ. ಸರೂನ ತಮ್ಮನ ಮದುವೆಗೆ ಅವಳ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಸರೂನೊಡನೆ ಕಾಂತಾನ ಮನೆಗೂ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಗೆಳತಿಯ ಗಂಡನೆಂದು ಆದರಿಸಿದ ಅವಳೊಡನೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೆ. ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಳ ವಾಗಿ ಗೆರೆಗಳನ್ನೆಳೆದಿತ್ತು. ಕಪ್ಪುಕೂದಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಚುಂಬಕ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಇನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಗೇಟಿನ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಯಾರೋ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವದು ತಿಳಿಯಿತು. ಹೆಜ್ಜೆ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ನನ್ನೆದೆ ಢವಢವ ಎಂದಿತು. ಕಾಂತಾ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದೆಡೆಗೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಮಾ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಕಾಂತಾಗೆ ಇದೇ ಊರ ಶಾಲೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇಂದೂ ಬಂದಿದ್ದಳು.

"ಬರ್ರಿ ಬರ್ರಿ ಭಾಳ ತಡಾ ಮಾಡಿದ್ರೆಲ್ಲಾ" ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದೆ.

"ಮತ್ತ ಯಾಕೆ ಸುರು ಮಾಡಿದ್ರಿ ಈ ಬಹುವಚನಾ" ಹುಸಿಕೋಪದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು ಕಾಂತಾ. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗಲಾದರೂ ಉಪಚಾರದ ಮಾತು ಬೇಡವೆಂದಿದ್ದಳು, ಅವಳು.

"ಓ, ಮರತಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಸರೂ ಶಕೂ ಎಲ್ಲಾರೂ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗ್ಯಾರ."

"ಹೌದೇನು? ಮನೀ ಬಾಗಿಲಾ ಹಾಕಿದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸ್ತು ನನಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ. ಆದರೂ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಇದ್ದಾರಂತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕ ಹಿಂದ ಬಂದೆ."

"ಎಷ್ಟು ಕತ್ತಲಿ ಆಯ್ತಲ್ಲ ಬರಲಿಕ್ಕೆ?"

"ಹೌದ್ರೀ ಲಗೂನ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಟ್ಯೂಶನ್ನಿದ ಹುಡುಗಿಯರು ಬಂದರು, ತಡಾ ಆಯಿತು. ಉಮಾ ಹೆರಿಗೇಗೆ ಬಂದಾಳ. ಅದಕ್ಕ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ

ಒಮ್ಮೆ ಸೀ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಅನಿಸ್ತು. ಈ ಬರೊ ಆದಿತ್ಯವಾರ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸರೂ, ಶಕೂ, ವಿಜಯ ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕ ಬರಬೇಕು. ವಿಜಯಗ ತಪ್ಪಸ ಬ್ಯಾಡಾ ಅನ್ರಿ. ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಕರದೇನಿ."

"ನಾನು ಬರಬೇಕೇನು? ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಲೆ ಇಲ್ಲಾ" ಕಾಂತಾನ ಎದುರು ನನ್ನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮರೆತು ಹುಡುಗನಂತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

"ಅವತ್ತು ಅಡಗೀ ಏನು ಮಾಡ್ತಿ?"

"ನಿಮಗ ಪ್ರೀತೀದು. ಖೀರು ಪುರಿ, ಮಸಾಲಿ ಅನ್ನ" ಕಾಂತಾಳ ಮುಖದ ಕೆಂಪು ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೃದಯ, ನನ್ನ ರುಚಿ, ನನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದೇನು ಎಂದು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡೆ. ಮನಸ್ಸು ಖಿನ್ನವಾಯಿತು.

"ಮಲ್ಲಿಗೀಹೂವು ಎಷ್ಟು ವಾಸನಿ ಬರ್‍ತಾವ ಅಲ್ಲ" ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಬಳಿ ನೋಡುತ್ತ ಕಾಂತಾ ಕೇಳಿದಳು. ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದವನೇ ಹೂವು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಮಾತು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದೆರಡು ಹೂವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತು ಕಾಂತಾ ಹೇಳಿದಳು "ನಾನಿನ್ನು ಬರ್‍ತೇನಿ."

ಗೇಟಿನ ಸದ್ದಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸರೂ, ಶಕೂನ ಮಾತೂ ಕೇಳಿ ಬಂದವು. ಎದ್ದು ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ರವಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಬಂದಿತು.

ಹುತ್ತ

ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ತಲೆತುಂಬ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡೇ ಮಲಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮರುದಿನ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಏಳುವಾಗ ತಡವಾಗಿತ್ತು. ಸೀದಾ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವ ಟೂತ್‌ಪೇಸ್ಟಿಗಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಖಾಲಿ ಟ್ಯೂಬೇ ಇನ್ನೂ ಇತ್ತು. ಪೇಸ್ಟು ತೀರಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಕೊಂಡು ತರಲು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದರು ಶಾಮಣ್ಣ :

"ದಿನೂ, ಏ ದಿನೂಽಽ."

ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಬದಲು ಹೆಂಡತಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

"ಯಾಕ ಕರೀತೀರಿ ಅವನ್ನ? ಇವತ್ತ ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕಽ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡಾನ. ಏನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ನಿಮಗ?"

"ಪೇಸ್ಟು ತೀರಿತ್ತು. ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ತಂದ್ಹಾಂಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕಽ ಕರದೆ."

"ತಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಬಿಡ್ರಿ. ಪೇಸ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಏನಾತು? ಅಲ್ಲೇ ಒಲ್ಯಾಗಿನ ಇದ್ದಿ ತೊಗೊಂಡು ತಿಕ್ಕಿರಿ ಹಲ್ಲು," ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಕೈ ಹಿಡಿದಾಕೆ.

ದಿನಕರ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಹೀಗೆಯೇ. ತಡಮಾಡಿ ಏಳುವದೇ ಅವನಿಗೆ ರೂಢಿ. ಕನ್ನಡ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪಾಸಾಗುವವರೆಗೂ ಎಂದೂ ಯಾವ ಪರೀಕ್ಷೆಗೂ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಂದೊಂದೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ತಮ್ಮ ಮಗ ಅಲ್ಲವೇ ಅವನು ಅನ್ನೋ ಹೆಮ್ಮೆ ತಮಗೆ. ಅವನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗಂತೂ ತಾವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೇರವಾಗಿ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದು ತಾವೇ ಅವನ ಹಲ್ಲು ತಿಕ್ಕಿ ಓವಲ್ಟೀನ್ ಕುಡಿಯಲು ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು....

ಮುಖಮಾರ್ಜನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡಿ ಆರಿದ್ದ ಚಹವನ್ನೆ

ಕಾಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕುಡಿದರು ಶಾಮಣ್ಣ. ಬಾಯಿ ಒಗರು ಒಗರಾಯಿತು. ಡಿಕಾಕ್ಷನ್ ಸುರುವಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬೆಳಗಿನ ಚಹವನ್ನು ಸವಿಯುವ ತಮ್ಮ ರೂಢಿ, ಪೆನ್ಶನ್ ಆದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಬದಲಾವಣೆಹೊಂದಿತ್ತು. ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದರೂ ಈ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು, ಮಗ ಸೊಸೆ ಎದ್ದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸಲವಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಹ ಸಿಕ್ಕೀತೆನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ, ಶಶಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದವಳು ಸರಕ್ಕನೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವಳಂತೆ ಅಡಿಗೆಮನೆ ಹೊಕ್ಕಳು. ಅವಳೊಡನೆ ತಾವು ಮಾತು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಟ್ಹತ್ತು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ವಿಷಯ ನೆನಪಾದೊಡನೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಯಿತು.

ದಿನಕರನ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳೂ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಶಶಿ. ಒಬ್ಬಳೇ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳು. ಅವಳ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಜೀವ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದ ಮೇಲಿನ ಅವಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದವು. ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಭಾಷಣ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವಳದು ಮೇಲುಗೈ. ತಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ಚೂರು ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಆ ಕರುಳಿನ ಚೂರು ಈಗ ತಮ್ಮ ಕರುಳಿಗೇ ಚೂರಿಹಾಕುತ್ತಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ, ತನ್ನ ಕಾಲೇಜು ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಅವನನ್ನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಬ್ ಸ್ಫೋಟ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೇ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದಿದೆ. ಕಿವಿಗಳು ಗಡಚಿಕ್ಕಿವೆ. ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಂತಾಗಿವೆ. ಅವಳು ಆರಿಸಿದ ವರ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಃಕಶ್ಚಿತ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದವನಲ್ಲ, ಶ್ರೀಮಂತನಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಜಾತಿಯವನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದು ನಿವೃತ್ತರಾದ ತಮ್ಮಂಥವರು ಅಂಥ ವರನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ.ಜನ ಏನೆಂದಾರು? ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೆಷ್ಟು ಸಣ್ಣವರಾಗಿಬಿಡು

ತ್ತೇವಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಗೌರವ, ಅಂತಸ್ತು ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯ ವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವಲ್ಲ. ಹ! ಅಹ! ಒಳಗಿನ ಒಳಗಿನಿಂದ ದನಿಯೊಂದು ಕುಹಕ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಗೌರವ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಅಂತಸ್ತು ನಿನಗೆ! ಅಧಿಕಾರ ಹೋದಾಗಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಹೋದವು. ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಇಳಿದದ್ದು ನಿನಗೆ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಹೊರಗಿನವರೆಷ್ಟು ದಿನ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾರೆ? ಎಂದು.

ರೂಪ, ವಿದ್ಯೆ, ಹಣ, ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು—ಅದೂ ಹೂವಿನಂತೆ ಜೋಪಾನಮಾಡಿದ ಮಗಳನ್ನು—ಮದುವೆಯಾಗಲು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಸಿದ್ಧ. ಶಶಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಷ್ಟೋ ಜನ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇರುವಾಗ ಎಲ್ಲೋ ಕಾಣದ, ಕೇಳದ, ಅನಾಮಧೇಯ ಭಿಕಾರಿಗೆ ಅದೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿಲ್ಲ—ಅಂಥವನಿಗೆ ತಾವು ಶಶಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೂಗಾಡಿದ್ದರು—ಹೆಂಡತಿ, ಮಗಳ ಮುಂದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಮಗಳ ಮಾತು ಬಂದಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಚಹ ಕುಡಿಯುವುದು, ಊಟ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತನಗೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಲಕಸದಂತೆ ಒತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತಾವೊಂದು ಕಸವಾಗಿದ್ದೇವೆನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಬಂದೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಂಕಟ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಲು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದ ಮೀನಿನಂತೆ ಚಡಪಡಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ದಿನ ಕಳೆಯುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಡಿ ಯಾರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿನ ಟೈಂಪೀಸು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಮೊನ್ನೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಎತ್ತಿ ಕುಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗಾಜು ಒಡೆದು ಚೂರಾಯಿತು. ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಕಾಜು ಆರಿಸಲು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿ, "ಹಾಂಗ್ಯಾಕ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಟೈಂಪೀಸ್ ಮುಟ್ಟತೀರಿ? ಕೈ ನಡಗ್ತಾವ, ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. ತುಟ್ಟೀ ಸಾಮಾನು. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೊ

ಆಗೂದಿಲ್ಲಾ. ಸುಮ್ಮನ ರಾಮಾ, ಕೃಷ್ಣಾ ಅಂತ ಕೂಡ್ರಬಾರದ ?" ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ಹೌದು, ಅದೇ ಸರಿ. ಎರಡನೆಯ ಚಹ ಬರೋವರೆಗೂ ರಾಮಾಯಣಾ ಆದರೂ ಓದಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡು ವೆಂಕಟರಾಯರ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದರು. ರಾಮನ ಕಥೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳೂ ಹೇಳತಾರ ಕೇಳಿದರ. ಆದರೂ ವಯಸ್ಸಾದವರು ರಾಮಾಯಣ, ಗೀತಾ ಓದಿ, ವೇದಾಂತ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕಾಲಾ ಕಳೀತಾರ. ರಾಮಾಯಣ ಓದಿ ದರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗತದ ಅಂತ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಹೇಳಿದರು. ನೋಡೋಣ, ಅಂಥಾದ್ದು ಏನು ಅದನೋ ಇದರಾಗ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯ ಕತೆಯನ್ನೇ ಓದುತ್ತಾ ಓದುತ್ತಾ ಅದನ್ನೇ ಮೆಲುಕುಹಾಕಿದರು ಶಾಮಣ್ಣ.

ಬೇಡರವನೊಬ್ಬ ಹಾದಿಯ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಸುಲಿದು, ಕೊಂದು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಹಾದಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಹಣ ಕೊಡು ಎಂದು ಬೆದರಿಸಿದ. ತಂಬೂರಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಏನಿರಬೇಕು? ಆಗ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವನ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು— ಬಳಗ ಅವನ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರರಾಗ್ತಾರೇನೋಂತ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದರು. ಬೇಡರವ ಹೋಗಿ ಬಂದ. ಅವರಾರೂ ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹರ್ಷಿ ಗಳು ಇದು ಪಾಪದ ಕೆಲಸ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಅವನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಕುಳಿತ. ಅವನ ಸುತ್ತ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋದ ಬೇಡ ರವನು ಹುತ್ತವನ್ನೊಡೆದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾಗಿ ಹೊರಬಂದ. ರಾಮಾಯಣ ಬರೆದು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ. ಮೊದಲು ಯಾವ ದಾರಿಯಿಂದಾ ದರೂ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಮೋಹದ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ....

"ಚಹಾ ತೊಗೊಳ್ರಿ." ತಲೆ ಎತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಬಾಗಿಲು ದಾಟ ದ್ದಳು. ತಮಗೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಕರೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಪ್ಪನ್ನೆತ್ತಿ ತುಟಿಗಿಟ್ಟರು.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಜೋರುಜೋರಾಗಿ ಮಗನ ಬಾಯಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

"ಅಲ್ಲ ಅವ್ವಾ, ಆ ಪಾಯಖಾನಿ ಮಗ್ಗಲದಾಗಿನ ಹುತ್ತದೊಳಗ ಹಾವು ಅದ ಅಂತ. ಆಗಲೇ ಅಕಿ ಹೋದಾಗ ಸರಸರ ಸಪ್ಪಳಾ ಮಾಡಿಕೋತ ಅತ್ಲಾಗ ಏನೋ ಹೋದ್ಹಾಂಗ ಆತಂತ."

"ಹೌದಪ್ಪಾ, ರಾಧಾ ಹೇಳಿದಳು. ಪಾಯಖಾನಿಯಿಂದ ಬಂದಾಗ ಥರಾ ಥರಾ ನಡಗತಿದ್ಲು—ನಾನs ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದೆ. ಓತಿಕ್ಯಾಟಾ ಹಾವ ರಾಣಿ ಏನರೆ ಇರಬೇಕು ಬಿಡು ಅಂತ."

"ಹುತ್ತ ಇದ್ದಲ್ಲೆ ಹಾವು ಇದ್ದs ಇರತಾವ. ಅದು ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕು ನಮ್ಮ ಹಿತ್ಲದಾಗ? ಕೆತ್ತಿಸಿ ಒಗಿಸಿದರಾಯ್ತು."

"ಅವರು ಏನಂತಾರೋ ಏನೋಪಾ! ನಾ ಎಷ್ಟ ಸಾರೆ ಹೇಳೇನಿ, ಆದರೂ ತಗಿಯೂದು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತಾರ."

"ಅಪ್ಪಗ ಅದರದೊಂದು ಹುಚ್ಚು. ಹುತ್ತದ ಮ್ಯಾಲ ಅಷ್ಟ್ಯಾಕ ಪ್ರೀತಿ ಅಂವಗ! ಹುಡುಗ್ರು ಆಡತಿರತಾವ. ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕ್ಯಾಗ ನಾವು ಇರಬೇಕು. ನಾನಂತೂ ತಗಿಸಿಬಿಡತೇನಿ ಅದನ್ನ."

"ಅವರನ್ನು ಒಂದ ಮಾತು ಕೇಳಿನೋಡಪ್ಪಾ."

"ಅವನ್ನೇನು ಕೇಳೋದು? ಮತ್ತೂ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತಾನ. ನಿನಗ ನಾಗಪ್ಪಗ ಹಾಲು ಎರೀಬೇಕಾದರ ಜಗಲಿಮ್ಯಾಲೆ ಅದ ಅಲ್ಲಾ, ಅದಕ್ಕs ಎರಿ. ಹಿತ್ತಲದಾಗಿನ ಹುತ್ತಾ ಮಾತ್ರ ನಾ ತಗಸವ ನೋಡು. ನಾನು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಾಂವಾ, ತಲ್ಯಾಗ ಬಂದರ ಬಿಡಾಂವ ಅಲ್ಲಾ," ಖಂಡಿತ ವಾಗಿ ಹೇಳಿ ದಪದಪ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋದ ದಿನಕರ. ಅವನ ಹೆಜ್ಜೆ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಎದೆ ಡವಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ತಮಗಾಗಿ ಪೇಸ್ಟ ತರಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಲೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುವ ಸ್ವಭಾವದವ ದಿನಕರ, ಯಾರಪ್ಪನಿಗೂ ಜಿಡುವವನಲ್ಲ.

ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು ಶಾಮಣ್ಣ. ತಾವು ಸಣ್ಣವರಿದ್ದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದಿದ್ದದ್ದು ತಾವು ಬೆಳೆದಂತೆಯೇ ಅದೂ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು ಈಗ ಆಳೆತ್ತರ ನಿಂತಿತ್ತು ಹುತ್ತ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಂತೆ ಚೂಪುಚೂಪಾದ

ಕೋಡುಗಳಿದ್ದ ಆ ಮಣ್ಣಿನ ಸಣ್ಣ ದಿಣ್ಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನಗೆಂತಹದೋ ಮೋಹ, ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಪ್ರೀತಿ. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ, ತೋಟಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಅಲಂಕಾರವೆಂದು ತಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ಆಗಾಗ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವರು. ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ. ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯೂ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ, ಅದೂ ತಾವು ಜೊತೆಗೆ ನಿಂತಾಗ, ಬೇಗ ಬೇಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಹಾಲೆರೆದು ಬರುವಳು. ಅದೊಂದು ಬಿಡಲಾರದ ಕರ್ಮವೆನ್ನುವಂತೆ ಅವಳ ಕೆಲಸ. ತಮ್ಮಂತೆ ಅವಳೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಸರಸರ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಹೆದರಿದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲು ಮಗ ಅದನ್ನು ನೆಲಸಮಮಾಡಲು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಸೊಸೆ ನೋಡಿದ್ದು ಹಾವು ರಾಣಿ ಅಥವಾ ಓತೀಕಾಟ ಏನಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾವು ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದೇನು ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವದೇ ? ಹರಿದಾಡುವ ಜೀವವದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾವದೋ ಭ್ರಮೆ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇವರೆಲ್ಲ....

ಹುತ್ತದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ನಿಂತು ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಕಾಲು ಸೋತವು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸುತ್ತುಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ಬರುವಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಳು :

"ನೀರು ಕಾದಾವ. ಸ್ನಾನಾಮಾಡಿ ದೇವರ ಪೂಜಿ ಮಾಡ್ರಿ ನೀವು." ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು, "ಭೊಲೋತ್ನ್ಯಾಗ ನೋಡಿ ಮಾಡ್ರಿ. ಮೊನ್ನೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದ ಹೂ ತಗದು ಚೆಲ್ಲೂ ಮುಂದ ನಾಗಪ್ಪನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹೂವಿನ ಕೂಡ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಒಗದಿದ್ರಿ. ಹಾಂಗ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ."

ಶಾಮಣ್ಣ ಉತ್ತರವೀಯದೆ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಮಗಳ ನಗುವಿನ, ಮಾತಿನ ಜೊತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಊಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ ತಾವು. ಈಗ ಎಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ತಾಟಿನತ್ತ ಮುಖ ಹಾಕಿದ ಮಗನ ತಲೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ತುತ್ತು ಗಂಟಲಿಗೆ ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುತ್ತು ಒಳಗಿಳಿಯಲು ಒಲ್ಲೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ತುರುಕಿ ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ದರ್ಪದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಂಡವರಂತೆ ತೇಗುತ್ತ ಹೊರಬರುವ ನಾಟಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅಷ್ಟೆ.

ಹಾಸಿಗೆ ಉರುಳಿಸಿ ರಾಮಾಯಣ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಶಾಮಣ್ಣನವರನ್ನು ಹೆಂಡತಿ ಚಹ ತಂದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ಬಿಸಿಲು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಮಾತು, ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು....

"ಏನದು ?" ಎಂದರು, ಚಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ.

ಹೆಂಡತಿ ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು : "ದಿನಕರ ಎರಡ ಆಳು ಹಚ್ಯಾನ. ಹುತ್ತ ಕೆಡವಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತ್ಯಾರ. ಸಂಜಿ ಅನ್ನೂದರೊಳಗ ಮುಗಸ್ತಾರಂತ. ಆಗಳೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನೀವು ಮಲಗಿದ್ದಿರಿ. ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿದ್ದು ನೋಡಿ ತಿರುಗಿ ಹೋದೆ. ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಹಾವು ಇತ್ತರಿ ಹುತ್ತಿನೊಳಗ. ಅಬ್ಬಾ ! ಮಾರುದ್ದ ಇತ್ತು, ಇಷ್ಟ ಗಡತರಾ, ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚತಿತ್ತು ! ಹೊಡದ ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಅದನ್ನ ಅತ್ಲಾಗ ಬೇಲಿ ಕಡೆ ಒಗದಾರ ನೋಡಬರ್ರಿ ಬೇಕಾದರ. ಅಂತೂ ದಿನಕರ ಹುತ್ತಾ ಕೆಡವಿಸಿ ಛಲೋ ಮಾಡಿದಾ."

ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ಹಾವಿನ ನೆನಪಾಗಿ ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಕೈ ನಡುಗಿದವು. ಚಹ ತುಳುಕಿ ಧೋತರದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿ ಅವಸರದಿಂದ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಚಹ ತರ್ತೀನಿ ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಧಪ್....ಧಪ್....ಸಪ್ಪಳ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದೇ ಹೊಡೆತ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಿಡುಕಾಡಿದರು. ಒಂದೊಂದೇ ಕೋಡು ಮುರಿದು ಮುರಿದು ನೆಲ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಹುತ್ತದ ನೆನಪಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೈಕಾಲುಗಳತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಹರಿಸಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಚಹ ತಂದಾಗ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೋರೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಆ ಬದಲಾವಣೆ ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೆಂಡತಿ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು,

"ನಿಮಗ ಕೈ ಮುಗಿತೀನಿ. ಹಟಾ ಹಿಡೀಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ಶಶಿ ಯಾರನ್ನ ಮಾಡಿಕೋತೀನಿ ಅಂತಾಳೋ ಅವರ ಜೋಡಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡ್ರಿ, ಹುಡುಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರತದ."

"ನಿನಗೇನ ತಿಳೀತದ ಮಣ್ಣು ; ಇದರಾಗ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡ ನೀನು. ಆಕೀಗೆ ತಿಳವಳಿಕಿ ಇಲ್ಲಾ. ಅವಳ ಸುಖಾ ದುಃಖಾ ಅವಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು

ನಮಗ ತಿಳೀತದ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಾ ಸೆಟಗೊಂಡು ಆಮ್ಯಾಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮರೀತಾಳ. ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಡು."

"ನಿಮಗ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲಾ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳ್ರಿ. ನಮ್ಮ ಹಟಾ ನಡಿಯೂ ದಿನಾ ಹೋದವು. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಿಸಿ ಸಲಿಗೀಲಿ ಬೆಳೆಸೀರಿ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಯಾಕ ಕೇಳತಾಳ ?"

"ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕ, ಗೌರವಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಹಾಂಗ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ವರದಕ್ಷಿಣಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಡಿಸಿ ಇಟ್ಟೇನಿ, ಆಕೀಗಂತ. ಯಾರಾದರೂ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು, ಲಕ್ಷಾಧೀಶರು, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಬಂಧಾ ಮಾಡಿದರ ಆರಾಮು ಕಾರಿನ್ಯಾಗ ಅಡ್ಡಾಡಿಕೋತ ಬಂಗ್ಲೆದಾಗ ಇರತಾಳ. ನೀ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ಯೋ ಇಲ್ಲೊ. ನಾವು ಆಕೀಗೆ ಹಿತಾನs ಮಾಡತೀವಿ ಅಂತ ?"

"ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕ ಆಕಿ 'ಮುಂದಿನ್ನ ಮರಗಿಸಿ ಲಂಚಾಗಿಂಚಾ ತೊಗೊಂಡು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ರೊಕ್ಕಾ ಕೂಡಿ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಿಮಗ ? ನೀವು ಹೇಳೂವಂಥಾ ಸುಖಾ ನನಗ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ; ನಿಮ್ಮ ರೊಕ್ಕಾನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲಾ, ನೀವು ಮದುವಿ ಮಾಡತಿದ್ದರ ಮಾಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ಹ್ಯಾಂಗೂ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದೇನಿ. ನಾವು ರಜಿಸ್ಟರ್ಡ್ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಕೋತೀವಿ. ಏನನ್ನೂದು ಲಗೂನ ತಿಳಿಸರಿ,' ಅಂತ ಹೇಳಿದಳು." ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ ಹೆಂಡತಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಧಪ್....ಧಪ್....ಧಪ್....ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಏಟು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಮುಖದ ಬಣ್ಣ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ನಿಸ್ತೇಜರಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ದಿಲೀಪ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕೈಎಳೆಯಹತ್ತಿದ.

"ಅಜ್ಜಾ ಲಗೂ ನೋಡ ಬಾ. ಹುತ್ತ ಎಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದುಹೋತು, ನೆಲಸಮಾ ಆತು. ಅಜ್ಜಾ ಹಿತ್ತಲದಾಗ ಬಾ." ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೊಮ್ಮಗನ ಕೈ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಶಾಮಣ್ಣಾ ಕೋಟು, ಸ್ವೆಟರು, ಸ್ಕಾರ್ಫು ಧರಿಸಿ, ತಲೆಗೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಕಿಂಗ್ ನಡೆದರು.

ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಈ ದಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇ.

ಮೊದಲೆಂದೂ ಅವರು ಈ ಕಡೆಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ದಿನ ಗಳೆದಂತೆ ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸ್ಲೀಪರುಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ನಾಲ್ಕಾರು ಗುಡಿಸಲು, ಮಾವಿನ ತೋಪು, ಅವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಹಳಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕಡಿದು ಎರಡು ಭಾಗವಾಡಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಏನೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಊರು, ಕೇರಿ, ಜನ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ತಾವೊಬ್ಬರು, ಹೋದ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮೊಡನೆಯೇ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬರುವ ಹಳಿಗಳೆರಡು ಅಷ್ಟೇ. ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತಿಲ್ಲ. ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯೋಚನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಹುತ್ತದಂತೆ ನೆಲಸಮವಾಗಿವೆ. ಹಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು, ಮೋಜು ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹಳಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯಹತ್ತಿದರು ಶಾಮಣ್ಣ. ಮೊದಮೊದಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ಸ್ಲೀಪರಿ ನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯೋಣವೆನಿಸಿತು. ಜಿಗಿಯುವ ವೇಗ ಬರಬರುತ್ತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓಡಹತ್ತಿದರು. ಓಡೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮುರಿದ ಹುತ್ತ, ಸತ್ತ ಹಾವು, ಯಜಮಾನನಾದ ಮಗ, ಸವಾಲು ಹಾಕುವ ಮಗಳು, ಅತ್ತ ವಾಲುವ ಪೀಸಾ ಗೋಪುರದಂತಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂಡೆ ಗಳ ನಡುವಿನ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ತಿರುವೊಂದನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೇನು ಬಂದಿತು, ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು ತಿರುವು. ಈ ತಿರುವು ದಾಟಿದರೆ ಸಾಕು, ಸ್ಟೇಶನ್ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ—

ಧಡ್ ಧಡ್ ಧಡ್ ಸಪ್ಪಳಮಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಕಲ್ ಟ್ರೇನು ಮಾತ್ರ—ತನಗೆ ಮೀಸಲಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಮಣ್ಣ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವಷ್ಟು ಸಮಯ, ವ್ಯವಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ-ಅವರನ್ನು ತುಳಿದು ಮೆಟ್ಟಿ ಮುಂದೋಡಿತು.

* * *

ಹುತ್ತ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿದ ಗಂಡಾಳುಗಳು ಮರುವಿನ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಾಯ್ತನ

ಇವತ್ತು ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಮೈ ಸ್ವಸ್ಥವೆನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ ನಡೆದಿದೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕಾಲ ನೂಕಿದ್ದೆ.

ಆ ಕೋಣೆಗೆ, ಮಂಚಕ್ಕೆ, ಹಾಸಿಗೆಗೆ ತಾನು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಲು ಬಂದಿತು. ತನಗೆ ದೇಹಾಲಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲೇ ಗಂಡ ಡಾಕ್ಟರರೆಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಸಂಕಟ, ಸುಸ್ತು, ವಾಂತಿ ಎಲ್ಲ ವಿವರವನ್ನೂ, ಮುಂಬೈ ಯಾತ್ರೆಯ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಡಾಕ್ಟರರು ಗರ್ಭ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಹೆರಿಗೆಯ ಅವಧಿಯ ವರೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹದಿನೈದು ವರುಷ ಕಳೆದಮೇಲೆ ತಂದೆಯಾಗುವ ಸಂಭ್ರಮ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡ, "ಓಹೋ—ಅವಳಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ತ್ರಾಸಾಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋತೀನಿ ಡಾಕ್ಟರರೇ, ಅವಳಿನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ಆಗಾಗ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು" ಹೇಳಿ ತನಗೆ ಆಸರೆ ಕೊಡುವವರ ಹಾಗೆ "ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆ, ಆಯಾಸ ಮಾಡಿಕೋಬ್ಯಾಡ" ಎಂದು ಭುಜ ಹಿಡಿದು ಕರೆದುತಂದು, ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ್ದರು. ಬರು ವಾಗ ಮುಂದುಗಡೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೇ ಕುಳಿತು ಬಂದಿದ್ದಳು ತಾನು. ಆದರೆ ಈಗ "ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ಹಿಂದೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಒರಗಿ ಕೂತುಕೋ" ಎಂದು ಕೂಡ್ರಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು, "ಮಹಡಿ ಹತ್ತೋದು ಬೇಡ. ಕೆಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗು" ಎಂದು ತಾವೇ ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಿ, ಅತಿಥಿಗಳು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕರೆತಂದು ಮಲಗಿಸಿದ್ದರು. "ಇನ್ನೇನೂ ಚಿಂತೆಮಾಡಬೇಡ ಪಾರೂ. ಇನ್ನು ಎಂಟು ತಿಂಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತೀ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷದ ಕೊರಗೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹೋಯ್ತಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ತನ್ನ ಮುಂಗುರುಳು ನೇವರಿಸಿದ್ದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ತಾನು ಪಂಜರದ ಅರಗಿಣಿ. ಅಡಿಗೆಗೆ ಆಳು, ಮೇಲು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣಾಳು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನೇ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರು. ತನಗೆ ಕೆಲಸ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಏಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ತೂಕದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಹಾಗೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮೆತ್ತನೆ ಹಾಸಿಗೆ, ಒರಗುದಿಂಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಪಂಜ್ ಸ್ನಾನ, ತಿಂಡಿ-ತಿನಸು, ಚಹಾ, ಊಟ ಇತರ ವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ತನ್ನ ಬಳಿಯೇ ಕುಳಿತು ಹರಟುವರು, ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್ ಹಚ್ಚುವರು, ತನ್ನೊಡನೆ ಇಸ್ಪೀಟು, ಚದುರಂಗ ಆಡುವರು. ಓದಲು ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವರು. ರಾತ್ರಿಯ ಊಟವನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಡನೆಯೇ ತೀರಿಸಿ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು "ಮಲಗು ಚಿನ್ನಾ" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವರು....

ಉಫ್ ! ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಮಲಗಿ ಮಲಗಿ ಬೆನ್ನು ನೋಯುತ್ತಿದೆ. ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸಿ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತಲೆದೂಗುವ ಕಾಸ್ಮಸ್ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗ, ನೀಲಿ ಆಕಾಶ, ತೇಲುವ ಮೋಡಗಳು, ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಪಪ್ಪಾಯಿ ಗಿಡಗಳು, ಇಷ್ಟೇ ತನಗೆ ಕಾಣುವದು. ಕಿಟಕಿಯತ್ತ ಯಾವಾಗ ಹೊರಳಿದರೂ ಇವನ್ನೇ ಕಾಣಬೇಕು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ. ಪಪ್ಪಾಯಿ ಗಿಡದ ಮೇಲಿನ ಕಾಗೆ ಒಂದೇಸಮನೆ ಕ್ಕಾ ಕ್ಕಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದೆ. ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಂದಿದೆಯೇನೋ. ಇನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಾಗೆಗಳೂ ಕೂಡಿ ಕುಕ್ಕಿ, ಹಣ್ಣು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅದೇಕೆ ಚಿಕ್ಕತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಮಾತು ತನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

"ಮಲ್ಲವ್ವಾ—ಮಾಲಿ ಅದಾನೇನೋ ನೋಡು. ಪಪ್ಪಾಯಿ ಗಿಡಾಹತ್ತಿ ಹಣ್ಣು ಹರೀಬೇಕು."

"ಅಪ್ಮಾರ, ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮಾಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ರಿ" ಮಲ್ಲಮ್ಮನ

ಮಾತು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಕಂಠ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು.

"ಅವ್ವಾs ಮಾಲಿ ಇರದಿದ್ದರ ಛೊಲೋ ಆತು. ನಾನs ಗಿಡಾ ಹತ್ತಿ ಹರೀತೀನಿ. ನನಗೂ ಬರ್ತದ" ಮಲ್ಲವ್ವನ ಮಗ ರಂಗ ಅರ್ಧ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಏರಿ ದಾಗ ನನಗೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಏರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಿಡ ಅತ್ತಿತ್ತ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಅಲುಗಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೂ ಭಯವಾಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ಗಿಡ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಮಲ್ಲವ್ವ ಚೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. "ಸಾಕು ಇಳಿಯೋ ರಂಗಾ, ಬಿದ್ದ-ಗಿದ್ದ ಕಾಲ ಮುರಕೊಂಡೀ. ಅವು ಭಾಳ ಫಳ್ಳ ಗಿಡಾ. ನೀ ಯಾಕ ಹತ್ತಿದ್ಯೋ" ಎಂದು. ಅವಳು ಕೂಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕತ್ತೆಯೂ ಬಾಯಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ನಿನಗ್ಯಾರು ಹೇಳಿದರೋ ಈ ಕಾರಭಾರಾ ಮಾಡಾಕ" ಎಂದು. ಹುಡುಗನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ ಮಲ್ಲವ್ವ ಅಳುತ್ತಾಳೆ, ಅವಳಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯ ಕರುಳಲ್ಲವೇ? ತಾನೂ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರಂಗ ಗಿಡದ ತುದಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕಾಯಿ ಎಸೆದಿದ್ದ ಅವ್ವನ ಕೈಗೆ. ಸರಸರನೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಲ್ಲವ್ವ ಮೆತ್ತಗೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಏಟುಕೊಟ್ಟು "ಏನು ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಅದೀಯೋ ನೀನು, ನೀ ಗಿಡಾ ಹತ್ತಿದ್ದು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಜೀವ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು" ಎನ್ನುತ್ತ ನಕ್ಕಳು. ಇದೇ ಮಲ್ಲವ್ವ ಎರಡು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ರಂಗ ಏನನ್ನೋ ಕೊಡಿಸಿಕೊಡೆಂದು ಕಾಡಿದನೆಂದು ಮೈಮುರಿ ಹೊಡೆದು, "ಮಣ್ಣಾಗ ಇಡ್ಲಿ ಇವನ್ನ, ಎಷ್ಟ ಕಾಡತಾನ ನನ್ನ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ತನಗೇಕೋ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಮಲವಾಯಿತು.

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ತರದ ಸಣ್ಣ ನೋವು. ಆದರ ಜೊತೆಗೇ ಸುಸ್ತು, ಸಂಕಟ. ಇದನ್ನು ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೇಳಬಾರದೆನ್ನುವ ಮೊಂಡು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವರಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ? ಕಾರಣ ತನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದೇ? ಅದೇ—ಅದೇ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಎಂಟು ದಿನದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಯಲ್ಲ—ಅದೇ ಅವತ್ತು—

ಮಲ್ಲವ್ವ ತಿಂಡಿ, ಚಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತನಗೆ ಎದ್ದು ದಿಂಬಿಗೆ ಒರಗಿ ಕೂಡ್ರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ತಾನು "ಅತ್ತೆಯವರನ್ನು ಕರಿ ಮಲ್ಲವ್ವಾ" ಎಂದಾಗ ಅವಳು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆತಂದಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು,

"ಅತ್ತೆವ್ವಾ ಪಪ್ಪಾಯಿ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನೂ ಹಾಂಗ ಆಗೇದರಿ. ಹೆಚ್ಚಿಕೊಡ್ರಿ" ಎಂದಿದ್ದಳು ತಾನು.

"ಪಾರಕ್ಕಾ, ಎರಡು ದಿನಾ ಆಯ್ತು ಕೇಳೇ ಕೇಳ್ತಿದಿ. ಆದರ ನನಗ ಕೊಡೂ ಧೈರ್ಯ ಆಗವೊಲ್ಲದು. ಬಸಿರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಅಂತಾರ."

"ಅದಕ್ಕೇನೂ ಆಗೂದಿಲ್ಲಂತ್ರಿ. ನಾನೂ ಪುಸ್ತಕದಾಗ ಓದೇನಿ. ಪಕ್ವ ಆಗಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂದರೆ ಏನೂ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳ ಕೊಂಡೀರಿ. ಬಸಿರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಯಕೆ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಅನ್ನೂದು ನಿಮಗ ಗೊತ್ತs ಇರಬೇಕಲ್ಲ" ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದಳು ತಾನು. ಈ ವಿಷಯ ಗಂಡನ ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರೂ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದು "ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನು ಪಾರೂ, ಅಷ್ಟು ಆಸೆ ಆದರ, ಐದನೇ ತಿಂಗಳು ನಡೀತದ. ಅಷ್ಟೇನು ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರು ಡಾಕ್ಟರರು" ಎಂದಿದ್ದರು. ತಿನ್ನು ವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು ಅವರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ತಾನು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೇ ಈ ಎಂಟುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಮಲ್ಲವ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅತ್ತೆಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ದಿನವೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದಿ ದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ತಿಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೇನೋ ತೃಪ್ತಿ, ಸಮಾಧಾನ. ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಇದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಆಯಾಸ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮಂಚದ ಬದಿಯಲ್ಲಿನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಸೇಬು, ಎಲ್ಲ ಹಣ್ಣು ಇರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಪಪ್ಪಾಯಿ ಹಣ್ಣನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಎಂದು ನೆನಪಾಗಿ ನಡುಗಿದ್ದಳು ತಾನು. ತಾನು ಬಯಸು ತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಏನು? ತನಗಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ ತನ್ನ ಮನದ ಬಯಕೆ? ಛೀ ತಾಯಿಯಾಗುವವಳು ತಾನು. ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು ನಲಿದು, ಲಾಲಿಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದವಳು ತಾನು. ಆದರೆ ತಾನು ಯಾರೂ ಮಾಡದಂತಹ ಬೇರೇನನ್ನೋ ಮಾಡಹೊರಟಿರುವೆನಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವುದು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಗುಟ್ಟು—ಈಚೆಗೆ ನನ್ನ

ಹೊರಳುತ್ತಲೇ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಉಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಏನೋ ಒಂದು ಹಿತವಾದ ಅನುಭವ. ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ, ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ, ಮುದುಡೆಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ ಮಗುವಿನ ಚಿತ್ರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವದು. ಇಲ್ಲಿ ತಲೆ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೈ ಇದ್ದೀತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಹೀಗೆ ಮಡಿಚಿರಬಹುದು. ಕೂಸಿಗೆ ಕೂದಲು, ಉಗುರು ಮೂಡಿರಬಹುದೇ ? ಮಗು ಎಂಥದಿರಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣೋ–ಗಂಡೋ ? ಯಾರ ಹಾಗಿರಬಹುದು ? ತನ್ನ ಹಾಗೆಯೋ ಅಥವಾ ಅವರ ಹಾಗೆಯೋ. ತನ್ನ ಹಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಹಾಗೆ ಇರುವದಂತೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಛೀ ಅವರ ಹಾಗೆ ಹೇಗಿದ್ದೀತು ? ತನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ ಇದು ಅವರ ಮಗು ಅಲ್ಲವೆಂದು. ಮತ್ತೆ ಯಾರದೋ ಮಗು. ಯಾರದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ತನಗೊಂದು ಮಗು ಬೇಕಿತ್ತು. ಬೇಕೇ ಬೇಕಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಸ್ತಿ, ಜಮೀನು, ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣ, ಮನೆ, ಕಾರು ಎಲ್ಲ ಇರುವಾಗ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಅಥವಾ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥಳಾಗಿ ಒಂದು ಮಗು ಬೇಡವೆ ? ಹೌದು ಬೇಕು. ತನಗೆ ಬರೀ ಆಸ್ತಿಗೋಸ್ಕರವಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿಸೋದಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮಮತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಎರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಗು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾದ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಆಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಎರಡು ಮೂರು ವರುಷ ಅದೊಂದು ಕೊರತೆ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ಕಾಲ್ಪೊತ್ತು ಡಕು ಎನ್ನುವ ಕಾಲವದು. ಏಳು ವರುಷ ಕಳೆಯಿತು, ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಕಳೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲ ಪಂಡಿತರು, ಡಾಕ್ಟರರು, ವೈದ್ಯರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜಾತಕ ತೋರಿಸಿ, ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳಿ, ಕೈತೋರಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ದುಡ್ಡು ಕೀಳುವವರೇ.

ಕೊನೆಗೆ ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗಿ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತಿಳಿಯಿತು, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ತಾಯಿಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇವರೇ ಎಂದು. ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಾವಿಬ್ಬರೂ

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹು ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ತಾನಂತೂ ಅತ್ತಿದ್ದೇ ಅತ್ತಿದ್ದು. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಾಗ ಅವರ ಮುಖ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತಾನು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಳು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಛೇ, ಪಾಪ ಅವರದೇನು ತಪ್ಪು? ಎಂದಿತ್ತು ಅವಳ ಒಳಮನಸ್ಸು. ಎಲ್ಲ ತನ್ನ ದುರಾದೃಷ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಳು. ತಾನು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಪಟ್ಟರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಅವರ ತೋಳ್ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಬೆಳಗಾದರೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ತಿರುಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವದಿತ್ತು. ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೇಳುವ ಮೊದಲು ಅವರು ತನ್ನ ಕೂದಲು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ್ದರು, "ಪಾರೂ—ಈ ವಿಷಯ ಯಾರ ಮುಂದೂ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ. ಡಾಕ್ಟರರು ಮಕ್ಕಳು ಆಗ್ತಾವಂತ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟಾರ. ಔಷಧಿ, ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನು ಸುರೂ ಅವ ಅಂತ ಹೇಳು" ಎಂದು. ತಾನಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು? ಬೇರೆಯವರ ಎದುರು ತನ್ನ ಮಾನ, ಅವರ ಮಾನ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಳು.

ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಏಕಾಕಿತನ ಬೇಸರವಾಗಿ ತಂಗಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ತಂದು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ತಂಗಿಗೆ, ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾರ ಮಗುವನ್ನಾದರೂ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದರೆ "ಈಗೇನಂಥಾ ಮಹಾ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಆಗಲೇ ಮುದುಕಿ ಆಗಿಹೋದೆಯಾ? ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಆಗಿಯೇ ಆಗ್ತವೆ. ಅವಸರ ಮಾಡಬೇಡ" ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರು. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ಪಾಪ. ಒಳಗಿನ ಗುಟ್ಟು ತನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಪರ ಯೋಚನೆಯೇ ಇದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತನಗೆ ತವರಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ದಿಕ್ಕುಗೆಡಿಸಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ ದತ್ತುಮಗನಿದ್ದ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಆಸ್ತಿ ಇರದಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಾಗ ನೀರು

ಬಿಡಲು, ಮುಂದೆ ಮನೆಯ ದೀಪ ಹಚ್ಚಲು ಇರಲೆಂದು ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ದತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ದತ್ತುಮಗನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೀತಿ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ? ಹೆಂಡತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮುದುಕಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟ ಹಾಕುವದಂತೂ ದೂರ ಉಳಿಯಿತು. ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ಮುದುಕಿಯ ಕಾಲೂ ಮುರಿದಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮಗ. ಅದೇ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಗೌರಮ್ಮ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈ ಸುದ್ದಿ ತನ್ನ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಎಳೆದಿತ್ತು.

ನಿರಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಸರದ ಜೀವನ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕೊರಗು ನೋಡಿ ಇವರು ಕೆಲವು ದಿನ ಪ್ರವಾಸ ಹೋಗುವ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. "ಒಂದು ತಿಂಗಳು ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಶೇಷಪ್ಪಗ ಹೇಳೇನಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆರಾಮವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಎಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬರೂಣ" ಎಂದಿದ್ದರು. ತನಗೂ ಬದಲಾವಣೆ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿನ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಜನ, ಹೊಸ ಊರು. ಬೇರೆ ರುಚಿ, ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಎಲ್ಲ ಹರ್ಷದಾಯಕವಾಗಿ ದ್ದವು. ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಕಳೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿದ್ದಳು ತಾನು. ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕೊರತೆಯನ್ನೇ ಮರೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು ಈ ಪ್ರವಾಸ. ಇಂಥ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಿತಲ್ಲ! ಅವರು ಇಂಥ ಯೋಚನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಈ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತನಗೆ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಎನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ, ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ, ಮುಂದುವರೆದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಾರದೆನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ಇವರನ್ನು ಕಾಡಿರಬೇಕು. ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತೆತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರದೋ ಬೇರೆಯವರ ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ತಾನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ್ದಳು. ಅವರು ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ದೃಢವಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಎದೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡು "ಪಾರೂ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮನಸ್ಸಿನಾಗs ನೀ ಭಾಳ ಕೊರಗ್ತಿದ್ದೀ ಅನ್ನೂದು ನನಗ ಗೊತ್ತದ. ನೀನು ತಾಯಿ ಆದರ ನಿನ್ನ

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗತದ. ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೋ, ನಿನ್ನ ಆಸೇನೂ ಈಡೇರತದ. ನನ್ನ ಆಸ್ತೀಗೆ ವಾರಸದಾರರೂ ಸಿಗ್ತಾರ. ನೋಡು, ದತ್ತಕ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಾ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಾ ಇದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲs" ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರು.

ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿದ್ದಳು ತಾನು. "ಮಗಾನs ಆಗ್ತಾನಂತ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳ್ತೀರಿ. ಮಗಳಾದರ ?"

"ನನಗ ಯಾರ ಆದರೂ ಅಷ್ಟs. ಮಗಾನs ಬೇಕು ಅಂತ ಏನಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂಥ ಮಗಳು ಆದರ ಹೂವಿನಾಂಗ ಜೋಪಾನ ಮಾಡ್ತೀನಿ" ಎಂದು ವಿಜಯದ ನಗೆ ನಕ್ಕಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಯಾತ್ರೆ ಮುಂಬೈವರೆಗೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಾಗಿನಿಂದ ತನಗೆ ರಾಜೋಪಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಐದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏನೋ, ಯಾತನೆ, ತೊಳಲಾಟ, ಮಥನ ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ದೇಹ ಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮನ ಸವೆಯುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ? ನೋಡಲು ಹೇಗಿರಬಹುದು, ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ಇದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಮಮತೆ, ಹುಟ್ಟಲೊಲ್ಲದು. ಇದು ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಚೂರು, ತನ್ನ ರಕ್ತ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ, ತನ್ನ ಕಣ್ಮಣಿ ಕಂದ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯೇ ತನಗೆ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಕಂದ ಕಾಣದ ಜನ್ಮದಾತನ ಭೂತ ತನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಭಯ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕತ್ತು ಹಿಚುಕುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಹೋಲದ ಅವರನ್ನು ಹೋಲದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಹೊರಬಹುದಾದ ಮಗು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಾಯಿಯಾಗುವ ತನಗೇ ಇಲ್ಲದ ಮಮತೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಆ ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇದೆ. ತನ್ನೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವುದು ಮಗುವಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಹೆಸರಿಡಬೇಕು ? ಅದರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಪಾಲನೆ–ಪೋಷಣೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವರು.

ಇದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಯೋ, ಅಥವಾ ನಾಟಕವೋ ನನ್ನ ಸಂಶಯ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ

ಬಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲ, ಅದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲ, ನಾಟಕವಿರಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಒಳ ಮನಸ್ಸು ಚೀರುತ್ತದೆ. ಇರಬಹುದು, ಇದು ತನ್ನ ದೋಷ ವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ನಡಸಿರುವ ನಾಟಕವೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಂದು ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕೂ ಬೇಡದ ಪಾತ್ರವಿದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಣಿ. ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತು, ಪ್ರೀತಿಸುವ ಗಂಡ, ಇನ್ನು ಹುಟ್ಟುವ ಮಗು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಬಂದ ಅದೃಷ್ಟವಂತಳು. ತನ್ನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಿದ್ದೇ ಹೊಗಳಿದ್ದು. ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಗೆಳತಿಯರಿಗಂತೂ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷದ ಮುಖವಾಡ ಒಳಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕಿಚ್ಚು—

ಉಫ್ ! ಈ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕಿಚ್ಚು ತನ್ನನ್ನೇ ಸುಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸಿದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬೆನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮಡಿಚಿ, ಮೈ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆಗೆ ಆಚೀಚೆ ಹೊರಳಾಡಿದಳು. ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿ ಸಹಿಸಿದಳು. ಬರಬರುತ್ತ ನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ಕವಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸರಿದು ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿನ ಗಂಟೆ ಬಡಿದಳು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಂದ ಅತ್ತೆಯನ್ನ ಕರೆಯಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಧಾವಿಸಿದ ಅತ್ತೆ ಇವರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಸು ತ್ತಿತ್ತು.

"ಹೊಂ ಹೊನಪ್ಪಾ, ಲಗೂ ಲಗೂನ ಬಾ. ಇನ್ನೇನು ಕೂಸು ತಡಿಯು ಹಾಂಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರನ್ನ ಕರದುಕೊಂಡು ಬಾ".

ತನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಕಂಬನಿಧಾರೆ ಹರಿದಿತ್ತು.

ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ....

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಮೈ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಲಮ್ಮ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಆಗಲೇ ನಸುಗತ್ತಲೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆಟ ವಾಡಿ ಬಂದ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಲೈಟಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಡಿಗೆಮನೆಯಿಂದ ಕರಿಯುವ ವಾಸನೆ ಗಮ್ಮೆಂದು ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯು ತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಮುದ್ದಿನ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಸುಮಾ ಏನೋ ಬಾಯಾಡಿಸು ತ್ತಿದ್ದವಳು, ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಅಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ,

"ಅವ್ವಾ ನಿಂಗೂ ಚಕ್ಲಿ ಬೇಕೇನು ?" ಎಂದು ಕೈ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದಳು. ಸುಮಾಳ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ, ನೆತ್ತಿ ಮೂಸಿದ ಹಾಲಮ್ಮ ಬೊಚ್ಚು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ನಕ್ಕು, "ಅಯ್ಯs ನನ್ನ ಬಂಗಾರಾ ಚಕ್ಲೀ ಕೊಡತೀಯಾ. ನನ್ನ ಬಾಯಾಗ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲವಾ ಚಕ್ಲೀ ತಿನ್ನಾಕ. ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲು ಕೊಡತೀಯೇನು ? ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಹಾಂಗ ಆಗೇದ ನನ್ನ ಬಾಳೇ. ಹಲ್ಲು ಇದ್ದಾಗ ಕಡ್ಲಿ ಇಲ್ಲಾ, ಕಡ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಹಲ್ಲು ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ. ಇರಲಿ ಬಿಡು. ನೀನs ತಿನ್ನು. ಶಿವಣ್ಣ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲೇನು ?" ಎಂದಳು.

"ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿ ಬಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದಾ, 'ಸಾಹೇಬ್ರು ಬರೂದು ತಡಾ ಆಗ್ತದ' ಅಂತ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅರುಣ ಮತ್ತೆ ಪುಸ್ತಕದತ್ತ ಬಾಗಿದ.

"ಲಗೂನ ಬಂದಿದ್ದರ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಚಕ್ಲಿ ತಿಂತಿದ್ದಾ. ಅವಗ ಚಕ್ಲಿ ಅಂದರ ಭಾಳ ಪಿರೀತಿ. ಸಣ್ಣಾವ ಇದ್ದಾಗ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ 'ಅವ್ವಾ ನನಗ ಚಕ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡು' ಅಂತ ಕೇಳತಿದ್ದಾ."

"ಮತ್ತ ನೀ ಮಾಡಿ ಕೊಡತಿದ್ಯೋ ಇಲ್ಲೊ ?" ಶಕುಂತಲಾಳ ಲಕ್ಷ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಮಾತಿನತ್ತ ಹೊರಳಿತ್ತು.

"ಅಯ್ಯs ನಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಡ್ಲಿ. ಮನ್ಯಾಗ ಎಣ್ಣಿ, ಬೆಣ್ಣೀ ಏನೂ ಇರತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಮುಂಜಾನಿಂದ ಸಂಜೀತನಕಾ ಹೊಲದಾಗ ದುಡಿ ದರ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬ ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಗತಿತ್ತು. ಇಂಥಾವನಾಗ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ

ಅವಗ ಚಕ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು? ಯಾವಾಗರೆ ಒಮ್ಮೆ ಉಡುಪಿ ಶ್ಯಾಮನ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ಚಕ್ಲಿ ತಿನ್ನು ಅಂತ ಹೇಳಿ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಡತಿದ್ದೆ.”

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅವ್ವನ ಕರೆ ಕೇಳಿ ಅರುಣ ಎದ್ದು ಹೋದ. “ಅಮ್ಮಾs ಅವ್ವ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಚಕ್ಲಿ ಮೆತ್ತಗ ಕರದಾಳಂತ. ನಿನಗ ತಿನ್ನಾಕ ಕೊಟ್ಟಾಳ” ಎಂದು ಅಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟ. ಅಮ್ಮನ ಬಾಯಿ ಚಕ್ಕುಲಿ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು.

“ಮೊಗಲ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಅಕಬರನು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದನು. ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಜಪೂತರೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಹುಟ್ಟದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಐಕ್ಯತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.” ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಶಕೂ ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತಳು.

“ಅಣ್ಣಾ, ಐಕ್ಯತೆ ಅಂದರ ಏನು?”

“ಐಕ್ಯತೆ ಅಂದರ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇರೋದು. ಒಂದಾಗಿ ಇರೋದು ಅಂತ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಒಂದೇ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು. ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮಂದಿರು ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಜಗಳಗಳು ಬೆಳೆಯೂದಿಲ್ಲ. ಹೌದಲ್ಲೋ?” ಅರುಣ ತಂಗಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದವನು. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆ.

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಮ್ಮ “ನಮ್ಮ ಮುಂದಿ ಮತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಒಂದs ಅಲ್ಲೇನು? ಅವರ್‍ಯಾಕ ಜಗಳಾಡಬೇಕು? ಅವರೂ ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದರು. ಅದs ನೀರು, ಅದs ಹವಾ, ಅಕೀನs ಭೂಮಿತಾಯಿ ಅಲ್ಲೇನು, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಜೋಪಾನಾ ಮಾಡುವಾಕಿ? ದೇವರು, ಧರ್ಮ ಬ್ಯಾರೆ ಆದರ ಏನಾತು? ನಾವು ಬ್ಯಾರೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗತೀವಿ? ನಾವು ಅಂದರ ನಾನು, ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಹಳ್ಯಾಗ ಇದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನ್ಯಾಗ ರಹಮಾನ ಅಂತ ಒಬ್ಬಾಂವ ಇದ್ದ. ಅವನೂ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನs ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದೆ ನಾನು. ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಸತ್ತಾಗ ನಾ ಇನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟೇಲಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಾ ನಮಗ. ಯಾಕಂದ್ರ ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಕ್ಷಯಾ ಆಗಿ ಅಣ್ಣನೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾ. ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ಮೊದಲs

ಸತ್ತಿದ್ರು. ನನಗ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ದಂಗ ಆಗಿತ್ತು. ಚೂರು ಹೊಲಾ ಇದ್ದದ್ದು ಅಣ್ಣನ ಔಷಧಕ್ಕ, ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಮಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ ರಹಮಾನಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಾ ಎಂದೂ ಮರಿಯಾಕಿಲ್ಲ ನನ ಜೀವಾ. ಮತ್ತ ಅವನ ಹೇಣ್ತಿ ಫಾತೀಮಾಗ ಹೆಂಗೆ ಆದಾಗ ನಾನs ಬಾಣಂತನಾ ಮಾಡಿದ್ದೆ...."

"ಅಮ್ಮಾ ನೀ ಅವರನ್ನ ಮುಟ್ಟಸಿಕೋತಿದ್ದಿ?" ಶಕೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

"ಅಯ್ಯs ನಿಂದೊಂದು ಮಾತs. ಮುಟ್ಟಸಿಕೊಳ್ಳದs ಹ್ಯಾಂಗ ಇರತಾರ? ಮನುಷ್ಯಾಗ ಮನುಷ್ಯಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡದ ಇನ್ನ ಮರಾ ಮಾಡ್ತಾವೇನು? ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಹಬ್ಬ ಹುಣಿವಿ ಆದರ ಸುಣ್ಣಾ ಬಳಿಯೂದು, ತಳಲು ಕಟ್ಟೂದು, ಪ್ಯಾಟಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ತರೂದು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡತಿದ್ದ ರಹಮಾನಣ್ಣ. ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಗ ಒಮ್ಮೆ ಜಡ್ಡು ಜೋರಾಗಿತ್ತು. ನಾನೂ ಆಲೀದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನೆಟ್ಟಗಾತು. ಮೂರು ಸೇರು ಸಕ್ಕರಿ ಓದಿಸಿ ಬಂದೆ. ಮಾದಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೂಡಿ ಉಂಡಿವಿ."

ಅಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನ ಕೌತುಕದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು. "ಹೌದs ಅಣ್ಣಾ, ದೇವರು ಒಬ್ಬನ ಅದಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ. ಹಾಂಗಂತ ಶರಣರು, ಸಂತರು, ಎಲ್ಲಾರೂ ಹೇಳತಾರಂತೆ. ಆದರ ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮದವರು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಅಂತ ಬಡಿದಾಡೂದ್ಯಾಕ? ಇದs ತಿಳಿವೊಲ್ಲದು ನನಗ."

ಶಕೂ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅರುಣ ತಲೆ ತುರಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೌದು, ಎಂತೆಂಥ ಅತಿರಥ ಮಹಾರಥರೆನ್ನುವ ಪಂಡಿತರನ್ನೇ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು. ಆ ಪುಟ್ಟ ತಲೆಗೆ ಹೇಗೆ ಹೊಳೆದೀತು? ತನ್ನ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೇ ತಂಗಿಗೆ ಹೇಳಿದ: "ಸಾಕು ಬಿಡು, ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಗೊಂಡು ಏನು ಮಾಡತಿ? ನಾಳೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಅದ, ಓದು ಸುಮ್ಮನ" ಎಂದು.

ಹೊರಗೆ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಸುಮಾ "ಅಪ್ಪ ಬಂದ" ಎನ್ನುತ್ತ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಇಟ್ಟರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡುವೆನೋ ಎಂದು ಚಡಪಡಿ

ಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಮ್ಮ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೆರಗನ್ನು ಹೊದ್ದು ಕುಳಿತು, "ಏನು ಕೆಲಸನೋ ಏನೋ, ಹಾಳು ಪೋಲಿಸು ಕೆಲಸ. ಊಟಕ್ಕ, ನಿದ್ದಿಗೆ ಸುದ್ದಾ ಪುರಸೊತ್ತಿಲ್ಲ" ಎಂದು ವಟವಟಿಸಿದಳು. ಗಂಡನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಸರೋಜ ಗಂಡನ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಗಂಭೀರ ಮುಖ ನೋಡಿ ಸುಮಾನನ್ನು ತಾನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ಮುದುಕಿ ಮಾತ್ರ ಸುಮ್ಮನಿರದೆ,

"ಎಷ್ಟ ಹೊತ್ತು ಆಯ್ತಲ್ಲೋ ಶಿವಣ್ಣಾs" ಎಂದಳು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ.

"ಹೌದವ್ವಾ, ಇವತ್ತ ಹುಬ್ಬಳ್ಳ್ಯಾಗ ಗದ್ದಲ ಭಾಳ ಆತು. ಇಷ್ಟೊತ್ತನಾ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ. ಇದೇ ಈಗ ದವಾಖಾನಿಯಿಂದ ಬಂದೆ" ಎಂದ ಶಿವಣ್ಣ "ಬಂದೆ, ಈಗ ಮುಖಾ ತೊಳಕೊಂಡು ಬರ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದರು.

ಪಾಽಪ, ಮಗ ಹಸಿದು ಬಂದಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬೇಸರಗೊಳಿಸಬಾರದೆಂದು ಹಾಲಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ದೇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊದುಬತ್ತಿ ಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಂದ ಶಿವಣ್ಣ, ಸರೋಜ ತಂದ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು "ಈಗ ನನಗೆ ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು.

ಬಂದು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಶಿವಣ್ಣನ ಮುಖ ಸಣ್ಣದಾಗಿತ್ತು. ಏನೋ ಯಾತನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಹಾಗಿತ್ತು. ಮಾತೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಲಮ್ಮನ ಚಡಪಡಿಕೆ ಮತ್ತೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಮಗ ಇಂದು ದಿನದಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಚಕ್ಕುಲಿ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಮುಖವನ್ನೂ ಬಾಡಿದೆ. ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬಾರದೇ. ಜೀವ ತಡೆಯದೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ಶಿವಣ್ಣಾ, ಏನಾತಪಾ. ಯಾಕೋ ಸುಮ್ಮನs ಅದೀಯಲ್ಲ?"

"ಅವ್ವಾs ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳಲಿ? ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಯಿನೇ ಬರವೊಲ್ಲದು. ಅಲ್ಲಿ ನಡದದ್ದಿಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣಮುಂದ ಕಟ್ಟಿದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಹೀಂಗ ಆದೀತು ಅಂತ ಕನಸುಮುನಸಿನಾಗೂ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ನನಗ" ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಥೆಯಿತ್ತು.

"ಆದ್ದದ್ದರೆ ಏನು ಹೇಳ್ರಿಲ್ಲಾ. ಸುಮ್ಮನ ನಮ್ಮನ್ನ ಯಾಕ ಹೆದರಸತೀರಿ ?" ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಸರೋಜ ಬಾಯಿಹಾಕಿದಳು.

"ಇವತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಠಾಣೇದಾಗ ಇದ್ದಾಗ ಹುಬ್ಬಳ್ಳ್ಯಾಗ ಹಿಂದೂ—ಮುಸ್ಲಿಮರ ನಡುವ ಹೊಡದಾಟ ಸುರೂ ಆಗೇದ ಲಗೂನ ಬರ್ರಿ ಅಂತ ಫೋನು ಬಂತು. ನಾನು ದಂಗೆ ಲಗೂ ಶಾಂತ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಹೋದೆ. ಆದರ ಅಲ್ಲೆ ಆಗಲೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭಾಳ ಮುಂದ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮಸೀದಿ ಮುಂದ ಹಿಂದೂಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂತಂತ, ಅವರು ಬ್ಯಾಂಡ ಬಾರಿಸಿದರಂತ. ಇವರಿಗೆ ತ್ರಾಸ ಆತಂತ. ಅಷ್ಟಕ್ಕS ಜಗಳಾಟ ಸುರು ಆಯಿತು. ಕಲ್ಲು, ಬಡಗಿ ಇಟ್ಟಂಗಿ, ಬಾಟ್ಲ ತೊಗೊಂಡು ಬಡಿದಾಟಾನS ಸುರೂ ಆಯ್ತು. ಅವರು, ಇವರೂ ನೂರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಗ ಕೂಡಿದರು. ಆಗ ನಮಗ ಸುದ್ದಿ ಬಂದದ್ದು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಉಳಿದ ಓಣಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲೆ ಹೊಡೆದರು, ಇರದರು, ತಲೀ ಒಡೆದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭಾಳ ಗಂಭೀರ ಆದ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಾನು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಫೋನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಷ್ಟ ರೈಫಲ್ ಸಿಪಾಯಿರನ್ನ ಕರೆಸಿದೆ. ಗುಂಪು, ಗುಂಪು ಮಾಡಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಓಣಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗS ಸುದ್ದಿ ಬಂತು, ಮನೀ ಮಂದೀನ ಒಳಗ ಹಾಕಿ, ಹೊರಗ ಚಿಲಕಾ ಹಾಕಿ ಮನೀಗೆ ಬೆಂಕೀ ಹಚ್ಚ್ಯಾಕ ಹತ್ಯಾರ ಅಂತ....

"ಅವ್ವಾSS ! ಅವರೇನು ಮನಶ್ಯಾರೋ ರಾಕ್ಷಸರೋ" ಹಾಲಮ್ಮ ಉದ್ಗರಿಸಿದಳು.

"ಮನಶ್ಯಾಗ ಇಂಥಾ ಅಮಲು ಏರಿತಂದರ ರಾಕ್ಷಸನS ಆಗ್ತಾರ ಅವ್ವಾS ತಾವು ಏನು ಮಾಡ್ತೀವಿ ಏನು ಬಿಡ್ತೀವಿ ಅನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಾನ ಅವರಿಗೆ ಇರೂದಿಲ್ಲ."

"ಆಮ್ಯಾಲೆ ನೀವೇನು ಮಾಡಿದಿರಿ ?" ಉತ್ಸುಕಳಾಗಿ ಸರೋಜ ಕೇಳಿದಳು.

"ಆಕಾಶದಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ಸುತ್ತು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆರ್ಡರ ಕೊಟ್ಟೆ. ಜನರೇನು ಹಿಂದಕ್ಕ ಸರೀಲಿಲ್ಲ. ಲಾಠೀ ಚಾರ್ಜ ಮಾಡ್ರಿ ಅಂದೆ. ಈ ಗದ್ದಲದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಪೊಲೀಸರಿಗೇ ಕಲ್ಲಿನೇಟು ಬಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಪಾಟೀಲ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರಗೂ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ದವಾಖಾನಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕಾತು. ನಮಗೂ ತಡೀಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೋಳೀಬಾರಿಗೆ ಆರ್ಡರ ಆಯಿತು. ಮನಶ್ಯಾ

ಸಹನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೂದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇರ್ತದ ಅಲ್ಲಾ ? ಗೋಳಿಬಾರಿಂಗೆ ಆರ್ಡರ ಕೊಟ್ಟರೂ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಆಗಬಾರದು ಅಂತ ದೇವರನ ನೆನಿಸ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಹಾಂಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಿಡಿತಕ್ಕ ಬಂತು. ಜನಾ ಹಿಂದ ಸರೀಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಗುಂಪು ಒಡೆದು ಒಡೆದು ಓಡಿಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಕಡಿಗೆ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಜನ ಆಯ್ತು. ಶಾಂತಿ ನೆಲಸ್ತು. ಆದರ ಒಂದು ಥರಾ ಸ್ಮಶಾನ ಶಾಂತಿ ಇತ್ತು. ರಸ್ತೇದ ತುಂಬ ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಂಗಿ, ಒಡದ ಬಾಟ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ವು. ಗಾಯ ಆದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ವಿ. ಒಂದಿಬ್ಬರಂತೂ ಉಳಿಯೂ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗS ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ" ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಶಿವಣ್ಣ ಸುಮ್ಮನಾದರು.

"ಮುಂದೇನಾತು, ಅವರು ಉಳದರೋ ಸತ್ತರೊ?" ಹಾಲಮ್ಮನೇ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

"ಅದನ್ನS ಹೇಳತೇನಿ. ನಾನು ದವಾಖಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾಟೀಲರನ್ನ ನೋಡಿ ಉಳಿದವರನ್ನ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಒಬ್ಬನ ಕಾಲಿಗೆ ಗುಂಡು ಬಡಿದಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರರು ಆಪರೇಶನ್ ಮಾಡಿ ಗುಂಡು ತಗದಿದ್ದರು. ಆದರ ಲಾಠಿ ಛಾರ್ಜಿನೊಳಗ ತಲೀಗೆ ಭಾಳ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ಅವಾ ಉಳೀಲಿಲ್ಲಾ. ಕಾಶೀಮ ಸತ್ತಾ. ಅಪ್ಪS ಕಾಶೀಮ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದS ಜೀವಾ ಬಿಟ್ಟಾ" ಅವರ ದನಿ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ತೇವಗೊಂಡಿದ್ದವು.

"ಯಾವ ಕಾಶೀಮ ?" ಹಾಲಮ್ಮನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಭಯ ಕಾತುರ ತುಂಬಿತ್ತು.

"ಅವನS ರೆಹಮಾನಣ್ಣನ ಮಗಾ. ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗಾ ಸತ್ತ್ಹೋದಾ. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲಕ್ಕ ಚಾಚಾಗ ಆಸರ ಇಲ್ಲದಾಂಗ ಆಯಿತು. ಇದಕ್ಕ ನಾನು ಕಾರಣ ಅಂತ ಅನಸ್ತದ" ತುಂಬಿ ಬಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡರು ಶಿವಣ್ಣ.

ತನ್ನ ಮಗನ ಜೊತೆಗೆ ಮಗನಂತೆಯೇ ಜೋಪಾನಮಾಡಿದ ಕಾಶೀಮ ಸತ್ತ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ಹಾಲಮ್ಮನಿಗೆ ದುಃಖ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಳು ಮಗನ ವ್ಯಥೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೊರ ಚೆಲ್ಲು

ತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೇಳಿದಳು.

"ಅವಕ್ಕೇನು ಮಾಡೂದಪಾ ಇನ್ನ. ಅವನ ಭೂಮಿ ಋಣಾ ತೀರಿತು ಅಂತ ತಿಳೀಬೇಕು ಅಷ್ಟs. ಅಣ್ಣಾಗ ದೇವರು ಮುಪ್ಪಿನ್ಯಾಗ ಇಂಥಾ ಕಷ್ಟ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕೈಯಾಗಿನ ಮಾತು. ನಾವು ಅವನ ಸೂತರದ ಗೊಂಬಿ. ನೀನು ಸಮಾಧಾನ ತೊಗೋ. ನೀನು ತ್ರಾಸ ಮಾಡಿಕೋಬ್ಯಾಡಾ" ಎಂದಳು.

ಸರೋಜಳಿಗೆ ಒಂದು ಶಂಕೆ ತಲೆದೋರಿತು. "ಅಲ್ರೀ ಆ ಕಾಶೀನು ಈ ಗದ್ದಲದಾಗ ಯಾಕ ಬಂದಾ? ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನ ತಣ್ಣಗ ತನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ತಾನಿದ್ದರ ಅಂವ ಸಾಯುತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಇದರಾಗ ನಿಮ್ಮದೇನು ತಪ್ಪು? ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ನೀವು ಮಾಡಿದಿರಿ" ಎಂದಳು ಸರೋಜ ಗಂಡನ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿ.

"ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರ ನೀ ಹೇಳೋದು ಖರೇ ಅನಸ್ತದ ಸರೋಜಾ. ರೆಹಮಾನಣ್ಣನಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವನ ಮಗಾ ಇಂಥಾ ದಂಗೆದಾಗ ಯಾಕ ಸೇರಿಕೊಂಡಾ ಅನ್ನೋದು ನನಗೂ ತಿಳಿದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಸಣ್ಣಾವ್ರಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಕೂಡಿ ಆಡೀವಿ, ಉಂಡೀವಿ, ಜಗಳಾಡೀವಿ. ಆದರ ಮತ್ತೊಂದು ಗಳಿಗ್ಗೆ ಒಂದು ಆಗಿರತಿದ್ವಿ. ಅವಗ ಹಿಂದೂಜನರ ಮ್ಯಾಲೆ ಇಷ್ಟ್ಯಾಕೆ ದ್ವೇಷ ಬಂತು ಅನ್ನೋದು ಗೂಢ ಆಗೇದ ನನಗ. ಬ್ಯಾರೆಯವರು ಕಲಿಸಿದರೂ ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧೀ ಕಲೀಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥಾ ಅಪ್ಪಗ ಇಂಥಾ ಮಗ ಹುಟ್ಟಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಉಹುಂ ಹುಟ್ಟಬಾರದಾಗಿತ್ತು" ಎಂದು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡು ಶಿವಣ್ಣ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರು. ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ಕುಳಿತ ಸೊಸೆ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಹಾಲಮ್ಮ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು.

ಅಂಥಾ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಇಂಥಾ ಮಗ! ಛೇ ಆದರೆ ಶಿವಣ್ಣನಂಥಾ ಮಗನಿಗೆ ಎಂಥಾ ಅಪ್ಪನಿದ್ದ ಎನ್ನುವದು ಅವನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ಪಾಪ, ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಗಾಂಧೀ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ದೇಶಭಕ್ತ ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಶಿವಣ್ಣ ನಿಗೆ ಅಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಹೆಮ್ಮೆ. ವಿಷಯಲಂಪಟನೆಂದು

ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಗಂಡ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ನಡೆದ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಗಂಡನ ಊರಿನಿಂದ ದೂರದ ತೌರಿಗೆ ಬಂದು ಬಾಳಿದ ಹಾಲನ್ನು ತನ್ನ ಒಂದು ಸುಳ್ಳಿನಿಂದ ಶಿವಣ್ಣನ ಬದುಕನ್ನೇ ಹೆಸನಾಗಿಸಿದ್ದಳು.

ಲೋಲಾಕು

ಗೋದ್ರೆಜ್ ಕಪಾಟಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಭಾರತಿ ಉಸುರು ಕಚ್ಚುತ್ತ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹ್ಯಾಂಗರಿನಲ್ಲಿ ತೂಗುಬಿದ್ದ ಸೀರೆಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ತಯಾರಾಗಿ ಎರಡೂವರೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯವಿದೆ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ತೋಳು ಚಾಚಿ ಕೈಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೈ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಸೀರೆ ಯಾವುದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ನಿರಿಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಪಿನ್ನು ಹಾಕಿ, ನಿರಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತ ನಡೆದರೆ ಅವು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ನವಿಲಿನ ಗರಿಯ ತರಹ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಸೀರೆ ಉಡುವದೂ ಒಂದು ಕಲೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲವೇ ಆಚೆ ಮನೆ ಸರೋಜಾ ತಾನು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುವದು. ಅವಳು ಒಬ್ಬಳೆ ಏನು, ತನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ಕೇಶಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮುಖದ ಅಲಂಕಾರ ವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿಯೇ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಮೆಚ್ಚದೆ ಏನು, ತನ್ನ ಎತ್ತರ, ತನ್ನ ಬಂಗಾರದಮೈಬಣ್ಣ, ಕಪ್ಪು ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ಯಾರಿಗಿವೆ, ಇಲ್ಲಿಯವರಲ್ಲಿ? ತನ್ನ ಮೂಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊಂಡು ಆದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ ತನ್ನ ದುಂಡು ಮುಖಕ್ಕೆ ಇಂಥಾ ಮೂಗೇ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಸಾಕಲ್ಲ, ತನಗೇನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಉದ್ದ ಮೂಗು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು. ಕ್ಲಿಯೋಪಾತ್ರಳಂತೆ ತಾನು ಯಾವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಹಾಳುಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ?

ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಜನ, ಪೇಟೆಯ ಜನ, ಸಭೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ, ಸಿನಿಮಾ ಥಿಯೇಟರಿನ ಮುಂದಿನ ಜನರ ಕಣ್ಣೂ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೆ. ಮುಂದೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಕತ್ತು ಹೊರಳಿಸಿ ಹೊರಳಿಸಿ ನೋಡುವದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆ ಈ ಜನರಿಗೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಜೊತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ತಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ತಂಪಾಗಿಸಲು ಆದಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಡವೇ? ಅದಕ್ಕೇ

ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮುಖದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಹೆಂಗ ಸರಿಗೇನು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ! ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಪರಿಚಯದವರೊಡನೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : 'ಭಾರತೀಬಾಯಿಗಂತೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಮರಿಯಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ-ಬೊಗಸೆ ಇಲ್ಲಾ. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರ ಕೆಲಸಾ ಎಷ್ಟ ಹೊತ್ತಿಂದು. ಅದಕ್ಕS ಕನ್ನಡಿ ಮುಂದ ಕೂತುಕೊಂಡು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ವ್ಯಾಲ್ಯಾ ಕಳೀತಾಳ' ಅಂತ. ಮದುವೆ ಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದ್ದುದು ತನ್ನ ತಪ್ಪೇ ? ಮೊದ ಮೊದಲು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧಿ, ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು, ತನ್ನಲ್ಲೇನೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಇನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿ ಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು ಅವರೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಆದರೆ ಅವರಿಗೇಕೊ ಡಾಕ್ಟರರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ, ಹೋಗುವದನ್ನು ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಭಯವೊ ನಾಚಿಗೆಯೊ ತಿಳಿಯದು. ತಾನೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಆಗುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಉತ್ತರ ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧಳಿಲ್ಲ. ತಾನು ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಆದಾವು ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ ?

ಇರುವವರೇ ಇಬ್ಬರು. ಇಬ್ಬರ ಅಡಿಗೆ, ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ಯಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ಮಾತು. ಉಳಿದ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲಾ ಬೇಜಾರು. ಕೆಲವು ದಿನ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕಳೆದದ್ದಾಯಿತು ; ಹೆಣಿಕೆ, ಕಸೂತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣು ಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಯಾವೇ ಎನ್ನುವ ಹೆದರಿಕೆ ತನಗೆ. ಈ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭ್ರಮರವನ್ನಾದರೂ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವಳು ತಾನು. ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ತರುಣ ತತ್ತರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಾತು.

ಅವತ್ತೂ ಹೀಗೇ ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿ ದ್ದಳು ತಾನು. ಅವರಿಗೆ ಪುರಸೊತ್ತು ಸಿಕ್ಕದಾಗೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳೇ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನವರು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಪ, ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಿಗೇ ಬೇಜಾರು ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಅವರು. ಆದರೆ ಅವತ್ತು ಅಷ್ಟು ಆಸೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ

ಕೊಂಡು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಟಿಕೆಟ್ಟೇ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಹೋಗಲಿ, ಮ್ಯಾನೇಜರನನ್ನಾದರೂ ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಗನೋ, ಸಂಬಂಧಿಯೋ ತರುಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ತನ್ನ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ಲೀಜ್ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನೇ ಆಸೆಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದವನಂತೆ ಚಡಪಡಿಸಿ ತಕ್ಷಣ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಟಿಕೆಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ. ದುಡ್ಡು ಕೊಡ ಹೋದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕಿದ್ದಳು ತಾನು. ತನಗಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ಅವನೇ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಹೇಳಿದ್ದ. ಅವತ್ತಿನ ಚಿತ್ರ ದುರಂತವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೇ ಬರದೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ ವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇಕೊ. ಥಿಯೇಟರಿನಿಂದ ಬಸ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿನವರೆಗೂ ಮಹಾ ರಾಣಿಯಂತೆ ದೃಢವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಬೆಲ್ ಹೊಡೆದು ಬಸ್ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಡ್ರೈವರ್ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವರೊಡನೆ ತುಂಬಾ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಳು. ಟಿಕೆಟ್ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಸಿನಿಮಾದ ಕತೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಹಾಡು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಕೂಡ ಅವರು 'ಅದೇಕೊ ಇಂದು ಬಹಳ ಖುಷಿಯಲ್ಲಿರುವೆಯಲ್ಲ?' ಎಂದಿದ್ದರು.

ಓದೋದನ್ನು ಹೆಣೆಯೋದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು ತಾನೆ ಮಾಡ ಬೇಕು? ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ನೈಕಟ್ಟು, ಮುಖ, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು, ತುಟಿ, ತೋಳುಗಳ ಅಂದ ಚೆಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಕಳೆಯೋದು. ಅವುಗಳು ಮಾಸದ ಹಾಗೆ, ಕೆಡದ ಹಾಗೆ ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಅಂದವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ತನ್ನ ಕೆಲಸ. ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವ ಗಂಡಸರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಕಣ್ಣು ಗಳಲ್ಲಿ ಈರ್ಷೆ, ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೇ ತಾನು ನೋಡುವುದು. ಇವರು ಆಗಾಗ ಹೇಳು ತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಚಂಚಲತೆ ಎಂದು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಬರೆದಿದ್ದಾನಂತೆ. ಆದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ಅಂತ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗಂಡಸಿನ ಮನಸ್ಸೇ ಚಂಚಲ. ಅವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯರೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಕ್ಕೇ ತನ್ನ

ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸಲೀಸಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸುವ ತನ್ನ ಗುಣಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ಮಾರುಹೋದಾರು ಎನ್ನುವ ಭಯ ಅವರಿಗೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವತ್ತು ರಜನಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೂಂತ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಯ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು ತಾನು. ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳತಿ ರಜನಿ, ಅವಳ ಗಂಡ ಬಂದರು ಅದೇ ಸ್ಟಾಪಿಗೆ. ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈಮಗು ಇತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕೆ. ಆಗ ಅವಳೇ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ತಾನು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಮಗೂನ ಗಲ್ಲ ಹಿಂಡಿದ್ದಳು. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಜನಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಟೋರಿಕ್ಷಾ ಕರೆದು, 'ನಾವು ಬೇಗ ಹೋಗ್ಬೇಕು. ಸಾರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗ್ತೀವಿ' ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡೇ ಹತ್ತಿದ್ದಳು ರಿಕ್ಷಾ. ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಗಡಿಬಿಡಿಗೆ ಕಾರಣ. ರಜನಿಯ ಬಡಕಲು ದೇಹ, ಉದುರಿದ ಕೂದಲು, ಒಣಗಿದ ಮೈ ತನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದವು. ಒಂದೇ ಹೆರಿಗೆಗೆ ಹೇಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ ರಜನಿ! ಅವಳ ಗಂಡ ರಿಕ್ಷಾ ಹತ್ತಿ ಕೂತಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಆಸೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದ್ದ. ವಿಜಯದ ನಗು ನಕ್ಕಿದ್ದಳು ತಾನು.

ರಜನಿಯ ನೆನಪಿನೊಡನೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯವೂ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ತಾನು. ಗುಮಾಸ್ತ ತಂದೆ ತರುವ ಸಂಬಳ ಸಂಸಾರಕ್ಕೇ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯವಳಾಗಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಪ್ಪ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದ್ದಳಂತೆ, ಮತ್ತೂ ಹೆಣ್ಣೇ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು. ಮೊದಲಿನ ಮೂವರು ಅಕ್ಕದಿರಿಗಿಂತ ತಾನು ಚೆಲುವೆ ಅನ್ನೋದನ್ನ ಕಂಡಾಗ, 'ಹೋಗಲಿ, ಹುಡುಗಿ ಚೆಂದಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ಮದುವೆಯಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ,' ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತುಹೋಗಿ ಇಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳು, ಉಳಿದವೆಲ್ಲಾ ಪರರವು ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯ ನಡವಳಿಕೆ. ಅಜ್ಜಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೇ ಮನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು. ಅವಳ ಕೈ ಬಿಗಿ. ಅವಳಾದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ ಇಷ್ಟು ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಸ್ತಾಳೆ ಅಂತ ಅಪ್ಪ ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮಗೆ

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸಲ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಸೋದು. ಅದೂ ದೀಪಾವಳಿಗೆ. ತಾನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಉಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ತಾನು ತೊಡಬೇಕು. ತಾನು ಆಟದಲ್ಲಿ ಕಾಜಿನ ಬಳೆ ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಬಹಳ. ಅದಕ್ಕೇ ಅಜ್ಜಿ ಜಾಣತನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಪುರದ ಬಳೆ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು. ಅದೂ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ. ರಜನಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯವಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅನುಕೂಲ ವಂತರ ಮಗಳು. ಬಿಟ್ಟು ಉಡೋದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಅಂಗಿ ಪರಕಾರಗಳಿದ್ದವು. ಆಗಾಗ ಅವಳ ಅಣ್ಣ ತಲೆಗೆ ಬಣ್ಣದ ಹೇರ್‌ಪಿನ್ನು, ರಿಬ್ಬನ್ನು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುತರುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊರಳಿಗೆ ಬಣ್ಣದ ಮಣಿಗಳ ಸರ. ಕೈಗೆ ನಾನಾತರದ ಬಳೆಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳು ಉಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬೇಕೆಂದೇ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯ ಲೋಲಾಕು ತಾನು ಒಮ್ಮೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತುಂಬಾ ಆಸೆಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರಜನಿ ತನಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಕೊಡಬಹುದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ರಜನಿ ಗಲ್ಲ ಉಬ್ಬಿಸಿ ಗೋಣು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತ 'ಉಹುಂ, ನನ್ನ ಲೋಲಾಕು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡೂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬೈಯ್ತಾರ', ಎಂದಿದ್ದಳು. ಆಗ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಲಾಕುಗಳನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿ ಬಿಡಲೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು ತನಗೆ. ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಿಟ್ಟು ರಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರಜನಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಂಗಾರದ ಲೋಲಾಕು ಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ. ಆಗ ಹಂಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಮನಸ್ಸಾಗಿತ್ತು ತನಗೆ. ತನ್ನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಯೋ ಅಥವಾ ಲೋಲಾಕು ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನೂ ತಾನು ಕೇಳುವೆನೆನ್ನುವ ಭಯದಿಂದಲೋ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ್ದಳು ರಜನಿ.

ರಜನಿಯ ಗಂಡನನ್ನು ತಾನು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತೇನೆಯೆ? ಅವನ ದಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆಯೋ, ಆ ಮೀಸೆಯೋ, ಕನ್ನಡಕದ ಕಣ್ಣುಗಳೋ ಒಂದೂ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ ತನಗೆ. ತಾನು ಯಾಕೆ ಬೇರೆಯವರ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಆಸೆಪಡಬೇಕು? ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇದೊಂದು ಹುಚ್ಚು. ತನ್ನ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಡ ವಳಿಕೆಗೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮಾಡುವ ಅಪಾರ್ಥ ಇದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಏನೋ ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ

ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಈಡೇರದ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಛಲದಿಂದ ತಾನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೇ ಇವಳು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡೋದು ಎಂದು ತಿಳೀತಾರಲ್ಲ. ಗುರುತಾದಾಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೋತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಾಣದವರ ಹಾಗೆ ಅಡ್ಡಾಡೋದು, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತಿರುಗಾಡೋದಕ್ಕೆ ಹೆದರೋದು ಸುರು ಮಾಡ್ತಾರೆ. ತನ್ನನ್ನು ದೂರವಿಡ್ತಾರೆ. ಆ ಕಸ್ತೂರಿ ಹೊಸತಾಗಿ ಗುರುತಾದಾಗ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ಬರೋದು ಹೋಗೋದು ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಬ್ರಾಯಡರಿ ಡಿಜಾಯಿನ್ ಬರೆದುಕೊಂಡಳು. ತನ್ನಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಪೇಂಟ್ ಮಾಡೋದು ಕೂಡ ಕಲಿತಳು. ತನಗೂ ಕುರುಂ ಕುರುಂ ಚಕ್ಕಲಿ, ಗುಲಾಬ ಜಾಮೂನ್ ಮಾಡೋದು ಕಲಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಇತ್ತಿತ್ತ ಬರೋದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಕಂಡರೆ ಮಾತಾಡಿಸೋದೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ತಾನೇ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ತಾನೆಲ್ಲೋ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ ಬೇಕೊಂತ ತನ್ನನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಮಗೂನ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಬಹಳ ದಿನ ಇವಳು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾಳೆ ಅಂತ ಕಾರಣ ತಿಳೀಲಾರದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಒದ್ದಾಡ್ತಿದ್ದೆ. ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳೋದಕ್ಕೆ ಬಿಗುಮಾನ. ಕೊನೆಗೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ನಾದಿನಿ ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೋ ಹೇಳಿದಳಂತೆ, 'ನಮ್ಮಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೇನ ಬಯ್ದರು. ನೋಡು, ಭಾರತೀಬಾಯಿನ ನೋಡಿ ಕಲಿತ್ಕೊ ನೀಟಾಗಿರೋದನ್ನ. ನೀನೋ ಮನೇಲಿ ಮುಸುರೆ ತಿಕ್ಕೋಳಹಾಗಿರ್ತಿ,' ಅಂತ. ಅವರು ಹಾಗೆಂದರೆ ತನ್ನದೇನು ತಪ್ಪೊಂತ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದು ಅಂತ ತನ್ನ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನನ್ನ ಕೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಗುರ್ರ್ ಅಂತಿದ್ದರೆ ತಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಮತ್ತೇನು ಮಾಡೋದು, ಅವತ್ತು ಇನ್ನಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಕಸ್ತೂರಿಯ ಗಂಡ ಬೀದೀಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡಿ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು ತಾನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಹೋಗುವಾಗ ಬರುವಾಗಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ

ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೊರಗಿದ್ದು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳ್ತಾಳೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಳಗೇ ಇದ್ದು ಹಜಾರದಿಂದಲೋ, ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದಲೋ ಅವರನ್ನ ನೋಡ್ತಾಳೆ. ಒಳಗೇ ಇದ್ದು ಅವರನ್ನ ಚಿಟುಕು ಮುಳ್ಳಾಡಿಸ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಹೊರಗೆ ಕಾಣದೆ ಇದ್ದಾಗ ಅವರ ಮುಖ ಬಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ ತನಗೆ. ಗೆಲುವಿನ ನಗು ನಗುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಕಸ್ತೂರಿಯೊಡನೆ ಅವಳ ಗಂಡ ತುಂಬಾ ಜಗಳ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನ ತೌರುಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಕೆಲಸದ ಗೋದುಬಾಯಿ ಹೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಬಹಳವಾಯಿತೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು ತನಗೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಹೋಗುವಾಗ ಆಡಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ತನ್ನ ಮೈ ಉರಿಯುತ್ತದೆ. ತಾನೇನೋ ನಡತೆ ಇಲ್ಲದವಳಂತೆ. ಗಂಡನಿಂದ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಅಂತ ಬೇರೆ ಗಂಡಸರ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡ್ತಾಳಂತೆ. ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ತಾನು ನಡತೆ ಕೆಟ್ಟವಳೇ? ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸೂಳೆ ಹಾಗೆ ಮೆರೀತಾಳೆ ಅಂತಾರೆ. ಯಾಕೆ, ಗೃಹಿಣಿಯಾದವಳು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೋಬಾರದು ಎಂದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ? ಗಂಡಸರನ್ನ ನೋಡಿದರೆ, ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೆ, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಇವಳ ಗೆಳೆಯರೇ ಎಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ತಾರೆ. ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಇವರದೇನು ಗಂಟು ಹೋದೀತು. ದೇವರು ಚುರುಕಾದ ನಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಆಡ್ತಾರೆ. ತಾನು ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೇನು? ತಾನು ಎಂಥವಳಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನೋದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಗಂಡ ತನ್ನೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಸಾಕೇ ? ಸಾಕಲ್ಲ ಉಹುಂ ಸಾಕಾಗೊಲ್ಲ. ಗಂಡ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಏನೋ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಗು ಆದರೂ ಆಗಲೊಲ್ಲದಲ್ಲ. ತನ್ನ ವೇಳೆಗೆ, ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಆಗ. ಈಗ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಿಂದ ಇದೇ ಮಾತು ಕೊರೀತಾ ಇದೆ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ. ಹೊರಗೆಲ್ಲಾ ಮಹಾರಾಣಿಯಂತೆ ಮೆರೆದು ಬಂದರೂ ಮನೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಕೋ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ತನಗೆ. ರಾಣಿ, ಆಳು, ದಾಸಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಾನೇ ಆಗ. ಈ ಏಕಾಕಿತನ ಬೇಸರವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಡ್ತಾಳೆ ಆಗಾಗ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದತೊಡಗಿದ್ದಳು ತಾನು. ಮಹಾಭಾರತ ಓದಬೇಕೆಂದು ಕುಳಿತರೆ ತನ್ನ ಕಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಂಬಿಕೆ, ಅಂಬಾಲಿಕೆ, ಕುಂತಿಯರ ಕಥೆಗೇ ಹೊರಳುತ್ತದೆ. ಅಂಬಿಕೆ, ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರು ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ವಿಧವೆಯರು. ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲ. ಸರಿ ಅತ್ತೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದ್ವೈಪಾಯನನಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಮುನಿಯ ಶಾಪ. ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಸರಿ, ಅವಳೂ ದೇವತೆಗಳ ವರಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ನಡೆಯಬಹುದಾದರೆ ಇಂದಿನ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಡೆಯಬಾರದು ? ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ತಾನು ಒಳ್ಳೆಯವಳು, ಸಾಧ್ವಿ ಎಂದರೆ ಈ ಹೆಂಗಸರು ನಂಬುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ನಗುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಪಿಸಿಪಿಸಿಗುಡ್ತಾರೆ. ಯಾರಯಾರ ಜತೆಗೋ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಸೇರಿಸಿಮಾತಾಡ್ತಾರೆ. ಆ ಎಂಜಿನಿಯರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯ. ಅವ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಜೀಪು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಸರಿ, ಸುರುವಾಯಿತು ಇವರ ಗಾಸಿಪ್. ಆ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಇವರ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋರು. ಅವರು ತನ್ನ ಜತೆಗೆ ನಗನಗ್ತಾ ಮಾತಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿದರು. ಇನ್ನು ಪ್ರಭಾಕರ.... ಢಣ್. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಗಡಿಯಾರದೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು ಭಾರತಿ. ಅಬ್ಬಾ ! ಆಗಲೇ ಎರಡೂವರೆ. ಪ್ರಭಾಕರ ತನಗಾಗಿ ಕಾಯ್ತಿರ್ತಾರೆ. 'ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಶೋ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದಿದ್ದಳು ತಾನು.

ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಒಣ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟು ಹಾಕಿದಳು. ತಿಳಿ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಶಿಫಾನ್ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಕರಿ ಚೋಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಮುಖಾಲಂಕಾರ ಮೊದಲೇ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಕೆಂಪುಹರಳಿನ ಲೋಲಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ಅಲಂಕಾರ ಮುಗಿಯಿತು. ಆ ಲೋಲಾಕು ತನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪ್ರಭಾಕರ ಹೇಳಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟಿದ್ದರು. 'ನೀನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ....ಎಂದು ಆಸೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ತಾನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರೆ....ರೆ....ಅಥವಾ ತಾನು ಇವತ್ತಾದರೂ ಒಪ್ಪಿದರೆ....

ಎಂದೊಡನೆ ಯಾಕೋ ತಲೆ ಸುತ್ತುವಂತಾಯಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೂ ವಾಂತಿ

ಆಗಿತ್ತು. ಪಿತ್ತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಊಟ ಹಾಕಿ, ತಿಂಡಿಯ ಡಬ್ಬಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದಳು. ತನಗೆ ಊಟವೇನೂ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತಿ ಮತ್ತೆ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಓಡಿದಳು. ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ? ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಭಾರತಿ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು.

ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಗಂಡನ ಭುಜಕ್ಕೆ ಒರಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತು. ತುಯ್ದಾಡುವ ಲೋಲಾಕುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಇಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದಳು.

ಪ್ರಯಾಣ

"ಅವ್ವಾs, ಬೆಳಗಾಂವಿಯಿಂದ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕ ಈಗ ಬಸ್ಸು ಆಗ್ಯಾವ. ಲಗೂನ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟತಿದ್ದಿ. ಆದರ ನಿನಗ ಬಸ್ಸಿನ ನಾತ ಆಗೂದಿಲ್ಲಂತ ಗಾಡೀಗೆ ಕೂಡಿಸೇನಿ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳ್ಯಾಗ ಗಾಡಿ ಬದಲ ಆಗ್ತದ. ಒಬ್ಬಾಕಿನ್ನ ಅಷ್ಟುದೂರ ಹ್ಯಾಂಗೆ ಕಳಿಸೂದು ಅಂತ ಕಾಳಜಿ ನನಗ."

"ಇರಲಿ ಬಿಡಪಾ ಕಾಶಣ್ಣಾ, ನಿನಗೂ ಈಗ ರಜಾ ಇಲ್ಲಲ್ಲ....ಒಬ್ಬಾಕಿ ಆದರ ಏನಾತು. ಸಣ್ಣಾಕೀನs ನಾನು? ಮುದುಕಿ ಆದೆ. ಸಾಮಾನು ಏನು ಬಾಳಾ ಇಲ್ಲಾ ಏನಿಲ್ಲಾ, ಇದೊಂದು ಕೈಚೀಲ. ಇದೊಂದು ನೀರಿನ ತಂಬಿಗಿ ಇವೆರಡs."

"ಅವಸರದಾಗ ಊಟಾನೂ ನೆಟ್ಟಗ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಲಲಿತಾ ಹಾಲಾಗಿನ ಚಪಾತಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟ್ಯಾಳ ಡಬ್ಬ್ಯಾಗ. ದಾರಿಯೊಳಗ ತಿನ್ನು. ಇಂಥಾ ಗಾಡೀಗೆ ಅವ್ವನ್ನ ಕಳಸ್ತೀನಿ ಅಂತ ಅಶೋಕಗ ತಾರು ಕೊಟ್ಟೇನಿ. ಅವ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಕ ಬಂದಿರತಾನ."

"ನೀವು ಅಣ್ಣಾ ತಮ್ಮಾ ಎಲ್ಲಾ ತಾರಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಾವ್ರಪಾ. ಹೇಣ್ತಿ ಹೆರಿಗಿಗೆ ತವರ್ಮನಿಗಿ ಹೋಗ್ಯಾಳ, ಊಟದ ತ್ರಾಸು ಆಗ್ತದ ಅವ್ವನ್ನ ಕಳಸು ಅಂತಾ ಅವಾ ತಾರು ಕೊಟ್ಟಾ. ಅದಕ್ಕs ನಿಂತ ಕಾಲಮ್ಯಾಲೆ ಹೊರಟೆ. ಅವರ್ನ ಸಂಬಾಳಿಸರೆಪಾ ನೀನು ನಿನ್ನ ಹೇಣ್ತಿ. ವಯಸ್ಸಾಗ್ಯಾವ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗಿ ಬರತಾರ. ಲಲಿತಾಗ ಏನೂ ತಿಳಕೋಬ್ಯಾಡ ಅನ್ನು. ಆಕೀನೂ ತಿಳಿದಾಕಿ ಇದ್ದಾಳ. ಆದರೂ ಜೀವ ತಡೀಲಾರದ ಹೇಳಿದೆ."

"ಅವ್ವಾs ನಿನಗ ಮಲ್ಲಿಗೀ ಹೂವು ಅಂದರ ಭಾಳ ಪ್ರೀತಿ. ಮಾಲಿ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾನ ತಗೊಳ್ಳಲೇನು?"

"ಬ್ಯಾಡಪ್ಪಾ. ನನಗ್ಯಾತಕ್ಕ ಮಲ್ಲಿಗೀ ಮಾಲಿ. ಅಜ್ಜಿ ಆದೆ. ಇನ್ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕು. ಹೂವಿನ ಪ್ರೀತಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣಾಕಿ ಇದ್ದಾಗ ಇತ್ತು. ಹೋಗಿ ಬರ್ತೇನಿ, ಮನೀ ಕಡೆ ಜ್ವಾಕಿ" ಕನಕಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಕೈ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಂದಿತ್ತು.

ಗಾಡಿಗೆ ಗತಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ಎಳೆಯಲೋ ಬೇಡವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಭಾರವಾಗಿ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಲಿಗಳು ವೇಗಕ್ಕೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಯದೇ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕಾಶದ ನೀಲಿ, ಮರಗಳ ಹಸಿರು, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಸೆರಗನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವಿನ ಕೆಂಪು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜುಳು ಜುಳು ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕರೀ ಬಣ್ಣದ ನೆಲ ಎಲ್ಲವೂ ರೈಲುಡಬ್ಬಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಮಿತಿ ಯೊಳಗೇ ಮೂಡಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು—ಕನಕಮ್ಮನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ. ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಚಾಪೆ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿದಂತೆ ಸರಿಯು ತ್ತಿದ್ದ ಹೊಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ದಣಿದಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು....

ಕಾಶಣ್ಣ ತುಂಬಾ ಅಂತಃಕರಣದ ಹುಡುಗ. ಮಿದು ಮನಸ್ಸಿನವ. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಅವನಿಗೆ. ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಆಸೆಗಳನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದರೆ ದುಃಖ ಅವನಿಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸದಾಶಿವನ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಭಾವ. ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ತನ್ನ ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸದಾ ಶಿವನೂ ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆಡಿದರೆ ಕೂಡಿಯೇ ಆಡಬೇಕು. ಕೂಡಿಯೇ ಉಣ್ಣಬೇಕು, ತಿನ್ನಬೇಕು, ಜಗಳಾಡಬೇಕು. ಆದರೂ ಆ ಜಗಳ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲ ಹೂಗಳನ್ನು ತಂಗಿ ಸುಧಾ ಳಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಜಗಳವಾಗಿ ಮೊದಲು ತನಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಹೂವಿನ ಆಸೆ ಹತ್ತಿಸಿದವನೇ ಅವನು. ಒಂದು ದಿನ 'ನಿನಗ ಮಜಾ ತೋರ ಸ್ತೀನಿ ಬಾಯಿಲ್ಲೆ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ಬಳ್ಳಿ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದ. 'ನಿನಗ ಹೂ ಬಾಳಾ ಪ್ರೀತಿ ಅಂತ ಇದನ್ನ ಹಚ್ಚೇನಿ.'

"ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲು ಸರಿಸ್ರೀ ಅಮ್ಮಾರs ಅತ್ಲಾಗ. ಸೀಟಿನ ಕೆಳಗಿನ ಗಂಟು ತೊಗೋತಿನಿ" ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟ ಕನಕಮ್ಮ ಕಾಲು ಸರಿಸಿದಳು. ಗಾಡಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಶಿಳ್ಳುಹಾಕಿತು. ಎದುರಿನ ಸೀಟಿನ ಮೇಲಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಎದ್ದು ಸಾಮಾನು ಸಾವರಿಸತೊಡಗಿದಳು.

"ನಿಮ್ಮ ಊರು ಬಂತೇನು?"

"ಹೌದ್ರೀ ಅವ್ವಾರ, ಧಾರವಾಡ ಬಂತು. ನಾವಿಲ್ಲೇ ಇಳೀಬೇಕು." ಹೊರಗೆ ಹಣಿಕಿದ ಕನಕಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕಂಡು ಮರೆಯಾದವು. ಗಾಡಿಯ ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು.

"ನಿಮ್ಮ ಊರು ಧಾರವಾಡs ಏನು?"

"ಹೌದ್ರೀ ನಮ್ಮದು ಧಾರವಾಡ. ಅಳ್ಳಾವರಕ್ಕ ಮಗಳ್ನ ಕೊಟ್ಟೇನಿ. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಯಿತ್ವಾರ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಅದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮನಿ. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಭಾಂಡೀ ಅಂಗಡಿ ಇಟ್ಟಾರ."

"ಹುಂ. ಆಯಿತ್ವಾರ ಪ್ಯಾಟೀ ಊರಾಗ ಅದs ಅಲ್ರಿ. ನಾ ಸಣ್ಣಾಕಿದ್ದಾಗ ಈ ಊರಾಗ ಇದ್ದಿವಿ. ನಮ್ಮ ತಂದೀ ನೋಕರಿ ಮಾಡತಿದ್ದರು. ಮಾಳಮಡ್ಡ್ಯಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೀ ಇತ್ತು. ಉಳವಿ ಬಸಪ್ಪನ ಜಾತ್ರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣನ ಜಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ದು ನೆನಪ ಅದs ನನಗ ಇನ್ನೂ. 25–30 ವರ್ಸಾತು ನಾವು ಈ ಊರುಬಿಟ್ಟು. ಇಲ್ಲಿ ಫೇಡೆ ಬಾಳ ರುಚಿ ಇರ್ತಾವ. ಸ್ಟೇಷನ್‌ದಾಗ ಸಿಕ್ತಾವೇನ್ರೀ?"

"ಎಷ್ಟು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು ನೆನಪ ಇಟ್ಟೀರಲ್ರೀ? ಛಲೋ ಫೇಡೆ ಅಂದರ ಲೈನ್‌ಬಝಾರದಾಗ ಸಿಗ್ತಾವ ನೋಡ್ರಿ. ಅವು ಉತ್ತಮ ಫೇಡೆ. ಅವ್ವಾವರಿಗೆ ಫೇಡೆ ತಿನ್ನೂ ಆಸೆ ಆಗೇದ ಕಾಣ್ತದ. ಬರ್ರಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೋಗೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಹಳೇ ಧಾರವಾಡಾ, ಅಲ್ಲೀ ಫೇಡೆ ನೋಡೀರಂತ ಹ್ಯಾಂಗದಾವ ಅನ್ನೂದು" ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು ಆ ಅಪರಿಚಿತಳು.

ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವಳ ಕೈಗೆ ಟ್ರಂಕು ಕೊಡುತ್ತ ಕನಕಮ್ಮ ನಸುನಕ್ಕು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಜಾಗ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಹಸಿರು ದಿಬ್ಬಗಳು, ಅತ್ತೀಕೊಳ್ಳದ ಆಳ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕನಕಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಆಗ ಇನ್ನೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲವೇ ತನ್ನ ಸದಾಶಿವ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು. ಬಿ. ಎ. ಪಾಸಾದ ಫೇಡೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ

ಕೊಟ್ಟು ತನಗಾಗಿ ಎರಡು ಫೇಡೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹಿತ್ತಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನೇ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮೊಗ್ಗು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಫೇಡೆ ತುರುಕಿದ್ದ. ಅವನ ಫೇಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಮೊಗ್ಗಿನ ಗೊಂಚಲನ್ನೇ ಅವನ ಕಾಲರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದಳು ತಾನು. ಆದರೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಲು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫೇಡೆ ಕೂಡ ವಿಷವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಸರಿತ್ತು. "ಹುಚ್ಚೀ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಳತಾರೇನಽ ಬಂಗಾರೀ. ಎರಡಽ ವರ್ಷಾ ಕಲಿತು, ಶಾಣ್ಯಾ ಆಗಿ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ನೌಕರಿ ಹಿಡದು ಆಮ್ಯಾಲೆ.... ನಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗ್ತೇನಿ" ಎಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಸದಾಶಿವ.

ಆಗ ತಿನಿಸಿದ ಫೇಡೆ ಕೊನೆಯದು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ತಾನು ಫೇಡೆ ತಿಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತನಗೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋದು ಒಂದು ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಬೇರೇನೋ ಆಗತಿರತದೆ. ಅದೇ ವರ್ಷ ಸದಾಶಿವನ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಮನೆಗೆ ಅವನೇ ಹಿರಿಯ ಮಗ. ಸಂಸಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಲ್ಲಾ ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿತ್ತು. ನೌಕರಿ ಹುಡುಕಲು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಯ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ, ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ನೊಂದ ಸದಾಶಿವ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ದೂರ ದೂರ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗಲೇ ತನ್ನ ತಂದೆಗೂ ವರ್ಗವಾಗಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವ ಆಸೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೆ ತಾಯಿ ಹಸುವಿನಿಂದ ದೂರ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವ ಮೂಕ ಕರುವಿನ ಹಾಗೆ ತಾನು ಒದ್ದಾಡ್ತಾ ಧಾರವಾಡ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಳು. ತಾನು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಇರಲಿ. ಸದಾಶಿವ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ಯಾಕ್ರೀ ಅಜ್ಜೀ ಕಣ್ಣಾಗ ನೀರು ಬಂದಾವ ? ಕಸರು ಗಿಸರು ಬಿತ್ತೇನು?"

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದವಳು ಉತ್ತರವನ್ನೂ ತಾನೇ ಹೇಳಿದ್ದಳೆನ್ನುವಂತೆ ಕನಕಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಹೂಂಗುಟ್ಟಿ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಕುಳಿತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಡಬ್ಬಿ ಗಿಜಿಗಿಜಿಗುಟ್ಟುತ್ತ ಜೇನುಗೂಡಿನ ಹಾಗಿತ್ತು. ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ

ಒಬ್ಬರ ಹತ್ತಿರ ಒಬ್ಬರು ಕುಳಿತದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ, ಟ್ರಂಕು ಇಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮೇಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗಾಡಿಯ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಭಾಷಣೆ, ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡು, ಸಣ್ಣವರ ಜಗಳಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಸಂತೆ ಗದ್ದಲದಂತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಜನರ ನಡುವೆಯೂ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಏಕಾಕಿ ಎನಿಸಿ ಕನಕಮ್ಮನ ಗಂಟಲು ತುಂಬಿಬಂದಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೇ ಬಿಕ್ಕು ಸುರುವಾಯಿತು. ತಿರುಗಣಿ ತಂಬಿಗೆಯ ನೀರು ಒಂದೆರಡು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದಳು. ಬಿಕ್ಕು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಡಿದು ತಂಬಿಗೆ ಹಣಿಕಿದಳು. ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಒಳಗೇ ಇತ್ತು ನೀರು. ಗಾಡಿಯ ಕುಲುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಚೆಲ್ಲಿಹೋಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ನೀರು ವಿಜಾಪುರ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೂ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮಡಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವಳು ತಾನು. ತಂಬಿಗೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿದಳು. ಬಿಕ್ಕುವಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಎದೆ ನೋಯತೊಡಗಿತು. ಎರಡೂ ಕಾಲು ಸೀಟಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಂಡಿಗೆ ಹಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಎದೆ ಧಡಧಡ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ತಲೆಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ ತನಗೆ. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಶಣ್ಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಡಾಕ್ಟರರು, ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳದೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ಗಾಡಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಳ್ಳುಹಾಕಿದಾಗ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಡಬ್ಬಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಯಾರ್ಯಾರದೋ ಟ್ರಂಕು ಹಾಸಿಗೆ ಹೊತ್ತ ಕೂಲಿಯವನೊಬ್ಬ "ನಡೀರಿ ಅಮ್ಮಾರ, ಸರೀರಿ ಲಗೂ ಲಗೂನ. ಗಾಡಿ ಬಿಡತೈತಿ ವಿಜಾಪರಕ್ಕ ಈಗ" ಎನ್ನುತ್ತ ದಡದಡ ಓಡಿದಾಗ ತಾನೂ ಅವನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ನಡೆದುಬಂದು ಹೆಂಗಸರ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನೇರಿ ಉಸ್ಸೆಂದು ಕುಳಿತಳು. ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಎದುರಿಗೇ ಇಬ್ಬರು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕುಳಿತ ತರುಣಿ ಎದ್ದುಬಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕೈಮಾಡಿ "ಲಗೂನ ಬರತೀನಿ ಪ್ರಕಾಶ. ಮನೀಕಡೆ ಜ್ವಾಕಿ. ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಹಾಲು ಕುಲಕರ್ಣೇರ ಮನ್ಯಾಗ ತೊಗೊಳ್ರಿ. ರೊಕ್ಕ ಕೇಳಿದರ ಬಂಗಾರಕ್ಕ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೊಡತಾಳ ಅಂತ ಹೇಳ್ರಿ" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕನಕಮ್ಮನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೆಳೆಯಿತು.

"ತಂಗೀ ಯಾವೂರು ?"

"ಬಾಗಲಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗ್ಬೇಕು."

"ಒಬ್ಬಾಕೀನs."

"ಹೂಂ, ತಂಗೀ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತೀನಿ."

"ಎಷ್ಟ ಮಂದಿ ಅಕ್ಕ ತಂಗೇರು ?"

"ಇಬ್ಬರs. ಮೂರು ಮಂದಿ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಈಗ ಬಂದಾವ ತಮ್ಮ."

"ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಬಂಗಾರವ್ವ ಏನು ತಂಗೀ ?"

"ಅಲ್ರೀ ಅವ್ವಾರ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುವರ್ಣಾ. ಆದರ ನಮ್ಮ ತಂದೀ ಪ್ರೀತಿಲೆ ಬಂಗಾರಿ ಬಂಗಾರಿ ಅಂತ ಕರೀತಿದ್ದರು." ಕೂಸಿಗೆ ಹಾಲೂಡಿಸುತ್ತ ಸುವರ್ಣ ನಕ್ಕಳು.

ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಛಳಕು ಹೊಡೆದಂತಾಯ್ತು.

"ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗಿ ಹೋಗಬೇಕ್ರೀ ?"

"ನಾನು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕ ಮಗನ ಮನೀಗಿ ಹೊರಟೀನಿ."

"ಹಂಗಾರ ಛಲೋ ಆತ ಬಿಡ್ರಿ. ನನಗೂ ಜೋಡು ಆತು. ನಾ ದಾರ್‍ಯಾಗ ಇಳೀತೇನಿ ನೀವು ಮುಂದ ಹೋಗತೀರಿ."

'ಹೌದು' ಎನ್ನುವಂತೆ ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಳು ತಾನು ಎದೆ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ. ಆವಾಗಲೂ ತಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು—ತಂದೆ ವರ ಹುಡುಕಿ ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾಗ. ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕರಿಮಣಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿ ಅತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ವಿಧೇಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ತಾಯಿಯಾಗಿ ತಾನು ಜಯದೇವನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸದಾಶಿವನೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೆಳಗಾಂವಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಮನೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಚಹಕ್ಕೆ ಕರೆದಾಗ ಗಂಡ, ತನಗೆ ಅವನಿಗೆ ಗುರುತುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿ ದ್ದರು. ಅಪರಿಚಿತರಂತೆ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈ ಮುಗಿದಾಗ ತಾನು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದಳು. ಒಲವಿನ ಮಹಾಪೂರವೆ ಇತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ.

ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆರಿಗೆಯಾಗಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವಳು ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು ಅವಳನ್ನು. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಹೊರಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸದಾಶಿವ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದ, “ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಸುವರ್ಣಾ ಅಂತ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಬಂಗಾರೀ ಅಂತ ಯಾಕ ಕರೀತೇನಿ ಅನ್ನೋದು ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ ಕನಕ” ಎಂದು. ಯಾಕೆಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರೀ ಎಂದೇ ಅವ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೇ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಥರಥರ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಪೂರ್ತಿ ಬೆವೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೂ ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ‘ದೇವರೇ ಸದಾಶಿವನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿಡೆಂದು’ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

‘ಅಮ್ಮಾರs’ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು ಸುವರ್ಣಾ. “ಅಮ್ಮಾರ, ನಾನು ಪಾಯಖಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತೇನಿ. ದೊಡ್ಡಾಂವ ಸೀಟಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಲಕೊಂಡಾನ. ಈ ಕಿರಣನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿಕೋತೀರಾ ಲಗೂನ ಬರತೇನಿ ?” ಅಂದ ಸುವರ್ಣಾನತ್ತ ಕೈಚಾಚಿ ಮಗೂನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು “ಹೋಗಿಬಾರವ್ವ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಾ ನೋಡ್ತೇನಿ ಈ ತುಂಟನ್ನ” ಎಂದು ಜೊಲ್ಲು ಒರೆಸಿ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು ಕನಕಮ್ಮ. ಅವನು ಜಿಗಿದು ಜಿಗಿದು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಒದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ಛಳುಕು ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಎದೆ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು....

ದಿನ ಕಳೆದು ತಿಂಗಳು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಓದು ಮುಗಿಸಿ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಸದಾಶಿವ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಗಂಡ ಪೇಪರು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತವರು ಎದ್ದು ಛಂಗನೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಬಂದಿದ್ದರು. “ಛೇ ಛೇ ಹೀಗಾಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಎಂಥಾ ಅನಾಹುತ ಆಯ್ತು.”

“ಏನಾಯ್ತು ?”

"ಅದs ಆ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಇದ್ದಾರಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೆ...."

"ಏನಾಯ್ತ್ರೀ ಅವರಿಗೆ" ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ತನ್ನ ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ.

"ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟ್ಯಾಕ ಗಾಬರಿ ಆಗ್ತಿ. ಅವರು ಲಂಚ ತಗೊಳ್ಳೊ ಮುಂದ ಸಿಕ್ಕರಂತ. ನೌಕರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಕೇಸು ಹಾಕ್ಯಾರಂತ. ಜಿ. ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಅಂದರ ಅವರs ಇರಬೇಕು. ಪಾಪ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಗತಿ ಏನು ?"—ಎನ್ನುತ್ತ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹೊರಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಗ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಗತಿ ದೇವರೇ ಗತಿ. ಅಳು ಅಳುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹರಿಯುವ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿಯ ನೆವವನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಹಸೀ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ನೆವವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ 'ದೇವರೇ ಇಂಥ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಸದಾಶಿವನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟಿ ?' ಎಂದು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಏನೋ ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿದಂತೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಮುಖ ಒರೆಸಿ ಒರೆಸಿ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಮೇಲೆ ಎತ್ತದ ಹಾಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರೆ ಜನ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾರೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ದೇವರೇ ಎಂಥಾ ಹೊತ್ತು ತಂದೆಯಪ್ಪಾ ಎಂದು ಒಳಗೇ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದಳು ತಾನು. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಜನ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅಡ್ಡಾಡುವಾಗ ತನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಮನೆಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಎಂದು. ಹಾಗೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಗಂಡನೆದುರು ಅಂದು ಅವರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈಯ್ಗಳು ತಿಂದಿದ್ದಳು. ಏನಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ. ಯಾಕೆ ದೊಡ್ಡವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ? ಇಂಥಾ ಮನೆತನ, ಇಂಥಾ ವರಗಳು ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಕೂಗಾಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು ತನಗೆ.

ಸುವರ್ಣಾ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳು ಕಟ್ಟಿ ತಂದಿದ್ದ ಬುತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಬಹಳ ಬಲವಂತಮಾಡಿದಳು ತಾನೂ ಉಣ್ಣಬೇಕೆಂದು. ಆದರೆ ಎದೆ ಒಳಗೇ ಸಣ್ಣಗೆ ನೋಯುವಾಗ ತನಗೆ ಊಟವೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ತಂದ ಚಪಾತಿಯನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆ ಎರಡು

ಗುಟುಕು ನೀರು ಕುಡಿದು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದಳು. ಸುವರ್ಣೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅದುವರೆಗೆ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಉಳಿಯದೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಮಾತು ಸುರು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದಳು ಕನಕಮ್ಮ.

"ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮಗನ ಹೆಸರೇನು ಇಟ್ಟೇ ತಂಗೀ."

"ಸದಾಶಿವ ಅಂತ. ನಮ್ಮ ತಂದೀ ಹೆಸರದು."

"ಆಂ, ನೀ ಅದs ಸುವರ್ಣಾ ಏನು ಹಾಗಾದರ. ಅದಕ್ಕs ನಿನ್ನ ತಂದಿ ಬಂಗಾರಿ ಬಂಗಾರಿ ಅಂತಾರ. ಎಲ್ಲದಾರ ಈಗ ಅವರು, ಯಾವೂರಾಗ?"

"ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆತ್ರೀ". ಸುವರ್ಣೆಯ ಕಣ್ಣು ತೇವಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಿದ್ದಳು ತಾನು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದೆ ಮಾತ್ರ ಧಡ ಧಡ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು.

"ಪಾಪ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಭಾಳಾ ತ್ರಾಸಾಗಿರಬೇಕು. ಲಂಚಾ ತಿಂದು ನೌಕರಿ ಕಳಕೊಂಡಿದ್ರು ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದೆ...." ನಾಲಿಗೆ ತಡವರಿಸಿತ್ತು.

"ಎಲ್ಲಿದ್ರೀ ಯಾರ ಹೇಳಿದ್ರು ನಿಮಗ? ಲಂಚಾನೂ ಇಲ್ಲಾ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂದೀ ದೇವರಂಥವರು. ನೀವು ಯಾರ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳತೀರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಂದೀ ಊರು ಧಾರವಾಡ. ಜಿ. ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಅವರ ಹೆಸರು. ಅವರಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು, ದಮ್ಮು ಇತ್ತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಡಾಕ್ಟರರು ಬ್ರಾಂಕೈಟಿಸ್ ಅಂದರು. ನಂದೊಬ್ಬಾಕೀದs ಲಗ್ನ ಆಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ್ಯಾಗ ಕಡೀ ವರ್ಷಾ ಕಲೀತಿದ್ದಾ. ಎಲ್ಲಾ ಭಾರ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೇ ಬಿತ್ತು. ಸಾಯೂ ಮುಂದ ಬಂಗಾರಿ ಬಂಗಾರೀ ಅನಕೋತಾ ಜೀವಾ ಬಿಟ್ಟರು." ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಸುವರ್ಣಾ. ಅವಳ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕನಕಮ್ಮನ ಕಣ್ಣೀರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ಸುವರ್ಣಾ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ದಂಗುಬಡಿದಂತೆ ಕುಳಿತ ಕನಕಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಅವಳು ಬೇಡ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಿರಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಲ್ಲಿದ್ದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟನ್ನಿಟ್ಟು, ಸಿಂಬಳ ಕಳೆದೊಗೆದು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಒರೆಸಿಕೊಂಡಳು. ಸುವರ್ಣೆ ಇಳಿದು, "ಹೋಗಿ ಬರ್‍ತೇನ್ರೀ ಅವ್ವಾರs. ಅಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಹಣೀ ಮ್ಯಾಲಿನ

ಕುಂಕುಮ ಅಳಿಸಿಹೋಗೇದ...." ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಕನಕಮ್ಮ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಉಳಿದವರತ್ತ ನೋಡದೇ, ಮಾತಾಡಿಸದೇ ಮುಖ ಕಾಣಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಕಾಲಿಗೆ, ತಲೆಗೆ ಮುಸುಕು ಬೀರಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಹತ್ತಿದರು, ಇಳಿದರು. ವಯಸ್ಸಾದವಳು, ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಎಬ್ಬಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ನಿಂತಾಗ ಎಲ್ಲ ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನೂ ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದ ಅಶೋಕ ಮಲಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಬಂದು ಚೀರಿದ 'ಅವ್ವಾs' ಎಂದು.

ನಿರೀಕ್ಷೆ

ಹಾವು ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪೆಯೊಂದನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಸಂಜೆಯು ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ನಿಧಾನವಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅವಸರವಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು ಆ ಹಳ್ಳಿಗರ ವರ್ತನೆ. ಜೀವವಿದ್ದ ಶವಗಳಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರವರು. ಹೆಚ್ಚು ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸುವ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಬಾಗಿಲು ಜಡಿದು ಮಲಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಜೋರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಧ್ವನಿ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕಿಲಕಿಲ ನಗು, ಮಕ್ಕಳ ಕಿರುಚಾಟ ಕೇಳಿ ಬರದೆ ಹಳ್ಳಿ ಸ್ಮಶಾನ ಮೌನ ತಾಳಿತ್ತು.

ಹಿತ್ತಿಲ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಕಟ್ಟಿದ ಆಡನ್ನು ತಂಗಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ರಹೀಮ ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ತಂದು ಚಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ. ಬಾಗಿಲು ಭದ್ರ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕಾಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ತಂಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತು, ಕೆಂಡದಮೇಲೆ ಕೈಚಾಚಿ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಆಗಾಗ ಸಣ್ಣಾಗಿ ನರಳುವ, ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನೋಡಿದ ಫಾತಿಮಾ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು.

“ಹುಡುಗಿ ಹೆದರಿ ಕಂಗಾಲ ಆಗ್ಯಾಳ, ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೂ ಕಣ್ಣೀರು ತಪ್ಪಲೊಲ್ಲವು.”

“ಹೆದರದ ಏನ್ಮಾಡ್ತಾಳವಾ ಹೂವಿನಾಂಗ ಬೆಳದಾಕಿ. ತಾಯಿ ಸತ್ತಾಗಿಂದ ಅಂಗೈಮ್ಯಾಲೆ ಇಟಗೊಂಡು ಬೆಳಸೇನಿ. ನೀನs ನೋಡೀಯಲ್ಲಾ. ಅಂಥಾ ಹೂವಿನ್ನ ಕಾಲಾಗ ಹಾಕಿ ತುಳದರ ಏನ ಮಾಡ್ಯಾಳು?” ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ ರಹೀಮನ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿಬಂದವು.

“ಏನ ಮಾಡೋದು ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲಾ. ಅಂಥಾ ಹೊತ್ತು ಬಂದsದ. ಈ ಯುದ್ಧ ಸುರು ಆದಾಗಿಂದ ಎಲ್ಲಾರು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸ್ತಾರ ನೋಡ್ತೀವಲ್ಲ ನಾನs. ಎಲ್ಲಾರದೂ ಇದs ಹಾಡs. ರೊಕ್ಕಾ, ಪ್ರಾಣಾ,

ಮರ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೂ ಉಳೀದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಆ ಚೌದರಿಸೊಸಿ ರಜಿಯಾ ಎಷ್ಟು ಛಂದ ಇದ್ಲು. ಚಂದ್ರ ಆಗಿದ್ಲು—ಹುಣ್ಣಿವಿ ಚಂದ್ರ. ಆಕಿನ್ನ ಹೊತ್ತ ಕೊಂಡಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಾರಂತ–ಆ ರಾಕ್ಷಸರು. ಪಾsಪ, ಪುಣ್ಯೇಕ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಅದಾಳ. ಆದಕ್ಕರಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ."

"ನಿನ್ನ ಗಂಡೆದಿ ನನಗ ಇಲ್ಲ ಫಾತಿಮಾs. ನಾ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಹಿಂಗS. ಕಷ್ಟಾ, ದುಃಖಾ ನೋಡಿದರ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರು ಕಪಾಳಕ್ಕ ಬರತಾವ. ಅದರಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಮುಂದs....ನನ್ನ ಮಗಳ್ನ...." ರಹೀಮ ಬಿಕ್ಕಿದ.

"ನೀ ಹೀಂಗ ಅತ್ತರ ಆ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೈ–ಕಾಲು ಕಳಕೋತಾಳ. ಈಗ ಆಕಿನ್ನ ಹಿಡಿಯೂsದ ರಗಡ ಆಗೇದ ನನಗ. ಮೂರ ದಿನಾ ಆತು, ಹೊಟ್ಟಿ ನೆಲಕ್ಕ ಹಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದಾಕಿ ಮ್ಯಾಲ ಎದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಅಂಥಾಕಿ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಲಾ ತಗದು ತೂರ್ಯಾಡಿಕೋತ ಹೊಂಟಿದ್ಲು ಬಾವೀ ಬೀಳ್ಳಿಕ್ಕೆ. ನಾನs ಹಿಡದು ಎಳಕೊಂಡು ಬಂದೆ."

"ತೋಬಾ ತೋಬಾ ಯಾ ಅಲ್ಲಾs. ನಾ ಇನ್ನೂ ಏನೇನ ನೋಡ ಬೇಕಪ್ಪಾ. ಕಾಶೀಮ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆತು ಬಂದೇ ಇಲ್ಲಾ. ಅಂವಾ ಬಂದು ಮಾರಿ ತೋರಿಸಿದರ ನನಗ ಎಷ್ಟೋ ಧೈರ್ಯಾ" ಕಣ್ಣೀರು, ಸುಂಬಳ ಧೋತರದಿಂದ ತಿಕ್ಕಿದ ರಹೀಮ.

"ಬಂದಾಸು ಇವತ್ತಿಲ್ಲ ನಾಳೆ. ಪುರಸತ್ತು ಆಗಬೇಕಲ್ಲ. ತಂಗೀ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ಎಷ್ಟು ಹಲ್ಲು ಕಡೀತಾನೋ ಏನೋ...."

"ಢಂ....ಢಮಾರ್....ಢಂ."

ರಹೀಮ ದಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದವನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ಚಿಲಕ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ ತಂಗಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದ. ಫಾತಿಮಾ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚೀರುತ್ತಿದ್ದ ಸಲೀಮಾಳತ್ತ ಎದ್ದುಹೋದಳು.

ಧಪ್....ಧಪ್....ಧಪ್ ಬೂಟುಗಾಲುಗಳು ಓಡಾಡಿದ ಸದ್ದು, 'ಪಕ ಡೋರೆ', 'ಮಾರರೆ', ಎನ್ನುವ ಕಿರುಚಾಟಗಳಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೂಟಿನ ಸಪ್ಪಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೇ ನಿಂತಿತು. ರಹೀಮ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಎದೆ ಬಡಿತ ಅವನಿಗೇ ಕೇಳುವಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿತ್ತು. ಬಂದೂಕಿನ ಹಿಡಿಯಿಂದ

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

"ಬಾಗಲಾ ತಗೀರಿ....ಏs ಬಾಗಲಾ ತಗೀರ್‍ಯೋs ಯಾರರೆ ಅದೀರೊ ಇಲ್ಲೋ ಮನ್ಯಾಗ? ಏನ ಸತ್ತೀರ್‍ಯೋs" ಹೊರಗಿನವ ಚೀರಿದ. ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಚನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡ ರಹೀಮ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಎದ್ದು ಚಿಲಕ ಮುಟ್ಟಿದ.

"ತಗೀತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ ಮಗನs, ಏನ ಒದೀಲ್ಯೋ" ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲಿಗೊರಗಿ ನಿಂತ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಏನೂ ಕಾಣದೆ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಡ್ಡೀಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎತ್ತಿ ರಹೀಮನತ್ತ ಒಗೆದು,

"ದೀಪಾ ಹಚ್ಚ್ಯೋss, ಹಾಂಗ ಏನ ನೋಡಿಕೋತ ನಿಂತೀ ಬಾಯಿ ತಕ್ಕೊಂಡು," ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವದೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ. ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ರಹೀಮ ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿದ. ತಾಳ್ಮೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸೈನಿಕ ತಾನೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ. ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕಿ, ಸಾರಿಸಿದ ನೆಲ, ಕಸ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗದೆ, ತನ್ನ ಬೂಟು ಕಳಚಿದ ಸೈನಿಕ ಕೋಣೆಯತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತ ರಹೀಮನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

"ಲಗೂನ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಾ ಮಾಡಿಕೊಡು. ಹೆಂಗಸರ ಯಾರರೆ ಅದಾರೊ ಇಲ್ಲೋ ಈ ಮನ್ಯಾಗ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸದೈತಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ತಿನ್ನಾಕೂ ಕೊಡು."

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ರಹೀಮ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಡುಗುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ "ಸಿಪಾಯೀಸಾಬ, ಚಾ ತಿನಿಸು ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನೀವು ಕೂಡ್ರಿ ಇಲ್ಲೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಂಬಳಿ ಎತ್ತಿ ಜಾಡಿಸಿದ.

"ಹೋಗೊ ಮಗನs, ಆ ಹೊಲಸು ನಾತ ಮೂಗಿನ್ಯಾಗ ತುಂಬತದ. ಅಲ್ಯಾರು ಕೂತಾರು, ನಾ ಒಳಗಿರ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದ. ಮುಖ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಸೆರಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಫಾತಿಮಾ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡತುಂಬಿ ಚಹಕ್ಕೆ ಎಸರಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ನಿರಿಗೆ ಗಟ್ಟಿದ ಮುದಿಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ ರಹೀಮ ಕೋಣೆಯೊಳಹೊಕ್ಕ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಉಸಿರಾಟ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರುವುದನ್ನು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವನು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆ ಅವಳು ಹೊರಗೋಡಲು ಹವಣಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸಸೈನಿಕ ಬಾಗಿಲ ತುಂಬ ನಿಂತಿದ್ದ. ಕಡ್ಡೀ ಗೀರಿದ. ಎದುರಿಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪರದೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡ ಕೆಂಪು ಮೈಯ ಹುಡುಗಿ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬಗ್ಗಿ ಮಾಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಬ್ಬೀ–ಚಿಮಣಿ ಹಚ್ಚಿ, ಹೊರಳಿ ನಿಂತು ಬಾಗಿಲು ಚಿಲಕ ಹಾಕಿದ. ಕೈಯಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗಿ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿದಳು. ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಸೈನಿಕ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕುಳಿತು, ಹಾಯಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟ. ರಾಕ್ಷಸ ಏನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ, ಬೆರಳು ಸಂದಿನಿಂದ ಹಣಿಕಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಮುಖ ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು.

ಅತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ—"ಸಲೀಮಾ ಚಾ ಆಗೇದ" ಎಂದಳು. ಸೈನಿಕ ಚಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತಗೆದ. ಅವಳು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚಾ, ತಿನಿಸು ತಂದಿದ್ದಳು. ಬೆದರಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸೊಸೆಯ ಮುಂದೆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು "ಸಲೀಮಾ ಎಷ್ಟು ದಿನಾ ಅಂತ ಉಪಾಸ ಇರತೀ, ಆದದ್ದಾಗಿ ಹೋತು. ಏಳು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊ ಚಾ ಕುಡಿ, ಬ್ರೆಡ್ ತಿನ್ನು–ನೀ ಹಿಂಗ ಅತ್ತರ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಎದೀ ಒಡಕೊಂತಾನು" ಎಂದಳು—ಅವಳ ತಲೆ ನೇವರಿಸುತ್ತ. ಸಲೀಮಾ ಅವಳ ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದು, "ಅತ್ತೀ ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಎದ್ದಳು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಹದ ಕಪ್ಪು ಹಿಡಿದ ಸೈನಿಕ ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ, ತನ್ನ ತಿನಿಸು ಮುಗಿಸಿದ. ಜೋರಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ–ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲೂ ಹೆದರುವ ಹುಡುಗಿಯತ್ತ ನೋಡಿ ಮೆದುವಾಗಿ—"ಸಲೀಮಾ ಹೆದರಬ್ಯಾಡಾ, ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಿಂದು ಚಾ ಕುಡೀ" ಎಂದ. ಅವಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಬದಲು ಮನುಷ್ಯ ಕಂಡ. ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ಉಪವಾಸವಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ಬ್ರೆಡ್ಡಿಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿದಳು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಅವಳು ಹವಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕನ ಗೊರಕೆ ಕೇಳತೊಡಗಿತ್ತು.

* * *

ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೈನಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕತ್ತಲೆಯಾದಮೇಲೆ ಅವರು ಮೊದಲಬಾರಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು, ಹೊರಗೆ ಹೋದ. ರಹೀಮ, ಫಾತಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಉಸಿರೆಳೆದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೈನಿಕರು ಅವರ ಮನೆಗೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಏನೇನೋ ನೆವ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದಾಟಿಸಿದ್ದನವ. ಈ ಸೈನಿಕನ ವರ್ತನೆಯೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು ಸಲೀಮಾಳಿಗೆ. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿನಂತೆ ದುಃಖವಿರದೆ, ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ತಾಸೆರಡು ತಾಸು ಕಳೆದು ಸೀಟಿ–ಸಪ್ಪಳ ಸೈನಿಕರ ಬೂಟುಗಾಲಿನ ಸದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಾದಾವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಏನೋ ಕೇಡುಗಾಲ ಬಂತೆಂದೇ ತಿಳಿದಳು ಸಲೀಮಾ.

ಅವಳಿಂದ ಎರಡು ಮೊಳ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ತಲೆದಿಂಬಿಗೆ ಬಂದೂಕನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ, ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೇ ಆ ಬಂದೂಕನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವನ ತಲೆ ಒಡೆಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಳು—ಆಕೆ. ಬಂದೂಕನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಅವಳು ಎತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದನವ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದ, "ಸಲೀಮಾಽ, ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲತೀಯಾ? ಯಾಕ? ನಾ ಏನ ಮಾಡಿದೆ ನಿನಗ?" ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಸಲೀಮಾ ರೋಷದಿಂದ ಬುಸುಗುಟ್ಟಿದಳು.

"ಇನ್ನೂ ಏನು ಉಳದಽದ ನೀವು ಮಾಡೂದು? ರಾಕ್ಷಸರ ಅದೀರಿ ನೀವು. ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೀ ಹಾಳ ಮಾಡಿದಿರಿ" ರೋಷ ದುಃಖವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸೈನಿಕ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಅವಳ ಕೂದಲು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಳಿದ, "ನಾ ಹಾಂಗ ಮಾಡೀನೇನು ಸಲೀಮಾ? ನಿನಗ ಗೊತ್ತ ಅದ. ನಾ ನಿನಗ ಏನೂ ಕೆಡಕು ಮಾಡಿಲ್ಲಾ ಹೌದಲ್ಲೊ?"

"ನೀನು ಮಾಡಿಲ್ಲಾ, ಆದರ ನಿಮ್ಮವರು—ರಾಕ್ಷಸರು....ಆ ರಾಕ್ಷಸರು ನನ್ನೇನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು?" ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಬಿಕ್ಕಿದಳು ಸಲೀಮಾ.

"ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರು ತಪ್ಪು ಮಾಡ್ಯಾರ. ಭಾಳ ತಪ್ಪು ಮಾಡ್ಯಾರ. ಅವರು ಮಾಡೂದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನನಗ ಕಸಿವಿಸಿ ಆಗ್ತಿತ್ತು. ಸಂಕಟ ಆಗ್ತಿತ್ತು. ಆದರ ನಾನು ಪರಾಧೀನ ಆಗಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕs ಅವರು ಹೋಗೂತನಾ ಅವ ರ್ಹಾಂಗ ನಾಟಕ ಮಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ನಾ ವಿದ್ರೋಹಿ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲೇ ಕೊಂದsಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ನನ್ನ. ನಾನು ಅವರ ಹಾಂಗ ಯಾಕ ಮಾಡ್ಲಿಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತದ ಏನು? ನಾನು ರಾಕ್ಷಸ ಅಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯಾ ಅದೇನಿ. ನನಗೂ ಹೃದಯ ಅದ. ಮನಸ್ಸು ಅದ, ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರಲೆ ಅವರು ಮಾಡೂ ಅನ್ಯಾಯಾ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನನಗ ಹೇಸಕಿ ಬಂತು. ಅದಕ್ಕs ಆ ಪಶುಗಳ ಕೂಡ ಹೋಗೋದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾ ಅವರ ಸೈನ್ಯಾ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆದೆ" ಸಂತೋಷ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

"ಅದ್ಹ್ಯಾಂಗ ಬಿಟ್ಟೆ? ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬರೂದಿಲ್ಲೇನು?"

"ನಾನು ಸಂಜೀ ಮುಂದ ಹೊರಗ ಹೋದಾಗ ನನ್ನ ಸೈನಿಕ ಡ್ರೆಸ್ಸು, ಬಿಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ಹೆಣಕ್ಕ ತೊಡಿಸಿ ಬಂದೆ. ಆ ಹೆಣಾ ಛಿದ್ರ-ಛಿದ್ರ ಆಗಿತ್ತು, ಅವರು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯೂದೇ ಇಲ್ಲಾ. ನಾನs ಸತ್ತೆ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡುಬಿಡತಾರ."

"ಯಾ ಅಲ್ಲಾ, ಯಾ ಖುದಾ" ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡಳು ಸಲೀಮಾ. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಮೂಕಳಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅವಳನ್ನು ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಚಾದರ ಹೊಚ್ಚಿದ. ಹಂಚಿನ ಕಿಂಡಿಗಳಿಂದ ಚಳಿಗಾಳಿ ನುಗ್ಗಿ ಮೈ ನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊದೆಯಲು ಚಾದರವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಓವರಕೋಟನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕಾಲು ಮುದುರಿ, ಕಂಬಳಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಅಪರಿಚಿತ ಯುವಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಲೀಮಾಳ ಹತ್ತಿರ ನಿದ್ರೆ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಸಲೀಮಾ ತಟ್ಟನೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?"

"ಹಮೀದ ಅಂತ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಾನೂ ಮೊದಲ ಇಲ್ಲಿಯವರs ಅಂತ. ಆದರ ನಾ ಮಾತ್ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದೊಳಗ ಹುಟ್ಟೇನಿ."

"ನಿಮ್ಮ ಮನೀಯೊಳಗ ಯಾರ್‍ಯಾರ ಅದೀರಿ?" ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ

ಏನೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವ ಸತ್ತು ಹೋಗ್ಯಾರ. ಅಣ್ಣ, ಭಾಭಿ, ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳು ಅದಾರ. ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟs" ಅವಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನರಿತೇ ಪೂರೈಯಾಗಿಸಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ಹಮೀದ ತುಂಟತನದಿಂದ.

"ಮದುವಿ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲ, ಹೇಣ್ತಿ, ಮಕ್ಕಳು...." ಈ ಸಲ ಅಡಗಿಸದೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು ನಾಚಿಕೆಬಿಟ್ಟು.

"ಛೇ ಮದುವಿ ಎಲ್ಲೀದು? ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ನನ್ನ ಮದುವಿ ಮಾಡವರ್ಯಾರು? ನಮ್ಮ ಮಿಲಿಟ್ರಿ ಸರಕಾರದಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಆದ ಹುಡುಗರು ಸೈನ್ಯಾ ಸೇರಬೇಕಂತ ಹುಕುಂ ಅದ. ಅಣ್ಣಾ ನನ್ನ ಈ ನರಕಕ್ಕ ಹಾಕಿ ತಾ ಕೈ ತೊಳಕೊಂಡಾ ಆತು." ಬೇಸರವಿತ್ತು ದನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಮುಂದ ಏನ ಮಾಡುವವರೂ? ಎಲ್ಲಿ ಇರೂವವರು? ವಿಚಾರ ಮಾಡೀರೇನು?"

"ಇನ್ನೂ ಈಗ ಸೈನ್ಯ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೇದ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪುರುಸತ್ತರ ಎಲ್ಲಿ ಅದ? ಎರಡ ದಿನಾ ಆ ಪಶುಗಳ್ನ, ಆ ನರಕಾನ ಮರತು ಆರಾಮಾಗಿ ಇರ್ತೀನಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಇಲ್ಲೇ ಅದೇನಿ. ಇದs ನನ್ನ ಮನಿ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂತೀನಿ. ನಿಮಗೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನಾ ನಿಮಗ ಭಾರ ಆಗ್ತೀನೇನು? ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ.

"ಛೇ ಭಾರ ಯಾಕ ಆಗ್ತೀರಿ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡಿಸಿ ಪೀಡಿಸಿದರ ನಮಗ ತ್ರಾಸ ಆಗ್ತದ. ನಮ್ಮವರಾಗಿ ಬಂದರ ನಮಗೂ ಸಂತೋಷಾನs. ಇದ್ದ ಅನ್ನದೊಳಗ ನಿಮಗೊಂದು ತುತ್ತು ಕೊಡ್ತೀವಿ" ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಲೀಮಾಳ ಕೆನ್ನೆ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು.

"ನಂದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತಿ ಪರಿಹಾರ ಆತು. ತಲೀಮ್ಯಾಲೀನ ಭಾರ ಇಳಿದಾಂಗ ಆತು. ನೀವು ನನ್ನ ನಂಬತೀರೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ನಾ ಇನ್ನ ನಿಶ್ಚಿಂತಿ ಆದೆ. ಸೈನ್ಯದೊಳಗ ಸೇರಿದರೂ ನಾ ನಿರಪರಾಧಿ ಇದ್ದೀನಿ. ಅವಶ್ಯಕತಾದಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿಲ್ಲಾ. ಯಾರ್ನೂ ಸುಲಿದಿಲ್ಲಾ. ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲಾ. ಸಲೀಮಾs ನಾ ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೇಂವ ಅದೀನಿ. ನೀ ನಂಬತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ. ನಾಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳಲಿ ನಿನಗ"

ಕಾತರತೆ ಇತ್ತು ದನಿಯಲ್ಲಿ.

"ನಾ ನಂಬತೀನಿ ಹಮೀದ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನ ನಂಬ್ತೀನಿ. ನೀವು ಪಶು ಅಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯಾರs ಅದೀರಿ. ಇಷ್ಟು ದಿನಾ ನಾ ಬರೇ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನs ನೋಡಿದ್ದೆ. ಜೀವ ಬ್ಯಾಸರಾಗಿತ್ತು. ಸಾಯೂ ಸಂಕಟದಾಗ ಇದ್ದಾಗ ನೀವು ಮತ್ತ ಬದುಕೂ ಆಶಾ ಹುಟ್ಟಿಸೀರಿ. ನಾಳಿ ಅಪ್ಪಗ ಅತ್ತಿಗ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಈಗ ನಿಮ್ಮನ್ನ ನಂಬಿ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಆಗಿ ನಿದ್ದೀ ಮಾಡ್ತೀನಿ" ಎಂದಳು ಸಲೀಮಾ. ಅಚಾನಕವಾಗಿ ಹಮೀದನ ಹಣೆಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಸೇರಿದಳು.

ಇನ್ನೂ ಚುಮು ಚುಮು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಅಪ್ಪ, ಅತ್ತೆ. ಅತ್ತೆಯೊಡನೆ ಯಾರೊ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಲೀಮಾನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮಗುವಿನಂತೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಮೀದನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಮೆತ್ತಗೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು.

ಹಂಚಿನ ಸಂದಿಯಿಂದ ತೂರಿಬಂದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಹಮೀದನ ಕಣ್ಣು ಚುಚ್ಚಿ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದವನನ್ನು ಕಠೋರ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. "ನಿಲ್ಲು ಮಗನs, ಮುಂದ ಹೆಜ್ಜೀ ಇಡಬ್ಯಾಡಾ. ಗ್ವಾಡೀಗೆ ಒರಗಿ ನಿಲ್ಲು. ಕೈ ಮ್ಯಾಲೆತ್ತು. ಈ ಚೂರಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಕತ್ತು ಕತ್ತರಿಸ್ತೀನಿ" ಕಾಶೀಮ ಚೂರಿ ಎತ್ತಿದ.

ಸಲೀಮಾ ಜೈನ್ಯದಿಂದ "ಭೈಯ್ಯಾ" ಎಂದಳು.

"ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರು ಇವನ ಮಾತು ನಂಬತಾರೇನು ಯಾರರೆ? ದ್ರೋಹಿ ಅದಾನ ಇಂವಾ. ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಾಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಬಂಗ್ಲಾದೇಶದಾಗ ಇರತಾನಂತ. ಇಂಥಾ ಪಶುಗಳ್ನ ಸಾಕೂಣೇನು ನಾವು?" ಕಾಶೀಮ ಗದ್ದರಿಸಿದ.

ಹಮೀದ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಮುಖ ಬಿಳುಪೇರಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ-ಭೀತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಭಾವ. ರಹೀಮ ಆಡಿನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಫಾತಿಮಾ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಲೀಮಾಳ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಬಂದದ್ದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳಾಕೆ. ಕೂಡಲೇ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಮೃದುನಾಗಿ "ಸಲೀಮಾ" ಎಂದ. "ಏನು" ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿದಳಾಕೆ. "ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣಾ ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲತಾರಂತ. ಕೊಲ್ಲಲಿಬಿಡು. ನಾನು ಸೈನಿಕ. ಯುದ್ಧದೊಳಗ ಸಾಯೂ ಬದಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯುತೀನಿ ಅಷ್ಟs. ಆದರ ಆ

ಚೂರಿಲೆ ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲೂದು ಬ್ಯಾಡಾ. ಒಳಗ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಬಂದೂಕು ತಂದುಕೊಡು ಅವರ ಕೈಗೆ. ನನ್ನ ಶಸ್ತ್ರ ಅವರ ಕೈಗೆ ಹೋದವ್ಯಾಲೆ ನಾನು ಶರಣಾಗತ. ಕೊಲ್ಲೂದು, ಬಿಡೂದು ಅವರ ಇಚ್ಛಾ" ಎಂದ ಹಮೀದ. ಸಲೀಮಾ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವರಂತೆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೂಕು ತಂದು ಅಣ್ಣನ ಕೈಗಿತ್ತಳು. ಹಮೀದ ಕಿಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಗುಂಡು ತಗೆದುಕೊಟ್ಟ. ಗುಂಡು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಾಶೀಮ ನಿರ್ವಿಕಾರಭಾವದಿಂದ ಬಂದೂಕಿಗೆ ತುಂಬಿ ಅವನತ್ತ ಗುರಿ ಹಿಡಿದ. ಹಮೀದ ಎದೆಯೊಡ್ಡಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ. ಸಲೀಮಾ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಿದಳು.

ಒಂದು....ಎರಡು....ಮೂರು ಗುಂಡು ಹಾರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಮೀದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಬಂದೂಕನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಕಾಶಿಮ ಭರದಿಂದ ಬಂದು ಅವ ನನ್ನಪ್ಪಿದ. ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರು.

"ವಾಹ ! ಮೇರಿಯಾರ್, ಖರೇನ ಶೂರ ನೀನು. ಸಲೀಮಾ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ನಾ ನಿನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಾಡಿದೆ. ಮುಕ್ತಿ-ಫೌಜಿನಾಗ ಸೇರಿ ನಾನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಂದೆ. ಆದರೂ ಸಾವನ್ನ ಹಿಂಗ ಎದುರಿಸಿದರು ನನಗ ಒಬ್ಬರೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶೂರ ಅಂದರ ನೀನು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಜೋಡಿ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಜೀವದ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡೂಣ. ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಜೋಡಿ." ಕಾಶೀಮ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಹಮೀದ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸಲೀಮಾಳತ್ತ ನೋಡಿದ. ಅವಳು ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲೂ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕಳು.

ಅದೇ ಸಂಜೆ ಕಾಶೀಮ, ಹಮೀದ ಇಬ್ಬರೂ 'ಮುಕ್ತಿ-ಫೌಜಿ'ನವರೊಡನೆ ಹೋದರು. ದಿನ ಕಳೆದು ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಸಲೀಮಾ ದಿನವೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು, ಬರುವವರ ದಾರೀ ಕಾಯು ತ್ತಾಳೆ. ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿ, ಕಾಲೆತ್ತರಿಸಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುನೋಡುತ್ತಾಳೆ. "ಇವತ್ತೂ ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಅವರು ಬರುವರೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಹೇಳಬೇಕು.

[illegible]

[illegible]

ಬಯಲು-ಆಲಯ

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

'ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಯಿಸಿದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀ
ಭಾವುಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆ, ನಿರೂಪಣೆ,
ಗಳು ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರ ಕತೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾವ
ಕಟ್ಟಾಗಿಸಿದ್ದರೆ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಗುಣವನ್ನು 'ಬಯಲು-ಆ
ನವ್ಯತೆಯ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಖಂಡಿತ ಆಹುತಿ ನೀಡಿಲ್ಲ.

ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ... ರಗೊಂಡಿದೆ. ಮಧ
ಜಾತಿ, ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ... .ಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅ
ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೂ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಕಂದರವನ್ನು ಬ
ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ. ತವ
ಲೋಕನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಬದ್ಧ, ಸ್ವೈಜವಿವರಗಳ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ
ಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ....ಯಾವುದು ಆತ್ಮಿಕ ವಿಷ
ಬಂದು ಅಂತರಂಗ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ
ಯಾವುದು ಅವರ 'ಸುಕುಮಾರ' ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒ
ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರು ಪಡೆದ ಯಶಸ್ಸು
ಏನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶ

ಡಾ|| ಶಂಕರನ

(ಮನ

ಬೆಲೆ : 5-50

ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ ★ ಸರಸ್ವತೀಪುರಂ ಮೈಸ